

ISSN 2683-4901 (Online)

НОВОРЕЧЈЕ

Неолошки часопис

Година VIII Број 14

Филолошко друштво „Речи“
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“
Издавачка кућа „Алма“
Београд, 2026

Новоречје
Неолошки часопис

Година VIII, број 14

Издавачи:

Филолошко друштво „Речи“
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“
Издавачка кућа „Алма“

Уредништво:

Дејан Ајдачић (Гдањски универзитет, Гдањск), главни уредник
Ђорђе Оташевић (Издавачка кућа „Алма“, Београд)
Слободан Новокмет (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Јована Јовановић (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Ивана Лазић Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Диана Благоева (Институт за бугарски језик БАН, Софија)
Andreja Žele (Филозофски факултет, САЗУ, Љубљана)
Милан Ајдановић (Филозофски факултет, Нови Сад)
Данко Шипка (Државни универзитет Аризоне, Темпи)
Katarzyna Kłosińska (Варшавски универзитет, Варшава)
Михайло Епштейн (Универзитет Емори, Атланта)

Секретар уредништва

Јована Шћеповић (Институт за српски језик САНУ, Београд)

Електронске адресе:

reci.org.rs/casopis-novorecje/
www.alma.rs/novorecje

Контакт уредништва:

novorecje@gmail.com

Лиценца:

License CC BY-NC-SA 4.0

УДК бројеви:

Јасна Чанковић

Аутор знака часописа – „Словосова Слова“:

Наташа Матовић

Издавање овог часописа подржало је Министарство културе
Републике Србије

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Јасмина Дражић: <i>Експанзија префикса пре- с придевима и прилозима: новији тип интензификације и квалификације</i>	9–18
Vanja Miljković: <i>Pojmovna integracija i leksički humor u savremenom srpskom slengu</i>	19–33
Милица Божић Синчук: <i>Творбени и стилски аспекти сливеница у новијој српској књижевности за децу</i>	34–45
Јована Шћеповић: <i>О мамикама - стара реч са новим значењем</i>	46–55
Barbara Pędzich: <i>Skipu, łowy i ratowanie żywności – o neologizmach związanych z freeganizmem</i>	56–78
Дејан Ајдачић, Ивана Лазић Коњик: <i>Избор речи 2024. године у српском језику</i>	79–89

ГРАЂА

Ђорђе Оташевић: <i>Грађа за речник нових речи (14)</i>	93–113
Ивана Лазић Коњик, Вања Миљковић, Милица Божић Синчук, Слободан Новокмет: <i>Грађа за речник неологизама (Други део – 2025)</i>	114–155
Ђорђе Оташевић: <i>Речник деантропонимних неологизама (11)</i>	156–173

ПРИКАЗИ

Јована Шћеповић: <i>О 22. књизи Речника САНУ</i>	177–180
--	---------

ЧЛАНЦИ

Јасмина Дражић*

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду

ЕКСПАНЗИЈА ПРЕФИКСА ПРЕ- С ПРИДЕВИМА И ПРИЛОЗИМА: НОВИЈИ ТИП ИНТЕНЗИФИКАЦИЈЕ И КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Новоречје, 2026, бр. 14.

У раду се испитује продуктивност префикса *пре-* у творби новијих придева и прилога у савременом српском језику, с посебним освртом на неформалну комуникацију млађе популације. На основу анкетног истраживања спроведеног међу ученицима специјалне филолошке гимназије у Сремским Карловцима анализирани су нови придеви и прилози са префиксом *пре-*, њихова семантичка мотивација и прагматичка функција у комуникацији. Резултати показују висок степен продуктивности овога творбеног модела, као и тенденцију ка експресивној интензификацији и евалуацији значења. Употреба префикса *пре-* у овим примерима сведочи о ширењу његове функције од првобитних просторних и временских значења ка изражавању степена, појачане оцене и субјективног става говорника.

Кључне речи: префикс *пре-*, творба речи, придеви, прилози, интензификација, савремени српски језик, омладински жаргон.

1. УВОД

Подстакнути честом употребом придева *претеран* и прилога *претерано*, у значењу 'добар/добро преко сваке мере', тј. с изузетно позитивном оценом квалитета било којег ентитета, појаве или радње, нпр. *претеран филм*, *претеране ципеле*, *синоћ је било претерано*, испитали смо продуктивност префикса *пре-* у творби новијих придева и прилога, пре свега у говору младих. Иако је својство високе творбене продуктивности овога префикса већ потврђено у литератури, нпр.: „сложени придеви с овим префиксом, и у овом једином значењу (суперлативност), могу се градити од сваког простог придева“ (Стевановић 1970: 429); „ово је најтипичнији префикс за појачавање придевског значења“ (Стијовић 1983: 102), остаје питање у којем смеру се данас одвија процес творбе нових придева

---

* Jasmina@ff.uns.ac.rs; ORCID 0000-0003-0881-8053

и прилога у говору млађе популације који носи обележја нестандардног идиома, с експресивним елементима значења и потребом за економичнијим исказом (уп. Драгићевић 2009: 463). Зато се у раду анализира семантичка трансформација овога префикса из примарно просторног и временског значења у значење интензитета и појачане евалуације, потом значење мотивне речи која омогућује префиксацију овога типа, као и питање прагматичке функције новонасталих лексема, тј. њихове улоге у комуникацији.

1.1. МЕТОДОЛОГИЈА. Истраживање је засновано на резултатима добијеним анкетом, спроведеном међу ученицима специјалне филолошке гимназије у Сремским Карловцима. У анкетирању је учествовало 48 ученика, који су добили следећу инструкцију:

Напишите што више придева и прилога с префиксом пре- које користите у неформалној комуникацији, уживо или на друштвеним мрежама.

Добијени резултати класификовани су према фреквенцији и семантици мотивне речи. Да је творба овим префиксом врло продуктивна говори и податак да се њиме творе и именице: нпр. *прелепотница* и сл. које су се такође нашле у попису тражених речи у анкети.

У излагању ћемо се осврнути на неколико истраживања која се баве префиксом *пре-* из различитих аспеката и на релевантну литературу о творби речи у српском језику, као и на значења овога префикса забележена у *Речнику српскохрватског књижевног језика* (РМС). Презентовани резултати добијени анкетом показује сегмент савремене језичке слике као одраза менталитета младих и њихове потребе да квалификују (и квантификују) свет око себе.

2. ИСТРАЖИВАЊА О ПРЕФИКСУ ПРЕ- (КРАТАК ПРЕГЛЕД)

У РМС *пре-* се дефинише најпре као префикс који учествује у творби глагола, с издвојених 8 подзначења, при чему је прво: а. *правац, смер радње, кретање из једног места у друго [...]*. Ова ће компонента значења [правац, смер] даље генерисати метафоричка значења и код именица и придева. За придеве се бележи: *З. у творби придева највећи или највиши степен својства или мере: предобар, предраг, прелеп, премио, предуг, предебео*. Из когнитивне перспективе ово се разуме да правац кретања достиже највишу тачку са смером нагоре – НАИЗРАЖЕНИЈА ОСОБИНА ЈЕ НАЈВИША ТАЧКА НА СКАЛИ ИНТЕНЗИТЕТА. Када говори о творби глагола с префиксом *пре-*, а у вези с овим, И. Клајн (2002: 269) наводи: „многобројна и разноврсна значења овога префикса могу се добрим делом директно или индиректно извести из просторног значења, које је у овом случају изражено предлогом *преко*“.

2.1. Р. Стијовић (1983: 133) бележи 173 потврде придева с префиксом *пре-* у РМС, при чему констатује да се појачано значење може нијансирати и наводи следеће значења: (а) прекомеран степен нечега као негативна одлика (*превелик*); (б) појачавање негативног степена основног придева (*прелош*); (в) прекомерност у позитивним особинама (*предобар*); (г) апсолутна суперлативност, врло висок степен нечега (*прекрасан*); (д) куртуазна суперлативност (*пресвети*).

Савремени пак примери, који излазе из овакве класификације јер нису део стандардног језика, показују нове смерове у творби с овим префиксом, нпр.:

- (1) Ово је *пребруталан* смути од боровнице! (Инст.)
- (2) Мој брат је *преверан* оној својој безобразној и незахвалној жени. (Ашић – Станојевић)
- (3) *Прејак* подкаст излази данас у 17 сати! (Инст.)

На основу ових примера запажамо да мотивни придеви (1) могу у потпуности променити значење (негативно постаје позитивно – *бруталан*); (2) комплементарни, без могућности компарације (*веран*), добијају својство градабилности; (3) проширују колокациони опсег и своде се само на обељежје ‘интензитет’ (*јак*).

2.2. У вези с класификацијом значења префикса *пре-* коју даје Р. Стијовић, Клајн (2002: 269) запажа да позитивно или негативно значење зависи од самог придева, а није условљено префиксом. Додали бисмо и да се перспективизацијом значење придева сужава на конкретну ситуацију, нпр. *те ципеле су превелике за тебе*, где се придевом не исказује ни позитивна ни негативна особина. Даље Клајн идентификује два основна значења придева овога типа:

- *ексцесивно* (кад *пре-* означава претераност, прекомерност), може се парафразирати са *сувише*: претежак – *сувише тежак*; *задатак претежак за мене*, и
- *елативно* (појачано значење); *прескуп накит*.

Како наводи В. Илић у литератури¹ се јасно семантички „диференцирају суперлатив и надсуперлатив (елатив) по томе што први увек укључује поређење са свим осталим елементима скупа (били они експлицирани или не), док се другим обележава веома висок, максимални степен неке особине *без икаквог поређења*“ (Илић 2025: 334).

Претпостављамо да ће примери у нашој грађи имати углавном елативно значење јер се у говору младих препознаје потреба да у свакодневной комуникацији сажимају афективни исказ да би он био што ефектнији и

¹ Ауторка се позива на истраживања Куљанин 2017: 181; Пипер, Клајн и Драгићевић 2022: 143.

тима експресивнији нпр: *Кул! Брутално!* итд. Ово је у писању још израже- није, што има везе са брзином у преписци, а што се после пресликава и у говору (*преготиван – прегот*).

2.3. Валентина Илић (2025) спровела је творбено-семантичку анали- зу речи² с префиксом *пре-* које имају елативно (или ексцесивно) значење на електронском корпусу српских твитова, с циљем да установи продук- тивност творбених начина с префиксом *пре-* и да их упоредити са стањем у стандардном језику.

Ауторка најпре констатује да префикс *пре-* у творби придева у срп- ском језику функционише као интензификатор који означава веома висок степен особине (елатив) или њено прекорачење уобичајене мере (ексцес- ив). Запажа да је у корпусу твитова забележен велик број новијих придев- ских твореница које нису регистроване у стандардним речницима, нпр. *пресавршен, презанимљив, предосадан, пресеокси, предуховит, препоштен, пребруталан, прелуд, престрашан, прегенијалан, пресимпатичан, преод- вратан* и др. Ове форме, закључује В. Илић, настају додавањем префикса *пре-* на описне придеве који означавају градабилне особине, при чему пре- фикс максимализује степен дате особине и појачава експресивност исказа. Висока фреквентност таквих примера у жаргонском и интернетском дис- курсу показује да је овај творбени модел изузетно продуктиван у савременој неформалној комуникацији.

Оно што ауторка издваја као нарочито занимљиво јесте то што се префикс *пре-* у жаргону може јавити и уз придеве чија се особина у осно- ви не сматра градабилном (нпр. *преболестан, пренормалан, преспреман*), чиме се семантичка ограничења ублажавају у корист експресивности. По- ред тога, интензификација се често остварује и код придева који већ имају синониме, тј. блискозначнице (нпр. *преодличан, прелош, пресимпатичан*), што указује на то да говорници радије појачавају основни придев него да употребе лексему са интензивнијим степеном значења. Такве творенице служе наглашавању афективног односа говорника и представљају стилски маркиран, експресиван слој савременог разговорног језика.

---

² В. Илић је бележила све аутосемантичне речи: глаголе, придеве, прилоге и име- нице и назвала их 'елативне творенице са префиксом *пре-* у електронском корпусу *Tweet- sr* (нерегистроване у РСЈ)'. До њих је дошла вишеструком претрагом јер су се поједине речи понављале, биле различитог изговорног лика, нису имале елативно значење итд. Ка- да су придеви (и трпни придеви) у питању бележи 68 примера (из базе *Tweet-sr*, која бро- ји више од 170 милиона речи), а међу онима који имају фреквенцију већу од 100, иденти- фиковани су следећи придеви: *пресавршен* (1404), *презанимљив* (305), *предосадан*, (259), *пресеокси* (238), *прејадан* (237), *предуховит* (227), *препоштен* (225), *пребруталан* (191), *прелуд*, (186), *престрашан* (143), *прегенијалан* (126), *преболестан* (101).

3. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ

Подела примера на придеве и прилоге само је условна јер се прилози творбено везују за придеве и могли би се анализирати као целина. Анализом смо ипак хтели да покажемо реалну слику разумевања префикса *пре-* бележењем прве асоцијације код ученика. Други разлог оваквог приступа јесте то што је често мотивна реч англицизам или ређе домаћа реч која, у зависности од контекста, може бити у служби и придева и прилога (*прекул*), а творбено је некад именица (*прегас*).

Испитаници су понекад у загради давали објашњење, коментар, своју дефиницију или информацију о томе колико је данас фреквентан пример. Приметно је да су били мотивисани, појединци су бележили и до 15 примера, минимум је био 2 примера, један листић је био празан. Од укупно 48 испитаника добијено је 13 придева изведених префиксом *пре-* који припадају жаргону и, као такви, својствени су свакодневной комуникацији младих. Уз придеве, ученици су наводили и прилоге и именице, чија је творба овим префиксом према литератури врло рестриктивна.³ Анкета је показала да постоји потреба да се својства уткана у значење именица, махом живих ентитета интензификују преко постојећих граница (нпр.: *прелепотица*, *прекринци*, *препи*ка* итд.).

Мањкавост ове анкете јесте то што недостаје бар најужи контекст. Претрагом доступних електронских мрежа и портала, за непрозирне примере дошли смо до значења, тј. до делимичне конотације, а питање употребе и ширег контекста остаје отворено. Даје се најпре попис ових придева према фреквенцији, након чега ће уследити анализа према значењу мотивног придева, његовом пореклу, трансформацији семантике, као и о ефекту који се жели постићи њиховом употребом.

ПРИДЕВИ (13 примера, 75 пута забележени, број записа дат је у загради поред придева)

прекул (1 коментар – *више је не чујем толико*) (12); *преготован* (прегот) (8); *преглуп* (7); *прехот* (презгодан) (7); *предркан* (изнервиран) (6); *пребруталан* (5); *прејадан* (5); *прехејтован* (5); *прегас* (кад је нешто предобро; *предобар*) (4); *прејак* (4); *прекурчен* (један коментар: *изнервиран*) (4); *прелуд* (3); *пресмешан* (1)

3.1. Од записаних 13 придева, најучесталији је *прекул* (12 пута) код којег је забележено и једно запажање: ‘више је (реч) не чујем толико’. Овај коментар је драгоцен јер потврђује померања лексике на маргину и промене лексичког инвентара у омладинском жаргону, што је и очекивано с обзиром на његову иновативну и уникатну природу. У *Српском речнику новијих англицизама* (2021) лексема *кул* има два значења и реализује се и као придев и као прилог:

³ На основу грађе у РМС, И. Клајн (2001:174) бележи следеће именице: *преобиље*, *премоћ* и *превласт*, те још неке ретке примере (*препамет*, *препријатељ*).

1 poseban (neform.) koji se izdvaja ili razlikuje od drugih po nečem posebnom; = vrlo dobar, lep, prijatan, pametan, zabavan, zanimljiv, originalan, moderan⁴ i sl. Imaš li neke kul priče iz vremena dok si tražila eksponate za izložbu?

— pril

I super je kul kada napraviš stiker za svoj projekat.

2 poželjan (neform.) koji se ponaša ili odnosi prema drugima na društveno poželjne načine;

= opušten, = neobavezan, = trpeljiv, = tolerantan, = prilagodljiv, = pomirljiv i sl.

Izgleda da kul roditelj ne želi da razočara svoje dete, niti da dovede do konflikta.

— pril

(neform.) = prihvatljivo, = podnošljivo, = u redu, = dobro, = lepo, = bez problema

Префиксом *пре-* ове се позитивне особине или стања интензификују до максимума, што значи да се на првом месту, према резултатима анкете, појачава позитивно значење чега, иначе, веома доброг. Придеви *добар* и *леп*, како наводи Р. Драгићевић (2001: 199) десемантизовани су због своје колокационе презасићености и њихова се значења своде на [+]. Можда је ово разлог интензификације префиксом *пре-*, чиме се ова сема [+] – позитивно појачава и позитивно својство наглашава, добијајући притом експресивно значење. Забележени примери с друштвених мрежа упућују на то да се овим придевом обухвата значење позитивних и физичких и духовних особина ентитета: *прекул фотка, цегер, ствар, музика, кошуља, година, посао, фестивал* итд.

3.2. Интензификују се овим префиксом подједнако позитивне и негативне особине. Међу позитивнима бележе се следећи примери: *преготован (прегот)* (8); *прехот* (‘презгодан’) (7); *пребруталан* (у значењу ‘врхунски’) (5); *прегас* (‘кад је нешто предобро’; *предобар*) (4); *прејак* (4). Мотивни придеви (осим именице *гас*) *готиван, хот, бруталан, јак* иначе су део жаргонског регистра (осим *јак* у основном значењу), с тим што се њихова семантика у појединим примерима мења у комбинацији с префиксом *пре-*. Тако се *хот* везује само за добар физички изглед (‘пожељан’, ‘пожудан’), а *бруталан* за све што је изузетно добро⁵. Позитивне духовне особине сведене су на придев *готиван* – „simpatičan, prijatan, omiljen, dobar, izvanredan, sjajan” (Gerzić 2012: 109), који с префиксом *пре-* има и своју краћу форму: *прегот* (настало вероватно од именице *готива*, скраћено *гот*).

---

⁴ Дефинисање блискозначницама у овом специјализованом речнику има функцију адаптације англицизама у лексички систем српског језика, делимичног превода и потребе да се укључе, наравно, не нужно, домаће речи уместо позајмљеница. Осим тога, овај пример (*кул*) показује разуђеност значења, квалификовања од физичких и духовних ентитета (*добар* и *леп*), до интелектуалних, визуелних итд.

⁵ „brutala 1. snažno, agresivno. 2. jakog intenziteta. 3. muz. brzo i bučno sviranje (na električnoj gitari). v. cepanje“ (Gerzić 2012: 35).

Придеви *јак* и *слаб* централни су придеви, врло маркантно, како показује анализа упутница⁶ – њихово значење повезује највећи број придева људских особина у дефиницијама (уп. Драгићевић 2001: 207), што значи да је категорија интензитета изузетно доминантна у нашем вредносном систему. Зато је очекивано да се придев *јак* нађе и у говору младих и то са значењем још израженијег интензитета, што је исказано префиксом *пре-*. У електронским изворима налазе се овакви примери: прејак *излазак* (‘изузетан, забаван излазак’); прејак *фазон* (‘изразито смело или импресивно понашање, стил’); прејак *хит* (‘песма или музички хит који је доминантан или врло популаран’); прејак *смисао* (‘изузетно снажна идеја или порука’); прејак *осећај* (‘интензиван осећај’). Дакле, придев *прејак* у омладинском жаргону означава нешто што је изразито снажно, интензивно, екстремно, доминантно или импресивно, односно може значити и да је нешто претерано или ван уобичајених граница.

3.3. Негативне особине исказане придевима с префиксом *пре-* преваходно се односе на људске особине, али примери колокација с њима показују да им се опсег шири и на ентитете с обележјем ‘неживо’. Забележени су следећи придеви: *преглуп* (7); *предркан* (изнервиран) (6); *прејадан* (5); *прехејтован* (5); *прекурчен* (изнервиран) (3); *пресмешан* (2).

Прво, код ових придева уочава се потреба да се обележи бесмисленост, бескорисност, безидејност јер су заступљене творенице с мотивним придевима: *глуп*, *јадан*, *смешан*. У корпусу Sr.Wac⁷ забележени су овакви примери:

... овај формат такмичења је *преглуп*, јер је подложен намештаљкама.
мерцедес има ... *преглупу* ножну кочницу
не да ми се да одрадим *глупу* и *преглупу* папирологију
ништа више није било ни од Мастерса, само неке *глупе* *преглупе* копије турских
хитова.

Родитељски састанак је био *прејадан*
Заиста, лукав потез. *Јадан*, *прејадан* потез.
Конфликт у саобраћају решили на *пресмешан* начин
Пресмешан кикс голмана Радничког донео предност Партизану

Придевима *преглуп* и *прејадан* интензификација исказа постиже се и удвајањем с придевом без префикса, чиме се описана ситуација намерно таутолошки потпуно обесмишљава и доводи до апсолутног одсуства својства исказаног придевом. Придев *пресмешан*, поред основног значења – ‘веома забаван, духовит’, у овим примерима има и додатно значење – ‘једноставан, не посебно паметан’, што га повезује са семантиком доминантног глагола *глуп*.

⁶ Термин Р. Драгићевић (уп. 2001: 207).

⁷ <https://app.sketchengine.eu/#wordsketch?corpname>

Друго, забележени примери показују да се истиче потреба за исказивањем врло афективног негативног стања, што се, уз префикс *пре-*, постиже и употребом вулгаризама: *предркан*, *прекурчен* – оба у значењу ‘изнервиран’, како наводе испитаници. Примери колоката уз ове придеве у корпусу SrWas показују пак да ови придеви означавају и изражена позитивна својства квалификованих ентитета – *кућа*, *шампањац*, *монитор*, нпр.:

Molim sve goste kojima se složi od *predrkanog šampanjca* i jagoda (uvoz iz Španije) da overavaju u čokoladnu fontanu...

На крају, као важно појачано својство у говору младих издваја се крајњи степен лоше оцене чега, исказан префиксом *пре-* и англицизмом *хејт*: *прехејтован* – ‘претерано омражен, недопадљив’ (нпр. Мислим да је *песма* непотребно *прехејтована*).⁸ О постојаности и адаптираности овога англицизма у жаргону говори његово развијено деривационо гнездо: *хејт*, *хејтер*, *хејтовати*, *хејтовање*, *хејтован*, те даље фреквентан израз *бацити хејт*. У списку именица, које нису предмет рада, налази се и англицизам *кринци*, ‘стање стида због нечега споља’, које може бити појачано до максимума, исказано префиксом *пре-*: *прекринци* (нпр.: Ђубре од филма, *прекринци за гледати*).⁹ Инст.). Дакле, од мотивних англицизама у нашем попису нашли су се: *кул*, *хот*, *хејт*, *кринци*, што значи да се ипак домаћа лексика више користи и у жаргону када је у питању интензификација префиксом *пре-*. Можда би ситуација била другачија да су у питању префиксоиди *ултра*, *супер*, *екстра* итд., што може бити предмет даљих истраживања.

4. ЗАКЉУЧАК

Закључујемо да у говору младих постоји потреба да се исказе снажан, интензиван утисак који оставља свет који их окружује, што се на језичком плану постиже, између осталог, префиксом *пре-*. Мотивни придеви у резултатима анкете подједнако су позитивног и негативног значења и односе се и на материјалну и на духовну сферу. Њихова је особеност то што се у комбинацији с префиксом *пре-* жели исказати (а) врло висока оцена нечег позитивног (*прекул*, *преготиван*, *пребруталан*); (б) висок интензитет физичких особина, нарочито кад је у питању изглед (*прехот*, *пре-*

---

⁸ Пример у целини гласи: Мислим да је песма непотребно “прехејтована”. Да је нешто невиђено спектакуларно није али није ни толико лоше / - <https://evrovizija.rs/2024/04/09/ceska-2024-pedestal-iz-mog-ugla/>. Занимљиво је да се овакви примери у писаним текстовима стављају под наводнике, што може да говори о томе да се не доживљавају као део општег лексичког фонда, да су маркиране као експресивне, нестандартне итд.

⁹ У примеру се уочава и нестандартна форма ЗА+ИНФ, свеprisутнија одлика у говору младих, део супкултуре.

јак); (в) изузетна бесмисленост какве појаве или особе (*преглуп, прејадан, пресмешан*), с ироничном и подругљивом нијансом значења; те (г) крајњи степен негативног или позитивног афективног набоја, што зависи од ентитета који се квалификује (*предркан, прекурчен, прехејтован*). Дакле, поједностављено, градирана су до максимума или позитивна или негативна својства – добро и лоше на крајњим тачкама, као поларитети. Овај начин творбе није доминантан у стандардном српском језику, где се нове речи граде најчешће суфиксацијом. У жаргону пак важе друга правила јер се норма крши из потребе да се разликује супкултурни супстрат, да се буде оригиналан и помодан, да се буде другачији и то, између осталог, и употребом експресивне и творбено неуобичајеније и економичније лексике. Доживљај сегмента околине као веома интензивне могуће да корелира с инертнијим и затворенијим начином живота младих који ДОБРО или ЛОШЕ доживљавају интензивније или им је потребна екстремна супротност да би постигли равнотежу у својој слици света.

ЛИТЕРАТУРА

- Ашић, Т., Станојевић, В.. 2009. Мој брат је проверан – семантичка и прагматичка анализа префикса *пре-* у српском језику и његови преводни еквиваленти у француском. У: М. Ковачевић (ред.). *Српски језик у употреби*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 289–303.
- Драгићевић, Р. 2001. *Придеви са значењем људских особина*. Београд: Инститит за српски језик САНУ.
- Драгићевић, Р. 2009. Иновације у творби речи у словенским језицима. *Јужнословенски филолог* LXV, 461–468.
- Илић, В. 2025. Новије (суп)стандардне елативне творенице са префиксом *пре-* у српском језику. *Творба, промена и норма у језичком систему. Зборник радова у част професору Божи Ђорићу*. Александар Милановић, Рајна Драгићевић, Вељко Брборић, Ана Мацановић (ур.). Београд: Савез славистичких друштава Србије – Завод за унапређивање образовања и васпитања, 333–344
- Клајн, И. 2001. *Творба речи у савременом српском језику. Први део – Слагање и префиксација*. Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике – Матица српска – Институт за српски језик САНУ.
- Куљанин, С. 2017. Однос суперлатива и надсуперлатива у савременом српском језику. *Српски језик* XXII. 177–191.
- Пипер, П, Клајн, И., Драгићевић, Р. 2022. *Нормативна граматика српскога језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Стевановић, М. 1970. *Савремени српскохрватски језик I: Фонетика. Морфологија*. Београд: Научна књига.

СТИЈОВИЋ, Р. 1983. Префиксација придева у савременом српскохрватском језику. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. XXVI/1, 99–130.

ИЗВОРИ

РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика* (ур. Стевановић, М. и др.), I–VI. Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.

Gerzić, B. 2012. *Rečnik srpskog žargona*. Beograd: SAI

Prčić, T., Dražić, J., Milić, M. (ur). 2021. *Srpski rečnik novijih anglicizama*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

Sr.Wac: <https://app.sketchengine.eu/#wordsketch?corpname>

Jasmina Dražić

THE EXPANSION OF THE PREFIX *PRE-* WITH ADJECTIVES AND ADVERBS: A NEW PATTERN OF INTENSIFICATION AND QUALIFICATION

Summary

This paper examines the productivity of the prefix *pre-* in the formation of recent adjectives and adverbs in contemporary Serbian, with particular attention to informal communication among younger speakers. The study is motivated by the increasingly frequent use of the adjective *preteran* and the adverb *preterano* in the meaning ‘extremely good, excellent’, which suggests an expansion of the semantic potential of this prefix. The analysis is based on a survey conducted among students of the Philological High School in Sremski Karlovci, in which respondents listed adjectives and adverbs with the prefix *pre-* that they use in everyday informal communication and on social networks. The collected data were analyzed with regard to the semantic motivation of the base words and the pragmatic function of the newly formed lexemes. The results indicate a high degree of productivity of this word-formation model and a clear tendency toward expressive intensification and evaluation. The use of the prefix *pre-* in these formations reflects a semantic shift from its original spatial and temporal meanings toward the expression of degree, intensified evaluation, and the speaker’s subjective attitude.

Keywords: prefix *pre-*, word formation, adjectives, adverbs, intensification, contemporary Serbian, youth speech.

Vanja Miljković

Institut za srpski jezik SANU

POJMOVNA INTEGRACIJA I LEKSIČKI HUMOR U SAVREMENOM SRPSKOM SLENGU*

Новоречје, 2026, бр. 14.

Rad se bavi analizom leksičkog humora u savremenom srpskom slengu iz perspektive teorije pojmovne integracije. Model pojmovne integracije je prilagođen analizi na nivou leksičke semantike. Uvedena je distinkcija između dva tipa ulaznih prostora (primarni : interpretativni), kao i između dva tipa leksičkih blendi – mononominacijskih i binominacijskih. Pokazano je da mononominacijske blende humoristične konotacije počivaju na nominacijskoj inkongruentnosti, dok se kod binominacijskih blendi humoristični efekat inicijalno zasniva na denotativnom neskladu, koji se potom razrešava procesom semantičkog balansiranja. Dok se mononominacijska integracija odvija na planu polisemije (npr. *čistačica* u slengu može značiti „pijanuu osobuu“, *ciceron* je „škrta osoba, cicija“), binominacijska integracija se tiče tvorbe reči i njen najočigledniji primer jesu slivenice (npr. *babositer* „eskort za starije žene – bebisiter + baba“, *pornosaurus* „stariji muškarac koji konzumira porno sadržaje – porno + dinosaurus“). Analiza potvrđuje da je pojmovna integracija ključni kognitivni mehanizam u osnovi leksičke žargonizacije i humora, bez obzira na to da li se ostvaruje kroz metaforičko proširenje značenja, formalnu analogiju ili tvorbene procese. Analiza ukazuje na to da humor na leksičkom nivou ne proizlazi samo iz neočekivanog spajanja elemenata, već iz kognitivnog napora da se takvo spajanje učini smislenim, čime se potvrđuje njegoaa izrazita intelektualna dimenzija.

Ključne reči: pojmovna integracija, humor, leksika humorističnog potencijala, sleng, upisivanje, slivenice, metafora, metonimija, polisemija.

1. UVOD

Kao istraživačka tema humor predstavlja tačku preseka različitih disciplina (v. Raskin 1985; Attardo 1994; Jabłońska-Hood 2015; Marković 2024). Tipične manifestacije humora jesu jezičke (npr. vicevi), ali humor se ostvaruje i

---

* vanja.miljkovic@isj.sanu.ac.rs ORCID 0000-0001-5730-533X

Ovaj rad finansiralo je Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru broj 451-03-33/2026-03/200174, koji je sklopljen sa Institutom za srpski jezik SANU.

kroz nejezičke vizuelne kodove (npr. karikature) ili u multimodalnim kombinacijama (npr. internet mimovi). Pored toga, humor, i kao intencija i kao reakcija, ne može biti odeljen od društvenog konteksta u kome se humoristični stimulus proizvodi i konzumira, a koji čine kako istorijski trenutak tako i raspoloživa znanja, aktuelne ideologije, norme ponašanja i slični faktori. Kada sve to imamo u vidu, ne čudi što je u lingvističkim okvirima humor pretežno razmatran na nivou teksta i komunikacije, pre svega kroz pragmatiku i stilistiku. Razvoj kognitivnolingvističkog pristupa danas omogućava da se pažnja delimično preusmeri sa plana društveno-jezičke prakse na unutrašnji, mentalni plan, odnosno da se humoru priđe kao saznajnom fenomenu i da se, shodno tome, u istraživački fokus postave mehanizmi koji humorističnu misao omogućavaju i jezički je oblikuju (isp. Dynel 2018).

U teorijskim razmatranjima humora, još od Aristotela, centralno mesto zauzima pojam inkongruentnosti (nesklada, nepodudarnosti) (Attardo 2014; isp. i Raskin 1985; Attardo 1994; Dynel 2011; Stankić 2016; Marković 2024). Inkongruentnost u velikoj meri korespondira sa iznenađenjem, koje proizilazi iz kontrasta između trenutnog stimulusa (jezičkog, ako je reč o verbalnom humoru, ili vizuelnog, ako su, recimo, u pitanju karikature) i relevantnog pozadinskog znanja o svetu. Koestler (1964) humor dovodi u vezu sa bisocijacijom, fenomenom koji smatra osnovom ljudske kreativnosti. Pod bisocijacijom Koestler (1964) podrazumeva posmatranje pojma ili ideje u dva različita, dosledna, ali nekompatibilna referentna okvira. Neočekivanu, ali jezički podstaknutu promenu okvira Coulson (2001) vidi kao čest mehanizam u vicevima. Teorije humora koje su razvili Raskin (1985) i Attardo (1994) humoristični efekat pripisuju suprotstavljenim skriptama koje se sudaraju u humorističnom tekstu. Analizirajući ekranizovani britanski humor u svetlu pojmovne integracije, Jabłońska-Hood (2015) pronalazi da je upravo inkongruentnost blende posledica integracije opozitnih ulaznih struktura. Iako se, dakle, spajanje naizgled nepsojivog vidi kao preduslov humora, autori se uglavnom slažu da ono samo po sebi nije dovoljno, i da ključ humora leži u otkrivanju tzv. *lokalne logike*, odnosno razrešavanju nesklada i pronalaženju skrivenog smisla u nečemu što na prvi pogled deluje besmisleno (Attardo 2014).

Mi ćemo se u ovom radu baviti jezičkim humorom na nivou koji je, rekli bismo, do sada najmanje razmatran – leksičkom. Iako svi relevantni domaći rečnici imaju kvalifikatore za markiranje leksike šaljive konotacije (RSANU, recimo, koristi više njih – *šaljivo*, *podrugljivo*, *ironično*), ovoj leksičkoj kategoriji je posvećeno nedovoljno leksikološke pažnje. Leksički humor se gotovo po pravilu pominje kao efekata slivenica (Lalić-Krstin 2014; Bugarski 2019; Tomić 2022) i kao jedno od centralnih obeležja leksike slenga (Bugarski 2003; Gerzić 2025; Милорадовић 2012; Миљковић 2022, 2023а, 2023б), ali se u njegovu semantičku prirodu uglavnom nije dublje zalazilo.

Teorija pojmovne integracije, kao moćno analitičko sredstvo za proučavanje jezičke i nejezičke kognicije, od samih početaka pažnju posvećuje i humoru, što ne čudi kada se ima u vidu koliko je na formiranje ovog modela uticao, između ostalog, i nekoliko decenija stariji Kestlerov pojam *bisocijacije* (v., recimo, primer zagonetke o monahu, koji Fauconnier i Tarner 2002 od njega preuzimaju). Mnogi primeri koje ovi autori analiziraju (Fauconnier, Turner 2002) pokazuju kako semantičke kompresije tokom pojmovnog slivanja mogu dovesti i do humorističnog efekta (v. i Stankić 2016; Marković 2024). Kako je jezički humor u kontekstu pojmovne integracije uglavnom istraživan kao tekstualni ili multimodalni fenomen (v., recimo, Coulson 2005a, 2005b; Miljković 2016; Delibegović-Džanić, Berberović 2017; Avdagić 2019; Niketić 2020; Abdel-Raheem 2021), pre prelaska na anлізу razmotrićemo osnovne aspekte primene pojmovne integracije na nivou leksičke semantike.

Ako se pojmovna integracija odvija na leksičkom nivou, ulazni prostori i blenda, kao i svaki jezički znak, imaju, Lanakerovom terminologijom rečeno – dva pola (Langacker 1987; isp. i odgovarajuće odrednice u PHJII), *fonološki pol* predstavlja samu nominaciju, *semantički pol* donosi pojam povezan sa tom nominacijom. Imajuću u vidu ovu distinkciju, možemo reći da se leksička pojmovna integracija može pratiti na dva plana – planu nominacije (kada se integrišu delovi fonološke strukture dveju leksema) i planu denotacije (kada se integrišu pojmove predstave, odnosno delovi našeg znanja o pojmovima koji se imenuju ulaznim leksemama).

Pored ove distinkcije, za našu je analizu važno uočiti i da ulazni prostori u procesu leksičke integracije obično imaju različit status. Jedan od njih predstavlja objekat konceptualizacije, drugi konceptualno sredstvo. Tako, recimo, u slivenici *klinceza* objekat konceptualizacije jeste leksički pojam KLINKA, dok je sredstvo konceptualizacije leksički pojam PRINCEZA – u blendi se, dakle, KLINKA konceptualizuje kao PRINCEZA. Prvi tip ulaznih prostora označićemo terminom *primarni ulazni prostor*, drugi terminom *interpretativni ulazni prostor*.

Bitno je naglasiti da distinkcija primarni – interpretativni prostor važi i na planu polisemije. Kada ružnog muškarca u slengu nazovemo *hobitom*, status primarnog ulaznog prostora ima pojam RUŽNI MUŠKARAC (to je ono što želimo da konceptualizujemo na novi način), a status interpretativnog pojam HOBIT. U blendi tada ne dolazi do integracije na fonološkom planu (lema se preuzima u celosti iz interpretativnog prostora), već na pojmovnom – denotat iz primarnog prostora se kombinuje sa konotatom iz interpretativnog. Integracija kojom nastaje novo značenje već postojeće reči se, dakle, ostvaruje kao kombinacija fonološkog i semantičkog pola koji primarno pripadaju različitim leksičkim pojmovima.

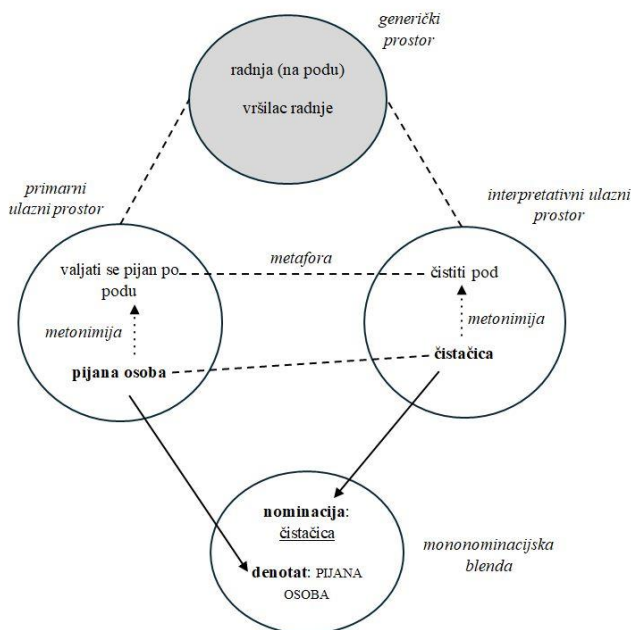
2.1. Mononominacijske blende i nominacijska inkongruentnost

Mononominacijske leksičke blende nastaju pojmovnom integracijom u kojoj samo jedan od ulaznih prostora ima nominacijsku ulogu u blendi. Primarni ulazni prostor, dakle, u blendu projektuje svoj denotat, dok od interpretativnog prostora blenda dobija jezički znak. Fonološki i semantički pol ovakve blende popunjavaju se materijalom iz različitih prostora, što rezultira novim značenjem već postojeće lekseme. Nesklad, koji je potencijalni izor humorističnog efekta, tada se javlja između samog imena (koje dolazi iz interpretativnog prostora) i pojma koji se imenuje (a koji dolazi iz primarnog ulaznog prostora). To možemo ilustrovati na primeru lekseme *čistačica*, koja u slengu može biti šaljiv naziv za “pijanu osobu”¹.

Primarni ulazni prostor u ovom slučaju jeste predstava o pijanoj osobi, sa akcentom na jednoj od zamislivih situacija: *pijana osoba se, usled gubitka kontrole, valja po zemlji* (v. dijagram 1). Interpretativni ulazni prostor predstavlja pojam ČISTAČICA. Iako, na prvi pogled, PIJANA OSOBA i ČISTAČICA nemaju ništa zajedničko, metonimijski fokalizovana situacija u UP1 otkriva potencijalnu pojmovnu sponu: valjanje pijane osobe po podu može se metaforički konceptualizovati kao čišćenje poda. Reč je, očigledno, o nesistemsjoj, ad hoc metafori, koja omogućava da se pojam ČISTAČICA iskoristi kao konceptualna maska za pojam PIJANA OSOBA. Generički prostor beleži zajedničku strukturu koja omogućava integraciju (u oba prostora imamo radnju i vršioca radnje). Blenda nominacijsku vrednost dobija iz UP2, a denotat iz UP1. Kako je neobično i neočekivano da reč *čistačica* ima i značenje “pijana osoba”, ovakva nominacija je inkongruentna. Nesklad koji postoji u blendi razrešava se rekonstrukcijom relevantnog sadržaja ulaznih prostora (posredstvom pomenute metonimije VRŠILAC RADNJE ZA RADNJU) i otkrivanjem međuprostorske metafore VALJATI SE PIJAN PO PODU JE ČISTITI POD. Humoristični efekat ove neobične leksikalizacije, dakle, leži kako u naizgled nemotivisanom spajanju denotata i jezičkog znaka tako i u otkrivanju logike koja je to spajanje omogućila.

---

¹ Isp. <https://vukajlija.com/cistacica/434400> [pristupljeno 27. januara 2026. godine]

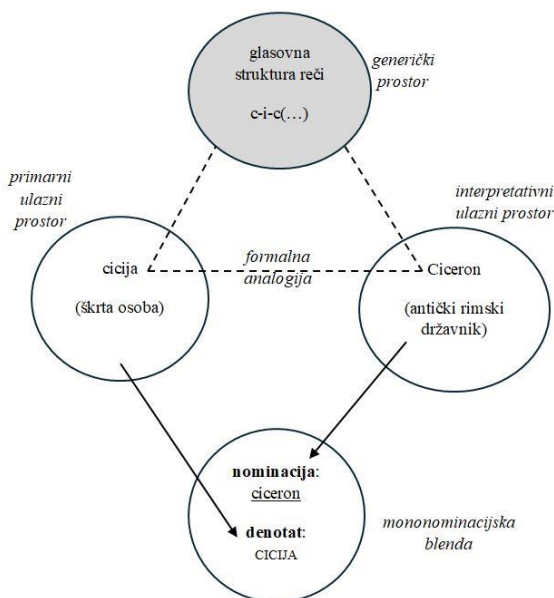
Dijagram 1. Primer mononominacijske blende *čistačica* („pijana osoba“)

Mononominacijske blende ne moraju uvek počivati na metaforičkoj analogiji između ulaznih prostora. Tako se, recimo, šaljivi naziv *ciceron* za “škrtu osobu”² zasniva samo na glasovnoj sličnosti imena rimskog državnika *Cicerona* i imenice *cicija*. Reč je o pojavi koju smo ranije opisali kao upisivanje (Миљковић 2023a, 2025). Upisivanje podrazumeva da se posredstvom formalnog linka u reč učitava semantika novog denotata koji sa tom rečju nije direktno značenjski povezan – denotat *CICIJA* se upisuje u leksemu *Ciceron* zahvaljujući delimičnoj formalnoj analogiji između dve leksičke jedinice (segment [c-i-c]). Tipična deantroponimizacija se zasniva na metaforičkom uopštavanju istaknutog sadržaja unutar kolektivnog znanja o nekoj relevantnoj ličnosti. U ovom slučaju pak deantroponimizacija nema sistemski karakter, motivacija se premešta sa očekivanog plana značenja na plan znaka, a ta promene opsega motivacione logike može pojačati humoristični efekat.

Rezultat upisivanja je, kako to u modelu pojmovne integracije postaje jasno vidljivo, mononominacijska blenda (v. dijagram 2). To znači da se upisivanjem proširuje polisemantički opseg postojeće lekseme, ali bez metaforičke (ili uopšte – semantičke) spone između dveju ulaznih struktura. Ulazni prostori su analoški povezani, kao i kod prvog tipa mononominacijskih blendi, samo se analoška veza uspostavlja na planu leksičke forme a ne leksičkog značenja. Hu-

² V. <https://vukajlija.com/ciceron/738676> [pristupljeno 27. januara 2026]

moristični efekat je, ponovo, zasnovan na nominacijskoj inkongruentnosti blende – nominacijska vrednost dolazi iz interpretativnog, a denotat iz primarnog ulaznog prostora.

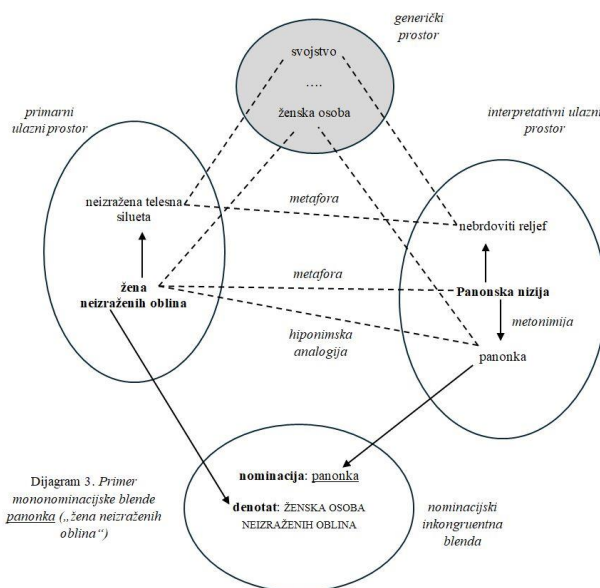

Dijagram 2. Primer mononominacijske blende ciceron („škrta osoba, cicija“)

Pored promene plana na kome se motivacija realizuje (značenjski : formalni plan), na transparentnost motivacije može uticati i kompleksnost ulaznih prostora – što je više pojmova u tim prostorima neophodno za uspostavljanje motivacije, to je motivacija manje očigledna i time, humoristični efekat njenog razotkrivanja može biti značajniji. Pogledajmo, recimo šaljivi žargonizam *panonka*, koji u slengu označava “ženu neizraženih oblina”³. Da bi se nominacijska inkongruentnost blende razrešila, neophodno je razotkriti složeniju ulaznu strukturu između pojmovno udaljenih domena – primarni ulazni prostor je ŽENSKO TELO (UP₁), dok je interpretativni ulazni prostor PANONSKA NIZIJA (UP₂). Između ovih domena uspostavljena je analogija zasnovana na slikovnoj metafori NEIZRAŽENA TELESNA SILUETA JE NEBRDOVITI RELJEF. Izvorni i ciljani pojam te metafore su na supershematskom nivou SVOJSTVA (telesno svojstvo : svojstvo reljefa). Kako je cilj pojmovne integracije da se denotat ŽENA NEIZRAŽENIH OBLINA imenuje na neočekivani, šaljivi način, neophodno je da se u interpretativnom prostoru PANONSKA NIZIJA pronade pojam koji supershematski odgovara

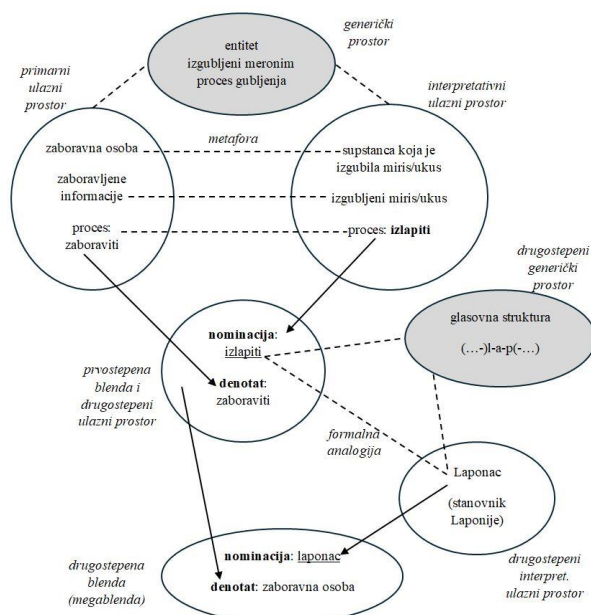
³ Ovo značenje beleži Gerzić (2025), a posvedočeno je i na portalu Vukajlija: - <https://vukajlija.com/panonka/500669> [pristupljeno 27. januara 2026. godine].

pojmu ŽENSKA OSOBA. Metonimijsko pomeranje od GEOGRAFSKOG PROSTORA do ŽENSKA OSOBA KOJA ŽIVI NA TOM PROSTORU omogućava da se kao davalac imena prepozna upravo reč *Panonka*. Pojmovi ŽENA NEIZRAŽENIH OBLIKA i PANONKA, dakle, nisu u metaforičkoj pojmovnoj vezi (ovi pojmovi imaju samo zajednički hiperonim ŽENSKA OSOBA) – metafora postoji između NEIZRAŽENE TELESNE SILUETE i NIZIJSKOG RELJEFA, ali sleng pronalazi zaobilaznu humorističnu logiku na kojoj počiva ovakvo imenovanje.

Još složeniju integracionu mrežu ilustruje šaljivi primer *laponac*, koji u slengu označava “zaboravnu osobu”.⁴ U pitanju je dvostepena integraciona mreža – prvom pojmovnom integracijom glagol *izlapiti* razvija kolokvijalno značenje “postati zaboravan”. Rezultat prve integracije ulazi u novo pojmovno slivanje, u kome interpretativnu funkciju ima pojam LAPONAC (stanovnik Laponije). Veza između *izlapiti* i *Laponac* je formalna – obe reči imaju segment [l-a-p], a u drugostepenoj blendi (u Fokonijeovoj i Tarnerovoj terminologiji – megablendi) *laponac* postaje „zaboravna osoba“. Ovaj je primer zanimljiv, dakle, i zbog toga što se pojmovno oneobičavanje (prva integracija) kombinuje sa formalnim (druga integracija), što rekonstrukciju motivacije usložnjava, povećavajući time njen humoristični potencijal.

⁴ Zabeleženo u Gerzić (2025), a vidi i <https://vukajlija.com/laponac/180713> [pristupljeno 27. januara 2026. godine].

Dijagram 4. Primer monominacijske megablende *laponac* („zaboravna osoba“)

2.2. Binominacijske blende i denotativni nesklad

U do sada analiziranim primerima blenda je denotat nasleđivala iz primarnog ulaznog prostora, a nominaciju iz interpretativnog. Binominacijske integracije su poseban tip dvookvirnih integracionih mreža – nominacija koja dolazi iz interpretativnog prostora biva izmenjena nominacijom iz primarnog prostora. U binominacijskoj blendi nastaje nova leksička jedinica koja formalno objedinjuje glasovne segmente iz (bar) dva različita ulazna prostora, npr. šaljivi naziv za “muškarca koji pruža seksualne usluge starijim ženama” je *babositer* (*baba* + *bebisiter*)⁵, šaljivi naziv za “zajedničko konzumiranje marihuane kroz bong” je *bongosluženje* (*bong* + *bogosluženje*)⁶, šaljivi naziv za “komplikovanu bankarsku proceduru za dobijanje kredita” – *bankanalije* (*banka* + *bahanalije*)⁷, šaljivi naziv za “starijeg muškarca koji često posećuje porno sajtove” – *pornosaurus* (*porno* + *dinosaurus*)⁸. Binominacijska blenda je, dakle, na formalnom planu – slivenica.

Mešanje formalnih okvira ulaznih prostora ne samo da stvara novu nominaciju već inicira i dvookvirnu integraciju na planu denotacije, čime blenda obično dobija neskladni mešoviti denotat. U literaturi o slivenicama se često ističe da dve reči koje ulaze u proces slivanja nisu potpuno ravnopravne – desna

⁵ Isp. <https://vukajlija.com/babasiter/638235> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁶ Isp. <https://vukajlija.com/bongosluzenje/633956> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁷ Isp. <https://vukajlija.com/bankanalije/177447> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁸ Isp. <https://vukajlija.com/pornosaurus/231629> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

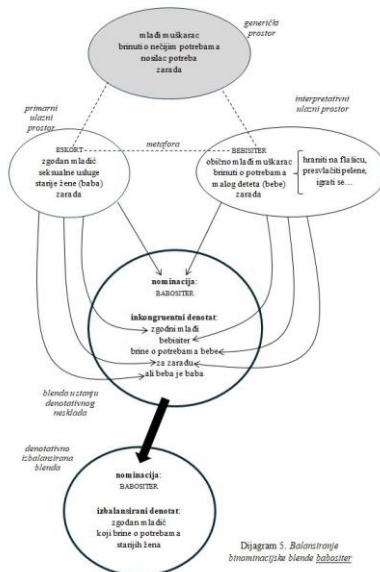
reč najčešće određuje gramatičku kategoriju slivenice i reguliše njenu morfološku paradigmu i akcenat (v. Trommer, Zimmerman 2012; Hamans 2020; Lalić Krstin 2022), što je odavno prepoznato kao pravilo desne strane (Williams 1981). Tako je, recimo, slivenica *pornosaurus* imenica muškog roda sa akcentom na trećem slogu od kraja, kao i *dinosaurus*, a *bankanalije* imenica ženskog roda u množini, koja u razgovornom jeziku ima dugosilazni akcenat na istom unutrašnjem slogu kao i *bahanalije*. Imajući u vidu ovu formalnu asimetričnost, opravdano je pretpostaviti da denotativna integracija sledi logiku nominacijske integracije – reč koja predstavlja morfološku bazu u koju se integriše druga reč, donosi u blendu i svoj donotat koji se, u prvoj fazi integracije, modifikuje denotatom druge reči.

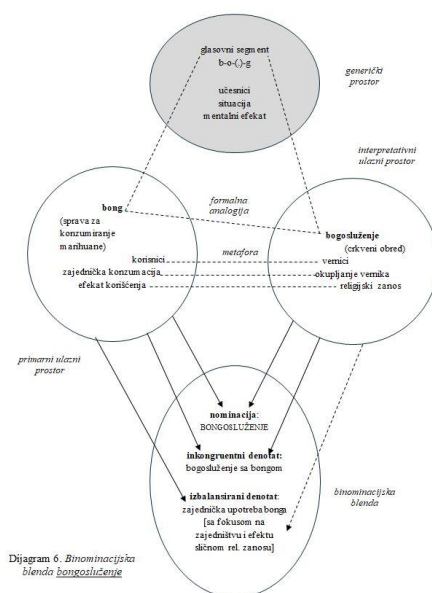
Pogledajmo, za početak, slivenicu *babositer* (dijagram 5). Na nominacijskom planu, u blendi je prvi segment reči *bebisiter* (formant *bebi*) zamenjen formalno sličnim segmentom *babo* (osnova *bab-* i spojni vokal *-o-*), što nas podstiče da na denotativnom planu pojam BEBA u okviru BEBISITER zamenimo pojmom BABA, ostavljajući sve druge aspekte denotata neizmenjenim. Time je stvoren novi bizarni okvir u kome *bebisiter* čuva, hrani, zabavlja, uspavljuje ne pravu *bebu* nego *babu*. Unutrašnji nesklad takvog denotata (npr. elementi kao BEBINJA ODEĆA, KREKETAC, HRANJENJE NA CUCLU i sl. dolaze iz UP2, ali je na mestu same BEBE – BABA iz UP1) ima jak humoristični efekat. Tvorbena struktura slivenice, odnosno procesi na nivou nominacije, podstiču nas i u drugim primerima na izgradnju hibridnih bizarnih denotata izraženog humorističnog potencijala. Držeći se pravila desne strane, *bankanalije* bi se mogle interpretirati kao “*bahanalije u banci*”, *bongosluženje* – “*bogosluženje tokom kog se koristi bong*”, *pornosaurus* – “*dinosaurus koji gleda (ili snima) porno filmove*”. Takvi su denotati, ipak, semantički neodrživi, pa blenda teži iznalaženju izbalansiranog rešenja.

Problem denotativne inkongruentnosti, koja je posledica stapanja neusklađenog pojmovnog sadržaja, razrešava se dodeljivanjem različitih pojmovnih funkcija ulaznim prostorima: denotativnu funkciju dobija pojam iz primarnog prostora dok denotat interpretativnog prostora postaje nosilac konotativnog tona. Blenda *babositer* (v. dijagram 5), na kraju, ima, dakle, isti denotat kao i primarni početni prostor (ESKORT ZA STARIJE ŽENE), ali je eksplicitni seksualni kontekst primarnog denotata u blendi neutralizovan pod uticajem interpretativnog prostora (BEBISITER). Isti denotat je, stoga, u UP1 konceptualizovan kao “*muškarac (obično mlađi, privlačne građe) koji naplaćuje seksualne usluge starijim ženama*”, dok je u blendi, nakon uspostavljanja izbalansirane integracije to “*muškarac (obično mlađi, privlačne građe) koji, za novac, brine o potrebama starijih žena*”. Izbalansirana blenda sama po sebi nema naglašeni humoristički potencijal, a naspram primarnog denotata, može se reći da je eufemističkog karaktera. Humoristični efekat ovakve pojmovne integracije, dakle, počiva na

neочекиvanom povezivanju na prvi pogled potpuno odeljenih pojmova (ESKORT i BEBISITER) i njihovom inicijalnom stapanju u bizarnu blendu. Odjeci tog stapanja se osećaju i na sledećem stupnju integracije, nakon razrešavanja denotativnog nesklada i uspostavljanja semantički održivog denotata blende. Slično je i u drugim primerima – *bogosluženje* u fazi neskladnog denotata označava „bogosluženje na kome se koristi bong“, a nakon balansiranja denotat je isti kao i denotat primarnog prostora (ZAJDENIČKA UPOTREBA BONGA), sa konotativnim elementima koji dolaze iz interpretativnog (BOGOSLUŽENJE); nekongruentni denotat slivenice *pornosaurus* bi mogao biti „dinosaur u porno filmu“ ili „dinosaur koji konzumira porno filmove“, dok bi balansiranje podrazumevalo metaforičko čitanje interpretativnog pojma (BITI STAR JE BITI DINOSAURUS) i formiranje značenja „stariji muškarac koji konzumira porno sadržaje na internetu“.

Zanimljiv primer predstavlja i žargonizam *šljivomicin* – jezička igra kojom se oneobičava tradicionalni naziv za domaću rakiju od šljive, *šljivovicu*. Reč je, očigledno, o integraciji pojmova ŠLJIVA (metonimijska projekcija, RE-SURS ZA PROIZVOD, iz UP1: ŠLJIVOVICA) i ANTIBIOTIK (sufiksoid *-micin*, kao u ERITROMICIN). U prvoj fazi integracije stvara se hibridni denotat “šljivovica u finkciji antibiotika, šljivovica umesto antibiotika“. Proces balansiranja denotata u ovom slučaju može biti suptilan, generalizacijom ANTIBIOTIK → LEK UOPŠTE, čime se u blendi uspostavlja značenje “šljivovica kao opšti narodni lek (za dezinfekciju rana, skidanje temeprature i sl.)”, a može biti i ekstremniji, zasnovan na metaforičkoj interpretaciji UP2 – “šljivovica kao metaforički lek za tugu”. Ovo nam pokazuje da balansiranje ne mora uvek podrazumevati metaforičku reinterpretaciju odnosa neskladnih pojmova koji se integrišu u blendi.

Dijagram 6. Binominacijska blenda bongoslužjenje

3. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Razmatranje leksike slenga iz ugla teorije pojmovne integracije pokazalo se višestruko korisnim, kako za bolje razumevanje prirode leksičke žargonizacije tako i za opšte principe integracionih mreža. Videli smo, sa jedne strane, da konceptualno oneobičavanje leksičkog materijala u slengu počiva na pojmovnoj integraciji, bez obzira da li se ostvaruje na planu polisemije ili tvorbe reči. Pokazano je, dakle, da pojmovna integracija nije ograničena samo na slučajeve leksičkog slivanja (*pornosaurus*, *bongoslužjenje*, *babositer*) već se uočava i u zaleđini razvijanje novih značenja (bilo da je u njenoj osnovi metafora, *čistačica* “pijana osoba”, bilo da je u pitanju upisivanje, *ciceron* “cicija”).

Analiza je pokazala da pojmovna integracija koja u slengu dovodi do leksičkog humora podrazumeva sledeće etepa:

1. ulazni prostori su semantički udaljeni i povezuju se analoškim relacijama, koje mogu biti formalne ili metaforičke prirode;
2. integracija ulaznih prostora u blendu može biti mononominacijska (leksički znak u celosti dolazi iz interpretativnog, a pojam iz primarnog ulaznog prostora) ili binominacijska (leksički znak nastaje kombinacijom forme iz oba ulazna prostora);
3. kod mononominacijskih blendi humor počiva na dodeljivanju novog značenja koje nije na prvi pogled jasno semantički povezano sa primarnim značenjem lekseme;

4. kod binominacijskih blendi, prvi stepen integracije podrazumeva stvaranje inkongruentnog denotativnog hibrida, koji je izvor humorističnog efekta, ali koji nije semantički održiv;
5. kod binominacijskih blendi se, zato, nakon formiranja denotativnog hibrida sadržaj blende reorganizuje kako bi se postiglo stanje denotativne izbalansiranost, što je u analiziranim slučajevima podrazumevalo dodeljivanje konotativne funkcije interpretivnom ulaznom prostoru.

Istraživanje je pokazalo da je za primenu modela pojmovne integracije u leksičkoj semantici bitna distinkcija između fonološkog i semantičkog pola jezičkog znaka, i da je, imajući to u vidu, neophodno uspostaviti razliku između mononominacijskih i polinominacijskih blendi. Prvi tip podrazumeva da blenda jezičku oznaku nasleđuje iz jednog od ulaznih prostora. Mononominacijske blende se, stoga, tiču leksičke polisemije. Polinominacijske blende pak pripadaju domenu tvorbene semantike. Bitno je naglasiti da se, iako je u ovom radu binominacija prikazana na primerima slivenica, binominacijski karakter može prepoznati kod svih tvorenica koje imaju dve osnove (npr. kiša + braniti = kišobran). Ovakav model bi, smatramo, bio dobro polazište za dalju razradu u oblasti kognitivne derivatologije.

Na kraju, istraživanje je potvrdilo da se i na planu leksičke semantike, kao i na planu teksta ili vizuelnog narativa, humor ostvaruje kroz uspostavljanje pojmovne inkongruentnosti. Ipak, ona sama nije dovoljan da bi efekat humora postojao – upravo njeno razrešavanje humor čini mogućim. Humor, u tom svetlu, postaje rezultat složenog kognitivnog procesa – da bi se do njega došlo nije dovoljno samo uočiti neobičnost šaljivog jezičkog imenovanja već treba pronaći kognitivne putanje koje će takvo jezičko imenovanje opravdati, motivisati, učiniti smislenim. Tada intelektualna dimenzija humora izbija u prvi plan – nešto nije smešno zato što je spojeno od neočekivanih elemenata već zato što je u takvom neskladu pronađen na prvi pogled neočekivani smisao.

LITERATURA

- Abdel-Raheem, A. Conceptual blending and (im)politeness in political cartooning. *Multimodal Communication*, 10. <https://doi.org/10.1515/mc-2021-0002>
- Attardo, S. 1994. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Attardo, S. 2014. INCONGRUITY AND RESOLUTION. U: Attardo, S. (ur.) *Encyclopedia of Humor Studies*. Los Angeles: SAGE Publications, 383–385.
- Avdagić, K. 2019. Black humour processing in the light of the conceptual integration theory and the benign violation theory. *Explorations in English Language and Linguistics*, 7.1, 70–93.
- Bugarški, R. 2003. *Žargon, lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.

- Bugarski, R. 2019. *Srpske slivenice, monografija sa rečnikom*. Novi Sad: Akademska knjiga.
- Coulson, S. 2001. *Semantic Leaps, Frame-Shifting and Conceptual Blending in Meaning Construction*. Cambridge University Press.
- Coulson, S. 2005. Extemporaneous Blending: Conceptual Integration in Humorous Discourse from Talk Radio. *Style*, 39/2, 107–122.
- Delibegović-Džanić, N., S. Berberović. 2017. #ForgiveUsForWeHaveSinned: Conceptual integration theory and political Internet humour. *European Journal of Humour Research*, 5/2, 4–22.
- Dynel, M. 2018. Taking cognisance of cognitive linguistic research on humour. *Review of Cognitive Linguistics*, 16:1, 1–18.
- Fauconnier, G., M. Turner. 2002. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Hamans, C. 2020. The difference between blends and clipped compounds. U: G. Dannon (ur.), *Proceedings of IATL 34: Papers from the 34th annual conference of the Israel Association for Theoretical Linguistics*. Ramat Gan: Israel Association for Theoretical Linguistics.
- Jabłońska-Hood, J. 2015. *A Conceptual Blending Theory of Humour, Selected British Comedy Productions in Focus*. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH.
- Koestler, A. 1964. *The act of creation*. New York: The Macmillan Company.
- Lalić-Krstin, G. 2014. *Leksičke slivenice u engleskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2022.
- Langacker, R. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar: Volume I: Theoretical Prerequisites*. Stanford University Press.
- Raskin, V. 1985. *Semantic mechanisms of humor*. Dordrecht, Boston, Lancaster: D. Reidel Publishing Company.
- Stankić, Prodanović D. 2016. *Verbalni humor u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Tomić, G. 2022. Lexical blends in serbian: an analysis of morphosemantic transparency. *Collection of Papers of the Faculty of Philosophy*, LII (3), 13–37.
- Trommer, J., E. Zimmermann. 2012. A specific type of Spanish portmanteau. U: V. Renner, F. Cartier-Tresson, & P. J. L. Arnaud (ur.), *Cross-disciplinary Perspectives on Lexical Blending*. Berlin: De Gruyter Mouton.

*

- Герзић, Б. 2025. *Речник жаргона и колоквијалног говора*. Београд: Корнет.
- Марковић, О. С. 2024. *Теорије хумора у когнитивистичким наукама и могућност њихове примене у проучавањима наративног књижевног текста*. Докторска дисертација, одбрањена на Филозофском факултету у Нишу.
- Милорадовић, С. 2012. *Музички жаргон младих и младежњи музикални сленг*. Београд: Етнографски институт САНУ.

- Миљковић, В. 2016. (Де)компресија као семантички механизам у политичкој карикатури. У: *Језик, књижевност, значење*, Б. Мишић Илић, В. Лопачић. Ниш: Филозофски факултет.
- Миљковић, В. 2022. Интернет платформа Вукајлија и лексикографија савременог српског сленга. *Новоречје*, 7, 99–116.
- Миљковић, В. 2023а. Лексичка деантропонимизација у савременом српском сленгу и семантичка природа антропонима. *Новоречје*, 8, 125–143.
- Миљковић, В. 2023б. Семантика глагола блејати у савременом српском сленгу у светлу теорије идеализованих когнитивних модела. *Новоречје*, 9, 87–103.
- Миљковић, В. 2025. Типови семантичке мотивације у лексици сленга – случај назива за људе у савременом српском сленгу. У: *Творба, промена и норма у језичком систему (зборник радова у част проф. Божи Ђорићу)*. Београд: Филолошки факултет.
- РНЛП 2025: Речник новијих лингвистичких термина. С. Слијепчевић Бјеливук (ур.), В. Миљковић, Ј. Јовановић и др. (аутори). Нови Сад: Прометеј.

Vanja Miljkovic

(Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)

CONCEPTUAL INTEGRATION AND LEXICAL HUMOR IN CONTEMPORARY SERBIAN SLANG

This paper analyzes lexical humor in contemporary Serbian slang from the perspective of Conceptual Integration Theory. The model of conceptual integration is adapted to the level of lexical semantics. A distinction is introduced between two types of input spaces (primary vs. interpretative), as well as between two types of lexical blends—single-nomination and dual-nomination blends. It is shown that single-nomination blends with humorous connotations rely on nominational incongruity, whereas in dual-nomination blends the humorous effect is initially based on denotational incongruity, which is subsequently resolved through a process of semantic balancing. While single-nomination integration operates within the domain of polysemy (e.g. *čistačica* ‘cleaning lady’ can mean ‘a drunk person’ in slang; *ciceron* ‘Cicero’ denotes ‘a stingy person’), dual-nomination integration pertains to word formation, its most salient instances being blends (e.g. *babositer* ‘escort for older women’ < *baba* ‘grandmother’ + *babysitter*; *pornosaurus* ‘an older man who consumes pornographic content’ < *porno* + *dinosaur*). The analysis confirms that conceptual integration constitutes a key cognitive mechanism underlying lexical innovation and humor, regardless of whether it is realized through metaphorical extension, formal analogy, or word-formation processes. Furthermore, the findings suggest that humor at the lexical level does not arise solely from the unexpected

combination of elements, but from the cognitive effort to render such combinations meaningful, thereby highlighting its distinctly intellectual dimension.

Keywords: conceptual integration, lexical humor, humorous lexical items, slang, semantic insertion, lexical blending, metaphor, metonymy, polysemy.

Милица С. Божих Синчук*
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ТВОРБЕНИ И СТИЛСКИ АСПЕКТИ СЛИВЕНИЦА У НОВИЈОЈ СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ**

Новоречје, 2026, бр. 14.

У раду се анализирају творбени и стилски аспекти двочланих сливеница у новијој српској књижевности за децу. Полазећи од чињенице да је сливање један од продуктивних творбених модела у савременом српском језику, посебно у медијском и рекламном дискурсу, рад испитује на који начин се овај модел реализује у књижевноуметничком регистру намењеном деци. Циљ рада је да се утврде формалне карактеристике сливеница, као и њихове доминантне стилске функције, уз осврт на разлике у односу на медијску употребу сливеница. Анализа је заснована на корпусу ексцерпираних примера из савремених дела српске књижевности за децу и спроведена је према типологији творбених модела коју је предложио Р. Бугарски. Показује се да су сливенице у овом регистру структурно прозирније и стилски усмерене на лудичност, експресивност и имагинацију, без ироније и сарказма карактеристичних за медијски дискурс.

Кључне речи: сливање, сливенице, српски језик, књижевност за децу.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Сливање као творбени модел представља један од најдинамичнијих извора лексичких иновација у савременом српском језику.¹ Сливенице у

---

* milica.sincuk@isj.sanu.ac.rs; ORCID 0000-0001-9662-1968

** Писање овог рада је финансирано Министарство за науку, технолошки развој и иновације Републике Србије према уговору број 451-03-33/2026-03/ 200174 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ у Београду.

¹ (Лексичко) сливање у српском језику систематски је описано у радовима и монографијама Р. Бугарског, који уводи термин *сливеница* и истиче њихову продуктивност и стилогеност. У србистици се, по угледу на англосаксонску традицију, користе и термини *бленда*, *блендирање*, *контаминација*, док су у употреби и преведенице *стапање* и *сажимање* (Бугарски 2019: 17), а такође и термин *конфлација* (Прћић 2022). Сливеница је производ сливања „двеју речи или њихових делова у нову целину, често али не и обавезно мотивисан преклапањем њихових формалних сегмената, при чему тако добијена твореница најчешће и семантички представља комбинацију делова који су ушли у њен састав“

књижевноуметничком регистру, а нарочито у књижевности за децу, знатно су мање систематски проучаване, за разлику од сливања у медијском дискурсу, при чему је указано на њихову стилематичност и експресивни потенцијал.

У овом раду пажња је фокусирана искључиво на књижевност за децу као посебан домен језичке употребе. Полазећи од те чињенице, постављају се следећа истраживачка питања: 1. које су формалне и творбене карактеристике сливеница у новијој српској књижевности за децу; 2. које стилске функције оне остварују у овом регистру. Циљ рада је да се, на основу одабраног корпуса, испита да ли и у којој мери сливенице у књижевности за децу показују специфичности у односу на општу употребу овог творбеног модела. У раду ћемо најпре сажето указати на досадашња истраживања сливеница у књижевном делу, а затим ћемо представити одабране лексеме према њиховим творбеним и стилским карактеристикама.

2. СЛИВЕНИЦЕ У КЊИЖЕВНОМ ДЕЛУ

Сливенице у књижевном делу су предмет истраживања ранијих књижевних епоха, од периода романтизма до XX века (Милановић 2022; Ајдачић 2020), а такође и у преводној књижевности (Ајдачић 2022; Ајдановић, Дражић 2023). Испитивања новије српске књижевности за децу показују да су сливенице продуктивне у том домену, посебно у стваралаштву Дејана Алексића, Уроша Петровића и Љубивоја Ршумовића. Досадашњи радови и студије подразумевали су анализу сливеница у оквиру ширег корпуса, у компаративним испитивањима (Томић 2022, 2023), односно изучаване су као један од чинилаца језика писца (Вукомановић Растегорац 2023; Спасић 2024).²

(2019: 17). Спроведена су анкетна испитивања разумевања сливеница (Халупка-Решетар, Лалић-Крстин 2012; Драгићевић 2022). Сливенице су предмет истраживања са различитих аспеката, у рекламном дискурсу, у називима хране и пића (Томић, Даниловић Јеремић 2020), као и у медијском дискурсу (Баџић 2020). Компаративно проучавање сливеница у српском и енглеском језику заступљено је у истраживањима Г. Томић (2022, 2023), при чему је значајна пажња поклоњена стању у сваком језику индивидуално.

² У децјем говору јављају се спонтане сливенице (нпр. *хамелеон* (хијена + камелеон), *манда* (циновска панда), *целераба* (целер + келераба), *кромпјутер* (кромпир + компјутер), *зубодент* (зуби + зиродент) (в. Бугарски 2019: 97/98; о сливеницама у децјем говору в. и Томић 2023: 142, фуснота 125). У истраживањима децјег говора уочено је да је сливање мање продуктиван творбени модел у односу на традиционалне начине творбе (Спасић 2024: 98). Ове творенице су нарочито заступљене у називима децјих установа, игара и емисија намењеним деци (нпр. *Азбуквар*), енциклопедија (*Сликпедија*), као и едукативних центара (*Књигралиште*) (в. Бугарски 2019).

Лексеме које су предмет овог рада нису забележене у речницима савременог српског књижевног језика (РМС, РСЈ)³ и због своје необичности, јединствености, експресивности и везаности за нарочити контекст у којем су употребљене, за који их је аутор сачинио, посматране лексеме припадају индивидуалним неологизмима (в. Вукомановић Растегорац 2023: 129), односно околионализмима у књижевном делу за децу (Спасић 2024: 98).⁴

3. ИЗВОР ЗА ЕКСЦЕРПЦИЈУ

Као извор за ексцерпцију грађе узет је избор дела за децу предшколског и школског узраста следећих стваралаца: Дејана Алексића, Љубивоја Ршумовића, Уроша Петровића, Милоша Михаиловића, Драгане Младеновић и Јелене Милутиновић, објављених у задњих петнаест година (18 примера). Као репрезентативну грађу одабрали смо дела награђиваних и читаних српских аутора који су у свом стваралаштву исказали склоност ка лексичким иновацијама, игри речи, онеобичавању, стварању мистичног, магичног и загонетног света.⁵ Продуктивност сливеница у различитим облицима књижевног израза показује чињеница да су заступљене и у поезији и у прози, а њихову истакнуту позицију у тексту потврђују наслови као маркирана места: *Бајка о Ледемону* (Петровић 2024), *Веверпух* (Михаиловић 2024), *Кад ствари пољуде* (Младеновић 2023а).

4. ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ СЛИВЕНИЦА

У овом одељку испитаћемо структуру сливеница и представимо грађу из угла творбе речи. Наш корпус чине двочлане сливенице, махом именице (15), затим глаголи (2) и придев (1).⁶ Доминација именица се не

---

³ Изузетак представљају лексеме *приличан* и *друм*, које јесу забележене у речницима, али се у књижевном тексту употребљавају као графичке сливенице (у форми *[при]личне* и *(др)ум*).

⁴ Мада се ретко дешава да сливенице постану прилог речницима стандардног српског језика, не искључује се могућност да неке од испитиваних нових лексема обогате наше речнике (Бугарски 2019: 10/11, у предговору; Томић 2019: 79). О статусу сливеница у српском језику в. Драгићевић 2009, 2011, 2022.

⁵ У питању је грађа која није била предмет испитивања досадашњих истраживања, према нашем увиду, са изузетком лексема *Шизлапомотива* (в. Томић 2023: 256, у регистру) и *дрндафон* (в. Бугарски 2019: 172).

⁶ Према врстама речи од којих су творене сливенице јављале су се следеће комбинације: 1) именица + именица: *Ланешко* (лане + снешко), *веверпух* (веверица + пух), *вевердабар* (веверица + дабар), *Ледемон* (лед + демон), *Шизлапомотива* (Шизлап + локомотива), *Сушиновнике* (сународнике + цинове), *поезигра* (поезија + игра), *доминовина* (домина + домовина), *супермаркет* (супермаркет + паркет), *(др)ум* (друм + ум), *Баката* (бака + Ката), *Милованици* (Милован + принци), *Милованеза* (Милован + принцеца). 2а) придев + именица: *риморинти* (римовани + лавиринти); 2б) глагол + именица: *дрндафон* (дрндати

тумачи као специфичност књижевности за децу, будући да су именице најзаступљенија врста речи у корпусима општих сливеница (в. Бугарски 2019: 133). Стога се овај налаз у раду интерпретира као очекивана последица општих лексичких тенденција.

Материјал је испитан дескриптивним поступком са фокусом на творбеним обележјима бленди и њиховој типолошкој класификацији према моделу који је осмислио Р. Бугарски (2019: 107–125).⁷ У нашем корпусу су најзаступљенији модели (2–4) који подразумевају улазак бар једне целе мотивне речи у сливеницу, а такви су примери: *Ланешко* (**лане** + **снешко**), *Шизлапомотива* (**Шизлап** + **локомотива**), *Милованици* (**Милован** + **принци**), *Милованеза* (**Милован** + **принцеза**), *аквашил* (**аква** + **рингишил**); *Веверпух* (**веверица** + **пух**), *вевердабар* (**веверица** + **дабар**), *поезиграмо се* (**поезија** + **играмо се**), *поезигра* (**поезија** + **игра**), *Ледемон* (**лед** + **демон**),⁸ *Баката* (**Бака** + **Ката**). Структурна прозирност омогућава деци да релативно лако реконструишу значење нове лексеме, што је нарочито важно у рецепцији текста.

Мањи број примера припада тзв. нелинеарним сливеницама (5. модел), код којих се једна мотивна реч или њен део убацује унутар друге. Такве су, на пример, *доминовина* (**домина** + **домовина**) и *пољуде* (**полуде** + **људи**). Ови примери су формално сложенији и стилски изразитији, али су у корпусу ретки, што указује на то да се у књижевности за децу овај тип сливања користи опрезно и у функцији појачаног стилског ефекта (исп. Спасић 2024: 100).

Посебну групу чине графичке сливенице (6. модел), које су специфичне зато што своју препознатљивост остварују преваходно у писаном облику, а такве су у нашој грађи (*друм*) (**друм** + **ум**) и [*при*]**личне** (**приличне** + **личне**). Ове лексеме представљају свесну језичку игру и захтевају активну улогу читаоца у интерпретацији. Први, прототипски модел, засту-

+ микрофон), *пољуде* (полуде + људи); 3) именица + глагол: *поезиграмо* (поезија + играмо се); 4) придев + придев: *приличне* (приличне + личне).

⁷ У питању су следећи модели: 1. „’класични’, прототипски модел: први део једне и други део друге речи сливају се у нову целину“; 2. модел: „сливање целе прве и другог дела друге речи“; 3. модел: „сливање првог дела прве и целе друге речи“; 4. модел: „сливање двеју целих речи, линеарно преклопљених без остатка тако да се свака може интегрално ишчитати“; 5. модел: „једна мотивна реч или њен део се убацује усред друге или се с њом преплиће, повремено уз модификације које замагљују идентитет сегмената“; 6. „графичке сливенице – једна реч унутар друге чији неодвојив део чини, непрепознатљиво као сливеница у говору а уз обавезно истицање у писању“; 7. међујезичке сливенице; 8. синтагматске сливенице.

⁸ Случајеви када две основе деле само један минималан сегмент (у случају лексеме *Ледемон* слово *д*) разматрају се као гранични, односно категоришу се као сливеница на граници са сложеницом (Бугарски 2019: 131).

пљен је свега двама сливеницама: *дрндафон* (*дрндати* + *микрофон*), *риморинти* (*римовани* + *лабиринти*).

Међу одабраним примерима нисмо забележили сливенице које би припадале међујезичким сливеницама (7. модел), што је значајан статистички податак за овај домен, јер су такве, хибридне сливенице нарочито бројне у медијском и рекламном дискурсу (в. Бугарски 2019: 137–140; Томић, Даниловић-Јеремић 2020: 293). Са изузетком речи *аква* (КШ 2012: 85) и личних имена *Шизлап* и *Ката*, остале лексеме забележене су у речницима савременог српског језика (в. РСМ; РСЈ 2007), што значи да мотивне речи спадају у домаћу и одомаћену стандардну лексику српског језика. Управо зато је њихова творбена (ре)интерпретација уочљивија, јер се заснива на лексемама које су већ интегрисане у стандардни језички систем. У процесу творбе сливањем те лексеме се у твореници јављају у новим, неочекиваним обртима и зато су стилски ефектне.

5. СТИЛСКИ АСПЕКТ СЛИВЕНИЦА

У досадашњим србистичким истраживањима посебна пажња посвећена је сливеницама у медијском и рекламном дискурсу, где оне често имају ироничну, сатиричну или манипулативну функцију. У том домену често су носиоци ироније, сарказма и критичког односа према друштвеним и политичким појавама (в. Бугарски 2019: 41; Бацић 2020: 325), односно користе се као маркетиншки потез у називима производа (в. Томић, Даниловић-Јеремић 2020). У језику медија, реклама и др. сливенице се употребљавају зналачки да „извргну подсмеху различите људе и догађаје, да освесте заблуде и (по)грешке у мишљењу и делању, да забаве, да скрену пажњу потенцијалних потрошача на себе, своје производе и(ли) услуге, итд.“ (Томић 2022: 36). Насупрот томе, пре свега због тематике као и усмерености на најмлађе читаоце, сливенице у књижевном тексту намењеном деци лишене су негативне конотације, друштвене критике, поруге, сарказма, ироније. У анализираном корпусу тематизују се бајковити, фантастични свет, породично окружење, оживљени необични предмети кроз хумор и игру, а поезија се открива као простор стваралачке имагинације и слободе.

Сливенице у књижевности за децу су средство језичке креативности и стилске експресивности, стваране су из потребе за изражајнијим и ефектнијим обликовањем поруке (Томић 2019: 63), имају лудичку функцију (в. Ајџановић, Дражић 2023: 183; Спасић 2024: 99/100). Р. Бугарски указује на њихов „шљиви, каламбурски карактер“ (2019: 18), чиме подвлачи њихову повезаност са игром речима⁹ и хумором. Писци по-

---

⁹ Сливенице су појавни облик игре речима (исп. Ренер 2015; Лалић Крстин 2018).

пут Дејана Алексића и Љубивоја Ршумовића свесно користе сливенице као стилско средство. Алексић наглашава да такви „новитети и језичке инвенције“ представљају својеврсни „искорак“ у односу на остатак текста, дајући му препознатљиву „стилску арому“ и често производећи комични ефекат (в. Томић 2023: 172). Ршумовић, пак, истиче да су сливенице „у служби досетке, духовите игре, нонсенса, али са занимљивим смислом“, чиме се подвлачи њихова функција у стварању разиграног, духовитог и значењски слојевитог израза (в. Томић 2023: 172). Сливенице су функционално и стилски мотивисано средство којим се појачава експресивност, остварује хумористички ефекат и обликује специфична ауторска перспектива. Нашу грађу чине сливенице које имају лудичку функцију, служе игри, а неретко производе ефекат хумора.

5.1. Како бисмо указали на лудизам и комичну страну твореница, примере сливеница са потврдом употребе у књижевном тексту распоредили смо у неколико тематских група.

1) У првој групи су сливенице којима се именују ликови и бића. У дечјој књижевности постоји лепеза необичних, бајковитих, фантастичних, натприродних и митолошких бића: *ледемони – Бака јој је причала о ледемонима, мраз-људима, наоко сазданим од самог леда, који живе у плаветним дубинама језера и само у време ауроре бореалис израњају до саме површине* (Петровић 2024); *суџиновници ’припадници народа џинова’ – Невоља то је – | Грозне ли слике! | Згражава своје | Суџиновнике* (Алексић 2025: 23); *веверпух ’биће које је спој веверице и пуха’ – Он је веверпух! А знате ли ви шта је веверпух? ... Његов тата је пух, а мама веверица, тако да личи на обоје* (Михаиловић 2024); *вевердабар ’биће које је спој веверице и дабра’ – Сваки сусрет са Дабром изнова би га замислио. „Она је“, пролазило му је кроз главу, „слична мени. Као што сам ја веверпух, она је вевердабар* (Михаиловић 2024: 39). У питању су необична и јединствена бића, маштовити и упечатљиви ликови у чијем називу се одражава и двојност њихове природе.

У књижевном тексту се налазе шаљиви надимци и имена одмила, као и лична имена људи, која имају хумористични ефекат, а понекад њихову употребу прате и кратки описи постанка и мотивације: - *Сећате се купања? – започела би бака Ката, коју сам ја звао **Баката*** (Младеновић 2023в: 11); *Једног дана разболео се краљ Милован из Чибутковице ... Најзабринутији је био чибутковички принц **Милованинц**, а најтужнија чибутковичка принцеза **Милованеза*** (Ршумовић 2011: 154).

Забележили смо и шаљиве језичке креације попут следеће: *Ланешко* (’снешко у облику ланета’) – *Уместо снешка направили су лане од снега, с пегавим леђима и кратким репићем. ... Чак су му смислили и име – **Ланешко!*** (Милутиновић 2022: 99).

2) У другој групи налазе се сливенице за именовање необичних, измишљених предмета који показују креативност и инвенцију свог састављача: *Шизлапомотива* 'локомотива коју је изумео Шизлап' – *Ukrcavajte se u Šizlapomotivu!*, *veselo je uzviknuo urnebesno odeveni profesor Šizlap, pozivajući Martu i Araukariju da se popnu na garantovanu najluđu skalameriju u istoriji železničkog i drumskog saobraćaja* (Петровић 2017: 14); *Hoćeš li da vidiš kako izgleda najnoviji model drndafona?*, *gotovo zapeva. I pored neodoljive želje da vidi pomenuti instrument, Marta osta dosledna – nije želela da je išta ometa na putu do pobede na Vašarskom izazovu* (Петровић 2017: 49).¹⁰ Сливеницама се именују сликовити називи за постојеће уређаје, попут веш-машине: *аквашипил ... слушајте мене | ништа забавније није од | рингшипила пуног воде и пене* (Младеновић 2023а: 56, наслов песме).¹¹ Сливенице су употребљене са циљем да привуку читаоца, да га позову у свет поезије. У питању је вешт начин да се пробуди радозналост (нај)млађих читалаца: *Драга моја, у суперпаркету обавезно купи: литар хлеба, килограм млека ...* (Младеновић 2019). У последњем примеру учавамо, пре свега, звуковно преклапање, и намерну 'погрешку' (*суперпаркет*, ум. *супермаркет*) чији циљ да изазове читаоца да је препозна.¹²

3) У трећој групи сливеница су речи којима се означавају апстрактни појмови, радње и особине. Поступком персонификације ствараоци оживљавају ствари из човекове свакодневице, предмети се описују као жива бића, и тиме се књижевни текст сликовито приближава дечјој перцепцији, кроз игру. Такви су примери: *доминовина* 'домовина домине' – *сасвим изненада | у једном селу | све тачке са домина од слоноваче | побегле су у башту | било је то давно давно | и питање је шта је било с њима | пошто се више никада нису вратиле | у доминовину* (Младеновић 2023а: 38); глагол *пољуде* (*полуде* + *људи*) у примеру: *Кад ствари пољуде понашају се горе него људи. Ствари су главни јунаци ове књиге. Смешне и дру-*

---

¹⁰ Р. Бугарски бележи ову сливеницу у свом Речнику са следећим образложењем саставница: *drndati + mikrofon?* (2019: 172). У конкретном примеру нам се чини да јесте у питању мотивација коју износи Р. Бугарски због тога што је употребљена са глаголом *запевати*.

¹¹ Текст песама прате и илустрације, а код песме *Аквашипил* налази се цртеж веш-машине.

¹² У једном интервјуу о књизи *Дар-мар* ауторка је образложила употребу необичних речи: „'Дар-мар' је књига песама са грешкама, уљезима, је књига песама са грешкама, улјезима, а читаоци су позвани да их приметите и 'улове'. То подразумева пажљиво читање, јер онај ко чита парамет може бити преварен. С друге стране, пажљиво читање води болјем разумевању текста и света. Олакшавајућа околност за читаоца јесте то да се идеја усредсређеног читања овде спроводи кроз прилично питу и разиграну форму, па се један врло озбиљан и захтеван процес заправо одвија кроз игру“ (Драгана Младеновић, разговарала Слађана Миленковић <https://sinhro.rs/dragana-mladenovic-krajnje-je-vreme-da-se-trgnemo-iz-pospanosti/> приступљено 5. септембра 2025.).

гачије, баш некако скроз пољуделе (Младеновић 2023а). У поигравању са римом настаје и сливеница *риморинти* 'римовани лавиринти' (Младеновић 2023б: 36).

У овој групи забележене су и две графичке сливенице: [*при*]личне (приличан + личан) употребљена у синтагми [*при*]личне ствари (Младеновић 2023а: 7); (*др*)ум (**друм** + **ум**): *тражим црвени трактор | јак попут петнаест коња | не могу више да се љуљам | јер ја нисам љуљашка | већ једна обична гума | и ако не набавим трактор | стварно ћу скренути с (*др*)ума* (Младеновић 2023а: 32). Уз помоћ метафоре изведена је игра речима: скренути с **друма** – 'упутити се другим правцем од оног којим се дотле ишло' (РСЈ 2007), и скренути с **ума** у значењу 'полудети' (РСЈ 2007).

Именичка сливеница *поезигра* ('игра поезијом'), која представља нарочиту, домишљату вежбу, односно игру у збирци поезије: *Прва поезигра, Друга поезигра ... Десета поезигра* (Младеновић 2023б), и глагол *поезиграти се* ('играти се поезијом') представљају примере посебне језичке креативности у поезији за децу. Ове сливенице имају својеврсну метапоетску функцију: оне именују активност, али и указују на суштину самог песничког стварања за децу, које је истовремено и уметнички чин и игра. На тај начин истиче се да је поезија за најмлађе креативни подухват.

6. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

1) На основу спроведене анализе може се закључити да формална и творбена организација сливеница у испитаном корпусу показује систематичност и ослањање на продуктивне моделе сливања. Најзаступљенији су модели (2–4) према класификацији Р. Бугарског у којима бар једна мотивна реч у целини улази у нову лексему (*ланешко, веверпух, поезигра* и сл.). Формална структура ових сливеница почива на линеарном спајању основа, при чему се задржавају препознатљиви сегменти мотивних речи. Такав поступак обезбеђује високи степен прозирности и омогућава релативно лаку семантичку реконструкцију, што је нарочито значајно у књижевности за децу, где је разумљивост услов успешне рецепције. Нелинеарне сливенице (5. модел) знатно су ређе и формално сложеније. Њихова мања учесталост упућује на закључак да се у дечјој књижевности овај тип користи селективно, као стилски маркиран поступак са појачаним експресивним ефектом. Посебно место заузимају графичке сливенице (6. модел), чији се ефекат реализује у писаном облику и које подразумевају активну улогу читаоца у декодирању двоструке структуре (нпр. (*др*)ум, [*при*]личне). Одсуство међујезичких сливеница (7. модел) представља важан податак: за разлику од медијског дискурса, у анализираном књижевном корпусу доминирају сливенице мотивисане домаћим и одомаћеним

лексемама. Творбена иновација заснива се на већ стабилизованом лексичком материјалу, који у новој комбинацији добија семантички и експресивно преобликовано значење. У целини посматрано, формални и творбени поступци у корпусу показују да је сливање средство језичке креативности, при чему се балансира у троуглу прозирности, разумљивости и иновативности.

2) У односу на употребу сливеница у медијском, рекламном и политичком дискурсу, у којем доминирају иронија и сарказам, функција сливеница у књижевном тексту јесте лудичка, оне доприносе онеобичавању језика, експресивности, имају хумористични ефекат и део су игре речима, чиме се најмлађи читаоци позивају у сликовити, маштовити, магични свет. У посматраном корпусу лудизам се испољава као доминантан поетички поступак заснован на индивидуализмима, чијом употребом се постиже комични и маштовити ефекат. У именовању ликова и бића (нпр. *веверпух*, *вевердабар*, *ледемон*) језичка игра служи обликовању фантастичних, хибридних ентитета чија се двојна природа огледа већ у самом називу, док се код шаљивих надимака и личних имена (*Баката*) хумор заснива на неочекиваном сажимању уобичајених синагматских конструкција. У групи назива за предмете (*Шизлапомотива*, *дрндафон*, *суперпаркет*, *аквашил*) лудизам се остварује кроз шаљиве спојеве, звучну игру, намерну „грешку“, ономатопејске и фонетске асоцијације, затим кроз персонификацију предмета, чиме се активира читалац и подстиче његова језичка свест. У твореницама које означавају апстрактне појмове и радње (*доминовина*, *(др)ум*, *[при]личне*, *риморинти*, *поезигра*, *поезиграмо*) наглашена је графичка интервенција и метафоричност, која доводи до метапоетске димензије текста: језик постаје средство игре, али и тема саме поезије. Стога се може закључити да лудизам у анализираном материјалу суштински принцип организације текста који повезује хумор, машту, креативност и свесно поигравање језиком.

ИЗВОРИ

- Алексић, Дејан, 2025. *Цинови, страшила и нешто треће*. Београд: Лагуна.
- Милутиновић, Јелена, 2022. *Приче о Вуку Станивуку*. Београд: Креативни центар.
- Михаиловић, Милош, 2024. *Веверпух*. Чачак: Пчелица.
- Младеновић, Драгана, 2023а. *Кад ствари пољуде*. Београд: Креативни центар.
- Младеновић, Драгана, 2023б. *Три, четири, сад хајде да се поезиграмо*. Београд: Креативни центар.
- Младеновић, Драгана, 2023в. *Игра скривања*, Чачак: Пчелица.

- Младеновић, Драгана, 2019. *Дар-мар*, Београд: Креативни центар.
 Петровић, Урош, 2024. *Бајка о Ледемону*, Београд: Лагуна, 2024.
 Ршумовић, Љубивоје, 2011. *Заувари*. Београд: Лагуна.

*

- Petrović, Uroš 2017. *Marta Smart i vašar zagonetki: roman u zagonetkama*. 3. izd. Beograd: Laguna.

ЛИТЕРАТУРА

- Ајдачић, Д. 2020. Ауторски неологизми-индивидуализми Димитрија Митриновића (1913) и Драгана Алексића (1922). *Новоречје* 2. Београд: Алма. 37–46.
- Ајдачић, Д. 2022. Сливенице и сраслице пољског писца Јацека Дукаја и аспекти њиховог превода. *Новоречје* 6. Београд: Алма – Пројекат Растко. С. 106–117.
- Ајџановић, Ј., Дражић, Ј. 2023. *Рецепција неологизма из преводне литературе код деце основношколског узраста*. *Новоречје* 9. 182–195.
- Бацић, М. 2020. Новогвор Брегзита и Трампоманије у свету постистине: морфофонолошка адаптација експресивних инстант неологизама у српском новинарском дискурсу. У: М. Ковачевић и Ј. Петковић (ур.), *Српски језик, књижевност, уметност, књ. 1. Експресивност у српском језику*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. 319–332.
- Вукомановић Растегорац, В. 2023. Индивидуални неологизми у песничтву за децу Дејана Алексића – језички аспекти и методички потенцијали. *Новоречје* 9. Београд: Алма. 126–143.
- Драгићевић, Рајна 2009. Иновације у творби речи у словенским језицима. *Јужнословенски филолог* 69. Београд: Институт за српски језик САНУ. 461–468.
- Драгићевић, Р. 2011. Лексика квалификована као индивидуална у српским дескриптивним речницима. У: В. Ружић, С. Павловић (ур.) *Лексикологија, ономастика, синтакса – зборник у част Гордане Вуковић*. Нови Сад: Филозофски факултет. 47–57.
- Драгићевић, Р. 2022. Мотивација, творба и значење српских сливеница. *Новоречје* 6. Београд: Алма. 63–74.
- Милановић, А. 2022. Из историјата српских сливеница. *Новоречје* 6. Београд: Алма. 13–17.
- Спасић, Ј. 2024. Лудизам у прозним делима за децу Дејана Алексића. У: С. Марковић и Н. Живковић (ур.), *Књижевност за децу у науци и настави*. Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу. 97–114.
- Томић, Г. 2019. Творбено-семантичка анализа нових сливеница у српском језику. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, ХVІХ (2)*, 61–83.
- Томић, Г. и Даниловић Јеремић Ј. 2020. Експресивност у називима хране и пића: анализа сливеница. У: М. Ковачевић и Ј. Петковић (ур.), *Српски језик, књи-*

- жевност, уметност, књ. 1. *Експресивност у српском језику*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. 289–302.
- Томић, Г. 2023. Лексичке сливенице у савременом енглеском и српском језику: структурни, садржински и социолингвистички аспекти. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. [докторска дисертација]
- Халупка Решетар С., Лалић Крстин Г. 2012. Разумевање сливеница у српском језику. *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност, културу*, 9. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. 101–109.
- *
- Bugarški, Ranko 2019. *Srpske slivenice: monografija sa rečnikom*. Novi Sad: Akadem-ska knjiga.
- Tomić, Gorica. 2022. Lexical blends in Serbian: an analysis of morphosemantic transparency. *Collection of papers of The Faculty of Philosophy, vol 52 No 3*. Priština: Filozofski fakultet. 13–37.
- Lalić Krstin, G. 2018. Translating English Wordplay into Serbian: Evidence from three dystopian novels. *Belgrade English Language and Literature Studies (Belgrade BELLS)*. Vol. X. Special Issue in Honour of Ranko Bugarski on the Occasion of his 85th Birthday (ed. Vujić, Jelena, Katarina Rasulić i dr.). Beograd: Filološki fakultet. 327–348.
- Prčić, T. 2022. Osavremenjeni pristup englesko-srpskom leksičkom pozajmljivanju: principi i primene, У: С. Гудурић, Ј. Дражић, М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и простору X/1*. Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, 387–421.
- Renner, V. (2015). Lexical blending as wordplay. In: A. Zirker and E. WinterFroemel (eds.), *Wordplay and Metalinguistic/Metadiscursive Reflection*, Berlin: De Gruyter, 119-133.

РЕЧНИЦИ

- К–Ш 2012: Клајн, Иван и Шипка, Милан. *Велики речник страних речи и израза*. 6. изд. Нови Сад: Прометеј.
- РСЈ 2007: *Речник српскога језика*. 1. издање. Нови Сад: Матица српска, 2007.
- РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*. Књ. I–VI, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.

Milica Bozic Sincuk

(Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)

DERIVATIONAL AND STYLISTIC ASPECTS OF BLENDS
IN CONTEMPORARY SERBIAN CHILDREN'S LITERATURE

S u m m a r y

This paper examines the derivational and stylistic features of two-component blends in contemporary Serbian children's literature. Proceeding from the premise that blending constitutes one of the productive word-formation processes in present-day Serbian, particularly in media discourse, the study investigates the ways in which this process is realized within the literary register intended for children. The aim of the study is to identify the formal (structural and morphological) properties of blends and to determine their predominant stylistic functions, with particular attention to the differences between their use in children's literature and in media discourse. The analysis is based on a corpus of excerpted examples drawn from contemporary works of Serbian children's literature and is conducted in accordance with the typology of word-formation models proposed by R. Bugarski. The findings indicate that blends in children's literature tend to be structurally and semantically more transparent, and stylistically oriented toward playfulness, expressiveness, and the stimulation of imagination. Unlike media discourse, where blends frequently carry ironic or sarcastic overtones, their use in children's literature is predominantly characterized by ludic and imaginative functions.

Key words: blending, blends, Serbian Language, Children's Literature.

Јована Љ. Шћеновић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

О МАМИКАМА – СТАРА РЕЧ С НОВИМ ЗНАЧЕЊЕМ**

Новоречје, 2026, бр. 14.

Тема рада јесте анализа лексеме *мамика*, односно семантичка анализа грађе прикупљене методом анкетања, као и података са друштвених мрежа, такође, и података добијених са различитих веб-портала са српским доменом веб-корпуса Serbian Web Corpus PDRS. Циљ нам је да опишемо ново значење постојеће речи са некада само афирмативним значењем, као и да истражимо језик друштвених медија, анализирајући употребу ове лексеме.

Кључне речи: неологизми, *мамика*, језик друштвених медија, српски језик.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

У раду ћемо дати семантичку анализу лексеме *мамика* и приказати нова значења ексцерпирана кроз примере употребе корпуса прикупљеног методом анкетања, ексцерпцијом грађе из објава са друштвених мрежа, али и података добијених са различитих веб-портала са српским доменом веб-корпуса Serbian Web Corpus PDRS. Лексема *мамика* обрађена је у Речнику САНУ као а. *назив одмила који новодоведена млада, невеста даје старијим женама у породици* и б. *мама, мајка*. Прво значење дато је са квалификатором покрајински, док уз значење под б. стоји квалификатор разговорни. Данас би се за значење под а. могло додати и да је застарело значење, ниједан пример употребе нисмо пронашли, док ћемо значење под б. детаљније анализирати.

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ЛЕКСЕМАМА *МАЈКА*, *МАТЕР*, *МАТИ*

Лексема *мајка* је полисемантична реч и РМС наводи пет реализација ове лексеме. Примарно значење лексеме *мајка* је 1. она што је родила онама које је родила; фиг. оно од чега друго што потиче; 2. (*мајка*) назив од-

---

* jovana.dimitrijevic@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0002-2832-2752.

** Овај рад је финансирало Министарство за науку, технолошки развој и иновације Републике Србије према уговору број 451-03-66/2024-03/200174 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

мила за бабу (унучићима) и за свекрву или старију жену уопште; 3. фиг. особа која штити и помаже: ђачка, сиротињска ~; 4. фиг. (често уз речи: земља, домовина, отаџбина и сл.) хранитељка, родитељка; 5. (само дат. мајци) у емоционалном говору за појачавање исказа: заиста, сигурно. У Речнику САНУ забележено је пет семантичких реализација ове лексеме и седам подзначења у оквиру главних: 1. жена у односу на дете, децу коју је родила; 2. а. једина плодна женка међу пчелама, матица б. матична биљка; 3. фиг. особа која има заштитнички, родитељски однос према некоме, која се племенито, хумано односи према некоме; 4. фиг. она која је извор животних добара, која храни, хранитељка, родитељка; 5. фиг. основ нечега, оно на чему се нешто заснива, темељи. Такође, забележен је и велики број израза.

У Етимологијском рјечнику хрватскога или српскога језика Петра Скока налазимо: мати, матере, индоевропски, балтословенски, прасловенски *mater*. Потврђује се исти суфикс -тер као у *pater, frater*.

Док лексема *мајка* припада стилски неутралном пољу, у савременом српском језику реч *мати* и *матере* употребљавају се најчешће у стилски обојеним контекстима, у псовкама, или религиозним текстовима (Ђуровић 2023: 73), а висока друштвена позиција мајке потврђује се лексемом *мати* у значењу старешина женског манастира, игуманија. Родољубиви модел стереотипа *мајке* реализован је захваљујући традиционалним симболичким формулама: мајка Србија, мајка земља, мајка домовина. (Ристић–Слијепчевић 2013: 233). Гортан Премк сматра да су ретка сродничка имена која у свом садржају имају и експресивну сему, „као резултат колективне експресије“ (Гортан Премк 1997: 41–42). Од овога одступају именице мајка, сестра, свекрва у чијем су се семантичком садржају развиле и неке друге семантичке компоненте формиране на темељу „општег схватања о квалитетима, о вредностима тих појмова“, тј. колективне експресије (1997: 22).

У раду *Деривационо гнездо лексема мајка и мати/матер (творбено-семантичка анализа)* С. Ђуровић издваја деминутиве са хипокористичним значењима настале продуктивним моделом творбе, неки од њих су: *маја, мајкана, мајкица, мама, маминка и мамица* (2023: 79), не наводећи лексеми *мамика*.

О АРХЕТИПУ МАЈКЕ

Сваки језик на свој начин рашчлањује свет, тј. поседује сопствени модел концептуализације стварности, па због тога можемо рећи да и говорници сваког језика имају сопствену слику света, те сваки говорник има задатак да организује садржај свога исказа у сагласју са колективном сли-

ком света (Драгићевић 2010: 12). Архетип мајке је један од најзначајнијих архетипа како у психологији појединца, тако и човечанства.

Примарно значење лексеме мајка је „родиља“ – „она која рађа“, тек у изведеници мајчинство наилазимо на примарно значење „она која брине, храни, васпитава“. Ово значење је у свести просечног говорника повезано са лексемом мајка и доприноси извођењу њених секундарних значења. Ако применимо модел семичке или компоненцијалне анализе на лексему мајка у основном денотативном значењу добићемо као резултат: а) „она која рађа“ – архисема, б) „она која је у односу са дететом“ диференцијална сема; в) „она која се поштује“ – диференцијална сема. (Русимовић 2023: 135–136).

О ЛЕКСЕМИ МАМИКА

Лексема *мамика* обрађена је у Речнику САНУ као а. назив одмила који новодоведена млада, невеста даје старијим женама у породици и б. мама, мајка. Прво значење дато је са квалификатором покрајински, док уз значење под б. стоји квалификатор разговорни.

Лексичке иновације у виду околионализма имају своје карактеристике и то: јединственост, нарочите функције као што су концентрација информација, посебни стилски ефекти, као и попуњавање лексичких празнина; зависе од ситуационог контекста; одступање осим на творбеном нивоу могуће је и на фонолошком, морфолошком и семантичком нивоу; такође и нелексикализованост (Томашикова 2008: 248). Околионализми настају након једнократне употребе или ретке употребе, али са одређеном сврхом и у одређеном ситуационом контексту (Русимовић 2023: 114).

Из комуникације на друштвеним мрежама или форумима, бележи се лексема која није стилски неутрална и јавља се у неколико различитих значења у зависности од контекста, реч је о лексеми *мамика*. Иако потиче од основе мам- и претпоставили бисмо да има значење мама, мамица од мила, афирмативно, у питању је лексема са пејоративним значењем. Грађа је ексцерпирана методом анкетирања, али као извор грађе за овај рад послужили су и различити веб-портали са српским доменом, као и веб-корпус Serbian Web Corpus PDRS.

ГРАЂА СА ВЕБ-ПОРТАЛА И ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА¹

Доста примера забележено је на мрежи X, некадашњем Твитеру. Неки од њих су:

---

¹ Сви примери су задржани у оригиналу, писмом којим су и писани, са свим граматичким, правописним и стилским грешкама. Примери су раздвојени ;.

Danas sam čula od mamika da se dete ne šiša do krštenja. Pitam što, pa kao prvi pop treba da krštenju da mu ošiša kosu. 2022.godina jbt; Evo u vrtičkoj viber grupi mamike napale vaspitačicu što je najkulturnije napisala da 20:30 nije vreme za pitanja i odgovore, dakle, da li ste normalne i šta radite na slobodi, čavkurine jedne nevaspitane; Ispisaću dete iz škole, majke mi. Mamika priprema docek učiteljici. Ne znam kako se suzdržavam da joj ne napisem „gdjo vi ste idiot!“; Eno mamike Novosađanke na Fejsu su se uvredile jer im je moja kolegini-ca ukazala na činjenicu da su nepismene. Zato što je potpuno normalno biti nepismen, ko si pa ti da me prozivaš? Ne shvataju da je sramota biti nepismen, a glumiti ne znam kakvu društvenu komponentu; Vrtičke mamike su napravile drugu viber grupu bez vaspitačica gde pišu da nije u redu da deca stalno imaju za domaći da usvinje pola kuće zaboga da je nešto instagamično pa i ajde ali ova-ko nema smisla; мамике молим вас јел има нешто за прање стаклене туш кабине да не остаје каменац, нешто као цилит бенг само да не смрди тако сипће стон такође смрад; Samo da prezivimo ove moderne mamike iz viber grupa; Da bi oživele tu idiličnu sliku koju kreiraju po Instagramu i Fejsbuku, verovatno imaju neke super moći, mnogima nepoznate.

Сви забележени примери су са друштвене мреже X, некадашњег Твитера. Од осам забележених примера у седам употреба лексеме *мамика* служи да обележи одређени тип мама, које обично имају своје непоколебљиве ставове у васпитању, а осуда и критика долазе од других мама које учествују у школовању, одрастању са њиховом децом. Један пример односи се само на комуникацију која нема негативан призив, већ се лексема *мамика* служи за (неутрално) обраћање.

Примери са Reddit-а везани су углавном за домен друштвене мреже Инстаграм и поимање *мамика* које су на њој.

Ova dalabu je verovatno najjezivija mamika na instagramu; E sad su tu mamike... ja ludim... mamike umiru od smeha; Meni je ona možda jedina insta mamika koja deluje ok; Je l' su i vama jezive influens mamike?

Ретки забележени случајеви када смо наилазили на примере са неутралном, ређе позитивном конотацијом лексеме *мамика* јесте приликом употребе на групама које служе новим мамама, или приликом међусобне комуникације мама. Тада једне друге ословљавају управо овом лексемом. У наставку наводимо и исечак из једног интервјуа.

Ivana Rašić Trnčić, poznatija kao Sajsi MC gostovala je u prvoj epizodi novog serijala JOJ MAJKO gde se osvrnula i na fenomen mamika.

Ne želim da pežorativno govorim o mamikama. Mislim da su mamike jedna sila koja ima dosta potencijala. Koristi se to u negativnom kontekstu, ja sam odmah znala da ja to ne želim. Mislim, ja sam sada deo te ekipe, tako da to mora da je najjača ekipa. Da mi nije pomoći nekih mamika, stvarno ne znam gde bih bila. Prvenstveno, za početak, moje mamike, pa onda sve druge“, rekla je ona.

Дакле, у комуникацији мајки, ова лексема служи за ословљавање, дозивање, обраћање и нема негативан призвук, неутрална је.

ГРАЂА ПРИКУПЉЕНА АНКЕТОМ²

У анкети коју смо спровели, замолили смо да нам учесници одговоре на питање: *Како доживљавате некога ко је мамика? Да ли је позитивно или негативно значење?*

Позитивно значење и коментари анкетираних:

Мајка, стуб породице и највећи ослонац, позитивно значење; Симпатично, дечје, у том неком контексту; Приметила сам да је људи на мрежама користе у негативном контексту, али мени није тако обојена. Све што је изведено од именице мајка, мени је лепо; Нисам чула за реч мамика све док ме тако није назвао мој трогодишњи син. Мислила сам да је то једна од његових многобројних кованица. Тако да овој речи дајем велики плус; Чула сам можда неколико пута да неко за неког каже да је мамика и увек је било за жене које имају између 40 и 50 година (некад и више) а изгледају као да су у раним 30им и имају тај неки вајб доминантне, моћне жене (у позитивном смислу). Може да буде мајка, а и не мора. Више је као позитивна реакција на њено целокупно држање и енергију; Нисам чула јако дуго тај израз и изненађена сам да се данас користи са негативном конотацијом. У Војводини се генерално речи са ка на крају користе као речи од мила, негде ми навире из сећања из детињства да је неко тако звао своју баку, мамину маму, која је била стуб куће, можда најближе објашњење мама над мамама. Мени изазива позитивну реакцију. + Израз мамике није променио своје значење, променило се друштво и систем вредности, оно што је некад било за поштовање сад се исмева и критикује. Свиђа ми се израз Алфа маме, то је управо то.

Шест анкетираних навело је да је чуло за лексему *мамика*, и да је употребљавају, односно доживљавају као лексему са афирмативним значењем.

Први пут су за лексему чули приликом анкетирања и њихови коментари:

Први пут чујем ту ријеч, али ми је прва асоцијација била „мамси-та“ у суштини моћна, млада мама која је успјешна у свом послу; Имам осећај да нема везе са мајком и да има неко негативно значење; Не знам шта је мамика; Први пут чујем ту реч. Као и свака и ова ми је пре свега неутрална. Можда је кренем користити јер ми се на први поглед свиђа и лепо звучи; Нисам чула за овај израз раније, па сам прогуглала. Гугл каже да је то израз за мајку одмила, а онда испод гомила линкова ка разним пор-

---

² Анкета је спроведена током марта 2026. године на узорку од 31 испитаника различите старосне и образовне структуре. Највећи број су биле испитанице старосне доби од 30 до 40 година, све пореклом из Србије.

талима са анализом термина у врло негативном контексту, углавном везано за вајбер маме које знају све боље од свих.

Пет анкетираних до сада није чуло за лексему, али нам је интересно да их је анализа и питање у склопу анкете подстакло на детаљније истраживање о овој речи.

Негативно значење и коментари анкетираних:

Јој, ја се јејим! Мамике носе торбе и капе са натписом МАМА; мајке за Инстаграм; Стекла сам утисак да је користе жене кад хоће да се наругају другим женама; Мамика је неко ко зна колико поена је добио на контролном мали Данило из 8-1. Иако њен мали Оги иде у 8-3. Јако се оптерећује што јој син ове године није председник одељења; Нека „луда мама“; Јако ме нервира та реч. Иако је многи користе у позитивном смислу тепања, ја је разумем негативно; То су оне маме увек скоцкане, све знају, све постижу. Назив ми има хумористичан призвук; Негативно, маме из парка које су „савришене“ мајке, гласне, доминантне, све знају. Мада лично ми има неутрално значење, мама која иде у паркиће и ради „мамеће“ ствари; Оне што сликају ђачке књижице, све петице, мамин понос, а дете други разред; Мињушчина, пренапорне, театралне жене са искривљеном сликом мајчинства; Искључиво негативно. О семантици усмено; Оне које све знају најбоље, чија су деца без мане, и другима замерају све; Све о свему зна и несебично дели нетражене савете, има све мамеће што постоји; Инстаграм мама; Погрдан назив за особу која је идентитет мајке претворила у једини свој идентитет и то покушава да нам наметне као своју специјалност или експертизу; Мамика је млада мајка (најчешиће из Новог Сада/Војводине), ситуирана, одевена по последњој моди, пуних усана (урађених), надограђених ноктију и трепавица, која решења за изазовне ситуације (које мајчинство носи са собом) тражи на друштвеним мрежама, полемичујући у групама; Не користим тај израз. Разумео сам да се односи на жену која претерано и некритички ставља у центар себе, своје дете и своје мајчинство. Најчешиће се помиње у групи сличних. Наравно, носи негативно значење; Лично не називам никога мамиком јер сам видела да има негативно значење, а приметила сам да тако називају маме које су дежурне рецимо у родитељским Вибер групама и све знају (читај: имају надмене и надобудне коментаре на питања других чешиће него корисне) и оне које мисле да њихова деца заслужују из неког разлога посебан третман у односу на друге; У Мокрину/Кикинди употребљава се у пежоративном значењу; синоним је речи „мамичка“ (жена која прекомерно угађа деци; најчешиће мајка већ одраслог сина, о ком и даље претерано води рачуна, чак и онда кад је ожењен и има сопствену породицу; Немам појма, Мене подсети на оно кад Феми смета да је Евица зове „мајко“, па онда предлаже модерне називе „мамица, мамичкен“. Онда ми вуче на негативно; Крајње негативно, прва асоцијација су ми модерне маме са друштвених мрежа које паметују о свему и свачему и које су склоне осуђивању мајки које се не

понашају као оне. На пример, осуђују мајке које детету дају дохрану, купују кашике, ако дете иде у вртић и слично...

Двадесет анкетираних чуло је за лексему *мамика* искључиво у пејоративној употреби, везујући је за маме које неретко савете о мајчинству дају на друштвеним мрежама (најчешће на Инстаграму), а интересантно је да су одређени одговори чак и осликали како физички замишљају некога ко је *мамика*, па чак и геолокацијски дефинисали.

ГРАЂА СА КОРПУСА SERBIAN WEB CORPUS PDRS 1.0

Pa sta je ovo ,ništa se ne desava, duple mamike gde ste????!!! Ja sam sada usla u 25 nedelju, obim stomaka mi je 105, ugojila sam se 9 kg!!!! Kao u prošloj trudnoći u 8 meseci,sa jednom bebom!; Mamike, ajde neka još neko napiše odgovore, ako vam nije problem. Hvala!; Mamike kako ste se vi borile sa prehladom beba, kada su tako male .... Ne sikiraj se, bolje, ako vec mora tako, da doktori prate tvoje stanje i kako su bebece ... mamaviki sam ocekivala ovih dana da se javi ... Kod nas istovremeno i sve novo; Vidim ovde se našao svako da prosvetarima kapu kroji, pa nećemo tako mamike i tatike . Kolege, na ulice . Nema više šale, ovo je sve prevršilo meru . Ajmoooo, da se kaže kad i gde i dolazimo; Budicu pazljiva ! naravno da su sve bebe prelepe . bravo za mamike i bebike htela bih da izdvojim jednu zbog tog diivnog pogleda, jooooj Ne smem više ulaziti u ovu temu dok sam trudna Sva se raspilavim i krenu mi suze na oči od miline; Mamike, kada ste počele da dajete deci barenu papriku?; Mamike kako ste se vi borile sa prehladom beba, kada su tako male.

Сва прикупљена грађа са Веб-корпус Serbian Web Corpus PDRS 1.0, осим једног примера³, јесте са веб-портала Рингераја.рс, који је посвећен трудноћи, темама родитељства и чији су корисници управо маме. Претпостављамо да је употреба лексеме *мамика* почела са оваквих портала, али да се након тога проширила на друштвене мреже, пре свега на Инстаграм, на ком је много налога усмерених ка темама родитељства, а затим и на мрежу X, при чему развија ново, пејоративно значење, што нам је потврдио и велики број коментара добијених анкетавањем.

На основу уверења и представа целе језичке заједнице у српском језику стереотип мајке је она која је топла, нежна, пожртвована, несебична, племенита, окренута ка деци, она која умањује своје заслуге и залагања, док је унутар лексеме *мамика* она мајка која је окренута ка својим личним постигнућима и успесима детета, или деце кроз призму свог (како другима намеће) неприкосновеног васпитања и залагања. Ако применимо модел компоненцијалне анализе на лексему *мамика* у основном денотативном

---

³ У питању је овај пример: *Vidim ovde se našao svako da prosvetarima kapu kroji , pa nećemo tako mamike i tatike . Kolege , na ulice . Nema više šale , ovo je sve prevršilo meru . Ajmoooo , da se kaže kad i gde i dolazimo.*

значању добићемо као резултат: а) „она која рађа“ – архисема, б) „она чији је фокус превасходно на сопственој презентацији мајчинства“ диференцијална сема; в) „она која се доживљава као нападна и наметљива“ – диференцијална сема. Још једна лексема, која има и пејоративнији призвук од анализираних *мамике* јесте *немајка*. Немајка нема значење „лоша мајка“, већ „несавршена мајка“, жена која је под притиском различитих концепата материнства у изазовима савременог друштва, а са узорима традиционалним (Русимовић 2023: 146), она такође истиче да „савремено доба, запосленост мајке или њена самохраност јесу контексти који доприносе новим или измењеним значењима лексеме мајка“ (2023: 147). Чим нешто одступа од устаљених друштвених норми и патријархалних образаца, неретко бива обележено и у језику, што потврђују и лексеме *немајка* и *мамика*.

ЗАКЉУЧАК

Мамику бисмо условно могли назвати интернет-пејоративом. Под овим термином подразумевамо лексеми чије је пејоративно значење формирано и проширено првенствено у дигиталном комуникационом простору. Од нечега потенцијално симпатичног, безазленог, насталог од основе мам- и суфикса -ика помоћу ироније добили смо стереотип и виђење мама са друштвених мрежа. Грађа је прикупљена методом анкетања, али и истражујући друштвене мреже и веб-портале. Дакле, лексема *мамика* у савременом српском језику, и пре свега, комуникацији на друштвеним мрежама има углавном изразито пејоративну конотацију и означава стереотипни лик „младе мајке која и другима намеће своју неретко непостојећу стручност и кредибилитет“. Значење до ког смо дошли није потврђено у поменутих лексикографским изворима РМС, РСАНУ, већ је настало социolingвистичким процесима карактеристичним за дискурс дигиталних медија, односно друштвених мрежа. Дакле, означава мајке које се у дискурсу друштвених мрежа представљају компетентније и успешније од других, које деле савете и када им савете нико не тражи и чије је родитељство без грешке. Уколико би требало да је дефинишемо, *мамика* је млада мајка присутна на друштвеним мрежама, која има претерано такмичарски став према другим мајкама, а која уједно све зна боље од њих. Неутрално поимање лексеме *мамика* јесте унутар међусобне комуникације мајки, најчешће на форумима и порталима посвећеним родитељству. Уколико бисмо данас дефинисали одредницу *мамика* уз постојећу, наведену дефиницију под значењем б. из Речника САНУ, могли бисмо придодати и ово погрдно, односно пејоративно значење.

ЛИТЕРАТУРА

- Гортан Премк, Д. 1997. *Полисемија и организација лексичког система у српском језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Драгићевић, Р. 2010: Р. *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Ђуркин, В. 2023. Семантичко-деривациона гнијезда лексема мајка и отац. У: Милош Ковачевић (ур.). *Зборник радова Мајка у српском језику, књижевности и култури*. Андрићград: Андрићев институт, 95–121.
- Ђуровић, С. 2023. Деривационо гнездо лексема мајка и мати/матер (творбено-семантичка анализа), У: Милош Ковачевић (ур.). *Зборник радова Мајка у српском језику, књижевности и култури*. Андрићград: Андрићев институт, 71–95.
- ЕР 1971–1974: Петар Скок, *Етимологијски рјечник хрватскога или српскога језика*. Загреб: ЈАЗУ.
- Речник српскохрватскога књижевног језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 1959–.
- Ристић С., Слијепчевић С. 2013. Етнолингвистичке информације у дескриптивном речнику (на примерима лексема дом, домовина / отаџбина и мајка). У: Л. Крумова-Цветкова, Д. Благоева, С. Ђуровић (ред.), *70 години Българска академична лексикографија*. Софија: Българското лексикографско дружество, Секција за българска лексикологија и лексикографија при Института за български језик „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН, 231–237.
- Русимовић, Т. 2023. Стилска и употребна вредност лексеме мајка у српском језику, У: Милош Ковачевић (ур.). *Зборник радова Мајка у српском језику, књижевности и култури*. Андрићград: Андрићев институт, 129–151.
- Томашикова, Т. 2008: *Okkasionalismen in den deutschen Medien*. У: Bočák, Michal; Rusnák, Juraj (ur.), *Médiá a text II*. Prešov: Prešovská univerzita v Filozofická fakulta, 246–256.

Jovana Šćerović

(Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)

ABOUT „MAMIKAS“ – AN OLD WORD WITH A NEW MEANING

Summary

The subject of this paper is the analysis of the lexeme *mamika*, specifically a semantic analysis of material collected through surveys, as well as data from social media and information obtained from various Serbian-domain web portals and the

Serbian Web Corpus PDRS. The aim is to describe the new meaning of an existing word that once carried only an affirmative meaning, as well as to explore the language of social media by analyzing the use of this lexeme.

Keywords: neologisms, *mamika*, social media language, Serbian language.

Barbara Pędzich*

Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa
Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego

SKIPY, ŁOWY I RATOWANIE ŻYWNOŚCI – O NEOLOGIZMACH ZWIĄZANYCH Z FREEGANIZMEM

Новоречје, 2026, бр. 14.

Artykuł dotyczy polskich neologizmów – zarówno formalnych, jak i znaczeniowych – związanych z freeganizmem, proekologicznym ruchem społecznym, którego istotnym elementem jest odzyskiwanie wyrzuconych zasobów, zwłaszcza żywności. Celem pracy jest wskazanie regularności formalnych i semantycznych w badanym słownictwie oraz pokazanie, w jaki sposób nazwy te ujmują i wartościują praktyki freegańskie. Podstawę materiałową stanowią jednostki leksykalne zarejestrowane w internetowym słowniku Obserwatorium Językowego UW, uzupełnione o wybrane poświadczenia prasowe i internetowe. W artykule omówiono nazwy odnoszące się do czynności, uczestników i rezultatów praktyk freegańskich, zwracając uwagę na ich powiązania słowotwórcze (zwłaszcza w seriach z komponentami *skip-* i *freegan-*) oraz na powtarzalne sposoby metaforycznego ujmowania tych praktyk (m.in. w kategoriach łowów lub ratowania żywności). Zwrócono uwagę na to, że część omawianych nazw funkcjonuje także w odniesieniu do osób doświadczających bezdomności, dostrzeżono przy tym zmianę sposobie wartościowania odpadów – od postrzegania ich jako czegoś brudnego i zbędnego do ujmowania ich jako zasobu możliwego do odzyskania i ponownego wykorzystania.

Słowa kluczowe: freeganizm, dumpster diving, neologizmy, innowacje leksykalne, serie słowotwórcze, metafory pojęciowe, wartościowanie językowe, leksyka bezdomności

Przedmiotem artykułu są polskie neologizmy (formalne i znaczeniowe)¹ związane z freeganizmem, proekologicznym ruchem społecznym wywodzącym się z krajów zachodnich, w ostatnich latach coraz wyraźniej obecnym także w Polsce. Słownictwo to tworzy stosunkowo niewielki zasób jednostek, w którym

---

* b.pedzich@uw.edu.pl; ORCID: 0000-0003-4629-9207.

¹ Termin *neologizm* rozumiem szeroko – jako obejmujący zarówno jednostki odznaczające się nowością formalną, jak i nowe znaczenia jednostek wcześniej istniejących. Za neologizmy uznaję jednostki poświadczone po roku 2003 (zob. Hącia et al. 2021b: 114).

można jednak dostrzec wyraźne regularności; celem niniejszego opracowania jest ich opis oraz wskazanie, w jaki sposób ujmują i wartościują opisywane praktyki. Regularności te mają charakter dwojaki: formalny, widoczny w seriach derywacyjnych skupionych wokół powtarzalnych tematów (szczególnie *skip-*, *freegan-*), oraz semantyczny, ujawniający się w typowych schematach metaforycznych (np. ujmowaniu praktyk freegańskich jako łowów, ratowania czy nurkowania). Punktem wyjścia analizy jest perspektywa onomazjologiczna, pozwalająca uchwycić sposoby nominacji opisywanych zjawisk oraz uporządkować materiał leksykalny w obrębie kategorii obejmujących m.in. nazwy osób, działań i ich rezultatów. W dalszej części omawiam wybrane właściwości formalne i semantyczne zebranych jednostek, a także wskazuję rolę obrazowania metaforycznego jako narzędzia konceptualizacji i wartościowania zjawisk związanych z freeganizmem. W analizie metafor wykorzystuję podstawowe założenia lingwistyki kognitywnej, zgodnie z którymi metafory stanowią podstawowy mechanizm konceptualizacji doświadczenia, polegający na ujmowaniu jednego obszaru pojęciowego w kategoriach innego (Lakoff, Johnson 1988; Kövecses 2002). W ujęciu tym metafory nie tylko organizują rozumienie zjawiska, lecz także selektywnie eksponują jego wybrane aspekty, jednocześnie inne pomijając².

Podstawę materiałową stanowią jednostki leksykalne odnoszące się do freeganizmu, zarejestrowane w internetowym słowniku Obserwatorium Językowego Uniwersytetu Warszawskiego (OJ UW). Do analizy włączam ponadto wybrane poświadczenia prasowe oraz przekazy publikowane w serwisach społecznościowych – zarówno wypowiedzi osób praktykujących freeganizm, jak i teksty komentujące to zjawisko. Materiał ten pozwala uchwycić typowe użycia, łączliwość oraz różnicowanie konotacyjne omawianych jednostek.

W literaturze przedmiotu freeganizm ujmowany jest jako forma aktywności konsumenckiej sprzeciwiającej się nadprodukcji, nierównościom społecznym oraz marnowaniu żywności i innych zasobów (zob. m.in.: Barnard 2011: 419–422; Bąk 2014: 17–19)³. Genezę ruchu wiąże się z amerykańskimi środowiskami anarchistycznymi i antyglobalistycznymi⁴, a za moment instytucjonalizacji freeganizmu uznaje się publikację broszury *Why Freegan?* (Oakes 2000). Najczęściej wskazywane praktyki freegańskie obejmują odzyskiwanie żywności i rzeczy wyrzucanych bądź przeznaczonych do wyrzucenia, wymianę i ponowne wykorzystanie przedmiotów, a także ich naprawianie oraz ogranic-

---

² Por. ujęcie metafor jako mechanizmów eksponowania (*highlighting*) i ukrywania (*hiding*) wybranych aspektów konceptualizowanego doświadczenia (Kövecses 2002: 79–81).

³ Zob. także publikacje z zakresu ekonomii i nauk o zarządzaniu: Rostek, Zalega 2015a: 262–279; Zalega 2013: 93–94.

⁴ Obszerne ujęcie ruchu freegańskiego (w tym jego genezy) zawiera monografia A. Barnarda (2016).

zanie zakupów. Istotny jest również wymiar wspólnotowy – m.in. dzielenie się pozyskanymi zasobami. Poza Stanami Zjednoczonymi freeganizm szczególnie widoczny jest w Europie Zachodniej, natomiast w Polsce – głównie w dużych ośrodkach miejskich, takich jak Warszawa, Wrocław, Gdańsk i Poznań (Bąk 2014: 17, 24–25).

1. ETYMOLOGIA I CHRONOLOGIA NAZW *FREEGANIN* I *FREEGANIZM*

Angielskie leksemy *freegan* i *freeganism* powstały wskutek kontaminacji elementów *free* ('wolny', a także 'darmowy') oraz *vegan/veganism* (Rostek, Zalega 2015b: 112)⁵. Struktura ta uwydatnia ideowy rodowód ruchu i sytuuje go w kręgu praktyk podważających dominujący model konsumpcji. Człon *vegan-* może uruchamiać skojarzenia dietetyczne, ale nie wyczerpują one znaczenia omawianych leksemów. Freeganin może być wprawdzie osobą przestrzegającą diety wegańskiej – w takiej sytuacji spotyka się czasem formy doprecyzowujące: *freeweganin*, *freeweganka*⁶. Nie jest to jednak warunek konieczny: wielu uczestników ruchu nie wyklucza produktów odzwierzęcych. Istotą freeganizmu nie jest bowiem konkretny model diety, lecz sprzeciwianie się marnowaniu zasobów oraz podejmowanie działań zmierzających do ich ponownego wykorzystania (zob. Barnard 2014: 117).

Z ustaleń przedstawianych w pracach poświęconym ruchowi freegańskiemu wynika, że leksemy *freegan* i *freeganism* pojawiły się w angielszczyźnie w połowie lat 90. XX wieku (zob. zwłaszcza Barnard 2014: 12, 80–81)⁷. Datowanie to potwierdzają dane słownikowe (OED; MWD)⁸. W polszczyźnie leksemy związane z freeganizmem notowane są od połowy pierwszej dekady XXI wieku⁹; wraz z rosnącą rozpoznawalnością ruchu następowała stopniowa rozbudowa słownictwa oraz różnicowanie sposobów nominacji, co zostanie poddane analizie w dalszej części artykułu.

---

⁵ W angielszczyźnie *freegan* funkcjonuje jako przymiotnik i jako rzeczownik (OED, hasło *freegan*).

⁶ Funkcjonowanie tych leksemów świadczy o tym, że rzeczowniki *freeganin* i *freeganka* nie są interpretowane jako nazwy osób wykluczających produkty odzwierzęce – w przeciwnym razie doprecyzowanie byłoby zbędne.

⁷ Ich powstanie łączone jest z działalnością kręgu aktywistów Food Not Bombs (Barnard 2014: 73–87).

⁸ Zob. informacje etymologiczne w haśle *freegan* (OED; MWD).

⁹ Zob. informacje o chronologizacji w hasłach: *freeganizm*, *freegański* i *freeganin* (WSJP).

2. MATERIAŁ LEKSYKALNY I KRYTERIA JEGO DOBORU

Zebrane określenia tworzą niewielkie pole leksykalne (ok. 50 jednostek¹⁰), w którego obrębie można wyróżnić kilka grup nazw odnoszących się do różnych aspektów praktyk freegańskich: (1) nazwę zjawiska (*freeganizm/friganizm*); (2) nazwy osób: a) uczestników ruchu (*freeganin/friganin, freeganka/friganka, freeweganin, freeweganka*), b) wykonawców czynności (*skiper/skipper, skipers/skippers, skiperka, skipowicz, dumpster diver, nurek, śmietnikowiec, śmietnikarz, kontenerowiec, łowca*); (3) nazwy praktyki odzyskiwania zasobów (*skip, skipping/skiping, skipowanie, dumpster diving, śmietnikowanie, nurkowanie, łowy, polowanie, ratowanie, zakupy, kontenering, hasiokowanie*); (4) nazwy czynności (*skipować, nurkować, polować, upolować, ratować, uratować, ocalać, ocalić, śmietnikować*); (5) nazwy miejsc (*skip*¹¹, *spot, hasioki*); (6) nazwy rezultatów czynności (*łup, fant, zdobycz, skarb*); (7) określenia cech (*freegański, freegańsko, freewegański, skipowy, hasiokowy*).

Wyznaczenie granic omawianego zbioru wymaga doprecyzowania kryteriów doboru materiału. Uwzględniam wyłącznie jednostki odnoszone w poświęceniach bezpośrednio do ruchu freegańskiego lub do kojarzonych z nim praktyk, zwłaszcza pozyskiwania wyrzuconych zasobów. Z analizy wyłączam natomiast: (1) terminy nadrzędne funkcjonujące w debacie ekologicznej i konsumenckiej (*zero waste, less waste, odpowiedzialna konsumpcja, aktywista żywnościowy*); (2) określenia opisowe niemające statusu ustabilizowanych jednostek leksykalnych (np. *marnowanie żywności*); (3) pojęcia z zakresu ekonomii środowiskowej (*gospodarka obiegu zamkniętego*); (4) nazwy ogólnych obiektów materialnych służących jako miejsce pozyskiwania wyrzuconych zasobów (np. *śmietnik, kontener*); (5) nazwy instytucjonalnych form dystrybucji żywności (*bank żywności, jadłodzielnia, podzielnia, książkodzielnia, lodówka społeczna, ratownik żywności*) oraz terminy utrwalone w ogólnym dyskursie proekologicznym (*recykling, reusing, upcycling, foodsharing*).

Wśród grup leksykalnych wyodrębnionych w charakterystyce materiału występują szeregi częściowo synonimiczne. Ich elementy odnoszą się do tych samych typów działań, osób i rezultatów, jednak – jak pokaże analiza – synonimia ta nie ma charakteru czysto redundantnego: poszczególne jednostki ekspozują odmienne aspekty praktyki (np. techniczny, eksploracyjny, łowiecki czy etyczny). Oprócz jednostek tworzących wyraźniejsze serie lub powiązanych z utrwalonymi sposobami obrazowania pojawiają się także nazwy jednostkowe,

¹⁰ Wariantów ortograficznych (np. *freeganin/friganin*) nie traktuję jako odrębnych jednostek. Za odrębne jednostki uznaję natomiast formy tworzące pary aspektowe (np. *ratować – uratować*) oraz warianty fleksyjne (w materiale odnotowano jedną taką parę: *skiper* i formę zdepluralizowaną *skipers*).

¹¹ Leksem *skip* występuje w materiale w dwóch znaczeniach ('praktyka' i 'miejsce'), dlatego został uwzględniony w dwóch grupach (3. i 5.).

słabiej zakotwiczone w systemie, np. *kontenerowiec*¹², *kontenering*. Potwierdzają one otwarty charakter nazewnictwa i jego podatność na doraźne innowacje. W dalszych częściach artykułu omówione zostaną jedynie te grupy jednostek, które wykazują większą stabilność formalną lub semantyczną.

3. SERIE NAZEWNICZE ZE WSPÓLNYM KOMPONENTEM FORMALNYM

W obrębie wyróżnionych kategorii wyraźnie rysują się serie formalne skupione wokół komponentów *skip-* i *freegan-* oraz regionalnego *hasiok-*. Geneza poszczególnych form nie zawsze daje się jednoznacznie ustalić: część z nich można interpretować zarówno jako zapożyczenia leksykalne, jak i jako derywaty słowotwórcze powstałe na gruncie polszczyzny (np. leksem *freegański* może być zapożyczeniem angielskiej formy *freegan* albo formą rodzimą, motywowaną rzeczownikami *freeganizm* bądź *freeganin*). Tego rodzaju niejednoznaczność nie jest zjawiskiem wyjątkowym, zwłaszcza w badaniach nad nowszą leksyką¹³. W niniejszym artykule przyjmuję perspektywę synchroniczną: jednostki zawierające ten sam komponent formalny (także obcego pochodzenia, jak *skip-*, *freegan-*) traktuję jako elementy tej samej serii słowotwórczej (o możliwości reinterpretacji zapożyczeń jako formacji motywowanych zob. Burkacka 2010a: 237; 2010b: 180).

3.1. Seria *skip-*

Rdzeń *skip-* tworzy rozbudowaną rodzinę formacji obejmującą nazwy praktyki i jej realizacji (*skip*, *skipping/skiping*, *skipowanie*, *skipować*), nazwy osób (*skiper/skipper*, *skippers/skippers*, *skiperka*, *skipowicz*), nazwę miejsca (*skip*) oraz przymiotnik *skipowy*.

Szczególną uwagę zwraca rzeczownik *skip*, który w materiale występuje w dwóch znaczeniach: ‘miejsce pozyskiwania wyrzuconych zasobów’ oraz ‘praktyka ich pozyskiwania’. Znaczenie pierwsze poświadczają przykłady: *Na skipie możemy też znaleźć produkty pełnowartościowe (...) [nowosci]; W Poznaniu miałam dwa skipy, które zostały zamknięte. Myślę, że to dlatego, że nie*

---

¹² Zauważmy, że *kontenerowiec* (rzadko spotykane określenie freeganina) to forma homonimiczna wobec istniejącej od dawna w polszczyźnie nazwy statku transportowego. W badanym materiale oznacza osobę przeszukującą kontenery na odpady (por.: *Kontenerowiec powinien mieć gumowe rękawiczki, latarkę, plastikowe worki i ubranie, w którym następnego dnia nie pójdzie do pracy albo na uniwersytet* [wiadomosci.onet]).

¹³ W niektórych zbiorach leksykalnych może ona dotyczyć znacznej części jednostek; przykładowo analiza neologicznych nazw typów lokali gastronomicznych wykazała, że aż 20% z nich to konstrukcje interpretowalne jako neologizmy rodzime albo jako pożyczki z języków obcych (Pędzich 2025: 147). Na temat dwojakiej interpretacji neologizmów zob. Hącia et al. 2021a: 145–146.

wszyscy *freeweganie* trzymają się wytycznych (...) [plus.gloswielkopolski1]¹⁴. Drugie znaczenie dokumentują wypowiedzi: *Najbardziej udane skipy to te, których wcześniej nie planuję* [wyborcza]; *Po przyjsciu ze skipa od razu wyszoruj zdobycze w gorącej wodzie* [wrocenter]. Relacja między tymi znaczeniami ma charakter metonimiczny (miejsce → działanie): w drugim użyciu rzeczownik *skip* funkcjonuje jako nazwa praktyki, znaczeniowo bliska formacjom *skipowanie* i *skipping*. W obu znaczeniach wykazuje on wariantywność fleksyjną w dopełniaczu liczby pojedynczej – konkurują końcówki *-a* i *-u*, przy czym w materiale przeważa forma *skipa*.

Seria z elementem *skip-* charakteryzuje się także wariantywnością ortograficzną: *skiper/skipper*, *skippers/skippers*, *skipping/skipping*. Formy z pojedynczym *p* stanowią rezultat adaptacji do polskiego systemu ortograficznego, natomiast warianty z podwojonym *p* zachowują pisownię angielską, co wskazuje na przejściowy etap integracji zapożyczenia z systemem leksykalnym polszczyzny. Interesująca jest forma *skippers* (w wariacie niespolszczonym: *skippers*), będąca efektem depluralizacji: angielska forma liczby mnogiej została zreinterpretowana jako podstawa słowotwórcza i funkcjonuje niezależnie od pierwotnej kategorii liczby. Adaptacja obejmuje więc w tym wypadku nie tylko warstwę graficzną, lecz także morfologiczną.

Warto zaznaczyć, że leksemy z elementem *skip-* odnoszą się do centralnej praktyki freeganizmu – poszukiwania i pozyskiwania wyrzuconych przedmiotów, zwłaszcza żywności – co tłumaczy rozbudowanie analizowanego pola.

3.2. Seria *freegan-*

Drugą wyraźnie wyodrębniającą się serią jest zbiór jednostek z komponentem *freegan-*. W analizowanym materiale obejmuje on pięć leksemów: nazwę zjawiska (*freeganizm*), nazwy osób identyfikujących się z ruchem (*freeganin*, *freeganka*) oraz określenia cech (*freegański*, *freegańsko*)¹⁵. Seria ta jest mniej rozbudowana niż poprzednia, jednak wykazuje podobną spójność semantyczną – wszystkie jednostki odsyłają do wspólnego zespołu praktyk i wartości.

Podstawową jednostką tej serii jest rzeczownik *freeganizm*, definiowany jako ‘sposób odżywiania się mający na celu ograniczenie marnowania jedzenia, polegający na jedzeniu produktów znalezionych w pojemnikach z żywnością usuwaną ze sklepów lub innych miejsc, przeznaczoną do utylizacji’ (WSJP). W definicji tej *genus proximum* stanowi ‘sposób odżywiania się’, a więc *freeganizm* zostaje ujęty przede wszystkim jako praktyka dietetyczna. Ujęcie to

¹⁴ Por. też poświadczenia metajęzykowe, np.: *Wyrzucone produkty jak sama nazwa wskazuje znajdziecie w skipie, czyli w kontenerze na śmieci (...)* [nowosci].

¹⁵ W materiale występują również warianty: *friganizm*, *friganin*, *friganka*, *frigański*, *frigańsko*, stanowiące rezultat fonetyczno-graficznej adaptacji tematu *freegan-*.

znajduje częściowe potwierdzenie w poświadczeniach tekstowych, por.: *Czasami się zastanawiam czy nie przejść na freeganizm (...)* [kwejk]. Wzmacnia je również etymologia – jak wspomniałam, nazwa *freeganizm* nawiązuje formalnie do leksemu *weganizm*, rozumianego często jako ‘niejedzenie mięsa i pokarmu zwierzęcego, odżywianie się tylko pokarmem pochodzenia roślinnego’ (USJP). Definicje podawane w literaturze przedmiotu wskazują jednak na szersze znaczenie: *freeganizm* określany jest zwykle jako antykonsumpcyjny styl życia (Bąk 2014: 17; Rostek, Zalega 2015b: 112).

Na różne odcienie znaczeniowe słowa *freeganizm* wskazują poświadczenia tekstowe, zwłaszcza o charakterze metajęzykowym: w konstrukcjach typu „X, czyli Y” *freeganizm* bywa objaśniany rozmaicie – jako sposób odżywiania się, jako praktyka odzyskiwania żywności, jako forma sprzeciwu wobec marnowania zasobów, a także jako ruch społeczny czy bunt przeciwko niesprawiedliwej dystrybucji dóbr (por.: *Freeganizm – czyli jedzenie ze śmietnika* [aura]; *Freeganizm, czyli ratowanie jedzenia* [dziendobry.tvn2]; *freeganizm, czyli odzyskiwanie żywności wyrzuconej przez cywilizację do kosza* [instagram1]; *Freeganizm, czyli antykonsumpcyjny styl życia* [polskieradio24]). Zróżnicowanie tych objaśnień wskazuje na współistnienie kilku sposobów rozumienia zjawiska. Pozostają one wobec siebie w relacji zawierania: praktyka odzyskiwania żywności stanowi element pewnego stylu życia, a ten z kolei można postrzegać jako przejaw działania określonego ruchu społecznego. Ograniczenie definicji słownikowej do wymiaru dietetycznego obejmuje zatem tylko część użyć poświadczonych w materiale.

Zróżnicowanie znaczeniowe obejmuje także pozostałe derywaty z członem *freegan-*, choć zaznacza się w nich słabiej. Jeśli chodzi o nazwy osób (*freeganin*, *freeganka*), to większość poświadczeń – w tym metajęzykowych – wiąże je przede wszystkim ze sposobem odżywiania się lub praktyką ratowania żywności, por.: *(...) opłaca się być freeganinem, czyli wybierać jedzenie ze śmietników* [tiktok]; *Okazuje się, że jest on freeganinem, czyli żywi się m.in. odpadkami wyrzucanymi przez sklepy* [telemagazyn]; *(...) jest freeganką, czyli osobą, która wybiera jedzenie ze śmietników obok supermarketów i ratuje je przed zmarnowaniem* [facebook]; *jest freeganką, ratuje jedzenie przed wyrzuceniem* [tvp]. Z kolei określenia *freegański*, *freegańsko* odnoszą się najczęściej do pożywienia i sposobu jego spożywania, por. połączenia: *freegańskie przepisy*, *freegańskie posiłki* (także bardziej szczegółowe: *freegańskie racuchy*, *freegańskie smoothie*, *freegański deser*), *jeść freegańsko*, *odżywiać się freegańsko*, *żyć się freegańsko*.

3.3. Regionalna seria *hasiok-*

Oprócz serii z komponentami pochodzenia obcego (*skip-*, *freegan-*) w materiale pojawia się jeszcze jeden typ powiązań formalnych – wywodzący

się z regionalnej odmiany polszczyzny. Należą do niego konstrukcje typu *hasiokowanie*, *iść/chodzić na hasioki*, *hasiokowy*, utworzone od śląskiego rzeczownika *hasiok* ‘śmietnik’¹⁶. W analizowanych wypowiedziach formy te odnoszą się do praktyki przeszukiwania kontenerów i altan śmietnikowych w poszukiwaniu żywności lub innych przedmiotów nadających się do wykorzystania. W tym znaczeniu pojawiają się w relacjach osób identyfikujących się z freeganizmem lub opisujących tę praktykę, por.: - *Idziemy na hasioki – cieszy się Anđzelika. Nie robi tego z przymusu. Ma poczucie misji. Mieszka ze swoją partnerką, obie pracują w korporacjach. Nie brakuje im pieniędzy na życie* [katowice.wyborcza]; *Każde kolejne zdjęcie sprawiało, że zgłaszali się kolejni ludzie, którzy chcieli wspólnie chodzić na hasioki* [ultramaryna].

Związek tych form z dyskursem freegańskim potwierdzają także użycia metatekstowe oraz stosowanie hashtagu #freeganizm – oznaczono nim m.in. wypowiedź: *Ech... ostatnio coś krucho u nas. Rowery nam się popsęły, a jak nam się udaje już pójść na hasioki to z miernymi efektami* [tumblr]; por. także określenie *hasiok haul*, opatrzone hashtagami #freegan #freeganizm #freeganizmpolska [instagram2]. Podobny charakter mają użycia przymiotnika *hasiokowy*, którym określa się m.in. potrawy przygotowane z odzyskanych produktów, por.: *wczoraj przygotowany hasiokowy sos pomidorowy, hasiokowa tarta* [tumblr].

Wypowiedzi metajęzykowe dodatkowo zestawiają te nazwy z innymi określeniami praktyki, wskazując na ich funkcjonowanie jako regionalnych odpowiedników terminów obecnych w polszczyźnie ogólnej, por.: *Na hasioki (czyli „śmietnik” po śląsku i w slangu freegan) jeździ od dwóch lat (...)* [gazeta-lubuska]; *Freeganizm, czyli pozyskiwanie jedzenia ze śmietników. Mówi się też „skipowanie”, „hasiokowanie” (...)* [tumblr].

Materiał ujawnia zatem interesujące zjawisko: nazewnictwo oparte na regionalnym leksemie *hasiok* zostaje wtórnie włączone do leksyki związanej z freeganizmem. W przeciwieństwie do serii *skip-* i *freegan-*, które powstały wraz z upowszechnianiem się samej nazwy ruchu i jego praktyk, seria *hasiok-* opiera się na istniejącym wcześniej regionalnym określeniu miejsca gromadzenia odpadów. W ten sposób lokalne nazewnictwo zostaje powiązane z nowym sposobem interpretowania czynności polegających na pozyskiwaniu rzeczy z odpadów – czynności znanych wcześniej w różnych kontekstach społecznych, lecz w dyskursie freegańskim ujmowanych w kategoriach działań ekologicznych i etycznych.

¹⁶ Rzeczownik *hasiok* jest regionalizmem śląskim oznaczającym ‘śmietnik, pojemnik na odpady’. W opracowaniach leksyki śląskiej notowane są także formy pokrewne lub wariantywne, np. *hasiak* (zob. Wyderka 2011: 45).

4. Metaforyczne ujęcia praktyk freegańskich

W zgromadzonym materiale pojawiają się szeregi leksemów odnoszących się do tych samych praktyk freegańskich oraz ich rezultatów. Jednostki te są częściowo synonimiczne, lecz różnią się sposobem ujmowania opisywanej praktyki. Analiza pokazuje bowiem, że działania polegające na pozyskiwaniu wyrzuconej żywności oraz ich efekty ujmowane są przez odniesienie do innych, dobrze rozpoznawalnych doświadczeń. Konkurujące nazwy eksponują odmienne sposoby konceptualizacji tej samej czynności: wyprawa do kontenerów bywa przedstawiana jako polowanie, akcja ratunkowa, zakupy albo nurkowanie. Również nazwy rezultatów takich działań przekształcają ocenę tego, co zostało znalezione, ujmując je jako trofeum, zdobycz czy cenny łup. Powtarzalne ujęcia tego typu można interpretować jako metafory strukturalne (por. Kövecses 2002: 33–34), które organizują rozumienie omawianych praktyk i kształtują dyskurs o freeganizmie.

Warto podkreślić, że wskazane sposoby mówienia nie ograniczają się do autookreśleń samych freeganów, lecz występują także w tekstach dziennikarskich i publicystycznych opisujących to zjawisko. Można je więc traktować jako szerzej rozpowszechnione sposoby ujmowania freeganizmu, a nie jedynie jako element języka środowiskowego.

4.1. Metafory łowieckie

Najbardziej rozbudowana i najczęściej reprezentowana w materiale jest metaforyka łowiecka. Praktyka przeszukiwania kontenerów przedstawiana bywa jako wyprawa o charakterze polowania: działania te określa się jako *polowanie* lub *łowy*, uczestnika jako *łowcę*, a znalezione dobra jako *łup* bądź *zdobycz*¹⁷. W efekcie czynność freegańska zostaje wpisana w rozpoznawalny scenariusz polowania – obejmujący przygotowanie, wyprawę, zdobycie trofeum oraz jego późniejszą prezentację.

Przesunięcie znaczeniowe jest tu wyraźne. Śmietnik i jego zawartość stereotypowo kojarzone są z brudem i bezwartościowością, natomiast nazwy należące do pola łowieckiego uruchamiają przeciwne konotacje: przygody, sprawności i sukcesu. Efekt działania przedstawiany jest jako coś cennego, czym można się pochwalić. Charakter tej analogii ujmuje wprost następujący metakomentarz: *Śmieciowanie*” ma wiele wspólnego z polowaniem. Członkowie grupy na fejsbuku prześcigają się w publikowaniu zdjęć dokumentujących ich najświe-

---

¹⁷ Leksemy *polować*, *polowanie*, *upolować* nie tworzą w tym kontekście zupełnie nowej metafory. W polszczyźnie od dawna funkcjonują one w znaczeniach przenośnych odnoszących się do poszukiwania atrakcyjnych dóbr (np. *polować na promocje*, *upolować okazję*). W dyskursie freegańskim dochodzi raczej do zawężenia zakresu odniesienia: utrwalony schemat metaforyczny zostaje przypisany do jednego typu działania – pozyskiwania wyrzuconych zasobów.

wsze zdobycze. Warto podkreślić, że spory procent Skraldere to młode matki, które czasem proszą innych „śmięciujących”, by w czasie gdy one ruszają na łowy, ktoś zajął się ich dziećmi [antropoludens]. W przytoczonym fragmencie współwystępują trzy elementy tej metaforyki (polowanie, łowy, zdobycze), co wskazuje na silne utrwalenie takiego sposobu interpretacji. W materiale powtarzają się one w trzech powiązanych aspektach: w sposobie przedstawiania samej czynności, w obrazie uczestnika oraz w sposobie wartościowania efektów. Poniżej omawiam te trzy elementy, odwołując się do dalszych przykładów.

Po pierwsze, metaforyka łowiecka kształtuje sposób przedstawiania samej czynności przeszukiwania kontenerów. Czynność ta przedstawiana jest nie jako przypadkowe znalezienie rzeczy, lecz jako zaplanowana wyprawa wymagająca rozeznania co do czasu i miejsca: *Najlepsze dni na polowanie to piątek lub sobota. Dlatego, że ludzie robią zakupy na weekend i wtedy te sklepy dużo rzeczy wyrzucają (...)* [dziendobry.tvn1]; *Idziemy z freeganami na nocne łowy. Z jedzenia ze śmietników robią nawet wigilijną kolację* [poznaw.wyborcza]; *Bardzo rzadko wracamy z łowów z pustymi plecakami. (...) Na jednym z takich wypadów znalazłam kilkadziesiąt kilogramów warzyw i owoców* [przyjaznawarszawa].

Istotne okazuje się tu nie samo znalezienie przedmiotów, lecz przewidywalność sukcesu: istnieją „najlepsze dni”, „wypadki”, „nocne łowy”. Działanie przestaje być incydentalne – zostaje przedstawione jako praktyka wymagająca wiedzy i doświadczenia. Podobny efekt przynoszą czasowniki *polować* i *upolować*, które akcentują celowość działania oraz jego potencjalny bądź osiągnięty rezultat: *O 4 nad ranem musieliśmy poprzekładać skrzynki w samochodach, by zmieścić wszystko to, co udało się nam „upolować”* [gloswielkopolski]; *Freeganie w czasie „skipa” polują więc na nabiał, mięso, warzywa, owoce, słodczyce, pieczywo, alkohol, napoje, środki czystości czy nawet zabawki* [eko-book]; *Nietknięta paczka połamanych biszkoptów (...), trzy banany, pęczek rzodkiewki i pokruszona tarta z owocami – to produkty, które upolowałam podczas pierwszego skipowania.* [newsweek]. Metafora przesuwając akcent z przypadkowości na skuteczność działania.

Po drugie, metaforyka łowiecka wpływa na sposób przedstawiania uczestnika praktyk freegańskich. Nazwy osobowe budują jego wizerunek jako osoby kompetentnej, przygotowanej i działającej z rozeznaniem: *Obowiązkowym wyposażeniem kontenerowego łowcy są solidne buty, rękawiczki, latarka oraz spora torba, w którą można bez trudu zapakować zdobycze* [smaker] *Oprócz tego skipowanie po prostu daje radość. Jest w tym coś pierwotnego. Wyobrażam sobie, że coś podobnego mogli czuć łowcy - zbieracze, kiedy trafiały się im obfite zbiory* [bialystok.wyborcza]. Określenie *łowca* sugeruje doświadczenie i sprawność, a samo działanie przedstawiane jest jako wymagające wiedzy i przygotowania, a nie jako wymuszone sytuacją.

Po trzecie, opisywana metaforyka wpływa na sposób oceniania rezultatów „wypraw”. Pozyskane przedmioty określane są jako *łup* lub *zdobycz*, a więc za pomocą leksemów wywodzących się z leksyki łowieckiej i niosących wyraźnie pozytywnie konotacje: *Na osiedlowych śmietnikach można znaleźć mydło i powidło. (...) Jeśli już zrobi się ten pierwszy krok - przytarga do domu dziewiczy łup - już zawsze będzie się lustrować okolice altanek [natemat1]; Uzbrojeni w małe latarki, przymocowane do głowy oraz w torby na "łupy", poszukują pożywienia w śmietnikach. Nie robią tego z biedy, ale ze względów światopoglądowych [wiadomosci.wp] Jej największa śmietnikowa zdobycz? Cały karton masła, około stu kostek całkowicie nadających się do spożycia (...) [zwierciadło].*

Nazwy *łup* i *zdobycz* odwracają stereotypową ocenę przedmiotów znalezionych w śmietniku: przedmioty te przedstawiane są jako wartościowy efekt wysiłku, analogiczny do trofeum myśliwskiego. Towarzyszy temu również aspekt społecznej prezentacji – „dzielenie się zdobyczami”. Metaforyka łowiecka tworzy zatem spójny model interpretacyjny: działanie przyjmuje postać zaplanowanej wyprawy, uczestnik – kompetentnego wykonawcy, a znalezione przedmioty – cennego trofeum. Praktyka freegańska zostaje więc przedstawiona nie jako kontakt z czymś odrażającym lub bezwartościowym, lecz jako aktywność wymagająca wiedzy, sprawności i przynosząca satysfakcję.

4.2. Metafory ratunkowe

Drugim sposobem ujmowania praktyk freegańskich jest metaforyka ratunkowa. W tym ujęciu działania nie są przedstawiane jako zdobywanie czy poszukiwanie dóbr, lecz jako ich ocalenie przed zniszczeniem. Punkt ciężkości zostaje więc przesunięty z korzyści jednostki na zapobieganie stracie oraz na wymiar prospołeczny całej praktyki.

Seria ta jest mniej rozbudowana słowotwórczo niż poprzednia. Obejmuje przede wszystkim czasowniki tworzące pary aspektowe (*ratować – uratować, ocalić – ocalać*) oraz rzeczowniki odczasownikowe *ratowanie* i *uratowanie*. W tekstach poświęconych freeganizmowi leksemy te pojawiają się bardzo często, przy czym wyraźnie przeważają użycia czasowników *ratować* i *uratować*: *Przez miesiąc ratowałam jedzenie ze śmietników. Zaoszczędziłam sporo i zobaczyłam, ile marnujemy [ofeminin]; Warto walczyć o każdego bezpiecznego pomidora. Musimy pamiętać, że jedzenie, które ratujemy, trafi później do czyjegoś organizmu [vogue]; Chcę uratować jak najwięcej tego jedzenia i namawiam was do tego samego. Zobaczcie, co jest w śmietniku obok sklepu, w którym najczęściej robicie zakupy [ofeminin].*

W takich użyciach żywność przedstawia się jako dobro zagrożone zniszczeniem, a osobę działającą – jako kogoś niosącego pomoc. Sama praktyka ujmowana jest tu nie jako korzystanie z odpadów dla własnej korzyści

(jak w metaforyce łowieckiej), lecz jako przeciwdziałanie marnotrawstwu. Podobną funkcję pełnią rzeczowniki odczasownikowe (*ratowanie, uratowanie*), utrwalające tę perspektywę: *Akcja jest na tyle zorganizowana, że praktycznie co jestem rano na spacerze z psem, to po prostu sprawdzam koszt obok sklepu spożywczego, czy nie ma tam czegoś do uratowania [dietetykgołonka]; Oceniamy, że zawartość drugiego kosza nie nadaje się do ratowania. Z dużego kontenera na odpady zmieszane wyciągamy kilka bukietów fioletowych róż [ofeminin]; Celem ratowania jedzenia nie powinno być zrobienie mu zdjęcia na Instagram. Jestem przeciwna nakręcaniu mody na skipowanie [vogue].*

Praktyka freegańska jest tu opisywana jako działanie wymagające decyzji, rozważ i odpowiedzialności za konsekwencje. Niekiedy pojawia się także czasownik *ocalić*, niosący podobne skojarzenia: *Doświadczeni freeganie twierdzą, że podczas jednego wypadu udaje im się ocalić żywność wartą nawet kilkaset złotych [rp].* Metaforyka ratunkowa przesuw więc interpretację tej praktyki z aktywności nastawionej na zdobywanie dóbr w stronę działań o charakterze prospołecznym: znalezione produkty ujmowane są jako dobro zagrożone zniszczeniem, które należy ocalić, a sama praktyka – jako forma troski i odpowiedzialności.

Warto zauważyć, że podobne nazewnictwo funkcjonuje także szerzej, m.in. w odniesieniu do działań związanych z foodsharingiem (por. *ratownik żywności, food saver, opiekun żywności*). Odnosi się ono zwykle do osób odbierających nadwyżki jedzenia i przekazujących je dalej, niekoniecznie zaś do przeszukiwania kontenerów. Model ratowania nie jest więc swoisty wyłącznie dla freeganizmu, lecz stanowi ogólniejszy sposób ujmowania działań ograniczających marnowanie żywności.

4.3. Metafory zakupowe

W analizowanym materiale przeszukiwanie kontenerów bywa także ujmowane w kategoriach zakupów – zwykle z wyraźnym dystansem, wynikającym z oczywistej niezgodności między dosłownym znaczeniem słowa *zakupy* a opisywaną praktyką (dystans ten widoczny jest zwłaszcza wtedy, gdy słowo *zakupy* ujmowane jest w cudzysłów). Zakres słownictwa jest tu niewielki, ale sam schemat pojawia się stosunkowo często. Pozyskiwanie wyrzuconych rzeczy bywa zatem przedstawiane jako odpowiednik wizyty w sklepie. Taki sposób ujmowania praktyki występuje nie tylko w wypowiedziach uczestników praktyki, lecz także w tekstach ją opisujących, co widać choćby w nagłówkach prasowych: *Freeganizm, czyli do śmietnika po zakupy [businessinsider]; Freeganizm. Śmietnik jak sklep [pomorska]; Po zakupy do śmietnika [naszemiasto].*

Zestawienia te opierają się na przeciwstawieniu dwóch przestrzeni: sklepu – miejsca nabywania towarów – oraz śmietnika, który zostaje przedstawiony jako jego funkcjonalny odpowiednik. W efekcie czynność uznawana za nietypo-

wą zostaje ujęta w kategoriach społecznie oswojonej, codziennej praktyki. Podobny mechanizm widoczny jest w poniższych użyciach: *Zanim skipowicze wyjadą „na zakupy”, kontaktują się ze schroniskami i innymi organizacjami, by podpytać, czy znajdowane produkty są im potrzebne* [głoswielkopolski]; *Rodziny skipowiczów nie zawsze pozytywnie odbierają ich „zakupy” na śmietnikach. Ale po tym, jak zobaczą co i ile udaje się im zebrać - zmieniają zdanie* [głoswielkopolski]; (...) *a może freeganizm? w większych miastach dużo ludzi chodzi za sklep po 'zakupy' (...)* [wegetarianie].

Warto zwrócić uwagę także na wyrażenie *chodzić na markety* – por.: *Zwykle chodzi „na markety” pod koniec tygodnia, wtedy znajduje najwięcej jedzenia i innych „skarbów”.* [pomorska]. Można je interpretować dwojako: z jednej strony może ono nawiązywać do obrazu zakupów, z drugiej zaś może być rozumiane dosłownie, jako określenie chodzenia w okolice supermarketów, przy których znajdują się kontenery. W przeciwieństwie do użyc z wyrazem *zakupy* brak tu wyraźnych sygnałów dystansu semantycznego, dlatego ostrożniej traktuję to wyrażenie jako odnoszące się do miejsca lub kierunku tych działań niż jako element metaforyki zakupowej¹⁸.

W odróżnieniu od serii łowieckiej i ratunkowej ujęcie zakupowe nie akcentuje ani sukcesu, ani interwencji, lecz przedstawia opisywaną praktykę jako znaną, codzienną czynność. Oczywiście niezgodność realiów (zakupy bez kupowania) wprowadza przy tym efekt humoru i dystansu. Metafora zakupów pełni zatem przede wszystkim funkcję pragmatyczną: oswaja opisywane działania i ujmuje je jako zwykłe pozyskiwanie produktów – „zakupy” pozbawione elementu zapłaty.

4.4. Metafory nurkowania

W polskich opisach praktyk freegańskich pojawia się ponadto grupa leksemów odwołujących się do doświadczenia zanurzenia: *nurkować, zanurkować, nurkowanie, nurek*. Jednostki te sugerują ujmowanie czynności pozyskiwania przedmiotów z odpadów jako wejścia w określoną przestrzeń – śmietnik nie jest tu jedynie miejscem składowania rzeczy, lecz obszarem, w który trzeba się zagłębić, aby coś z niego wydobyć.

W tekstach prasowych i relacjach uczestników praktyki metafora ta jest konsekwentnie realizowana, por.: *W niedzielny wieczór postanowiła zanurkować w śmietniku przy pobliskim sklepie* [zwierciadło]; *Regularnie nurkuje więc w kontenerach na śmieci i wybiera z nich warzywa, owoce (...)* [pomorska];

---

¹⁸ Należy zauważyć, że wyrażenie *chodzić na markety* funkcjonuje w polszczyźnie potocznej także w innym znaczeniu – jako określenie odwiedzania targów lub jarmarków plenerowych; por. użycia niezwiązane z freeganizmem: *Uwielbiam chodzić na markety z przyjaciółmi! (...)* *Markety odbywają się w każdy weekend, więc to idealna okazja, żeby złapać kawę na wynos i pospacerować między stoiskami (...)* [instagram4].

Nurkuje się, żeby to, co odrzucone, znaleźć i wykorzystać. Jedzenie, ciuchy, meble, sprzęt znowu puścić w obieg [fundacijawstronedialogu]; Na pierwsze „nurkowanie” zabieram Krystiana, redakcyjnego kolegę [finanse.wp]; Następnego dnia moja ekipa „nurków” rozrosła się (...) [finanse.wp]; Większość śmietnikowych nurków mówi, że jest to ich świadomy wybór życiowej drogi [icelandnews].

Co istotne, określenie *nurek* bywa także używane jako samookreślenie, bez nacechowania deprecjonującego: (...) *jako „doświadczony” nurek nie polecam brać jedzenia i dopiero później myśleć, co z tym zrobić [finanse.wp]*. Metafora ta zachowuje wewnętrzną spójność semantyczną: czynność polega na wejściu w głąb trudno dostępnej przestrzeni, a jej efektem jest wydobycie wartościowego obiektu. W tym sensie metafora nurkowania uzupełnia metaforę łowiectwa: akcentuje nie tyle moment zdobycia, ile sam proces dotarcia do poszukiwanego przedmiotu.

Na utrwalenie tego sposobu ujmowania praktyki mógł wpłynąć angielski termin *dumpster diving* (‘nurkowanie w śmietniku’), rozpowszechniony w dyskursie o freeganizmie. Nie sposób jednak jednoznacznie rozstrzygnąć, czy podobieństwo to wynika z wpływu angielszczyzny, czy z niezależnego rozwoju metafory w języku polskim. Czasownik *nurkować* funkcjonował bowiem w polszczyźnie wcześniej także w użyciach metaforycznych, odnoszących się do przeszukiwania lub zagłębiania się w różne przestrzenie (por. *nurkować w antykwariacie, nurkować w archiwach, nurkować w szafie*), dlatego zbieżność ta może być efektem zarówno zapożyczenia semantycznego, jak i niezależnej aktualizacji tej samej analogii doświadczeniowej.

4.5. Inne metafory wartościujące

Poza omówionymi wyżej schematami metaforycznymi pojawiają się także inne metafory. Nie tworzą one jednak stabilnych rodzin wyrazowych ani odrębnych modeli ujmowania czynności. Mają raczej charakter okazjonalny i służą przede wszystkim wartościowaniu rezultatu działania.

Najczęściej odwołują się do semantyki znaleziska i odkrycia czegoś cennego, widocznej zwłaszcza w użyciach leksemów *fanty* i *skarby*: *Wróciliśmy do naszej Ag. pilnującej plecaków i zaczęliśmy przeglądać fanty. Wyrzucone jedzenie było naprawdę w dobrym stanie, ba nawet w bardzo dobrym! [sobotawpodrozy]; (...) pobiegliśmy do samochodu, załadowaliśmy „skarby” i wszystko się dobrze skończyło - wspomina freeganka [wiadomosci.wp]; Wtedy, zaglądając do kontenera pełnego „skarbów” myślała: „Niech patrz, bo może ktoś z nich złapie się za głowę widząc, co jest w koszu, zgłębi temat i sam kiedyś spróbuje” [dziennikwschodni.pl]*. Metafory te mają przede wszystkim charakter aksjologiczny – przedstawiają to, co wyrzucone, jako wartościowe znalezisko.

Zebrane przykłady pokazują, że słownictwo związane z freeganizmem tworzy względnie spójny zespół ujęć metaforycznych: czynność pozyskiwania rzeczy z odpadów przedstawiana jest jako polowanie, ratowanie, zakupy lub zanurzenie, natomiast jej rezultat – jako odkrycie czegoś cennego. Ujęcia te konsekwentnie odwracają stereotypowe wartościowanie śmietnika: z przestrzeni kojarzonej z brudem przekształca się on w miejsce wartościowych znalezisk.

5. LEKSYKA FREEGAŃSKA A LEKSYKA DOTYCZĄCA BEZDOMNOŚCI

W zgromadzonym materiale zwraca uwagę obecność jednostek leksykalnych, które w polszczyźnie funkcjonowały wcześniej w odniesieniu do osób żyjących w trudnej sytuacji materialnej, zwłaszcza doświadczających bezdomności, a dopiero wtórnie zaczęły być używane w opisie praktyk freegańskich. Wspólnota leksyki wynika z podobieństwa samej czynności: w obu przypadkach chodzi o przeszukiwanie pojemników na odpady w celu znalezienia rzeczy nadających się do wykorzystania. Różnica dotyczy natomiast interpretacji pragmatycznej: w jednym wypadku jest to strategia radzenia sobie z niedostatkiem, w drugim – świadoma praktyka motywowana przekonaniem. W efekcie te same nazwy mogą funkcjonować zarówno jako określenia opisowe, jak i jako etykiety stygmatyzujące, a w dyskursie freegańskim bywają reinterpretowane lub przejmowane z dystansem.

Skojarzenie przeszukiwania odpadów z bezdomnością ujawnia się także w wypowiedziach samych uczestników ruchu freegańskiego: *Ludzie myślą, że ten, kto grzebie w śmietniku, to albo bezdomny, albo anarchista - mówi Magda. Od kiedy wyszła za Piotrka, razem buszują w odpadkach. Nie mają trzydziestki. Są freeganami - zbierają wyrzucone do śmieci warzywa i owoce. Wcale nie dlatego, że ich nie stać na zakupy. (...) Freeganizm to dla nich wybór polityczny. W ten sposób przeciwstawiają się konsumpcjonizmowi [krakow.wyborcza].*

Zbliżone skojarzenia pojawiają się w wypowiedziach metajęzykowych opisujących to zjawisko: *Freeganie kojarzą się z bezdomnymi, żyjącymi na skraju ubóstwa i marginesie społecznym jednostkami. Zwykle jednak są to młodzi, wykształceni ludzie, którzy po prostu chcą żyć inaczej [poradopedia].*

Jednym z najbardziej wyrazistych przykładów omawianej zbieżności leksykalnej jest wspomniany już leksem *nurek*. W polszczyźnie potocznej bywa on używany jako określenie osoby przeszukującej pojemniki na odpady w poszukiwaniu rzeczy nadających się do wykorzystania. W wielu kontekstach użycie to ma charakter deprecjonujący, co potwierdzają zwłaszcza użycia liczby mnogiej *nurki*, pojawiające się w wypowiedziach o wyraźnie stygmatyzującym

charakterze¹⁹: (...) pijaczki mają kilka odmian zresztą, są bezdomne nurki śmietnikowe, są stałe elementy krajobrazu przesiadujące pod wejściami do klatek (...) [forum.gazeta1]; *Ubrani w lachmany, brudni, pijani, na wiecznym kacu, nurki śmietnikowe* (...) [polityka1]; *Kiedyś na osiedlach nurki śmietnikowe to była norma* [jbdz]. W odniesieniu do freeganów używana jest raczej forma nie-deprecjatywna *nurkowie*, np.: „*Nurkowie*” mówią, że w śmietnikach zalegają absurdalne ilości luksusowych produktów, na przykład te, które nie wytrzymają świątecznej przerwy w pracy sklepów [fundacjawstronedialogu].

Podobny mechanizm można zaobserwować w odniesieniu do nazw *śmietnikowiec* i *śmietnikarz*. W tekstach dotyczących problematyki społecznej odnoszą się one przede wszystkim do ludzi nocujących w pobliżu kontenerów lub przeszukujących odpady: *Część osób pozbawionych domu sypia w siedmiu schroniskach i noclegowniach (...). Reszta to: klatkowcy (...) śmietnikowcy* (...) [plus.kurierlubelski.pl]; *Są też śmietnikowcy, którzy nawet pośród kontenerów z odpadkami rozkładają jakieś stare kołdry i nocują* [rodzina.wiara]; (...) *zamek to chyba wylamali bezdomni śmietnikarze* [forum.gazeta2]. Te same nazwy pojawiają się jednak również w odniesieniu do freeganów: *Śmietnikowcy dzielą się na dwie grupy. Jedni odwiedzają śmietniki wieczorami, na przykład spacerując z psem, inni mijają je rano, pędząc do pracy. (...)* [polityka2]; *Friganie - śmietnikarze z przekonania* [wizaz]; *Później miałam usłyszeć od śmietnikarzy-weteranów, że tak właśnie łapie się żyłkę poszukiwacza skarbów. Poszukiwacz 2.0 nie szuka skrzyni pereł zakopanej gdzieś na Karaibach, ale śmietnikowych perełek* [natemat2]. W takich użyciach dochodzi więc do częściowej neutralizacji pejoratywnego nacechowania: nazwy motywowane miejscem pozyskiwania zasobów zaczynają pełnić funkcję określeń identyfikacyjnych.

Anglicyzmy *dumpster diving* i *dumpster diver* mają z kolei przede wszystkim charakter czynnościowy – odnoszą się do samej praktyki przeszukiwania odpadów, niezależnie od motywacji osoby ją podejmującej: *Kwestia pozostawienia miejsca takim, jakim się je zastało, to jedna z podstawowych zasad dumpster divingu (...)* *Wyposażenia dumpster divera dopełnia rolka worków na śmieci lub plecak, do którego pomieścimy nasze zapasy* [natropie]; *I przyszło mi na myśl, że wiele osób w bardzo zawężony sposób definiuje freegan, widząc ich wyłącznie jako dumpster diverow* [instagram3]. Nazwy te nie funkcjonują w polszczyźnie jako utrwalone etykiety społeczne, lecz przede wszystkim jako określenia samej czynności lub osób ją wykonujących. Mogą więc odnosić się zarówno do praktyk freegańskich, jak i do działań podejmowanych z koniecz-

¹⁹ Deprecjatywność – przejawiająca się w tym, że rzeczowniki rodzaju męskoosobowego w mianowniku liczby mnogiej łączą się z formami niemęskoosobowymi – bywa traktowana jako odrębna kategoria fleksyjna (Saloni 1988: 76). Deprecjatywne użycie formy *nurki* w odniesieniu do osób funkcjonujących na marginesie społecznym odnotowuje Agnieszka Siuda (2010: 197).

zności – na przykład przez osoby w kryzysie bezdomności, zbieraczy surowców wtórnych czy osoby pozyskujące przedmioty w celu dalszej sprzedaży.

Do słownictwa związanego z praktyką przeszukiwania odpadów należy także wspomniany już rzeczownik *fant*, oznaczający rezultat poszukiwań. Pojawia się on przede wszystkim w wypowiedziach odnoszących się do rzeczy znajdujących lub otrzymywanych przez osoby doświadczające bezdomności²⁰, lecz niekiedy także w wypowiedziach freegańskich, por.: *Mimo tego, że widzą te same zdumiewające zdjęcia z fantami, istnieje w nich pewna bariera nie do przeskoczenia* [interia]; *Gdybyście mieszkali w bloku i w drodze do kontenera zatrzymali na rozmowę z sąsiadem, nie róbcie uników, jeżeli podejdzie jakaś niewiasta, powie „przepraszam” i zacznie (...) zaglądać z każdej strony w poszukiwaniu fantów* [giezet]²¹.

Zestawienie tych przykładów pokazuje, że część słownictwa związanego z freeganizmem ma wcześniejsze odpowiedniki w leksyce odnoszącej się do osób pozyskujących żywność lub inne przedmioty z przysklepowych bądź osiedlowych pojemników na odpady z powodów ekonomicznych. Jednostki te zostają następnie przejęte i reinterpretowane w dyskursie freegańskim. W rezultacie mogą funkcjonować w odmiennych kontekstach wartościowania – od stygmatyzujących po neutralne lub identyfikacyjne.

Zgromadzony materiał pozwala zauważyć, że słownictwo związane z freeganizmem układa się w rozpoznawalne powiązania formalne i znaczeniowe: serie wyrazów o wspólnych komponentach słowotwórczych (zwłaszcza *skip-* i *freegan-*) oraz powtarzalne sposoby ujmowania tej samej praktyki. Przeszukiwanie kontenerów bywa przedstawiane jako działanie wymagające wiedzy i doświadczenia, wyprawa łowiecka, interwencja ratunkowa czy swoiste „zakupy” – używane określenia nie tylko zatem nazywają tę czynność, lecz także nadają jej określone wartościowanie. Część tych nazw funkcjonuje również w odniesieniu do osób doświadczających bezdomności i bywa w tym kontekście nacechowana pejoratywnie. Te same nazwy mogą zatem – zależnie od kontekstu – działać jako określenia stygmatyzujące, neutralne nazwy czynności lub element autoidentyfikacji. Obserwowane sposoby nominacji wskazują ponadto na zmianę w postrzeganiu samych odpadów: to, co stereotypowo kojarzy się z czymś brudnym, niepotrzebnym i przeznaczonym do wyrzucenia, przedstawiane jest jako coś wartościowego, co można znaleźć, odzyskać i ponownie wykorzystać.

---

²⁰ Por.: *W pewnym stadium bezdomności każdy fant wymieni się na wódkę* [blogojciec].

²¹ Warto dodać, że oba przytoczone przykłady pochodzą z artykułów poświęconych ruchowi freegańskiemu: *Łowcy skarbów, czyli jak grzebanie w śmietnikach stało się cool* [interia] oraz *Freeganizm jest bardzo fajny, ale niech będzie uciążliwy (...)* [giezet].

LITERATURA

- Barnard, A. 2011. „Waving the Banana” at Capitalism: Political Theater and Social Movement Strategy among New York’s Freegans. *Ethnography* 12, 419–444
- Barnard, A. 2014. *Waving the Banana at Capitalism: Freegans and the Politics of Waste in New York City*. Berkeley: University of California (maszynopis) [<https://alexvbarnard.org/wp-content/uploads/2010/11/barnard-waving-the-banana-at-capitalism.pdf>] dostęp 10.01.2026.
- Barnard, A. 2016. *Freegans: Diving into the Wealth of Food Waste in America*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bąk, T. 2014. Freeganizm jako subkultura i zjawisko nowych wartości w zglobalizowanym świecie. *Edukacja Humanistyczna* 1, 17–27.
- Burkacka, I. (2010a). Klasyfikacja słowotwórcza nowszych zapożyczeń. *Linguistica Copernicana* 2, 229–240.
- Burkacka, I. (2010b). Łączliwość rzeczownikowych sufiksów obcych. W: I. Burkacka, R. Pawelec, D. Zdunkiewicz-Jedynak (red.) *Słowa – kładki, na których spotykają się ludzie różnych światów*. Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 177–192.
- Hącia, A., K. Kłosińska, J. Łachnik, B. Pędzich 2021a. Problemy metodologiczne związane z opisem nowych jednostek języka na przykładzie słownika neologizmów (OJUW). W: E. Horyń, E. Młynarczyk (red.) *Dialog z Tradycją*. Tom 9. Kraków: Collegium Columbinum, 131–153.
- Hącia, A., K. Kłosińska, J. Łachnik, B. Pędzich 2021b. Słownik polskich neologizmów w Obserwatorium Językowym Uniwersytetu Warszawskiego. W: E. Horyń, E. Młynarczyk (red.) *Dialog z Tradycją*. Tom 9. Kraków: Collegium Columbinum, 109–130.
- Lakoff, G., M. Johnson 1988. *Metafory w naszym życiu*, przeł. T. P. Krzeszowski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Kövecses, Z. 2002, *Metaphor: A Practical Introduction*, New York: Oxford University Press.
- Oakes, W. [autorstwo przypisywane] 2000. *Why Freegan?*. Przedruk: [<https://freegan.info/freegan-philosophy/why-freegan-an-attack-on-consumption-in-defense-of-donuts/>], dostęp: 10.01.2026.
- Pędzich, B. 2025. Antykawiarnia, ramenownia, pierogeria – o neologizmach określających typy lokali gastronomicznych. W: M. Wołk, I. Matusiak-Kempa, K. Witkowska (red.) *Nowe zjawiska w języku, tekście i komunikacji. Leksyka i gramatyka*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM, 145–163.
- Rostek, A., T. Zalega 2015a. Freeganizm – trend czy styl życia?. *Handel Wewnętrzny* 5, 262–279.
- Rostek, A., T. Zalega 2015b. Freeganizm wśród młodych polskich i amerykańskich konsumentów. *Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie* 1, 111–129.

- Saloni, Z. 1988. O tzw. formach nieosobowych rzeczowników męskoosobowych we współczesnej polszczyźnie. *Biuletyn PTJ* 41, 155–166.
- Siuda, A. 2010. Funkcje form deprecjatywnych rzeczownika we współczesnej polszczyźnie. *Język Polski* 3, 189–202.
- Wyderka, B. (red. nauk.) 2011. Słownik gwar śląskich. Tom 12. Opole: Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu.
- Zalega, T. 2013. Freeganizm – nowy trend konsumencki w zachowaniach nabywczych miejskich gospodarstw domowych w Polsce w okresie kryzysu (wyniki badań). *Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie* 1, 93–106.

ROZWIĄZANIE SKRÓTÓW

- MWD: *Merriam-Webster Dictionary*, hasło *freegan*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/freegan>, dostęp 10.01.2026.
- OED: *Oxford English Dictionary*, hasło *freegan*, https://www.oed.com/dictionary/freegan_adj, dostęp 10.01.2026.
- OJ UW: *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego*, <https://obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl>, dostęp 10.01.2026.
- WSJP: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. nauk. P. Żmigrodzki, <https://wsjp.pl/>, dostęp 10.01.2026.

ŹRÓDŁA CYTATÓW

- antropoludens: <https://antropoludens.wordpress.com/2013/11/27/dunskie-smieci-cz-1-diving-for-food/>, dostęp 10.01.2026.
- aura: <https://aura.edu.pl/freeganizm-czyli-jedzenie-ze-smietnika-eating-food-recovered-from-waste-nauka/>, dostęp 10.01.2026.
- bialystok.wyborcza: <https://bialystok.wyborcza.pl/bialystok/7,35241,28803020,gazemza-skipowanie-przed-bialostocka-bieronka-ustawa-o-marnowaniu.html>, dostęp 10.01.2026.
- blogojciec: <https://www.blogojciec.pl/dlaczego-nigdy-nie-nakarmie-glodnego/>, dostęp 10.01.2026.
- businessinsider: <https://archiwum.businessinsider.com.pl/kraj/freeganizm-czyli-do-smietnika-po-zakupy/6tp4z>, dostęp 10.01.2026.
- dietetykgolonka: <https://dietetkygonka.pl/10-faktow-o-marnowaniu-zywnosci/>, dostęp 10.01.2026.
- dziendobry.tvn1: <https://dziendobry.tvn.pl/styl-zycia/co-to-jest-freeganizm-na-czym-polega-gdzie-mozna-znalezc-zywnosc-i-kiedy-najlepiej-szukac-da340223-ls5311215>, dostęp 10.01.2026.
- dziendobry.tvn2: <https://dziendobry.tvn.pl/styl-zycia/skipowanie-czyli-ratowanie-jedzenia-ze-smietnika-na-czym-polega-st6833577>, dostęp 10.01.2026.

- dziennikwschodni.pl: <https://www.dziennikwschodni.pl/arttykul/270594,takie-jedzenie-mozna-znalezc-w-smietnikach-przy-lubelskich-sklepach-oni-nie-chca-zeby-sie-marnowalo>, dostęp 10.01.2026.
- ekobook: <https://ekobook.pl/freeganizm-czym-jest-i-czy-jest-legalny>, dostęp 10.01.2026.
- facebook: https://www.facebook.com/SowinskaAnita/photos/pani-ewelina-z-bia%C5%82egostoku-jest-freegank%C4%85-czyli-osob%C4%85-kt%C3%B3ra-wybiera-jedzenie-ze/495513412394399/?_rdr, dostęp 10.01.2026.
- finanse.wp: <https://finanse.wp.pl/jadlam-ze-smietnikow-nie-uwierzycie-ile-tam-skarbow-6426560515410049a>, dostęp 10.01.2026.
- forum.gazeta1: https://forum.gazeta.pl/forum/w,567,165910691,165910691,Miasteczko_Wilano_w_Spoleczny_koszmar_Naprawde_.html?s=1, dostęp 10.01.2026.
- forum.gazeta2: https://forum.gazeta.pl/forum/w,567,162167993,162167993,Podrucaczce_smieci_.html?pelna=tak, dostęp 10.01.2026.
- fundacjawstronedialogu: <https://fundacjawstronedialogu.pl/wp-content/uploads/2022/12/9-DIALOG.pdf>, dostęp 10.01.2026.
- gazetalubuska: <https://plus.gazetalubuska.pl/frykasy-mozna-znalezc-w-smieciach/ar/9857978>, dostęp 10.01.2026.
- giezet: <https://giezet.pl/bialystok/freeganizm-jest-bardzo-fajny-ale-niech-bedzie-uczaiwszy-rowno-dla-wszystkich/>, dostęp 10.01.2026.
- gloswielkopolski.pl: <https://plus.gloswielkopolski.pl/freeganizm-w-polsce-kiedy-jedni-marnuja-inni-skipuja-czyli-jedza-to-co-inni-wyrzuca-wszystko-po-to-by-nie-marnowac-zywnosci/ar/c11-14189865>, dostęp 10.01.2026.
- icelandnews: <https://icelandnews.is/informacje/z-kraju/nurkuja-w-smietnikach-w-poszukiwaniu-jedzenia>, dostęp 10.01.2026.
- instagram1: <https://www.instagram.com/reel/C9wdrquB0x/>, dostęp 10.01.2026.
- instagram2: <https://www.instagram.com/p/DSK7O1RjD9G/>, dostęp 10.01.2026.
- instagram3: <https://www.instagram.com/p/CDt07rvAnHo/>, dostęp 10.01.2026.
- instagram4: https://www.instagram.com/reel/DI_4m5kohRv/, dostęp 10.01.2026.
- interia: <https://tygodnik.interia.pl/news-lowcy-skarbow-czyli-jak-grzebanie-w-smietnikach-stalo-sie-co.nId,5304954>, dostęp 10.01.2026.
- jbzd: <https://jbzd.com.pl/obr/4358827/dzien-dobry>, dostęp 10.01.2026.
- katowice.wyborcza: <https://katowice.wyborcza.pl/katowice/7,35055,28144372,chodzm-y-na-skipa-bedzie-obiad-na-trzy-dni.html>, dostęp 10.01.2026.
- krakow.wyborcza: <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,13888059,freeganieratujemy-to-jedzenie-inaczej-by-sie-zmarnowalo.html>, dostęp 10.01.2026.
- kwejk: <https://kwejk.pl/obrazek/3908418/ekonomisci-go-nienawidza-odkryl-jeden-prosty-sposob-na-pokonanie-inflacji.html>, dostęp 10.01.2026.
- naszemiasto: <https://naszemiasto.pl/po-zakupy-do-smietnika/ar/c10-2498128>, dostęp 10.01.2026.

- natemat1: <https://natemat.pl/415459,skad-zwyczaj-niewyrzucania-chleba-w-polsce>,
dostęp 10.01.2026.
- natemat2: <https://natemat.pl/344033,ubrania-znalezione-na-smietniku-zaskakuja-to-lumpeksy-2-0>,
dostęp 10.01.2026.
- natropie: <https://natropie.zhp.pl/index.php/dumpster-diving-czyli-jedzenie-za-darmo/>,
dostęp 10.01.2026.
- newsweek: <https://www.newsweek.pl/polska/jak-freeganie-walcza-z-marnotrawstwem-zywnosci-i-na-czym-polega-skipowanie/vp8df4r>,
dostęp 10.01.2026.
- nowosci: <https://nowosci.com.pl/skipy-czyli-lowy-na-smietniku-wielkie-darmowe-zarcie-czeka-za-marketem/ar/c1-17390337>,
dostęp: 10.01.2026.
- ofeminin: <https://www.ofeminin.pl/eko/przez-miesiac-ratowalam-jedzenie-ze-smietnikow-zaoszczedzilam-ponad-500-zl/et70gbc>,
dostęp 10.01.2026.
- plus.gloswielkopolski: <https://plus.gloswielkopolski.pl/smieci-o-wartosci-800-zl-w-smietnikach-marketow-mozna-zaopatrzyc-lodowke-a-grzebanie-w-kontenerach-to-tez-filozofia-i-troska-o/ar/c3-16289995>,
dostęp 10.01.2026.
- plus.kurierlubelski.pl: <https://plus.kurierlubelski.pl/ludzie-bezdomni-dla-wielu-niewidzialni/ar/11584126>,
dostęp 10.01.2026.
- polityka1: <https://www.polityka.pl/archiwumpolityki/1855178,1,to-sie-tak-nie-skonczy.read>,
dostęp 10.01.2026.
- polityka2: <https://www.polityka.pl/salon/2204702,1,szlakiem-altan-smietnikowych.read>
- polskieradio24: <https://polskieradio24.pl/artukul/3472112,freeganizm-czyli-antykonsumpcyjny-styl-zycia>,
dostęp 10.01.2026.
- pomorska: <https://pomorska.pl/freeganizm-smietnik-jak-sklep/ar/c3-10241004>,
dostęp 10.01.2026.
- poradopedia: <https://www.poradopedia.pl/dieta/freeganizm-czyli-etyka-konsumenta,2762.html>,
dostęp 10.01.2026.
- poznan.wyborcza: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,105531,25366354,idziemy-z-freeganami-na-nocne-lowy-z-jedzenia-ze-smietnikow-robia.html>,
dostęp 10.01.2026.
- przyjaznawarszawa: <https://przyjaznawarszawa.pl/felietony-reportaze/item/919-mowia-stanowcze-nie-dla-konsumpcjonizmu>,
dostęp 10.01.2026.
- rodzina.wiara: <https://rodzina.wiara.pl/doc/3288967.Ludzi-ulicy-przybywa>,
dostęp 10.01.2026.
- rp: <https://www.rp.pl/plus-minus/art37807991-zero-waste-czy-da-sie-tak-zyc>,
dostęp 10.01.2026.
- smaker: <https://smaker.pl/informacje-freeganizm-ocalic-od-zmarnowania,1899505,a,.html>,
dostęp 10.01.2026.

---

²² Por. też poświadczenia metajęzykowe, np.: *Wyrzucone produkty jak sama nazwa wskazuje znajdują się w skipie, czyli w kontenerze na śmieci (...)* [nowosci].

- sobotawpodrozy: <https://sobotawpodrozy.wordpress.com/2016/07/05/freeganizm-czyli-otworz-pokrywke/>, dostęp 10.01.2026.
- telemagazyn: <https://telemagazyn.pl/policjantki-i-policjanci-odc578/pr/31599/ep/798887>, dostęp 10.01.2026.
- tiktok: <https://www.tiktok.com/@mojanorwegia/video/7612240699949370646>, dostęp 10.01.2026.
- tumblr: <https://www.tumblr.com/atuxe>; dostęp 10.01.2026.
- tvp: <https://www.tvp.pl/84418931/daria-49letnia-redaktorka-z-siedlisk>, dostęp 10.01.2026.
- ultramaryna: <https://ultramaryna.pl/posts/slascy-freeganie>), dostęp 10.01.2026.
- vogue: <https://www.vogue.pl/a/czym-jest-skipowanie-i-jak-ratowac-wyrzuconazywnosc>, dostęp 10.01.2026.
- wegetarianie: <https://www.wegetarianie.pl/forum/roznosci/1962/paged/286/>, dostęp 10.01.2026.
- wiadomosci.onet: https://wiadomosci.onet.pl/kraj/dzieci-smieci/vt06n?utm_campaign=crossdomain_login&utm_source=account_sdk, dostęp 10.01.2026.
- wiadomosci.wp: <https://wiadomosci.wp.pl/freeganie-odpadozercy-z-wyboru-6038671796929665g>, dostęp 10.01.2026.
- wizaz: <https://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=291567>, dostęp 10.01.2026.
- wrocenter: <https://wrocenter.pl/wp-content/uploads/2021/03/Junior-Error.pdf>, , dostęp 10.01.2026, dostęp 10.01.2026.
- wyborcza: <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,29851823,wyrzucamy-100-kg-zywnosci-na-osobe-rocznie-do-skipowania-wystarcza.html>, dostęp 10.01.2026.
- zwierciadlo: <https://zwierciadlo.pl/lifestyle/526266.1.co-to-jest-freeganizm-i-jak-przytykowac-go-w-polsce.read>, dostęp 10.01.2026.

Barbara Pędzich

(Faculty of Polish Studies, University of Warsaw, Warsaw)

SKIPS, HUNTING AND FOOD RESCUE: POLISH NEOLOGISMS RELATED TO FREEGANISM

S u m m a r y

This article examines Polish neologisms – both formal and semantic – related to freeganism, a pro-ecological social movement whose key practice involves recovering discarded resources, especially food. The aim of the study is to identify formal and semantic regularities in this vocabulary and to show how these terms conceptualise and evaluate freegan practices. The analysis is based on lexical units recorded in the online dictionary of the Obserwatorium Językowe (Language Ob-

servatory) at the University of Warsaw, supplemented with selected attestations from the press and the internet. The article discusses names referring to activities, participants and results associated with freegan practices, highlighting their word-formation relations (particularly in series containing the components *skip-* and *freegan-*) as well as recurring metaphorical frameworks used to conceptualise these practices (e.g. in terms of hunting or rescuing food). It is also noted that some of the analysed terms are used with reference to people experiencing homelessness. At the same time, the material reveals a shift in the evaluation of waste – from being perceived as something dirty and useless to being viewed as a resource that can be recovered and reused.

Keywords: freeganism, dumpster diving, neologisms, lexical innovations, word-formation series, conceptual metaphors, evaluative language, homelessness-related vocabulary

Дејан Ајдачић²³

Филолошки факултет Гдањског универзитета, Гдањск

Ивана Лазић Коњик²⁴

Институт за српски језик САНУ, Београд

ИЗБОР РЕЧИ 2025. ГОДИНЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Новоречје, бр. 14, 2026.

У раду се представљају резултати трећег избора речи године Филолошког друштва „Речи“ у српском језику за 2025. годину, спроведеног у три категорије: реч године, лажиреч године и нова реч године. Анализира се корпус пристиглих предлога, представља поступак гласања и одлуке стручног жирија. Указује се и на шире лингвистичке тенденције видљиве у прикупљеној грађи.

Кључне речи: реч године, лажиреч, неологизми, Српска реч године, Филолошко друштво *Речи*, часопис *Новоречје*, српски језик

Филолошко друштво „Речи” је 2025. године трећи пут организовало избор српских речи године.²⁵ Као и до сада биране су речи године у три категорије: реч године, лажиреч године и нова реч године. Предлози су примани до 30. 11. 2024. на сајту Филолошког друштва и на његовим страницама „Reč godine – Реч године” на [и](#) [. Гласање на интернету трајало је од 1. до 8. децембра за лажиреч године, а за реч године од 9. до 15. децембра. По измењеном Правилнику, за нову реч нису гласали интернет](#)

---

²³ dejan.ajdacic@ug.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-4098-4660>

²⁴ ivana.konjik@isj.sanu.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0003-0840-0140>

²⁵ Конкурс за избор речи године у српском језику реализован је први пут 2023. године, у организацији Филолошког друштва „Речи“ и часописа „Новоречје“, под називом „Речи 2023. године“. Његов циљ је да се подстакне шире интересовање јавности за језик и актуелне језичке проблеме. Установљене су три категорије у којима се бирају речи године: Реч године, Нова реч године и Лажиреч године. Реч године је реч или израз који одражава значајне догађаје или промене у друштву током те године; нова реч године је реч која се недавно појавила и постала популарна или релевантна за ширу јавност; лажиреч године је реч која искривљује, ублажује или прикрива смисао онога што именује, везано за текућу годину у којој се бира (Ајдачић, Лазић Коњик 2024: 175).

гласачи, већ само чланови жирија (Правилник 2025).²⁶ Ужи избор са две речи је оглашен 19. децембра, а 20. децембра су проглашени победници у све три категорије. О избору речи 2025. године објављивани су прилози у јавним гласилима. Примили смо укупно 123 речи (што је мање него прошле године када смо примили укупно 226 предлога), од чега 29 предлога за реч године, 58 предлога за нову реч и 36 предлога за лажиреч 2025. године. Смањени број предлога у односу на 2024. годину, готово упола мање пристиглих предлога, вероватно је последица снажне усмерености пажње предлагача на протесте покренуте након прошлогодишњег пада надстрешнице, речи која је у претходном избору, како запажа Данко Шипка, „попут метеора улетјела у избор ријечи године и детронизовала све дотадашње фаворите“. У истом тексту, Д. Шипка такође указује на то да „ако предлагате ријечи које се односе само на једну појаву, онда и њихов број не може да буде превелики“, као и да у све три категорије (реч године, нова реч године и лажиреч године) „готово да и нема приједлога који нису повезани са протестима и блокадама универзитета“ (Шипка 2025).

Жири је од пристиглих предлога изабрао по 10 речи у свакој категорији, за које су гласачи могли да гласају на интернету. Ове године жири је чинило 10 угледних домаћих лингвиста, филолога из Србије и дијаспоре, као и новинара и других културних делатника. Коначан избор речи године утврђен је након гласања чланова жирија.

Чланови стручног жирија који је бирао речи за 2025. били су: Дејан Ајдачић (Гдањски универзитет, Гдањск), Милан Ајџановић (Филозофски факултет, Нови Сад), Јована Јовановић (Институт за српски језик САНУ, Београд), Ивана Лазич Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд), Вања Миљковић (Институт за српски језик САНУ, Београд), Слободан Новокмет (Институт за српски језик САНУ, Београд), Људмила Поповић (Филолошки факултет, Београд), Данко Шипка (Arizona State University, Темпе), Павле Ћосић (писац, лексикограф и издавач, Београд), Сања Жујовић (новинарка, лист „Блиц“).

РЕЧ 2025. ГОДИНЕ: СТУДЕНТИ

За реч године пристигли су следећи предлози (азбучним редом): блокада, блокаде, блокадер, блокадери, Дијана,²⁷ диктатура, динстај, динстање, збор, зомбификација, звучни топ, лојалисти, мајка, надстрешница, не-

---

²⁶ У претходна два избора за све три категорије гласали су најпре интернет-гласачи а затим жири (Правилник 2023).

²⁷ Предлог Дијана није могао бити уврштен у ужи избор за гласања јер, у складу са Правилником (2025) избора речи године, лична имена не могу бити кандидати у овој категорији, иако је ово име у јавном дискурсу током 2025. године добило снажну симболичку и друштвену конотацију.

послушност, ниси надлежан, пленумаши, пумпај, солидарност, студент, студенткиње, студенти, студентољубље, студентски марш, студентске шетње, ходољубље (надахнуће: српски студенти), упорност, ћаци, ћациленд (укупно 29).

Предлози за реч године сведоче да је пажња предлагача и ове године претежно била усмерена на друштвена и политичка дешавања у Србији током године. Већина предлога повезана је са грађанским протестима, студентским покретом, политичким конфликтима и кризом институционалног поверења.

Протесте и грађанску мобилизацију осликавају речи *блокада*, *блокаде*, *блокадер*, *блокадери*, *непослушност*, *збор*, *пленумаши*, *пумпај*, *динстај*, *динстање*. Многе од ових речи су настале или добиле ново, препознатљиво значење управо у контексту студентских и грађанских протеста 2025. године.

Велики број предлога односио се на студенте као покретаче протеста и носиоце друштвене енергије: *студент*, *студенти*, *студенткиње*, *студентољубље*, а са тим су повезане и речи *студентски марш*, *студентске шетње*, *ходољубље*, које одражавају масовна пешачења, протестне колоне и симболичко повезивање различитих градова и универзитетских центара током протеста.

Речи *диктатура*, *лојалисти*, *ниси надлежан*, *ћаци*, *ћациленд*, *зомбификација* сведоче о снажној политичкој подељености и критици власти.

Предлози *надстреишница* и *звучни топ* указују на догађаје који су изазвали друштвену трауму и потресеност. Са њима су повезане и речи *солидарност*, *упорност* и реч *мајка*. Реч *надстреишница* је била изабрана за реч 2024. године,²⁸ а њено поновно појављивање међу предлозима показује да трагедија и њене друштвене последице нису изгубиле актуелност у јавном памћењу и дискурсу.

У онлајн гласању за реч године највише гласова је дато за реч *ћаци* (883, 34,2%), затим за реч *студенти* (875), а потом следе *пумпај* (663), *Ћациленд* (149), *упорност* (75), *блокада* (33), *блокадери* (20), *студентске шетње* (20), *збор* (19), *пленумаши* (13).

Жири је у ужи избор изабрао речи *студенти* и *ћаци*, а за **реч 2025. године** прогласио **реч *студенти***.

Реч *студенти* проглашена је за реч године зато што је постала симбол друштвеног тренутка и простора у којем је добила посебну снагу и значење. Њен множински облик упућује на заједницу коју чини мноштво различитих појединаца повезаних заједничком жељом да мењају стварност (Поповић 2025). Ту стварност обележила је реч која је 2024. године

²⁸ В. <https://www.reci.org.rs/2023/03/03/o-recima/>

проглашена за реч године *надстрешница*, као симбол трагедије и опомена да се тако нешто више никада не сме поновити.

Проф. др Данко Шипка у свом образложењу избора речи године навео је да нема никакве сумње да су 2025. обележили студентски протести. Реч *студенти* представља и девет других финалиста за које се гласало, па је и по томе најрепрезентативнија. Репрезентативна је и по својој неутралности. И онима који су подржавали студентске протесте и онима које су исти нервирани, студенти су обележили ову годину. (Образложење 2025).

ЛАЖИРЕЧ 2025. ГОДИНЕ: СТУДЕНТИ КОЈИ ХОЋЕ ДА УЧЕ

За категорију лажиречи пристигло је 36 предлога: блокадер, блокадери, верник, дезинформер, дијалог, европске вредности, звучни топ, избори, извињење, информер, испуњени захтеви, једнакост, како сам победио обојену револуцију, медијска слобода, мир и стабилност, надлежан, обојена револуција, одговорност, па шта, патриота, правда, предметна институција, пословна пратња, председник, председник РС, процена МУП-а, систем, спуштање тензија, стабилнокрација, студент, студенти који хоће да уче, студенти који желе да уче, толеранција, Хуља, фер, ћаци.

Упадљиво је да се поједини предлози јављају и у категорији реч године и као лажиреч. То се односи, на пример, на речи *блокадер(и)*, *звучни топ*, *студент*, *ћаци*, што показује колико је језик постао простор друштвеног и политичког сукоба. Исте речи различите групе доживљавају различито, или као симбол отпора, или као идеолошки инструмент. Предлози за лажиреч 2025. године показују дубоко неповерење према јавном и политичком дискурсу. Језик се све чешће користи као средство манипулације и прикривања стварности. У категорији лажиречи доминирају речи и изрази који се доживљавају као испражњени од значења, пропагандни или цинично употребљени.

Многе предложене речи су традиционално позитивно вредновани појмови: *дијалог*, *медијска слобода*, *једнакост*, *правда*, *одговорност*, *толеранција*, *мир и стабилност*, *европске вредности*, *патриота*, а њихово предлагање за лажиреч указује на уверење дела говорника да су ове речи у јавном простору изгубиле стварни садржај и постале реторичке формуле без покрића у стварности. Истовремено се уочава да њихово значење и вредносна интерпретација у великој мери зависе од контекста и говорника. Када се појављују у изјавама политичара и представника власти или институција, ове речи део јавности доживљава као пример политичког језика који релативизује проблеме и служи пропагандној комуникацији, због чега се и предлажу у категорији лажиречи.

Изрази као што су *испуњени захтеви*, *извињење*, *предметна институција*, *процена МУП-а*, *спуштање тензија* или *надлежан*, *председник*,

председник РС, сведоче о неповерењу у административни и политички језик, који се доживљава као бирократски, неискрен или манипулативан, одн. у оне који те изразе изговарају, а поткрепљени су честом употребом у конкретним изјавама политичара, представника власти и институција, као покушај ублажавања одговорности, избегавања директних одговора или реторичког контролисања кризе.

Предлози попут *обојена револуција, како сам победио обојену револуцију, дезинформер, информер, студенти који хоће/желе да уче* показују колико је медијски простор био подељен и колико су се производили језички изрази који су примери свесног извртања стварности, политичке манипулације и ширења неистинитих интерпретација друштвених догађаја да би се конструисала пожељна политичка слика стварности.

Предлог *пословна пратња* издваја се од већине осталих лажиречи јер не припада непосредно домену актуелног политичког и протестног дискурса, већ указује на ширу појаву еуфемизације, као назив којим се прикрива или ублажава стварно значење одређене делатности.

Избор интернет гласача од 10 предложених речи жирија (по опадајућем броју гласова од 851 гласова) био је следећи: студенти који хоће да уче (446, 52,4%), обојена револуција (120), процена МУП-а (92), испуњени захтеви (53), медијска слобода (37), дијалог (36) одговорност (25), извињење (16), европске вредности (14) толеранција (12). У ужи избор жирија ушли су предлози *студенти који хоће да уче* и *обојена револуција*, а победничка реч у категорији **Лажиреч 2025. године** према одлуци жирија је синтагма *студенти који хоће да уче*.

Ова синтагма издвојила се не само по учесталости употребе у јавном дискурсу већ и по изразитој друштвеној, политичкој и идеолошкој обојености. Иако на први поглед делује као описна и вредносно неутрална конструкција, у контексту савремене српске јавне комуникације она функционише као језичко средство прикривања и преобликовања стварности, што је чини типичним примером лажиречи.

У образложењу Јоване Јовановић везаном за избор жирија, наводи се да је синтагма *студенти који хоће да уче* настала у друштвено-политичком тренутку обележеном масовним студентским протестима, блокадама факултета и ширим облицима академског и грађанског отпора, као реторички одговор власти на те догађаје. Систематски је коришћена у политичком и медијском дискурсу како би се студентско тело симболички поделило на „пожељне” и „непожељне”. Манипулације се огледа у атрибуту *који хоће да уче* којим се допуњава главана реч *студенти*. Манипулација је видљива и у простору у који се ти студенти који хоће да уче смештају. То није факултет, већ *Фациленд*. Тиме се студентски идентитет образовања замењује политичком сценографијом, што указује на изражене дру-

штвене тензије и поремећај система вредности савременог друштва. (Образложење 2025).

НОВА РЕЧ 2025. ГОДИНЕ: ЋАЦИ

Највише предлога и ове, као и претходне године, примљено је за нову реч (укупно 58): блокадери, вирал, вољива (особа чија љубав има неку нежност, мекост, која је способна да воли на дубоко интуитиван начин), деконтамићација, жвалибаба, издаћаци, јажпериста, конвенијално/конвентно (одговарајуће, практично, згодно, повољно – енгл. convenient, lat. convenire), лажократија, лача мати, лачаматизам (надахнуће: Ана Брнабић), лизанац (српска верзија енглеске речи „sibling”, која означава и брата и сестру), љубота, људоделница, манипућација, најмногопуније, неандрејталац, неандрејћаци, нанаћификација, непреброј, ноктерка (маникир), нонпејпер, обраћатор, окомаз (лажна или искривљена слика о нечему, обмањивање „неко ти маже очи лажима”), отплашити (народ се отплашио), патњослађе (уживање у патњи), пленум, полићаци, прелећи (променити место спавања), пропахуљало, пумпај, свеималиште, синдиктат, слаткојед, укористити (имплементирати), стварнић (reel), усташија (инспирација: студентске блокаде), хлебуњ (=пуњени хлеб, замена за страну реч „сендвич”), тевехипноза, хибридни рат, ћацад, ћаци, Ћаци, ћацизам, Ћациленд, Ћацијенда (то су шатори који су постављени 15. и 16. априла испред Скупштине), ћацнути, ћацинг (ћаци митинг), ћациопатија, штамповина (нови поштански термин), штандармерија; геслар (као замјена за туђицу „копирајтер“), душкање (давање себи одушка/угађање себи, одмор, предах), жалбација, обрвар, окоцрт (ajlajner), скривећки (значи нешто као скривајући се, аутор Ана Брнабић), стварнић (reel).

Ове године нову реч су бирали само чланови жирија. На тај начин је избегнуто надметање међу креаторима тзв. измишљеница, којих је и ове године било међу пристиглим предлозима, а многе од њих су биле и веома креативне, макар као једнократне речи. Велики број предложених речи настао је спонтано, у интернет комуникацији, медијском дискурсу и политичком хумору, што потврђује да су друштвене мреже постале један од главних простора савремене неологије.

Најупадљивији слој чине политички и протестни неологизми: *блокадери, издаћаци, лажократија, синдиктат, ћацизам, ћацинг, ћациопатија, Ћациленд, Ћацијенда, неандрејћаци, полићаци* и др. Они се заснивају на игри речима, сливању, ироничном преобликовању постојећих речи и препознатљивих политичких симбола.

Бројни су предлози речи које су настале такође од нове речи створене 2025. године, речи *ћаци*: *ћацад, ћацизам, ћацнути, ћацинг, ћациопатија,*

деконтамићаџија, издаћаџи, манипућаџија, неандрејћаџи, нанаћификаџија, полићаџи и др., већином околионалног типа.

Посебну групу чине речи настале као покушај замене англицизама или увођења домаћих израза: *стварнић* (reel), *геслар* (copywriter), *хлебуњ* (сендвич), *окоџрт* (ајлајнер), *лизанаџ* (sibling) и др. Оне истичу потребу да се пронађу домаћа, творбено прозирнија решења за стране речи или свест говорника о проблему масовног и некритичког преузимања англицизама.

Бројни су и експресивни, емоционално обојени или хумористични неологизми: *патњослађе*, *љубота*, *душкање*, *вољива*, *жвалибаба*, *манипућаџија*, *нанаћификаџија*.

У предлозима *нон-пејпер*, *вирал*, *хибридни рат*, *тевехипноза*, *штамповина* осликава се снажан утицај медија, технологије и политичке комуникаџије на савремени лексички развој.

У ужи избор жирија за нову реч ушле су речи *ћаџи* и *Ћаџиленд*. Жири је за Нову реч 2025. прогласио реч *ћаџи*. Овај неологизам био је предложен не само у овој категорији него и у друге две категорије, што јасно показује његову како језичку, тако и друштвену релевантност. Поред тога, реч *ћаџи* је изабрана јер је од једног погрешно написаног графита постала симбол друштвене и политичке атмосфере године, јер је постала невероватно жива на друштвеним мрежама и у медијима и изнедрила читав низ нових речи и значења.

У образложењу Иване Лазић Коњик поводом избора жирија, истакнуто је да употреба речи *ћаџи* током 2025. године има неуобичајено брз продор у општи лексикон и да сигнализира читав низ социјалних, политичких и језичких појава. Поред тога има потенцијал да пређе оквире пролазног неологизма. Избором ове речи жири не вреднује њену идеолошку страну, већ препознаје њену способност да језички репрезентује 2025. годину у Србији. (Образложење 2025).

Избор речи 2025. године Филолошког друштва „Речи“ био је представљен у јавним гласилима (избор):

- 31.12.2025. Slobodan Novokmet gost u emisiji „Presek godine“. Newsmax Balkans TV
- 20.12.2025. Ово су реч, лажиреч и нова реч 2025. године. РТС
- 20.12.2025. Proglašena reč godine Filološkog društva „Reči“. N1
- 20.12.2025. Izabrane reči i lažireči godine: Studenti, đaci i studenti koji hoće da uće. KoSSev
- 20.12.2025. Izabrana reč godine – studenti: A koja je nova reč godine? Danas
- 20.12.2025. Reč „studenti“ proglašena za reč godine. boom93.rs
- 20.12.2025. Reč godine u Srbiji je STUDENTI: Filološko društvo „Reči“ izabralo pojmove u tri kategorije. Blic

- 20.12.2025. „Studenti“, „Studenti koji hoće da uče“ i „Ćaci“: Izabrane reč, lažireč i nova reč godine. 021.rs
- 20.12.2025. Reč godine „Studenti“ su reč godine, „studenti koji hoće da uče“ – lažireč. Vreme
- 20.12.2025. Reč godine u Srbiji je „studenti“: Filološko društvo „Reči“ izabralo pojmove koji su definisali godinu na izmaku. Nedeljnik
- 20.12.2025. Filološko društvo: Reč godine – studenti, nova reč – ćaci. JuGmedia
- 20.12.2025. Filološko društvo: Reč godine – studenti, nova reč – ćaci. Serbian News Media / SNM
- 20.12.2025. Filološko društvo: Reč godine – studenti, nova reč – ćaci. BetaRS
- 20.12.2025. Proglašena reč godine Filološkog društva „Reči“. Okvir
- 20.12.2025. Reč godine “studenti”, nova reč “ćaci”. JUGpress / Vesti.rs
- 20.12.2025. “Ćaci” – nova reč godine u izboru Filološkog društva. Bujanovačke
- 20.12.2025. Studenti – reč godine. FoNet
- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za lažireči godine: studenti koji hoće da uče i obojena revolucija Beta.
- 19.12.2025. Проглашење „Лажиречи“ године. Ко ће победити – ћаци или студенти. glas-javnosti.rs
- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za laži-reči godine „studenti koji hoće da uče“ i „obojena revolucija“. N1
- 19.12.2025. U užem izboru za laži-reči godine „studenti koji hoće da uče“ i „obojena revolucija“. nova.rs
- 19,12,2025. „Lažireč“ godine: „Studenti koji hoće da uče“ i „obojena revolucija“ u užem izboru 021.rs
- 19.12.2025. Uži izbor za reči godine: Od „studenti“ i „studenti koji hoće da uče“, do „ćaci“ i „Ćacilend“. Mašina.rs
- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za lažireči godine – studenti koji hoće da uče i obojena revolucija. Radio sto plus.com
- 19.12.2025. U užem izboru za laži-reči godine „studenti koji hoće da uče“ i „obojena revolucija“. Danas
- 19.12.2025. Filološko društvo “Reči” bira ‘lažireč’ godine: Zasad vode ‘studenti koji hoće da uče’. Magločistač
- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za lažireči godine: studenti koji hoće da uče i obojena revolucija. Novi magazin
- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za lažireči godine: studenti koji hoće da uče i obojena revolucija. bezcenzure.rs
- 19.12.2025. „Ćaci” ili „studenti”?: Koja će biti reč godine. Vreme
- 19.12.2025. U užem izboru za laži-reči godine „studenti koji hoće da uče“ i „obojena revolucija“. N1
- 19.12.2025. ‘Studenti koji hoće da uče’ i ‘obojena revolucija’ u užem izboru za Lažireč 2025. godine INMedia

- 19.12.2025. Filološko društvo: U užem izboru za lažireči godine: studenti koji hoće da uče i obojena revolucija SNM SerbianNewsMedia
- 9.12.2025. Studenti, pumpaj, ćaci, plenumaši...: Počelo glasanje za Reč godine Danas 9.12.2025.
- 01.12.2025. Do 8. decembra internet glasanje za 'Lažireč' godine – trenutno vode „studenti koji hoće da uče“. Danas
- 24.11.2025. Filološko društvo „Reči“: Predlozi za izbor reči 2025. godine 24.11.2025. (Danko Šipka) Blic
- 7.11.2025. Шта рече: Реч године. (гост Вања Миљковић) RTS. Radio Beograd 202.
- 9.10.2025. Počeo izbor za reč godine u Srbiji: Građani predlažu, stručnjaci biraju – evo kako da učestvujete. epravozato.mondo.rs
- 7.10.2025. Почео избор за речи 2025. године. Радиотелевизија Србије. RTS
- 6.10.2025. Otvoren treći konkurs za izbor reči 2025. u srpskom jeziku: Pridružite se GLASANJU i predložite svog favorita za „Reč godine“, „Novu reč godine“ i „Lažireč“. Blic

ЗАКЉУЧАК

Филолошко друштво „Речи“ оцењује да је уложени труд око покретања и организације избора речи године под називом *Српска реч године*, који је ове године организован по трећи пут, био оправдан и да је у друштву допринео повећању пажње и интересовања јавности за речи и језичке теме. Трећи избор је показао да је постао препознатљив и очекиван културни догађај у српској јавности, који се сада већ налази у годишњем календару праћења српског језика и друштвеног тренутка. Управа и чланови Филолошког друштва „Речи“ захваљују се свима који су учествовали у овом избору и планирају да у 2026. години поново организују избор речи 2026. године.

Поређење броја гласова са претходним изборима указује да расте интересовање за избор речи године – прошле 2024. године послато је укупно 1862 гласа у три категорије, а ове је у гласању за речи у две категорије дато је 3610 гласова.

Примљени предлози у 2025. години показују да је језик био снажно обележен актуелним друштвеним догађајима, пре свега студентским протестима и блокадама универзитета, који су постали референтни оквир већине номинација у све три категорије. Победничке речи *студенти*, *студенти који хоће да уче* и *ћаци* заједно граде јасну и верну слику 2025. године.

Из лингвистичке перспективе, грађа прикупљена у овогодишњем избору нуди вредан материјал за даља истраживања. Категорија нових речи показала је да су друштвене мреже постале примарни простор савремене

неологије. Настанак, ширење и нестанак лексичких иновација одвијају се знатно брже него у традиционалним каналима. Значајан број предлога који чине покушаји замене страних речи домаћим именованима (*стварнић, геслар, хлебуњ, лизанац*), који су иначе заступљени у сва три досадашња избора (исп. Ајдачић, Лазић Коњик 2024: 177, Ајдачић, Лазић Коњик 2025: 236), показују да постоји свест говорника о проблему некритичког преузимања англицизама или потребу за креативном и дуговитом игром. Категорија лажиречи, са својим предлозима речи испражњених од смисла (*дијалог, одговорност, медијска слобода*) заслужује пажљивије лингвистичко и социолошко проучавање.

Смањен број предлога у односу на претходну годину (упола мање) резултат је фокусирања на једну тему која је својим значајем и интензитетом надишла све остале.

Будући кораки Филолошког друштва „Речи“ поред очувања континуитета и повећања видљивости избора, могли би ићи у правцу систематског архивирања и лингвистичке презентација свих пристиглих предлога из свих досадашњих избора. Три одржана избора, уз планирани четврти у 2026, довољан су показатељ да лексички материјал прикупљен у овим изборима има важну улогу у разумевању савремене језичке и друштвене стварности.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Ајдачић, Дејан, Ивана Лазић Коњик 2024. Избор речи 2023. године у српском језику. *Новоречје*, 10: 175–182.
- Ајдачић, Дејан, Ивана Лазић Коњик 2025. Избор речи 2024. године у српском језику. *Новоречје*, 12: 233–240.
- Образложење 2025: На <https://www.reci.org.rs/2025/12/20/reci-2025/> приступљено 12.3.2026.
- Поповић, Људмила 2025. Реч студенти. На: <https://www.reci.org.rs/2025/12/20/rec-studenti/> приступљено 12.3.2026.
- Правилник 2023: Правилник избора „Српска реч године“ „Филолошког друштва Речи“ и часописа „Новоречје“ (2023). На: <https://www.reci.org.rs/2023/03/03/pravilnik/> приступљено 12.3.2026.
- Правилник 2025: Правилник избора „Српска реч године“ „Филолошког друштва Речи“ и часописа „Новоречје“ На: <https://www.reci.org.rs/2023/03/03/pravilnik/> приступљено 12.3.2026.
- Шипка, Данко 2025. О приједлозима за избор ријечи 2025. године. На: <https://www.reci.org.rs/2025/11/20/o-prijedlozima-2025/> приступљено 12.3.2026.

Dejan Ajdačić
Ivana Lazić Konjik

WORD OF THE YEAR 2025 IN THE SERBIAN LANGUAGE

This paper presents the results of the third Word of the Year selection conducted by the Philological Society “Words” for the Serbian language in 2025, carried out in three categories: Word of the Year, Lie-Word of the Year (Lažireč), and New Word of the Year. The corpus of submitted proposals is analyzed, and the voting procedure as well as the decisions of the expert jury are presented. The paper also highlights broader linguistic trends observed in the collected data.

Keywords: word of the year, lie-word (lažireč), neologisms, Serbian Word of the Year, Philological Society “Words”, journal *Novorečje*, Serbian language.

ГРАЃА

Ђорђе Оташевић*

Издавачка кућа „Алма“, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (14)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводе се три илустративна примера, сем када их је у грађи било мање. Изузетно ће се навести и више од три илустративна примера у случају када постоји већи број варијаната одредничке лексеме. Цитати су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пруже додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде простора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

Семантички неологизми су означени звездицом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

---

* djordjeotasevic@yahoo.com; ORCID: 0009-0004-7192-4777.

СКРАЋЕНИЦЕ

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик	прид.	— придев
мн.	— множина	прил.	— прилог
м.р.	— именица мушког рода	сврш.	— глагол свршеног вида
непром.	— непромењива реч	с.р.	— именица средњег рода
нераспр.	— нераспрострањено		

антиблокадѐр*¹, -дѐра м. р.

1 дефиниција **а.** [погрдно] *особа која присуствује јавним скуповим, најчешће без икаквих уверења већ због страха од губитка радног места или због скромног хонорара, које је у августу и септембру 2025. године организовала Српска напредна странка користећи Центар за друштвену стабилност као параван како би створила лажну слику да већина становника Србије не подржава студенте у блокади који су након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије.*

б. [афирмативно] *учесник јавних скупова у организацији Центра за друштвену стабилност у августу и септембру 2025. године усмерених против незаконитих, насилних и рушилачких блокада факултета и саобраћајница које су организовали, финансирали и логистички подржали страни центри моћи с циљем изазивања хаоса, грађанског рата и насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом.*

в. [неутрално] *учесник јавних скупова у организацији Центра за друштвену стабилност у септембру и октобру 2025. године усмерених против блокада факултета и саобраћајница након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду.*

2 цитати **а.** У низу оштрих оцена Марковић је учеснике скупова које је назвао „антиблокадери“ описивао као „несрећнике који за мале паре или из страха за своје место у градској чистоћи и у осталим јавним предузећима иду као робови на те скупове“ (politika.rs, 2. 10. 2025); *Oni su dovezeni iz svih krajeva Srbije brojnim autobusima koji su parkirani kod Sajma, na Mišeluku, na Podbari... [...] Više desetina autobusa, što gradskih (i duplih) što prigradskih vidi se u blizini Petrovaradinskog keja. Takođe, vide se mnogo građana obučenih u crno i sa crnim kačketi-*

ma... / Pojedini „antiblokaderi“ ipak su viđeni kako već oko 18.30 odlaze sa skupa (mojnovisad.com, 13. 9. 2025); Krezubi, polupismeni i sa pocepanim gaćama, Vučićevi antiblokaderi blokirali Srbiju (facebook.com, 1. 9. 2025); Anti blokaderi u celoj SRBIJI NI 10 hiljada a samo u Beogradu Studenti i Srednjoškolci 100 hiljada džabe vi serete narod sve vidi (facebook.com, 1. 9. 2025); Biju naši al' biju i Turci, stara je narodna umotvorina a u ovoj aktuelnoj situaciji u zemlji Srbiji to znači da su na ulicama širom naše male zajednice (kaobajagi države) „blokaderi“ koji su protiv strahovlade Žvalavog i naprednjačkih razbojnika i „anti-blokaderi“ koji podržavaju režim iz ličnih interesa i nedostatka elementarne inteligencije i pristojnosti (tek o moralu nema ni govora) i to istovremeno, jedni naspram drugih sa do zuba naoružanim policajcima između (podrinske.com, 11. 9. 2025).

б. Такође, osvrnula se i na napade blokadera na račun skupa antiblokadera ispred Skupštine Srbije i jednom rečenicom zapušila usta svima onima koji poslednjih dana ruše sopstvenu zemlju (informer.rs, 9. 11. 2025).

в. „Blokaderi“ i „antiblokaderi“ večeras stoje jedni naspram drugih. Između njih – policijski štitovi. Dve Srbije zbijene na istom trgu, razdvojene silom (instagram.com, 28. 9. 2025); Зато су се Срби са Косова и Метохије и упутили на овај марш како би апеловали на све грађане Србије, не на једну опцију, политичку или странку, како год, него на све, и на блокадере и антиблокадере, да се сви уозбиљимо и да не дозволимо да буде угрожена држава, без обзира на различите ставове и различите погледе и различите политике (sns.org.rs, 5. 11. 2025); Na pojedinim skupovima došlo je do konfrontacije „antiblokadera“ i „blokadera“ (gminfo.rs, 13. 9. 2025).

❸ порекло Од грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; нем. *Blockade* : блокада.

❹ варијанте антиблокадер, анти блокадер, анти - блокадер, антиблокадер.

❺ област ПОЛИТИКА.

❻ напомене Предност треба дати правописној варијанти *антиблокадер*.

❼ прва употреба 1. 9. 2025.

антиблокадѐрски*, -ā, -ō

❶ дефиниција **а.** [погрдно] *који се односи на антиблокадере (а) (= особе која присуствују јавним скуповима, најчешће без икаквих уверења већ због страха од губитка радног места или због скромног хонорара, које је у августу и септембру 2025. године организовала Српска напредна странка користећи Центар за друштвену стабилност као параван како би створила лажну слику да већина становника Србије не подржава студенте у блокади који су након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије).*

б. [афирмативно] *који се односи на антиблокадере (б) (= учеснике јавних скупова у организацији Центра за друштвену стабилност у августу и септембру 2025. године усмерених против незаконитих, насилних и рушилачких блокада факултета и саобраћајница које су организовали, финансирали и логистички подржали страни центри моћи с циљем изазивања хаоса, грађанског рата и насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом).*

в. [неутрално] *који се односи на антзиблокадере (в) (= учеснике јавних скупова у организацији Центра за друштвену стабилност у септембру и октобру 2025. године усмерених против блокада факултета и саобраћајница након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду).*

❷ цитати **а.** Логично питање које се намеће јесте, да ли мали број блокадера завређује да им се супротстави велики број антиблокадера у великом броју места? Ти скупови антиблокадера трају пола сата у видокругу камера и онда разлаз остављајући антиблокадерски материјал по простору у којем су се кретали. Блокадери долазе, спонтано, добровољно а антиблокадери невољно, уцењени или плаћени за вредност црканице. Где је антиблокадерски разум? Како могу да живот проведу у паролу, „ускоро биће боље, само што није, стрпите се“. Са овом влашћу боље ће стићи никад (nspm.rs, 14. 9. 2025); „Antiblokaderska“ okupljanja u organizaciji SNS-a su demostarcija logističke nadmoći i razmetaње resursima sa ciljem da se održi privid dominacije, da se osokole pokolebani polušnici u sopstvenim redovima, da se prisete svojih obaveza, da se druga strana zastraši pomišlju na izbijanje грађанског рата, a западним i источним silama predoči како је „народ“ још увек уз Vučića. Ljudi koji tri vikenda zaredom ulaze u autobose i odvoze se na ove „antiblokaderske“ skupove ne odaju, međutim, ni najmenje utisak da bi bili spremni da za vođu uđu u bilo kakav boj. A što se tiče slike statusa voljenog vođe namenjenoj

liderima funkcionalnih zapadnih demokratija – isuviše je sve to providno i neoriginalno da bi ikoga zavaralo, osim, možda, ponekog gledaoca televizija Pink i Informer (vreme.com, 9. 9. 2025); Na „antiblokaderske skupove“ formalno je pozvao Centar za društvenu stabilnost. Reč je o takozvanoj GONGO organizaciji. Prevod skraćenice sa engleskog značio bi „vladina nevladina organizacija“, što će reći da je uspostavlja aktuelna vlast kako bi promovisala njihove političke stavove i program, a napadala, po logici stvari, političke oponente (nin.rs, 3. 9. 2025); Bitno da vama ležu redovno dnevnicе za svaki „spontani“ anti blokaderski protest. I sve to plaćeno iz budžeta koji puni narod, ne SNS političari (threads.com, 15. 10. 2025

6. ŠIRI SE ANTIBLOKADERSKI POKRET. / „HOĆU MOJU SRBIJU NAZAD! ŽELIM MIR I NORMALAN ŽIVOT“ Danas skupovi protiv blokada u 75 gradova i opština (kurir.rs, 23. 8. 2025); Zbog mojih antiblokaderskih stavova i pokušaja argumentovanih razgovora, u bližem okruženju sam proglašen ćacijem, kontakt sa mnom su prekinuli ili sveli na minimum mnogi, pa čak i drugarica iz detinjstva (x.com, 4. 7. 2025); Antiblokaderski skupovi na kojima će narod poručiti da mu je dosta blokadera i blokada biće održani u više od 140 gradova i opština u Srbiji. / Skupovi počinju u 18.30, a ovo je pet vikend za redom kada narod poručuje „ne“ silovanju i teroru nad normalnim životom (informer.rs, 11. 9. 2025); ANTI-BLOKADERSKI SKUP ZA UJEDINJENU SRBIJU! ▪ Živela jaka, ujedinjena i svetosavska Srbija, živeo čestiti i hrabri srpski narod (instagram.com, 2025).

в. Okupljanjem na Trgu Topličkih junaka, šetnjom kroz Pešačku zonu i Kosovskom ulicom koju su blokirali, građani Prokuplja koji podržavaju aktuelnu vlast su učestvovali u antiblokaderskom skupu, koji na nivou Srbije organizuje Centar za društvenu stabilnost iz Novog Sada (prokupljepres.rs, 11. 10. 2025).

❸ порекло од грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; нем. *Blockade* : блокада.

❹ варијанте антиблокадерски, анти-блокадерски, анти блокадерски.

❻ област ПОЛИТИКА.

❸ напомене Значење под *в.* је нераспрострањено. Предност треба дати правописној варијанти *антиблокадерски*.

❿ прва употреба 2025.

антиблокадерство* с. р.

❶ дефиниција **а.** [погрдно] *плаћено, интересом вођено или политички уновчиво противљење блокадама студената и грађана до којих је дошло након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду када су студенти у блокади започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије.*

❷. [афирмативно] *ставови, деловање, реторика или пракса особа које се супротстављају незаконитим, насилним и рушилачким блокада факултета и саобраћајница које су организовали, финансирали и логистички подржали страни центри моћи с циљем изазивања хаоса, грађанског рата и насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом*

❸ цитати **а.** Ови против блокада су заправо они који моле Бога да блокаде што дуже потрају и буду што масовније, па да цена антиблокадерства расте (x.com, 2025).

❹. **б.** Glumac Nenad Jezdić је прави српски patriota који није хтео да стане на страну уништитеља Србије. Као што видимо, отпор према блокaдерима и културним и уметничким круговима сваким даном је све већи. Antiblokaderstvo ће победити (instagram.com, 10. 11. 2025); Не antistudentarija, antiblokaderstvo, то што они потенцирају да су студенти су лепо осмислили али већина студената нису блокaдери, напротив (x.com, 4. 10. 2025).

❺ порекло од грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; нем. *Blockade*.

❻ област ПОЛИТИКА.

❼ напомене Нераспрострањено.

❽ прва употреба 2025.

антиблòкāднñ*, -ā, -ō

❶ дефиниција **а.** [погрдно] *који се односи на особе које најчешће због страха од губитка радног места или због скромног хонорара, учествују у активностима усмереним против блокада које организују грађани и студенти у блокади који су након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије; који се односи на активности усмерене против блокада које организују грађани и студенти у блокади који су након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом*

Саду започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије.

б. [неутрално] који се супротставља блокадама факултета и саобраћајница организованим након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду, који се односи на супротстављање овим блокадама.

❷ цитати **а.** Scenografija antiblokadnih skupova identična je u svim gradovima – zastave i transparenti s natpisom „građani protiv blokada“, ista smrknuta lica mahom starijih ljudi, od kojih neki najvulgarnijim rečima vređaju reportere nezavisnih televizija (danas.rs, 28. 8. 2025); Antiblokadni blokaderi ponovo će u organizaciji SNS, a navodno Centra za društvenu stab ilnost, blokirati ulice Vranja u subotu 25. oktobra od 17 časova (vesnik017.rs, 25. 10. 2025); Svima koji "moraju" da izađu na njihove antiblokadne performanse treba utuviti u glave da su, zbog njihove podrške, odgovorni za ubistvo 16 ljudi u padu nadstrešnice (x.com, 2025); SNS Anti-blokadna kuvarica (x.com, 29. 8. 2025); SNS danas pravi anti blokadni skup. Mi smo na raskrsnici svaki dan od 29.06., nećemo danas našu blokadu da prekidamo zbog njih (x.com, 2025).

б. Антиблокадни скупови имају потенцијал да изврше притисак на демонстранте да смање или окончају блокаде, посебно ако подршка јавности опадне (instagram.com, 8. 9. 2025); Hahaha, kako su smešni blokaderi, misle da svi anti-blokadni komentari dolaze iz nekog "SNS bot hivemind" centra, ali šta ćeš kada Vam ta retorika dolazi sa zapada. Prosto Vam neshvatljivo da ima ljudi koji su nesvrstani, a preziru Vas (021.rs, 1. 6. 2025); Članovi i simpatizeri Srpske napredne stranke iz Prokuplja danas će organizovano krenuti put Vranja kako bi podržali stranačke kolege iz tog grada, gde će se održati antiblokadna šetnja u organizaciji Centra za društvenu stabilnost. Polazak iz Prokuplja planiran je oko 14 sati, a za prevoz učesnika obezbeđeni su autobusi (toplicapress.org.rs, 25. 10. 2025).

❸ порекло од грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; нем. *Blockade*.

❹ варијанте антиблокадни, анти-блокадни, анти блокадни.

❻ област ПОЛИТИКА.

❸ напомене Нераспрострањено. Краткосилазни акценат на трећем слогу (*антиблòкãднñ*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

❿ прва употреба 2025.

блокадѐр*, -ѐра м. р.

❶ дефиниција [погрдно] *особа која је након пада надстрешнице у Новом Саду учествовала у блокадама факултета и саобраћајница с циљем изазивања хаоса и грађанског рата како би, по налогу страних центара моћи, који су све то организовали, финансирали и логистички подржали, дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом; особа која ове блокаде подржава.*

❷ цитати Ми смо убедљиво највише страдални народ у Јасеновцу. Онда долазимо до тога да се део нашег народа, корпус блокадера, који подржавају овако нешто, и да је једна певачица већи идол од патријарха. [...] Видели сте код блокадера да су неки расправљали да ли да честитају Дан Републике Српске. Скочили су студенти блокадери из Новог Пазара, из Новог Сада. Можете ли да замислите на шта би држава личила када би је они водили. Поносан сам што нисам део те политике. У суштини да уништимо државу, па ћемо сви процветати. Ово није напад на партију, већ на државу. Руше Вучића да би срушили државу. Ако је пукао цреп на крову, па нећемо спалити кућу. А нас уче да запалимо сопствену државу, а разлог је да се десила несрећа. А како се то не дешава у Швајцарској, Португалу? После пожара у Кран Монтани нико није изашао и рекао да су убице, после пада жичаре у Португалу нико није рекао да су убице. Злоупотребљавају их и варају, а највише ови који мисле да су српске патриоте (novosti.rs, 12. 1. 2026); Блокадери су сами својим насиљем, мржњом, бесом, лудилом, фашистичким методама, одсуством родољубља, клањањем свима који су доказано против Србије – од Куртија до Пицуле, скинули ружичасте наочаре и онима који су их кроз њих гледали. Нема више ничега непознатог и тајновитог кад су они у питању. То је садистичка мањина која малтретира све око себе зато што је неспособна и нема подршку да оствари своје политичке амбиције (kurir.rs, 10. 8. 2025); Блокадери настављају са својим насилним понашањем према људима. Покушавају блокирањем институција да заплаше народ, не дозвољавајући им да обављају свој посао. [...] Декан ДИФ-а у Новом Саду, Патрик Дрид одвезен је колима Хитне помоћи након бруталног напада блокадера. Блокадери који су се окупили испред Факултета спорта и физичког васпитања (ДИФ) у Новом Саду, нису дозволили декану тог факултета Патрику Дриду и професорима да уђу у зграду факултета (vaseljenska.net, 28. 4. 2025).

❸ порекло Од нем. *Blockade*.

- ⑤ синоними блокадаш, блокадеријанац, блокадерист(а).
 ⑥ област ПОЛИТИКА.
 ⑧ напомене Семантички неологизам *блокадер* среће се неупоредиво чешће од свих осталих синонима.
 ⑩ прва употреба 2025.

Ћаци и Ћаци м. р.

① дефиниција **а.** [погрдно] *особа која подржава Александра Вучића и његов мафијашки режим, најчешће необразована, некултурна, примитивна, бахата, склона корупцији, неспособна за критичко мишљење, која критикује и напада студенте у блокади који су након пада надстрешнице на железничкој станици у Новом Саду започели борбу против раширене корупције која је довела до трагедије.*

б. [афирмативно] *особа која воли Србију и бори се за њен просперитет, која жели мир и стабилност, која се бори против блокада факултета и саобраћајница чији је циљ изазивања хаоса и грађанског рата како би, по налогу страних центара моћи, који су све то организовали, финансирали и логистички подржали, дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом.*

в. [неутрално] *особа која подржава Александра Вучића и која се супротставља блокадама факултета и саобраћајница до којих је дошло након пада надстрешнице у Новом Саду.*

② цитати **а.** Ћаци је име једне друштвене групе, јер у себи садржи скривени индивидуалитет али и мношину колективитета. Постоји искључиво као реакција, јер функционише и постоји само као немушти одговор на захтеве студената. Ћаци је реакција у политичком смислу јер је представљен као режимски суругат политички подбног или подбних студената и ђака. Док студенти штрајкују и блокирају факултете, Ћаци жели да учи и полаже испите. Док студенти и грађани стоје у тишини svakoga дана у 11.52, Ћаци жели да прође јер баš тада има неодољна посла па је спреман или спремна да се колима заети у лјуде. Чуо сам из различитих извора да за пар стотина евра по теретанамa врбују ѿације да „бију студенте“, уз обећање да је у случају hapшења обезбеђена правна помоћ. Ћаци мође бити и неколико адвоката који ће се суду жалити на готово једногласну одлуку о штрајку Адвокатске коморе Србије, јер они жеље да раде, и добиће најбрже решење у историји правосуђа Србије (vreme.com, 29. 1. 2025); „Ћаци“ је пре неколико месеци постала реч која се одомаћила у српском језику. Званично не постоји, али незванично данас означава све оно против чега се боримо - незнање, некултура, бахатост, корупци-

ја... (pravda.rs, 4. 8. 2025); Никада ћаци неће научити да пишу НИ Ћ, ни Ћ, јер слова се уче у првом разреду, а ћаци за школу чули нису. Једном ћаци, УВЕК ћаци (x.com, 23. 9. 2025).

б. Ћаци мисли својом главом и не плаши се да својим именом стане иза својих ставова. Ћаци не скаче када му се каже (politika.rs, 12. 4. 2025); Ћаци су својим присуством показали колико воле своју земљу Србију, показали су да желе мир и стабилност, и оно што је најважније боље сутра без насиља и мржње, јасно су ставили до знања да блокаде морају да се заврше! Ћаци побеђују (novosti.rs, 7. 9. 2025); ЋАЦИ ОПЕТ ПОКАЗАЛИ РАЗЛИКУ! Док блокадери краду и руше, и Балаћ добио 10 (novosti.rs, 24. 7. 2025).

в. Највише сам из тог разлога изашла у медије, јер овога је превише у свим градовима Србије. Школа не може ту много да уради. Можда су они то 'ћаци' чули у својој кући или на телевизији, мој циљ је да говорим о свом детету и другој деци, не желим да политизујем (politika.rs, 9. 12. 2025); Душманима није важно који смо – ћаци или нећаци / [...] Зар нам ћаци и нећаци нијесу род најрођенији? Зар се не ради о истој дјечи и људима од накјуче (in4s.net, 2025); Od grafita, preko uvrede, do simbola promene: Pokušali smo da utvrdimo šta sve danas znači „ćaci“ u srpskom jeziku (citymagazine.danas.rs, 6. 2. 2025).

❸ порекло 22. јануара 2025. године на огради новосадске Змај Јовине гимназије појавио се натпис „Ћаци у школу“. Уместо слова *ћ* (*ћаци*) стајало је слово *ћ*. Присталице блокада које су организоване након пада надстрешнице у Новом Саду 1. новембра 2024. године сматрају да је то написао неко од присталица Александра Вучића и Српске напредне странке, а пошто су они, по њиховом мишљењу, обично необразовани, овакве грешке су очекиване. Противници блокада сматрају да је ово важан сегмент унапред припремљене „обојене револуције“, коју су организовали, финансирани и логистички подржали страни центри моћи како би дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом. Овим је, по њиховом мишљењу, створено најмоћније „блокадерско“ оружје – креирање лажне слике о две Србије: образоване, цивилизоване, модерне, напредне Србије, која се супротставља Александру Вучићу и Српској напредној странци, те оне друге – необразоване, примитивне, затуцане, назадне, која Вучића и актуелну власт подржава. За многе људе, по мишљењу противника блокада, посебно оне који ни почему не би могли да се сврстају у елиту, могућност да буду део елите, у стварности фиктивне и лажне, изузетно је примамљива.

❹ варијанте Ћаци, Ћаци.

⑤ синоними **а.** ћацијанер, ћацијевац, ћациста, ћацион.

⑥ област ПОЛИТИКА.

⑧ напомене Неологизам *ћаци* засигурно је реч која је обележила 2025. годину у Србији. У почетку су је користиле присталице блокада за особе које подржавају Александра Вучића и Српску напредну странку, у изразито погрдном значењу. Касније ову реч почињу да користе противници блокада у веома позитивном значењу. У неутралном значењу ова реч се најређе јавља.

⑩ прва употреба крај јануара 2025.

Ћациленд ж. р.

① дефиниција **а.** [погрдно] *шаторско насеље подигнуто у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. и у коме бораве малобројни „студенти који желе да уче“ – присталице и послушници Александра Вучића и његовог режима, као и различити криминалци, батинаши, лажни ветерани и слични који су за то плаћени од стране Српске напредне странке.*

б. [афирмативно] *привремено студентско насеље подигнуто у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. у коме студенти који желе да уче протестују против незаконитих блокада факултета које су по налогу западних центара моћи, уз њихову финансијску и логистичку подршку, извршиле мање групе студената.*

в. [неутрално] *привремено насеље подигнуто у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. у коме група студената протестује против блокада факултета након пада надстрешнице у Новом Саду.*

② цитати **а.** „Виће verovatno jednom napisana kratka istorija Ćacilenda sa vladavinom Miloša I Ćacija, sa njegovom smenom zbog lošeg učenja”, dodaje. Govoreći o Ćacilendu, ističe da postoji „gornji i donji deo grada, hram, tribine i službe bezbednosti“. „Tamo (Pionirski park, prim.aut) ne možete da uđete bez pasoša ili da kažete da ste sa mladine strane. Tu vas legitimišu, morate da budete prijavljeni, kao da ulazite u neku državu, treba vam viza. Teže je ući u Ćacilend nego dobiti vizu za Ameriku“, navodi (dnevno.rs, 23. 10. 2025); Sa druge strane, sklonjeno je ruglo koje će biti upisano u stranice istorije Srbije jer niko do sada ništa slično nije uradio. Odatle su napadani narodni poslanici, novinari i građani. Ne smemo zaboraviti da je Ćacilend 15. marta bio kriminalno-paravojni kamp ljudi koji su došli iz čitavog regiona i koje je štitila policija, umesto građana, što je bio trenutak njihovog potpunog pada i sloma (nps.org.rs, 29. 12. 2025); Криминалци осуђивани за убиства, пребијања, трговину дрогом, али и

особе блиско повезане са људима из подземља, пружали су подршку на протестима у последњих годину дана владајућој Српској напредној странци и председнику Александру Вучићу, показују подаци које је прикупио КРИК. Они су своју лојалност исказивали и посећујући Таџиленд – како се у јавности назива камп испред Председништва у Београду у коме се окупљају подржаваоци Вучићевог режима. Ови људи са криминалним досијеима насртали су на студенте и грађане, шутирали их, вређали и гађали столицама током различитих протеста који се широм Србије одржавају од пада надстрешнице на Железничкој станици у Новом Саду 1. новембра 2024, када је страдало 16 особа (nspm.rs, 20. 11. 2025); Таџи Ленд је срамота Србије (nspm.rs, 29. 12. 2025); Некако мих је жао што су дошли у тај таџи ленд ко зна шта им је вучић понудио да дођу можда их је обмануо ко ће га знати више (forum.krstarica.com, 14. 8. 2025); Треба да издржава Таџи ленд а нестало пара па сада мора да накупе од бедног народа (facebook.com, 26. 11. 2025).

б. „Posle višestruko manjeg broja ljudi od očekivanog, nisu mogli da donesu bilo kakvu pametnu i smislenu odluku, kao i mučenja ljudi posle godinu dana torture i maltretiranja Srbije. I onda naravno nervoza i histerija dođu do izražaja i razume se nečiji tuđi uticaj - rešili su da napadnu simbol slobode i otpora i svim pritiscima, simbol postojanja Srbije, a to jeste Pionirski park ili kako ga već svi popularno zovemo Ćacilend“, rekao je predsednik Vučić za Informer u telefonskom uključanju povodom večerašnjih incidenata ispred Skupštine Srbije. Predsednik Vučić je istakao da postoji jedna mala teritorija i jedan mali deo nepokorenog naroda koji nikada neće da se preda onima koji bi zemlju da sruše. „I rešili su da to pokušaju. I naravno nisu uspeali i neće nikada uspeti. Nikada neće uspeti zato što takvi simboli nikada ne padaju u ruke onih koji bi da ruše sve što je progresivno, sve što je normalno i sve što je dobro u jednoj zemlji“ (sns.org.rs, 2. 11. 2025); Слободу и срце слободе једном народу да отмете не можете никада. Јесу људи из 'Таџиленда' ишли негде некога да нападају, или су њих нападали? (rt.rs, 2. 11. 2025); Бедне кукавице су вечерас наставиле бруталне нападе на просторије СНС -а на седам места и на Пионирски парк - Таџиленд, симбол отпора и одбране Србије од ових који би да сруше нашу отаџбину. То су докази беса и немоћи јер им није успео ни један досадашњи покушај рушења институција, изазивања обојене револуције, рушења наше земље које је финансирано и потпомогнуто и споља и изнутра (rtv.rs, 2. 11. 2025).

в. „Музика из Таџиленда не може, али дебилно скакање може“, поручио је један твитераш, реагујући на снимке са блокадерских журки (politika.rs, 4. 11. 2025); АНС је најоштрије осудио напад на екипу

Н1 код „Ћациленда“ и истакао да је сваки напад на новинара неприхватљив (novosadska.tv, 20. 11. 2025); УХАПШЕН ЗБОГ УБОДА НОЖЕМ У ЋАЦИЛЕНДУ Осумњичен да је избо мушкарца на платоу испред Народне скупштине (dnevnik.rs, 30. 11. 2025).

③ порекло од енгл. *land* : земља, копно; област, територија.

④ варијанте Ћациланд, Ћаци ланд, Ћаци Ланд, Ћаци-ланд, ћациланд, Ћациленд, ћациленд, ћаци ленд, Ћаци Ленд, Ћаци ленд, Ћациленд, ћаци-ленд, Чациланд, чациланд, Чациленд, чациленд.

⑤ синоними Ћацикамп.

⑥ област политика.

⑧ напомене Неологизам *Ћациленд* среће се неупоредиво чешће од свих варијаната и синонима.

⑩ прва употреба март 2025.

Ћацилендологија ж. р.

① дефиниција [иронично, погрдно] наука о Ћациленду (= шаторском насељу подигнутом у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. и у коме бораве малобројни „студенти који желе да уче“ – присталице и послушници Александра Вучића и његовог режима, као и различити криминалци, батинаши, лажни ветерани и слични који су за то плаћени од стране Српске напредне странке).

② цитати Тако да без историјске distance već sada može da se napravi multidisciplinarna nauka o Ćacilendu, Ćacilendologija, koja će se izučavati na svim fakultetima, u srednjim i osnovnim školama, a trebalo bi razmisliti da se Ćacilendologija uvede i kao obavezan predmet na prijemnom za jaslince i obdaništa. Ćacilend je, pišaće u udžbeniku iz Ćacilendologije pod nazivom „Uvod u nauku o Ćacilendu“, nastao kao i čovečanstvo, tako što su se u predelima Pionirskog parka najpre naselile amebe. Za razliku od onih originalnih ameba, u Pionirskom parku naselile su amebe koje žele da uče (n1info.rs, 24. 10. 2025); Ne „ćacilendologija“, već ćacilendopatija, kao nova dijagnoza u psihopatologiji, koja je pogodila i one, koji negativno komentarišu ovu objavu (facebook.com, 24. 10. 2025).

③ порекло од енгл. *land* : земља, копно; област, територија; грч. *λογία* (*logía*) : знање, наука, учење.

④ варијанте ћацилендологија, Ћацилендологија.

⑥ област политика.

⑧ напомене Нераспрострањено. Називи наука се пишу с малим почетним словом. Оказионализам.

⑨ грађење *Ћациленд* (шаторско насеље подигнуто у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. и у коме бораве малобројни „студенти који желе да уче“ – присталице и послушници Александра Вучића и његовог режима, као и различити криминалци, батинаши, лажни ветерани и слични који су за то плаћени од стране Српске напредне странке), *-логија* (суфикс који значи „знање, наука, учење“).

⑩ прва употреба 24. 10. 2025.

Ћацилендопатија ж. р.

① дефиниција [погрдно, шаљиво] *психичко обољење које погађа присталице и послушнике Александра Вучића и његовог режима.*

② цитати Ne „ćacilendologija“, već ćacilendopatija, kao nova dijagnoza u psihopatologiji, koja je pogodila i one, koji negativno komentarišu ovu objavu (facebook.com, 24. 10. 2025).

③ порекло од енгл. *land* : земља, копно; област, територија; грч. *-πάθεια (-pátheia)* : осећање, доживљај; стање, патња.

④ област политика.

⑤ напомене Нераспрострањено. Оказионализам.

⑨ грађење *Ћациленд* (= шаторско насеље подигнуто у Пионирском парку у Београду почетком марта 2025. и у коме бораве малобројни „студенти који желе да уче“ – присталице и послушници Александра Вучића и његовог режима, као и различити криминалци, батинаши, лажни ветерани и слични који су за то плаћени од стране Српске напредне странке), *-патија* (у медицинској терминологији означава болести).

⑩ прва употреба 24. 10. 2025.

Ћацилитис м. р.

① дефиниција [погрдно, шаљиво] *болест од које обољавају ћацији због своје необразованости, полтронства.*

② цитати *Ćacilitis – zapaljenje ega kod osobe koja veruje da su „život i internet kursevi“ ekvivalent akademskom obrazovanju* (facebook.com, 14. 3. 2025); *Uhvatio ga Ćacilitis a lek znaju samo studenti* (facebook.com, 3. 5. 2025); Ово није демагогија, није ни мазохизам, ни лицимерје, ни ћацилитис, ни глупост, ни скептицизам, ни дефетизам... Ово је све то помешано (stanjestvari.com, 13. 9. 2025); Опција 2 да би испитали све симптоме Ћацилитиса и спречили ширење овог опасног обољења (facebook.com, 30. 4. 2025).

- ④ варијанте ћацилитис, Ћацилитис.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Оказионализам.
- ⑨ грађење *ћаци*, *-итис* (као други део речи означава болести, првенствено упале).
- ⑩ прва употреба 14. 3. 2025.

Ћацилокoкнā инфeкцијa ж. р.

① дефиниција [погрдно, шаљиво] *инфекција чије ширење подстичу ћацији на телевизији и државним функцијама својим примитивизмом, необразованошћу и купљеним дипломама.*

② цитати *Ćacilokokna infekcija – stanje koje se širi putem rijaliti emisija, opskurnih diploma i državnih funkcija, izazivajući rapidno opadanje obrazovnog standarda* (facebook.com, 14. 3. 2025).

③ порекло од новолат. *Staphylococcus* : стафилокок < грч. *σταφυλή* (*staphylē*) : грозд (грожђе), грч. *κόκκος* (*kokkos*) : зрно, бобица; каснолат. *infectio* < *inficere* : заразити, натопити, прожети, покварити.

- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Оказионализам. Сливеница.
- ⑨ грађење *ћаци* + *стафцлокoкнa инфeкцијa*.
- ⑩ прва употреба 14. 3. 2025.

Ћацинг м. р.

① дефиниција [погрдно] *митинг, скуп ћација.*

② цитати *Priznajem, bio sam sumnjičav povodom pravog motiva dolaska ovih ljudi iz Loznice i Kosjerića u Požegu, baš u tom terminu. I ispostavilo se da su moje sumnje bile opravdane, s obzirom da su pomenuti bili i na ipak održanom ćacingu, o čemu svedoči i izveštaj lokalne medijske tražnice TV Požega* (instagram.com, 2. 9. 2025).

- ③ порекло од енгл. *meeting* : састанак; збор; јавни скуп.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Оказионализам. Сливеница.
- ⑨ грађење *ћаци* + *МИТИНГ*.
- ⑩ прва употреба 2. 9. 2025.

Ћацингитис ж. р.

❶ дефиниција [погрдно, шаљиво] *болест карактеристична за ћације, проузрокована њиховом необразованошћу.*

❷ цитати Ћacingitis – akutna upala ponosa zbog nepostojećeg obrazovanja, često praćena nekontrolisanim lupetanjem na televiziji (facebook.com, 14. 3. 2025).

❸ порекло од новолат. *meningitis* : менингитис < грч. *μηνιγίς (mēninx)* : мождана опна, ген. *μηνιγίός (mēningós)*.

❹ област политика.

❺ напомене Нераспрострањено. Оказионализам.

❻ грађење *ћаци* + *менингитис*.

❼ прва употреба 14. 3. 2025.

Ћациноза ж. р.

❶ дефиниција [погрдно, шаљиво] *психичка болест карактеристична за ћације који верују да су стручњаци за све иако су потпуно необразовани.*

❷ цитати Ћacinoza – progresivna bolest u kojoj se osoba sve više uverava da je stručnjak za sve, uprkos apsolutnom odsustvu formalnog znanja (facebook.com, 14. 3. 2025).

❸ порекло лат. *noxis* < грч. *νόσος* : болест, страдање, патња.

❹ област политика.

❺ напомене Нераспрострањено. Оказионализам.

❻ грађење *ћаци* + *-ноза* (у медицинској терминологији овај елемент се користи за означавање различитих патолошких стања).

❼ прва употреба 14. 3. 2025.

Ћациологија ж. р.

❶ дефиниција [погрдно, иронично] *наука о ћацијима.*

❷ цитати Jedna Ћaca iz Ћacistana predložila je / Da dobiju svoju državu Ћacistaniju, / Gde će neometano da rastu Ћacistanci i Ћacistanke, / Gde će škole biti na Ћacistanskom jeziku, / Gde će se proučavati Ћaciologija (instagram.com, 14. 9. 2025); Sve drugo je zaboravio, samo utvrđuje – / Da li je neko Ћaci. // Izućio je i posebnu nauku – Ћaciologiju, / Da bi ih što bolje

identifikovao. // Upisao bi fakultet za opšte narodnu / Ћacio - odbranu, / Ali još ne postoji (instagram.com, 27. 6. 2025).

- ③ порекло од грч. *λογία (logía)* : знање, наука, учење.
- ④ варијанте *ћациологија*, *Ћациологија*.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене *Нераспрострањено. Оказионализам.*
- ⑨ грађење *ћаци + логија*.
- ⑩ прва употреба 27. 6. 2025.

Ћациона̀лист(а) ж. р.

① дефиниција [погрдно, иронично] *ћаци који је националисти или се представља као националиста.*

② цитати Partija srpskih Ћacionalista (facebook.com, 26. 11. 2025); Ne-ki Ћacionalisti redovno prijavljuju stranicu sa ciljem da je ugase / Zar smo došli do toga da ljudima smeta satira i humor (facebook.com, 2. 10. 2025); Dragi građani Vršca i Srbije godina se polako bliži kraju a kraj godine nam donosi izbor za Ћacionalistu godine koji će se odigrati 31.12.2025 godine kako bi građanima Vršca ulepšali novogodišnju noć. Zamolio bih građane Vršca da nam u inbox pošalju nominovane za Ћacionalistu godine, kandidati moraju biti Ћacionalisti koji su botovali u ime SNS i koji su pretili ženama javno ili u privatnim porukama (facebook.com, 26. 8. 2025).

③ порекло од фр. *nationaliste* : националиста.

⑥ област ПОЛИТИКА.

⑧ напомене Није јасно због чега је у свим илустративним примерима овај оказионализам написан с великим почетним словом. Сливеница.

⑨ грађење *ћаци + националиста*.

⑩ прва употреба 26. 8. 2025.

Ћаципарѐза ж. р.

① дефиниција [погрдно, шаливо] *болест која погађа ћације и која се испољава као интелектуално-језичка „парализа“ и немоћ да се напише граматички исправан текст јер необразоване особе попут ћација не познају граматику матерњег језика.*

② цитати Ћacipareza – delimična paraliza kada se pojavi potreba da se napiše nešto gramatički исправно (facebook.com, 14. 3. 2025).

- ③ порекло грч. *πάρεσις* : делимична парализа.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Оказионализам.
- ⑨ грађење *ћаџи* + *пареза*.
- ⑩ прва употреба 14. 3. 2025.

штрокадѐр, -ѐра м. р.

① дефиниција [погрдно] *особа без морала која је након пада надстреинице у Новом Саду учествовала у блокадама факултета и саобраћајница с циљем изазивања хаоса и грађанског рата како би, по налогу страних центара моћи, који су све то организовали, финансирали и логистички подржали, дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под њиховом контролом.*

② цитати Штрокадер Владимир Штимац налази се испред Народне скупштине Србије где хушка блокадере на полицију, насрће на припаднике органа реда и мира и урла из свег гласа (novosadska.tv, 2. 11. 2025); Доводи се у питање зашто је шеф катедре професор штрокадер тражио да се запосли сарадник у настави када нема наставе. Ево разлога, шеф катедре преко свог сарадника хушка студенте једне против других што је СКАНДАЛОЗНО. У главну групу студената блокадера сарадник у настави дели објаву где позива на Непалски сценарио. Да би ствар била апсурднија и као доказ да је сарадник Александар далеко од најбољег кандидата, већ само потрчко штрокадера Попконстантивића, доказује чињеница да није ни обрисао да му је линк послао његов шеф како би дизао тензију међу студентима (instagram.com, 14. 10. 2025); Да блокадери све више постоје смрдљиви штрокадери показују и снимци из Ректората у Крагујевцу (novosti.rs, 25. 9. 2025).

- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Оказионализам. Сливеница.
- ⑨ грађење *штрока* + *блокадер*
- ⑩ прва употреба август 2025.

штрокадѐрка ж. р.

① дефиниција [погрдно] *особа женског рода без морала која је након пада надстреинице у Новом Саду учествовала у блокадама факултета и саобраћајница с циљем изазивања хаоса и грађанског рата како*

би, по налогу страних центара моћи, који су све то организовали, финансирани и логистички подржали, дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под контролом.

❷ цитати Ова сподоба и штрокадерка Мила Пајић ће на робију кад тад. Млађа верзија Наташе Кандић (instagram.com, 2. 10. 2025); Штрокадерка љубитељка ндх и томпсона ех порнићарка са шампањцем услед штрајка глађу пала на сурлу (x.com, 8. 11. 2025); Штрокадерка Пајићка ће на робију, а генерал Павковић у легенду. Све је јасно као дан (tiktok.com, 2025).

❸ област ПОЛИТИКА.

❹ напомене Оказионализам. Сливеница.

❺ грађење *штрока* + *блокадерка*

❻ прва употреба 2. 10. 2025.

штрокадѐрскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција [погрдно] који се односи на штрокадере (= особе без морала које су након пада надстрешнице у Новом Саду учествовале у блокадама факултета и саобраћајница с циљем изазивања хаоса и грађанског рата како би, по налогу страних центара моћи, који су све то организовали, финансирани и логистички подржали, дошло до насилног рушења уставног поретка и довођења на власт у Србији политичара који би били под контролом).

❷ цитати Od prvog dana se to znalo! Svi štrokaderski ideolozi su deklarisanе ustaše i srbomrzitelji (threads.com, 26. 10. 2025); Штрокадерска жгадија Динка Грухоњића. Претворили факултет у зверињак (x.com, 26. 8. 2025); Штрокадерска плаћена банда пицулашке срамне слуге силом прде рђом смрде (facebook.com, 29. 9. 2025).

❸ порекло од нем. *Blockade*.

❹ област ПОЛИТИКА.

❺ напомене Оказионализам. Сливеница.

❻ грађење *штрока* + *блокадерски*

❼ прва употреба август 2025.

штандармѐрија ж. р.

❶ дефиниција [погрдно] **1.** жандармерија који чува штандове Српске напредне странке од грађана.

2. чланови Српске напредне странке који постављају своје штандове баш на местима на којима грађани планирају да одрже своје зборове.

❷ цитати 1. Ја сам навикла да виђам жандармерију како постаје штандармерија. / Али, / ово је опасна ствар. / Јер, / ако не постоји нити једна јединица, / која није у потпуности понижена и са којом Овај није обрисао под, / онда... / Марширала, марширала краља Вучка гарда... (radar.nova.rs, 26. 7. 2025); Policija čuva štand SNS-a ispred Kalenić pijace danas u Beogradu. / /.../ Štandarmerija (instagram.com, 23. 3. 2025); Vi niste policija vi ste Štandarmerija, čuvari štandova SNS (facebook.com, 26. 3. 2025).

2. Грађани на Zvezdari, близу Kalenić pijace, дуже од десет сати су у sukobу са активистима SNS који су поставили штандове баš на месту где је требало да буде одржан збор комшија. Грађани током суботе и недеље пријављују да SNS поставља штандове баš на она места на којима се они договарају да одрже грађанске зборове. На Zvezdari је дошло и до међусобног обрачуна и гађана јажима због чега полиција већи део дана кордоном раздваја супротстављене стране. Грађани су активисте SNS на штандовим почели да погрдно називају „штандармеријом“ јер сматрају да им је уствари једини циљ да ометају окупљања комшија у зборове и провоцирају (kompas-info.com, 23. 3. 2025).

❸ порекло Од нем. *Stand* : штанд; фр. *gendarme* : жандарм < фр. *gens d'armes* : људи под оружјем, наоружани људи.

❹ варијанте штандармерија, Штандармерија.

❺ област ПОЛИТИКА.

❻ напомене Значење под „2“ је нераспрострањено. Оказионализам. Сливеница.

❼ грађење *штанд* + *жандармерија*.

❽ прва употреба 2025.

штандармерѝћ, -ѝћа м. р.

❶ дефиниција [погрдно] *припадник жандармерије који чува штандове Српске напредне странке од грађана.*

❷ цитати *Na predmetnoj fotografiji vidimo šta? / 10 štandova / 10 pripadnika štandarmerije / KonstaNtujemo šta? / Koliko štandića, toliko štandarmerića* (x.com, 27. 3. 2025).

❸ порекло Од нем. *Stand* : штанд; фр. *gendarme* : жандарм < фр. *gens d'armes* : људи под оружјем, наоружани људи.

- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Оказионализам. Сливеница.
- ⑨ грађење штанд + жандармерић
- ⑩ прва употреба 27. 3. 2025.

*Ивана Лазих Коњик, Вања Миљковић, Милица Божић Синчук,
Слободан Новокмет**

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НЕОЛОГИЗАМА

(Други део – 2025)

У овом прилогу објављујемо други део нове грађе прикупљене током 2025. године за *Српски речник неологизама 21. века*, нови онлајн речник неологизама српског језика који је у завршној фази израде. Први део грађе прикупљене у 2025. години објављен је у претходном броју часописа *Новоречје* (бр. 13).

Грађа је представљена по азбучном редоследу. У првом делу обрађене су речи које почињу словима од *а* (АИ) до *м* (моп), док се у овом делу доносе јединице које почињу словима од *н* (натовка) до *ш* (штрокадер).

Грађу су припремили лексикографи Института за српски језик САНУ: *Ивана Лазих Коњик, Вања Миљковић, Милица Божић Синчук* и *Слободан Новокмет*. Уредничку обраду грађе извршили су *Вања Миљковић* и *Ивана Лазих Коњик*.

Као и до сада, чланак одреднице обухвата граматичке податке, етимологију, тематску област којој одредница припада, семантичку дефиницију, различите варијанте и облике, синонине и испоређења, илустративне примере који показују реч у употреби, као и извор из којег су примери преузети.

Позивамо све заинтересоване за језичке иновације да нам шаљу нове речи и изразе на адресу часописа *Новоречје*.

---

* ivana.konjik@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-0840-0140. vanja.miljkovic@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-2290-3844. milica.sincuk@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0001-9662-1968. slobodan.novokmet@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-0071-7194.

Списак уобичајених скраћеница:

енгл. – енглески

ж – женски род

м – мушки род

мн. – множина

непр. – непроменљив

несвр. – глагол несвршеног вида

прид. – придев

с – средњи род

свр. – глагол свршеног вида

Чланак одреднице обухвата граматичке податке, етимологију, тематску област којој одредница припада, семантичку дефиницију, различите варијанте и облике, синониме и испоређења, илустративне примере који показују реч у употреби, као и извор из којег су примери преузети.

натовка ж (обично у мн.: натовке) *животиње*

буба из ф. Simulide, налик на црну мушицу, само ситнија. Такође и **карингтонка, клинтонка** — U nekim delovima Beograda ljudi su počeli da se žale na veći broj neobičnih insekata, zovu ih „bube klintonke“, „natovke“ ili „karingtonke“. rts.rs 10.7.2023.

недавач м

онај који не да (нешто) (често са ироничним призвуком). — Nedavači Srbije u potrazi za “normalnim životom” facebook.com (у коментару на објаву о скупу владајуће СНС партије) 13.9.2025. Onaj nedavač, ne dam Gazivode, ne dam tablice, dao je sve, čak i više nego što su tražili. AV Kurtijev pajtos. threads.com (у коментару) 16.9.2025. Nedavač Krajine, nedavač Kosmeta, nedavač Srbije, nastavite niž. instagram.com (у коментару објаве видеа на којем говори председник Србије А. Вучић) 11.8.2025. Jelena Obućina: Da li je to nedavač Gazivoda i u Njujorku pobedio? netkolumne.com (уводни коментар за Дневник Нова С) фебруар 2024.

некрократија ж *друштво, политика*

систем владавине у којем преминули појединци или њихова уверења настављају да утичу на политичке одлуке. — Severna Koreja je jedina zemlja na svetu u kojoj vlada nekrokratija. U njoj sve funkcioniše po pravilima bivšeg predsednika Kim Džong Ila, koji je preminuo 2011. godine. edukacija.rs 14.4.2021. U Severnoj Koreji na vlasti je svojevrsan kult nekrokratije dok je

Južna Koreja napravila demokratsku tranziciju pre oko 45 godina. [czsa.org](https://www.czsa.org) 10.6.2024.

неуролингвистичко програмирање (скраћеница НЛП) [енгл. neuro-linguistic programming] *психологија*

скуп метода и техника који полазе од претпоставке да се људско понашање, размишљање и комуникација могу мењати моделовањем језичких образаца и когнитивних процеса, ради постизања одређених психолошких или комуникативних циљева. — NLP је скраћеница од neuro-lingvističko programiranje. [pci.rs](https://www.pci.rs) Kada se pomene NLP (neurolingvističko programiranje) mnogi pomisle da je to lak put do “magičnih rešenja”. [samoobrazovanje.rs](https://www.samoobrazovanje.rs) 31.3.2023.

неуромаркетар *м. маркетинг*

стручњак за неуромаркетинг. — Kako neuromarketing utiče na poslovanje, održivost i tehnološke inovacije ... neke su od tema o kojima je za BIZLife govorio dr Nikolaos Dimitriadis, sertifikovani neuromarketar i šef neurokonsultantskih usluga u kompaniji Optimal HR Group u Atini. [bizlife.rs](https://www.bizlife.rs) 6.6.2024.

неуромаркетинг *м [енгл. neuromarketing] маркетинг*

примена метода неуронауке у маркетингу ради проучавања подсвесних реакција потрошача на одређене производе, рекламе, брендове итд. — Reklame zaista postaju sve sofisticiranije i kompleksnije, a jedan od razloga može biti i neuromarketing, relativno nova grana marketinga koja kombinuje znanja iz neuronauke i когнитивних наука. [industrija.rs](https://www.industrija.rs) 11. 3. 2024. Kako neuromarketing utiče na poslovanje, održivost i tehnološke inovacije i koliko naše nesvesno učestvuje u donošenju svakodnevnih odluka – samo su neke od tema o kojima je za BIZLife govorio dr Nikolaos Dimitriadis. [bizlife.rs](https://www.bizlife.rs) 6.6.2024.

неуромаркетиншки, -а, -о *прид. маркетинг*

који се односи на неуромаркетинг. — Neuromarketinški pristup i primena Bajesovih modela u analizi efekata regulacionog stanja na odlučivanje potrošača. [nardus.mpn.gov.rs](https://www.nardus.mpn.gov.rs) (у наслову докторске дисертације Л. Чолића) 2024. Efekti neuromarketinških istraživanja na poslovanje kompanija zavise od vrste industrije, tipa istraživanja, kao i načina na koji se sprovodi istraživanje. [tanjug.rs](https://www.tanjug.rs) 4.1.2024.

НЛП¹ / NLP [скраћеница за енгл. natural language processing, NLP] *рачунарство, лингвистика*

• *област вештачке интелигенције која се бави развојем модела и алгоритама који омогућавају рачунарима да разумеју, тумаче, анализирају и генеришу људски (природни) језик, обрада природног језика (скраћено ОПЈ).* — Obrada prirodnog jezika (NLP) je sposobnost kompjuterskog programa da razume ljudski jezik u govoru i pismu. nenadbadovinac.com јануар 2022. • као придев — Raščlanjivanje dokumenata ima neke jedinstvene izazove, jer veličina i struktura dokumenta često nalažu pravila pretprocesiranja specifična za domen i NLP (obrada prirodnog jezika) algoritme. raf.edu.rs 13.4.2021.

НЛП² / NLP² [скраћеница за енгл. neuro-linguistic programming, NLP] *психологија*

• *неуролингвистичко програмирање, псеудонаучна метода комуникације, личног развоја и психолошког утицаја која полази од претпоставке да постоји веза између неуролошких процеса, језика и понашања које људи усвајају кроз искуство и скраћеница за неуролингвистичко програмирање.* — Načini na koji razmišljamo je nesvesni proces, dok ne naučimo kako da razmišljamo. NLP je kako. pci.rs Neurolingvističko programiranje (NLP) je najpoznatiji svetski komunikacioni model, odnosno metodologija koja izučava komunikaciju sa samim sobom kako bismo se samomotivisali i postigli cilj, ali i ostvarili uspešnu komunikaciju sa drugim ljudima. nlpcentar.com • као придев — Savladaćeš konkretne NLP alate koji će ti pomoći da jasnije izražavaš svoje misli i aktivno slušaš druge. Ove tehnike unaprediće i tvoju internu komunikaciju. brimunication.com Milioni ljudi na svetu su uspešno razvili svoje karijere i lične odnose koristeći NLP veštine. pci.rs

обојена револуција [рус. цветная революция, енгл. colour/color revolution] *политика*

масовни протест грађана који треба да доведе до политичких промена, често уз учешће студената и невладиних организација и уз подршку одређених спољних фактора. — Predsednik Srbije Aleksandar Vučić tvrdi da je „sve što se trenutno radi u zemlji pokušaj obojene revolucije”. bbc.com 29.1.2025. Iako su "obojene revolucije" sinonim za demokratske i prozapadne promene, vlast u Srbiji taj termin koristi i u negativnom kontekstu. slobodnaevropa.org 19.2.2025.

обрада природног језика (скраћеница ОПЈ) [према енгл. natural language processing] *рачунарство, лингвистика*

област вештачке интелигенције која се бави развојем модела и алгоритмама који омогућавају рачунарима да разумеју, тумаче, анализирају и генеришу људски (природни) језик, НЛП¹. — Obrada prirodnog jezika (NLP) je sposobnost kompjuterskog programa da razume ljudski jezik u govoru i pismu. nenadbadinac.com јануар 2022. Čet-botovi počivaju na tehnologiji obrade prirodnog jezika (eng. natural language processing). elementarium.cpn.rs 2.6.2023.

обрвар м *козметика, колоквијално*

стручњак за уређивање, обликовање, цртање и тетовирање обрва; власник занатске радње која се тиме бави. — Studenti u blokadi objavili poruke koje im je slao Branko „obrvar“ dok ih je podržavao, a sinoć je o njima pričao sve najgore. [youtube.com / Nova S](https://www.youtube.com/watch?v=NovaS) јун 2025. Biznismen, a u narodu poznatiji kao “kralj obrva” ili “obrvar”, Branko Babić na početku studentskih protesta podržao je studente. vesti.rs 26.6.2025.

обрварка ж *козметика, колоквијално*

женска особа која стручно уређује, обликује, црта и тетовира обрве. — Pogledajte kako je naša najbolja obrvarka Anita odradila posao. [facebook.com/reel/ Izgleda da je obrvarka nešto pomešala, deluje kao da joj je stavila trepavice na obrve. idjtv.nova.rs](https://www.facebook.com/reel/Izgleda-da-je-obrvarka-nešto-pomešala-deluje-kao-da-joj-je-stavila-trepavice-na-obrve) (у коментару) 26.10.2021. Sve pohvale za moju “obrvarku” sredime.rs март 2025.

ОИ *спорт*

скраћеница за олимпијске игре. — Пада одлука о домаћину ОИ 2020. године rts.rs (у наслову) 7.9.2013. Леброн Џејмс неће играти на ОИ у Лос Анђелесу. zurnal.politika.rs (у наслову) 18.11.2025.

ОПЈ *рачунарство, лингвистика*

скраћеница за обраду природног језика. — Темелји рачунарске лингвистике и ОПЈ постављени су средином прошлог века када су се, независно једна од друге, одиграле револуције на пољу рачунарства и лингвистике. aseestant.ceon.rs (у раду Б. Дилпарић, Н. Перовић, Модели лексичке семантике у алгоритмима за обраду природног језика) 29.4.2021.

ОС [према енгл. operating system] *рачунарство*

скраћеница за оперативни систем. — Novi OS značajno proširuje opcije prilagođavanja za zaključani i početni ekran. [blic.rs 7.10. 2023.](https://www.blic.rs/7.10.2023)

панко м [енгл. panko; из јапанског] *кулинарство*

• *крупније самлевене мрвице од осушеног пшеничног хлеба без коре, јапанске презле.* — Hlebne mrvice na japanski način, Panko, veće su i vazdušastije od ostalih hlebnih mrvica. [spices.rs](https://www.spices.rs) • као придев: *који се односи на такве мрвице.* — Kod nas su manje popularne panko prezle od nepečenog hleba, koje pohovanim jelima daju poseban ukus. [zena.blic.rs 29.3.2021.](https://www.zena.blic.rs/29.3.2021) Kako da dobiješ baš debelu, hrskavu panko koricu? [reddit.com 2022.](https://www.reddit.com/2022) U odnosu na obične prezle, panko mrvice su krupnije, pahuljastije, prozračnije. [facebook.com/avanitucak/ 13.12.2016.](https://www.facebook.com/avanitucak/13.12.2016)

папаја ж [шпан. papaya] *воће*

тропска дрвенаста биљка Carica papaya, пореклом из Централне Америке, чији се плод, који је сличан дињи, елиптичног облика, жуто-наранџасте боје меса, благог и слаткастог укуса, једе свеж или куван. — Papaja je okruglo ovalna voćka sa tankom glatkom korom. Kada sazri papaja ima koru žute boje i mesnati plod žuto narandžaste boje. [kuhinjica.rs](https://www.kuhinjica.rs) Osim što je mirisna i ukusna, papaja je i vrlo zdrava. [naturalwealth.rs 7. 8. 2020.](https://www.naturalwealth.rs/7.8.2020) Papaja je voće sa teksturom sličnoj dinji, a puna je beta-karotena, vitamina C i drugih hranljivih materija. [zdravlje.blic.rs 15. 7. 2025.](https://www.zdravlje.blic.rs/15.7.2025)

параатлетика ж *спорт*

атлетика прилагођена за особе са инвалидитетом. — U paratletici će se takmičiti sedam Orlova. [webinfo.rs 21.8.2024.](https://www.webinfo.rs/21.8.2024) Vlada Srbije usvojila je rešenja o dodeli nagrada za rezultate i osvojene medalje u olimpijskim disciplinama u paraatletici, atletici, džudou i parastreljaštvu. [021.rs 4.7.2024.](https://www.021.rs/4.7.2024) Reprezentativac Srbije Željko Dimitrijević osvojio je danas zlatnu medalju u bacanju čunja (F51) na Svetskom prvenstvu u paraatletici. [tanjug.rs 23.5.2023.](https://www.tanjug.rs/23.5.2023)

параатлетичар м *спорт*

спортиста који се бави параатлетиком. — Сребрни параатлетичар Небојша Ђурић Ужицу донео прву параолимпијску медаљу. [rts.rs \(у наслову\) 11.9.2024.](https://www.rts.rs/11.9.2024) Srpski paraatletičar Željko Dimitrijević osvojio bronzanu medalju na

POI, šestu za Srbiju rtv.rs (у наслову) 4.9.2024. Srpski paraatletičar Nebojša Đurić postavio novi svetski rekord u bacanju diska dnevnik.rs (у наслову) 14.5.2023.

параатлетичарка ж спорт

спортисткиња која се бави параатлетиком. — Српска параатлетичарка ће се до краја ПОИ такмичити на 200 метара, у бацању кугле, као и у бацању копља. rts.rs 3.9.2024. Српска параатлетичарка освојила сребрну медаљу на Светском првенству у Паризу dnevnik.rs (у наслову) 12.7.2023.

параатлетски, -а, -о прид. спорт

који се односи на параатлетику и параатлетичаре. — Reprezentativac Srbije Nebojša Đurić, kojem je oduzeta srebrna medalja na Paraolimpijskim igrama u disciplini bacanje kugle, izjavio je da je to jedna od najvećih prevara u istoriji paraatletskog sporta. danas.rs 31.8.2024. По први пут у Горњем Милановцу одржан Параатлетски митинг Србије gornjimilanovac.rs (у наслову) 2019.

парабадминтон м спорт

бадминтон прилагођен за особе са инвалидитетом. — Paraolimpijada 2024. u Parizu biće predstavljena sa 22 sporta, uključujući: para-streljaštvo, para-atletiku, para-badminton... harpersbazaar.rs 29.8.2024.

парабициклизам м спорт

бициклизам прилагођен за особе са инвалидитетом. — Evropski kup u parabiciklizmu biće organizovan 20. i 21. septembra na stazi Ušće. danubeogradu.rs 19.9.2014. У својој богатој спортској каријери Данијела има ... више освојених медаља са Европских и Светских купова у парабициклизму. dobrevesti.rs 10.6.2017. Као доказ томе да људи једноставно не могу да истрпе напорне тренинге какве Stefan има svakог дана, је податак да се у Србији parabiciklizmom баве само он - и још један слепи момак из Leskovca. espreso.co.rs 29.12.2019.

парабициклист(а) м спорт

спортиста који се бави парабициклизмом. — Otvoren Evropski kup za parabicikliste na Ušću blic.rs (у наслову) 24.9.2011. Našim parabiciklistima

potrebna pomoć kako bi otišli na Svetsko prvenstvo u Americi 2bike.rs (у наслову) 12.8.2014. Potpuno bizarno: Parabiciklista bez ruku postao šampion sveta i dobio ručni sat, njegova reakcija oduševila nova.rs (у наслову) 14.8.2023.

парабициклички, -а, -о прид. *спорт*

који се односи на парабициклизам и парабицикличте. — Za organizaciju ovogodišnje parabiciklističke trke ... savezu su potrebni podrška i sponzori. 2bike.rs 12.8.2014. Tokom održavanja Međunarodne parabiciklističke trke Evropski kup 2014 biće izmeštene trase linija javnog gradskog prevoza. danubeogradu.rs [19. септ. 2014](http://19.септ.2014).

паравеслање с *спорт*

веслање прилагођено за особе са инвалидитетом. — Debitovala je [Oksana Masters] na Paraolimpijskim igrama u Londonu 2012. bronzanom medaljom u paraveslanju, a u Tokiju je osvojila dva zlata u parabiciklizmu. bbc.com 29.8.2024.

паравеслач м *спорт*

спортиста који се бави паравеслањем. — Tragedija u Austriji: Udavio se beloruski paraveslač mondo.rs (у наслову) 23.8.2019. Italijanski paraveslač Đakomo Perini osvojio je bronzu, a potom je diskvalifikovan i oduzeta mu je medalja. instagram.com 11.4.2020. Britanski paraveslač zlatom ukrasio proslavu 39. rođendana. serbian-rowing.org.rs 9.9.2023.

паравеслачки, -а, -о прид. *спорт*

који се односи на паравеслање и паравеслаче. — Trećeg dana prvenstva takmičenja će početi već u 9:30 i to kvalifikacijama u paraveslačkim disciplinama. serbian-rowing.org.rs 5.9.2023.

паракајак м *спорт*

кајак прилагођен за особе са инвалидитетом. — Šest zemalja sprema se da debutuje na Paraolimpijskim igrama u parakajaku: Alžir, Egipat, Južna Koreja, Senegal, Srbija i Tajland. kajaksrbija.rs 21.8.2024.

паракајакаш м спорт

спортиста који се бави паракајаком. — Српски паракајакаш Страхинића Буквић наступаће у полуфиналу на ПОИ politika.rs (у наслову) 6.9.2024.

паракану м [ген. паракануа, дат. паракануу] спорт

такмичење у управљању кануом (врстом чамца) прилагођено за особе са инвалидитетом. — Арсен Арсеновић је овогодишњим историјским успехом – освајање прве златне медаље на Светском купу у паракануу, оправдао прошлогодишње поверење. dobrevesti.rs 10.6.2017.

паракарате м спорт

карате прилагођен за особе са инвалидитетом. — Tijana ima Daunov sindrom i šampionka је u parakarateu, a radi kao kafe kuvarica telegraf.rs (у наслову) 15.5.2024. Велики борац из Фоче, тридесетдеветогодишњи каратиста са Даун синдромом, вишеструки је шампион Републике Српске и БиХ у паракаратеу, а ове године био је најбољи и на 27. Европском фудокан карате првенству у Словенији. sna.rs 17.5.2024.

паракаратиста м спорт

спортиста који се бави паракаратеом. — Član fočanskog Karate kluba Ljubišnja Goran Kovačević, рођен са Daunovim sindromom, освојио је титулу šampiona БиН u katama u konkurenciji parakarataista i postao kandidat за odlazak на Paraolimpijske igre sandzakpress.net 4.2.2020. Prethodne nedelje održan је zajednički trening paradžudista @czv.judo i parakarataista @karateklubevropa, pridružili су nam се i članovi удружења slepih [instagram.com/deadjurdjevic_official](https://www.instagram.com/deadjurdjevic_official) 25.10.2024. Ковачевић се титулом првака Европе окитио у катама у категорији старијих сениора паракаратиста, од 35 до 49 година. sna.rs 17.12.2024.

паракаратисткиња ж спорт

спортскиња која се бави паракаратеом. — "Karate је моја велика љубав [...] Већ четири године сам у овом sportу i trudiću се да budem што bolja", istakla је parakarataistkinja Tijana Stamenović. telegraf.rs 15. мај 2024.

паракошарка ж спорт

кошарка прилагођена за особе са инвалидитетом.

паракошаркаш м спорт

спортиста који се бави паракошарком. — Некадашњи паракошаркаш је 2005. године ушао у стрељану, где је искористио и знања стечена у војсци. sputnikportal.rs 24.8.2021.

параолимпијада ж и **параолимпијске игре** спорт

међународно спортско такмичење за параспортисте, које се одржава сваке четврте године, непосредно након олимпијаде. — Спуштањем завесе на Олимпијске игре у Токију није завршен овај олимпијски циклус који траје неубицајено дуго - предстоји Параолимпијада у јапанској престоници на којој ће Србија покушати да ponovi или čak nadmaši rezultat iz 2016. bbc.com 24.8.2021. 25. Параолимпијске игре отворене су 6. марта у Амфитеатру у Верони. rts.rs 13.3.2026.

параолимпијац м спорт

спортиста, учесник на параолимпијским играма. — Srpski paraolimpijac Nebojša Đurić ... osvojio je treće mesto u disciplini bacanje kugle sa ramena blic.rs 8.11.2019. Paraolimpijac Dejan Jokić neće učestvovati na Paraolimpijskim igrama u Tokiju jer je test pokazao da je pozitivan na Kovid-19. danas.rs 24.8.2021. Njegovom zaslugom u Kosjeriću je otvorena prva teretana za paraolimpijce, bez obzira kojim sportom se bave. blic.rs 4.4.2021. Iranac Morteza Merzadselakjani, najviši paraolimpijac i drugi najviši čovek na svetu bio je prinuđen da u Parizu spava na podu dok mu organizatori nisu proširili krevet. rts.rs 4.9.2024.

параолимпијка ж спорт

спортисткиња, учесница на параолимпијским играма. — Pirotska paraolimpijka juri visok plasman u Riju juznevesti.com (у наслову) 29.8.2016. Prva paraolimpijka koja je osvojila medalju trudna telegraf.rs (у наслову) 4.9.2024.

параолимпијски, -а, -о прид. спорт

који се односи на параолимпијаду. — Ostvario je rezultat od 255.5 u finalu i stigao do zlatne medalje, a oborio je i paraolimpijski rekord. kurir.rs 1.9.2021. Jedini je Srbin i jedan od retkih na svetu koji je učestvovao i na letnjim

i na zimskim paraolimpijskim igrama. blic.rs 4.4.2021. O ovome je govorio selektor Irana Hadi Rezaeigarkani za zvanični sajt Paraolimpijskih igara požalivši se da krevet za lidera njegovog tima nije pripremljen. rts.rs 4.9.2024.

парапауерлифтинг м спорт

пауерлифтинг (спорт снаге) прилагођен за особе са инвалидитетом.
— Србију ће представљати 23 такмичара и то: ... Парапауерлифтинг: Петар Миленковић. rts.rs 28.8.2024.

парапливање с спорт

пливање прилагођено за особе са инвалидитетом. — Kineski takmičar u paraplivanju Guo Џинџенг (23) oduševio je plivački svet neverovatnim izdanjima u pariskom bazenu na Paraolimpijskim igrama. b92.net 7.9.2024. Proteklog vikenda u Novom Sadu održano je takmičenje u paraplivanju u organizaciji Paraplivačke reprezentacije pirotskevesti.rs 24.9.2023. Srbija i Hrvatska su mnogo ispred nas što se tiče paraplivanja. blic.rs 31.8.2017.

парапливач м спорт

спортиста који се бави парапливањем.

парапливачица ж спорт

спортисткиња која се бави парапливањем. — Srpska paraplivačica Katarina Draganov-Čordaš plasirala se u finale takmičenja na 100 metara leđnim stilom. b92.net 29.8.2024. Danas se kao tetraplegičarka bori da postane paraplivačica i da se na Svetskom prvenstvu u Italiji nađe pod zastavom Srbije. telegraf.rs 3.3.2019.

парапливачки, -а, -о прид. спорт

који се односи на парапливање и парапливаче. — Ђурђа се пливањем бави од 4. године, а сада је први пут учествовала на парапливачком митингу и одnela чак три одлијца! b92.net 3.12.2024. Proteklog vikenda u Novom Sadu održano je takmičenje u paraplivanju u organizaciji Paraplivačke reprezentacije. pirotskevesti.rs 24.9.2023.

параскијање *с спорт*

скијање прилагођено за особе са инвалидитетом. — Sa prestižnog takmičenja u paraskijanju u Poljskoj reprezentacija Srbije se vraća sa dve medalje. portal.blic.rs (у наслову) 1.3.2020. Параскијање Србије paralympic.rs 2022.

параскијаш *м спорт*

спортиста који се бави параскијањем. — Uspeh paraskijaša iz Užica portaloinvalidnosti.net (у наслову) 2.3.2020.

параскијашица *ж спорт*

спортисткиња која се бави параскијањем. — Nevena Nešić (1984, Beograd), paraskijašica i parasnouborderka portaloinvalidnosti.net 2.3.2020.

параскијашки, -а, -о *прид. спорт*

који се односи на параскијање и параскијаше. — Paraskijaški uspeh Užičana Petru i Neveni medalje Evropskog kupa u Poljskoj portal.blic.rs (у наслову) 1.3.2020.

парасноубордер *м спорт*

спортиста који се бави парасноубордингом.

парасноубордерка *ж спорт*

спортисткиња која се бави парасноубордингом. — Nevena Nešić (1984, Beograd), paraskijašica i parasnouborderka portaloinvalidnosti.net 2.3.2020.

парасноубординг *м спорт*

сноубординг прилагођен за особе са инвалидитетом. — Na kraju sportske karijere u paraatletici, u trideset trećoj godini života, počinje da se bavi paraskijanjem i parasnoubordingom. portaloinvalidnosti.net 2.3.2020.

параспорт *м [грч. пара-, паралелно, поред + спорт] спорт*

спорт за особе са инвалидитетом. — Na osnovu toga pripremljen je program koji sadrži preduzetništvo u parasportu, timski rad, sportski trening, organizacija sportskih događaja [PDRS 1.0 / novosti.rs](http://PDRS.1.0/novosti.rs) Закључак је да област

параспорта још увек у Србији није довољно развијена, иако наши параспортисти остварују значајне резултате чак и на светским такмичењима. rtvcentarsrem.rs Промотери пројекта и наши прослављени параолимпијски шампиони и освајачи великог броја медаља на међународним такмичењима у параспорту Борислава Перић-Ранковић, Златко Кеслер и Дејана Бачко. vojvodina.gov.rs 18.6.2019.

параспортист(а) м спорт

спортиста са инвалидитетом. — На Параолимпијским играма у Јапану учествоваће рекордан број параспортиста. bbc.com 23.8.2021. Sportska ekipa Udruženja paraplegičara iz Paraćina osvojila je titulu sveukupnog pobednika na nedavno održanim Republičkim igrama za paraspportiste u Vrnjačkoj banji. danas.rs 14.9.2022. Закључак је да област параспорта још увек у Србији није довољно развијена, иако наши параспортисти остварују значајне резултате чак и на светским такмичењима. rtvcentarsrem.rs

параспортисткиња ж спорт

спортисткиња са инвалидитетом. — Najuspešnija paraspportistkinja je Tijana Stamenović, vicešampionka Evrope u parakarateu. rts.rs 23.12.2023. Olimpijsku baklju je ugasila francuska paraspportistkinja Orel Ober. 021.rs 9.9.2024.

параспортски, -а, -о прид.

који се односи на параспорт и параспортисте. — Podsticati i promovisati učešće mladih iz osetljivih grupa u sportskim, paraspportskim i zajedničkim aktivnostima. [PDRS 1.0 / osobesainvaliditetom.rs](http://PDRS.1.0/osobesainvaliditetom.rs) Реч је о 22 спортске и три параспортске дисциплине, од 4. до 14. априла на ком ће учествовати неколико хиљада школараца из целог света. magazin.politika.rs 11.12.2024.

парастони тенис спорт

стони тенис прилагођен за особе са инвалидитетом. — Ristić je osvojio drugu medalju za Srbiju u Tokiju, pošto su prvu osvojile Borislava Perić Ranković i Nada Matić u parastonom tenisu ekipnoj konkurenciji. kurir.rs 1.9.2021.

парастонотенисер м спорт

спортиста који се бави парастоним тенисом. — Srpski parastonotenisер Mitar Palikuća освојио је бронзу у класи MS5 у singl конкуренцији danas.rs 4.9.2024.

парастонотенисерка ж спорт

спортисткиња која се бави парастоним тенисом. — Srpska parastonotenisерка Borislava Perić-Ranković обезбедила је раније данас медаљу, пошто је изборила пласман у полуфинале danas.rs 4.9.2024.

парастрелац м спорт

спортиста који се бави парастрелаштвом. — Srpski parastrelci су на шампионату освојили укупно осам медаља. rts.rs 7.6.2024. Србију ће на Параолимпијским играма у Паризу ове године представљати најмање пет парастрелача. rts.rs 7.7.2024. Srpski parastrelac тријумфовао је у дисциплини ваздушна пушка 10 метара микс kurir.rs 1.9.2021.

парастреличар м спорт

спортиста који се бави парастреличарством. — Мајданић је истакао да ће удружење 27. септембра бити домаћин Државног првенства парастреличара Србије у Вилову. dnevnik.rs (у наслову) 31.8.2020.

парастреличарка ж спорт

спортисткиња која се бави парастреличарством. — Прва је и једина парастреличарка без обе руке која се надмеће на међународним такмичењима. bbc.com 30.8.2024.

парастреличарски, -а, -о прид. спорт

који се односи на парастреличарство и парастреличаре. — Председник ШСУ ОСИ „Пријатељи Шајкашке“ из Титела Паво Мајданић и председник Парастреличарског савеза Србије Ивица Шпехар, поделили су медаље, дипломе и захвалнице учесницима. dnevnik.rs (у наслову) 31.8.2020.

парастерличарство *с спорт*

стреличарство прилагођено за особе са инвалидитетом. — Одржано отворено лигашко такмичење у парастреличарству „Аутдор” dnevnik.rs (у наслову) 31.8.2020.

парастрељачки, -а, -о *прид. спорт*

који се односи на парастрељаштво и парастрелце. — Parastreljačka reprezentacija отпутовала је јутрос у Париз на Igre rtv.rs 22.8.2024.

парастрељаштво *с спорт*

стрељаштво прилагођено за особе са инвалидитетом. — Srpski reprezentativac у parastreljaštvу Dragan Ristić освојио је златну медаљу на Paraoлимпијским играма danas.rs 4.9.2024. Srpski reprezentativci у parastreljaštvу освојили су још две медаље на Европском првенству у Granadi. rts.rs 7.6.2024.

паратеквондо *м спорт*

• *теквондо прилагођен за особе са инвалидитетом.* — Србија ће се такмиčiti у више параолимпијских дисциплина, али у паратеквонду и поред више добрих паратеквондиста представљаће нас само једна - Danijela Jovanović. n1info.rs 3.6.2021. Tada је TAS постао надлежни национални савез за паратеквондо и као такав одговоран за остваривање општег интереса у паратеквондо sportу. n1info.rs 8.5.2021. • као придев: *који се односи на паратеквондо:* паратеквондо савез, паратеквондо репрезентација. — У TAS и даље има регистрованих паратеквондо такмичара и других sportиста са invaliditetом. n1info.rs 8.5.2021.

паратеквондист(а) *м спорт*

спортиста који се бави паратеквондом. — Србија ће се такмиčiti у више параолимпијских дисциплина, али у паратеквонду и поред више добрих паратеквондиста представљаће нас само једна - Danijela Jovanović. n1info.rs 3. јун 2021.

паратеквондисткиња *ж спорт*

спортисткиња која се бави паратеквондом. — Paratekvondistkinja која не зна за пораз predsednik.rs (у наслову) 3.5.2021. Srpska paratekvondistkinja

Marija Mičev nije uspela da osvoji bronzu na Paraolimpijskim igrama u Parizu [telegraf.rs 30.8.2024.](https://telegraf.rs/30.8.2024)

паратриатлон м спорт

• *триатлон (такмичење које укључује пливање, бициклизам и трчање) прилагођен за особе са инвалидитетом.* — Čaćanin Lazar Filipović osvojio je bronзану medalju na Evropskom prvenstvu u paratriatlonu u Poljskoj. [blic.rs 25.6.2022.](https://blic.rs/25.6.2022) Na Svetskom kupu u paratriatlonu ... u kategoriji PTVI (slepi i slabovidni) naš paratriatlonski tim – Lazar Filipović i Strahinja Trakić osvojio je drugo mesto. [trcanje.rs 25.10.2022.](https://trcanje.rs/25.10.2022) Lazar Filipović je prethodna dva vikenda, u kategoriji PTVI, u tandemu sa Jovanom Ponejvićem (quide) učestvovao na dve trke svetskog kupa u paratriatlonu. [trcanje.rs 31.10.2023.](https://trcanje.rs/31.10.2023) • као придев: *који се односи на паратриатлон и паратриатлонце.* Још и: **паратриатлонски.** — Српски паратриатлон тандем, Лазар Филиповић и Јован Поњевић заузели су треће место и освојили значајне бодове за ПОИ у Паризу. [paralympic.rs 21.5.2024.](https://paralympic.rs/21.5.2024) Svetski triatlon je objavio da su potvrđeni termini za paratriatlon takmičenja na ovogodišnjim Paraolimpijskim igrama. [triatlon.org.rs 8.7.2024.](https://triatlon.org.rs/8.7.2024)

паратриатлонац м спорт

спортиста који се бави паратриатлоном. — Lazar Filipović: Pravi put preda mnom – paratriatlonac [trcanje.rs \(у наслову\)](https://trcanje.rs/26.9.2024) Крагујевчанин предводио паратриатлонце у Паризу [rtk.co.rs \(у наслову\)](https://rtk.co.rs/26.9.2024) 26.9.2024.

паратриатлонски, -а, -о прид. спорт

који се односи на паратриатлон и паратриатлонце. Још и: **паратриатлон** (као придев) — U 2020. godini POKS je izvršio nabavku novog tandem bicikla i platio deo troškova učešća paratriatlonskog tima na svetskom kupu u Australiji. [triatlon.org.rs 2020.](https://triatlon.org.rs/2020) Lazar Filipović i Strahinja Trakić drugi na takmičenju Svetske paratriatlonske serije [trcanje.rs \(у наслову\)](https://trcanje.rs/19.3.2023) 19.3.2023. Isto se dogodilo i sa paratriatlonskim trkama. [bbc.com 2.9.2024.](https://bbc.com/2.9.2024)

парацудо м спорт

• *цудо прилагођен за особе са инвалидитетом.* — Paraolimpijada 2024. u Parizu biće predstavljena sa 22 sporta, укључујући: para-streljaštvo, paratletiku ... para-džudo. [harpersbazaar.rs 29.8.2024.](https://harpersbazaar.rs/29.8.2024) • као придев: *који се односи на парацудо.* — Paraolimpijske igre 2024. u Parizu bile su u senci navoda o

широко rasprostranjenoj превари u para-džudo такмиченjима, посебно u категорији „J1“ за потпуно слепе спортисте. supersport.rs 29.8.2024.

парацудист(а) м спорт

спортиста који се бави парацудом. — Значајан узбунjивач, украјински para-džudista Јуриј Марченко, тврдио је да неки од његових саиграча који су класификовани као слепа поседују важеће возачке дозволе – јасна контрадикција. supersport.rs 29.8.2024.

паштајац м (обично у мн. паштајци) *оказионално*

(са ироничним призивом) *онај који на оптужбе обично одговара са „на шта“.* — Srđan Milivojević ... је SNS nazвао Strankom nestalih snimaka, а данашње функционере SNS, који су били део Miloševićевог режима до 2000. године, „паштајцима“, због њихових одговора „па шта“ на тадашњи нестанак Ivana Stambolića и убиство Slavka Ćuruvije, али и на афере о дипломатама, Krušiku, Јованјаци, убиству Olivera Ivanovića, Savamali, због „nestalih“ snimaka саобраћајне несреће на наплатној rampи на ауто-путу и када син Željka Mitrovića гazi девојку на пеšaчком прелазу. uzickanedelja.rs 28.2.2020.

песто м [итал. pesto] *кулинарство*

сос припремљен од самлевеног босилjка, белог лука, маслиновог уља, ренданог пармезана и пињола, као прелив за тестенине, додатак месу или риби, намаз за хлеб и сл. Још и: **песто сос** — Уз додатак свежег босилjка или першунa, маслиновог уља, белог лука и паремазана, од пињола у multipraktiku можете сами да направите pesto sos. [PDRS 1.0 / sensa.mondo.rs](https://PDRS.1.0/sensa.mondo.rs) 12.3.2012. Уз сваки оброк можете унети 1-3 кашике масноће. Ту су маслиново уље, орашasti плодови, семенке, мајонез, tartar sos, авокадо, pesto, као и путер, neutralna pavlaka, pavlaka, punomasni sir и tamna čokolada. [PDRS 1.0 / noizz.rs](https://PDRS.1.0/noizz.rs) 12.4.2018. Pesto sos је mnogима омиљени – и онај на који се ослањамo када су бројна ukusna jela у питању. journal.rs 4.4.2025.

петарда ж *жаргон, спорт*

у фудбалу, победа са постигнутих пет голова. — Fudbalери Totenhema после петарде против Zvezde smirili strasti у свлачионици генијалним potezom! telegraf.rs (у наслову) 26.10.2019.

петардирати свр. жаргон, спорт

у фудбалу, победити противника дајући му пет голова у једној утакмици. — Веограђани petardirali Crnu Goru omladinskeligesrbije.rs 13.6.2025. (у наслову) Englezi "petardirali" Irsku, Jovanovićeva Grčka mogući rival Srbije lat.rt.rs 17.11.2024.

пинса ж [енгл. pinsa, од лат. pinsere, развличити] културство

врста пице издуженог, овалног облика чије је тесто умешено од различитих врста брашна (пшеничног, пиринчаног, сојиног и др.) и дуже ферментације, због чега се лакше вари. — Pinsa se priprema od mešavine pšenice, soje i riže, od testa koje mnogi opisuju kao "lagano poput oblaka". noizz.rs 21.12.2020. Pinse su nešto poput pice, ali je testo drugačije, i po sastavu i po načinu pripreme. vinoifino.rs 13.3. 2021. Укусна и сочна пинса је претеча пице и по први пут можете је пробати и у Нишу. [instagram.com/distriktnis](https://www.instagram.com/distriktnis) 5.4.2023.

пинсерија ж

ресторан у којем се прави и служи пинса. — У Cetinjskoj se otvorila prva pinseriја u Srbiji. vinoifino.rs 13.3.2021. Већ заборављено јело оживеле су италијанске pinseriје у Americи, а gastronomski poznavaoци најављују да би pinsa у 2020. могла postati велики hit. cafebarrestoran.rs нов. 2020.

питаја ж [енгл. pitaya] воће

Такође и: **змајево воће** — Pitaja (Zmajеvo voće) – koliko je zdravo, kako se jede? medik.rs (у наслову) 20.6.2024. Pitaja – zмајско voće informonutri.wordpress.com (у наслову) 16.1.2016. Pitaja predstavlja plod živahne boje i specifičnog ukusa, sadrži kremastu pulpu, dosta slična kiviju. informonutri.wordpress.com 16.1.2016. Kada su je 2013. godine nutricionisti i poznavaoци gastronomije proglasili supernamirnicom, pitaja, popularnija као zмајеvo voće, postala je sve traženija na prehrambenom tržištu širom Evrope. glossy.espresso.co.rs 21.5.2014.

пленумаш м друштво, политика

учесник пленума, посебно учесник студентских пленума у студентским протестима 2024–5, често с погрдним призвуком у говору представника власти. — Поштоване колеге пленумаша, отворили сте Пандорину кутију која ће, нажалост, имати далекосежне последице по

образовање у целини, али и вас саме. novosti.rs 5.2.2025. Ево га пленумаш и студент продекан, све у једном x.com/vinjaka/status (у статусу) 28.1.2025. Да је [ćerku] šaljem да се тамо на њу неки ваџ пленумаџ дере, иџивљава, maltretira? 021.rs (у коментару) 17.1.2025. Друг Ronin је кризни пленумаџ задужењ за културу, а друг Grba за просвету. politika.rs 19.1.2025. Професор који је подрџао блокаду и бесплатно образовање, гласао је на колеџијуму за повећање џкларина, а на тај аргумент, мој врли друг „пленумаџ“ је одговорио: „Па добро, човек се предомислио“. pescanik.net 5.11.2011.

пленумашки, -а, -о прид. *друштво, политика*

који се односи на пленум и пленумаше. — Говорио сам у Народној скупштини Републике Србије да је урушавање образовног система започело чувеном Гашином реформом из двехиљадитих, али сада видим да то је била само лагана прехлада у односу на пленумашки вирус који су жуће политичке комесарке и комесари ових дана унели у школе. novosti.rs 5.2.2025. Десетак лудака блокирало Дунавску на Дорђолу, ни хитна помоћ не може да прође. Неће моћи људи још дуго да трпе овај пленумашки терор. x.com/Vookela/status 4. 2. 2025. „Plenumашки mehanizam“ podele odgovornosti znači da ne postoje istaknuti pojedinci i da su svi jednaki, to jest da NIKO ne snosi odgovornost za akcije plenuma i posledice donesenih odluka. pescanik.net 5.11.2011.

пленумизација ж *друштво, политика, оказионално*

увођење и ширење одлучивања путем пленума, облика демократског одлучивања у одређеној заједници, институцији или друштву. — Pošto se sve češće upotrebljava termin plenum koji asocira na politbiro, smatram da se u Srbiji pokušava izvesti plenumizacija društva. borba.me 9. 2. 2025.

пов / POV [енгл. POV, point of view, тачка гледишта] *друштвене мреже*

ознака уз видео којом се указује да је садржај приказан из угла самог учесника догађаја с циљем да се осети оно што осећа јунак филма и види свет његовим очима (видео је често са дозом хумора). — Pov: Krenuo si da živiš sam tiktok.com/@dlazicc 18.1.2023. POV: Kako raspolagati sa platом? instagram.com 13.12.2024.

ПОИ

скраћеница за параолимпијске игре. — Завршене најуспешније ПОИ rts.rs (у наслову) 10.9.2012. ПОИ: Шурањи освојио сребро, Соколов пето место dnevnik.rs (у наслову) 3.9.2021.

полићаци м (ген. полићација; мн. полићацији, ген. мн. полићација) и **полићаци** м (мн.) (ген. мн. полићака) *друштво, колоквијално*

подругљив назив за полицајца и полицију која служи интересима власти и примењује прекомерну силу, уместо да штити грађане (током студентских блокада и грађанских протеста у Србији 2025. године). — Немојте на улици да се јављате полићацима који бију децу. instagram.com 28.6.2025. PoliĆaci bez prezimena i broja značke se razbežao instagram.com (у коментару уз видео који приказује униформисано лице како бежи када му особа која снима тражи број значке) 30.6.2025. Контејнер бригада полићаци instagram.com (у коментару на фотографију маскиране полиције која склања контејнерне са блокада) 1.7.2025. Тренутно поносно Ужичани разбијају кордоне полићација dnevnozabeograd.com 6.7.2025. Од кад су полићаци постали блокадери па блокирају улаз у Бачки Петровац? x.com/EtsTeslaBlokada 10.8. 2025.

ПОМ-ПОМ м [енгл. pom-pom]

врста украса у облику куглице, која може бити направљена од вуне, памука, папира, пластике, конца, шљокица и сл. материјала, помпон (користи се обично као придев уз именице лоптица, куглица). — Pitate se gde kupiti pom pom loptice? Na pravoj ste stranici! uni.rs/pom-pom Pom pom loptice su savršene za razne kreativne ideje i tehnike – za izradu figurica, životinjica, lutkica i još mnogo toga. montesorisvet.com/prodavnica/pom-pom/

прајд м [енгл. pride]

манифестација којом се промовише сексуална и родна различитост и скреће пажњу на проблеме са којима се суочавају особе нехетеросексуалне оријентације, а чији централни део подразумева параду, организовану поворку градским улицама. Такође и: **парада поноса, геј парада** — Прва Парада поноса у Србији одржала се 2001. године, када су учеснике напали чланови десничарских група. bbc.com Hiljade na Prajdu u Beogradu zatražilo usvajanje zakona na koje čekaju deceniju slobodnaevropa.org (наслов) Od prvog Prajda 2001. godine, do ovogodišnje Parade ponosa, zahtevi pripadnika LGBT zajednice u Srbiji upućeni vlastima ostali su isti. rts.rs Pevačica Zejna

Murkić ove godine biće kuma Parade ponosa, koja je najavljena za subotu, 7. septembar. [blic.rs](#)

прајдовати (се) несвр. колоквијално

јавно се борити за права особа нехетеросексуалне оријентације учествовањем у прајду, паради поноса. — Ne treba im dozvoliti da skrnave Beograd neka idu na avalu ili lipovacku sumu i nek se tamo prajduju samo da ne diraju divljač. [kurir.rs](#) (у коментарима) 2013. Jel znate zašto prajduju? Da bi dobili svoja prava, da bi sklopili legalan brak. [b92.net](#) (у коментарима) 2015. Daj Boze da se EURO prajd ne odrzi nikada vise, a svi oni koji to prosperiraju neka ih vode u svoje kuce i svoje drzave, pa neka prajduju koliko god hoce. [telegraf.rs](#) (у коментарима) 2022.

прајдовац м друштво, колоквијално

особа која учествује у прајду, паради поноса. — А да ли су грађани Србије можда били узнемирени и повређени [...] када је 2019. један „прајдовац“ носио икону Пресвете Богородице с Христом на којој су им ореоли приказани у дугиним бојама? [vaseljenska.net](#) јул 2022. Могу ли у subotu са дететом кроз град? Evo šta kažu prajdovci i litijaši [nova.rs](#) (у наслову) септембар 2022. Почетна позиција учесника Европрајда, према изјавама свих, од полиције, медија, до самих „прајдоваца“, била је искључиво испред зграде Уставног суда. [pravda.rs](#) сеп. 2022. Iste obaveze i uslovi za sve. Rascunajuci danasnje prajdovce i decu politicara, inace se ici samo 10% [021.rs](#). (коментар на вест о најави враћања обавезног служења војног рока) сеп. 2024.

прозјумер м [енгл. prosumer, producer + consumer] енергетика, екологија

домаћинство које производи струју за сопствене потребе, најчешће помоћу соларних панела или других обновљивих извора, а вишак произведене енергије испоручује, продаје електродистрибуцији. — Још и: **купац-произвођач** — Број купаса-произвођача електричне енергије, такозваних прозјумера, у Србији евидентно расте. [blic.rs](#) 28.5.2023. Kada su u pitanju stambene zajednice, mi se ne uklapamo u šablon prozjumerа, jer ništa od proizvedene struje ne zadržavamo za себе. [blic.rs](#) 25.1.2023. Sve je više ljudi koji se u Србији одлучују да буду прозјумери, односно купци-произвођачи електричне енергије. [danas.rs](#) 1.1.2024.

прозјумерски, -а, -о *прид. енергетика, екологија*

који се односи на прозјумере и прозјумерство. — Prva prozjumeraska stambena zajednica na sistem je priključena 5. decembra, a instalisana snaga solarne elektrane je 9,5 kW. blic.rs 25. јан. 2023.

прозјумерство *с енергетика, екологија*

производња електричне енергије за сопствене потребе, при чему се вишак испоручује у електродистрибутивну мрежу, а у случају недовољне производње струја се купује од дистрибутера. — Poenta prozjumerstva je da se koristi električna energija za sopstvene potrebe pa ako ima viška da se predaje u mrežu danas.rs 1.1.2024. Nenad Maričić, jedan od prvih prozjumeru u Srbiji, deli svoju priču o prelasku na solarnu energiju, razbija mitove o prozjumerstvu i govori o tome kako solarna tehnologija menja živote i zajednice širom zemlje. heu4green.eu

прокси рат [*према енгл. proxy war; прохі, пуномоћник*] *друштво*

рат у коме се велике силе не супротстављају једна другој директно него преко мањих држава, оружаних група или покрета којима пружају војну, финансијску и др. подршку да заступају њихове интересе. — У последње две године стално чујемо реч прокси, па и израз прокси рат. Код нас се то преводи као посреднички рат, али сматрам да то није добар превод. politika.rs 17.1.2025. Rat je u toku. Kvazi-rat protiv naše zemlje. Proksi rat. Nazovite to kako hoćete, ali on je u toku. Počeo je kao specijalna vojna operacija, ali se pretvorio u nešto veće, nešto sudbonosnije za ceo svet. nin.rs 11.3.2025.

промпт м [*енгл. prompt*] *вештачка интелигенција*

текстуални упит, упутство, инструкција на природном језику коју дајемо вештачкој интелигенцији како би могла да разуме и одговори на наш захтев. — Ključno je da napišete jasan i precizan prompt kako bi ChatGPT mogao da vas razume. ivandabetic.com 18.4.2024. Evo kako da kreiraš dobar prompt u samo 5 koraka. ananenadic.com 5.3.2024.

промпт инжењер *вештачка интелигенција*

стручњак који се бави формулисањем, оптимизацијом и тестирањем упита, промптова за вештачку интелигенцију. — Mislim da će "prompt inzenjer" verovatno biti prisutan kao profesija u budućnosti. reddit.com

(у коментару) 2023. Prompt инжењери играју кључну улогу у интеракцији између људи и AI система, формулишући прецизне и ефикасне unose који омогућавају modelima вештачке интелигенције да дају релевантне и квалитетне одговоре. itnetwork.rs 29.10.2024.

ПРОМПТ ИНЖЕЊЕРИНГ [енгл. prompt engineering] *вештачка интелигенција*

вештина формулисања и задавања упита, промптова вештачкој интелигенцији како би се добио најбољи могући резултат. — Ubrzani razvoj veštačke inteligencije (AI) doveo je do pojave novih karijera, a jedna od njih je i prompt inženjering. itnetwork.rs 29.10.2024.

ПРОМПТОВАТИ свр. [према енгл. to prompt]

- *вештачка интелигенција, задавати промпт, инструкцију вештачкој интелигенцији.* — Uporedi koliko je tesko promptovati GPT-3, i ChatGPT. Nebo I zemlja. reddit.com
- *информатика, подстаћи корисника на одговор или интеракцију.* — U prvom koraku, biramo željeni jezik. U našem primeru će biti English (United States). Nakon klika na dugme za nastavak, Wordpress nas promptuje za povezivanje baze podataka sa CMSom. pajtoni.com

Paper Reader funkcija pretražuje knjige kroz Google Books API i na taj način pronadje highlight-ove, tj. najpopularnije citate iz tih knjiga. Zatim Ponder vas promptuje da pišete o izabranim citatima. reddit.com 10.7.2023.

ПРОТЕСТНИ ТУРИЗАМ *друштво, иронично*

путовање у друге градове или регионе ради учествовања на протесту и уједно због туризма (одмора, разоноде и др.). — Vučić je rekao da je na naplatnim rampama u Nišu u subotu prošlo 11.736 vozila više nego u istom periodu prošle nedelje, nazivajući to "protestnim turizmom". fonet.rs 2.3.2025. Tako da, sve je to lepo – protestni turizam, performansi i ostala koreografija ... a mi se i dalje samo vrtimo u krug. glas-javnosti.rs 16.3.2025.

ПУМПАТИ несвр. *друштво, експресивно*

- *ново значење: енергично протестовати, ићи до краја у борби, не поустајати (у студентским и грађанским протестима у Србији 2025. године).*
- *императив Пумпaj!: узвик који је постао симбол студентских демонстрација у Србији почетком 2025. године.* — I Gornji Matejevac pumpa – prvo šetnja selom, pa priključenje studentskom protestu u Nišu juznevesti.com (у наслову) 22.2.2025. 15 fotografija sa protesta u Vršcu – i

Zrenjaninci pumpaju žestoko! zrenjaninski.com (у наслову) 23.2.2025. Kako su pumpali Bogatić, Rača, Kraljevo: Naprednjak vikao „Ljudi, ja sam vaš“, gradonačelnik „aerodrum“ se skamenio nova.rs (у наслову) 20. феб. 2025. Hajde još malo da se trpimo dok ne obavimo ovaj najveći posao i isteramo studentske zahteve do kraja. Do tada: PUMPAJ! reddit.com 3.2.2025. (drugstore.santa) „Pumpaj“ je postao simbol generacije koja odbija da se buni na način na koji su to radili njihovi roditelji. nedeljnik.rs 16.2.2025.

пумпација м друштво, експресивно

ново значење: учесник протеста, онај који пумпа, активно протестује, који се бори до краја, не одустаје (у контексту студентских и грађанских протеста у Србији 2025. године). — Stižu pumpadžije instagram.com/borakonj (у коментару) 13.2.2025. „Mi Nišlije, pumpadžije, stigli smo do Šumadije“: Svečani doček za studente u Nišu, stigli u nepreglednoj koloni s taksistima n1info.rs (у наслову) 16.2.2025. Puno mi srce kad vidim sve pumpadžije širom zemlje. Studenti opet pešаче. Samo presing preko celog terena. Samo pritisak na koptu x.com/stermakishe 20.2.2025.

редитовац м [према називу веб форума Reddit] друштвене мреже

особа која активно користи друштвену платформу Редит, објављује на њој своје садржаје и коментарише туђе. — На Редиту се у коментарима објашњава да је реч о уобичајеној процедури за течности у кабини авиона ... Када нико не узме шампањац пре полетања, објашњава други „редитовац“, течност се сипа у нешто што може да се затвори. rts.rs 15.7.201. Reditovac je uz tekst priložio i sliku koja prati priču o bahatosti dve žene. espresso.co.rs 10.9.2021. Рекао сам им да очекују за једно 3,4 месеца покушљење и да је то једноставно неизбежно - пише овај Редитовац. nportal.novosti.rs 6.4.2023.

редитовка ж друштвене мреже

женска особа која активно користи друштвену платформу Редит, објављује на њој своје садржаје и коментарише туђе. — Srećom, još se nisam povredila, niti izbila nijedan zub.", napisala je jedna reditovka, a druga se nadovezala. kurir.rs 19.7.2022.

резоновати свр. колоквијално

ново значење: (са неким) створити, остварити дубоку, складну везу са неким, имати усклађене односе са неким (размишљати на сличан начин,

имати сличне ставове, вредности, осећања и др.). — Saosećati znači emocionalno rezonovati sa drugom osobom: osobi je žao što drugi pati, a drago joj je što je srećan. politika.rs 24.12.2018. Učesnici su bili posvećeni dolasku do rešenja koja će rezonovati sa svim zaposlenima Nectar grupe. instagram.com 6.4.2023. „Priča o ljubavi između majke i sina, mladog oficira koji je osuđen na smrt, morala je snažno rezonovati sa narodom čije su rane iz rata još bile sveže ...“, rekao je Pantelić. rts.rs 7.12.2024. Koja od ovih afirmacija najviše rezonuje sa tobom? instagram.com (у статусу) 15.12.2024. Suočene sa skepticizmom i logističkim preprekama, odlučnost ovih žena ipak duboko rezonuje sa zajednicom Beludži, izazivajući novopronađeni entuzijazam i nadu. rts.rs 7.9.2024.

репост / рипост м [енгл. repost] *друштвене мреже*

опција или радња дељења туђе објаве на сопственом профилу; подељена објава (користи се и као придев: репост опција, репост објава и сл.). — Добро је што су убацили рипост на инстаграму таман да га не искористим никад. x.com Instagram је почео globalno увођење нове функције Repost, која корисницима омогућава да туђе објаве поделе директно у свом feedu. blic.rs 9.8.2025. То би могао бити разлог зашто компанија ограничава видљивост repostова на пријатеље који прате једни друге. oradio.rs 7.1.2022. Repost опција овде ради исто што и на другим апликацијама - можете да repostujete омиљене објаве и видите шта су ваши пријатељи repostovali. www.b92.net 9.8.2025.

репостовати / рипостовати свр. *друштвене мреже*

поделити на свом налогу туђу објаву (текст, фотографију, видео и сл.) или сопствену која је раније била објављена. — Објаве које се на Instagramu repostују појављују се у посебној секцији “Reposts” на корисничком профилу. blic.rs 9.8.2025. Како ripostovati ceo video na Instagramu tiktok.com 9.6.2025. Ne da se Miljan ripostovati, pa moram ovako. x.com (коментар уз слику штампаног текста) 20.2.2025. Da biste repostovali fotografiju ili Reels, sve što treba da uradite je da kliknete na две strelice које иду "ukrug" ispod објаве. glas-javnosti.rs 10.8.2025.

рецикломат м *техника*

аутомат за рециклажу различитих врста отпада, при чему корисник заузврат добија одређену награду у виду новца, попушта, ваучера и сл. — Najavlјivan sa velikim entuzijazmom, na sva звона, kao revolucionaran projekat, recikломат u Beogradu je после непуне три године отишао у историју - тихо и без помпе. Gotovo neprimetno. biznis.kurir.rs 4.3.2024. Od 25 recikломата u које су Beograđани могли убацити limenke, plastične i staklene

flaše, kao i kartonsku ambalažu, a zauzvrat dobiti kredit za telefon, gradski prevoz ili donirati u humanitarne svrhe, ne radi više nijedan. [biznis.kurir.rs 4.3.2024.](https://www.biznis.kurir.rs/4.3.2024) Iz kompanije Globaltel, idejnog tvorca reciklomata poručuju da je ugovorom definisano da se aparati prazne najmanje jednom dnevno. [bbc.com 16.6.2021.](https://www.bbc.com/16.6.2021)

рибај (сте(ј)к) [енгл. rib-eye (steak)] *кулинарство*

комад препеченог одлежалог говеђег меса са спољне стране ребара; месо од којег се узимају такви комади. — Ribaj stejk (Rib-eye Steak) je mramorna govedina za pravljenje najboljih stejkova. [bonapeti.rs 22.9.2022.](https://www.bonapeti.rs/22.9.2022) Рибаж стек из премијум селекције, само у Страхињића Бана 52. [instagram.com Ribaj aj \(rib eye\)](https://www.instagram.com/Ribajaj) je jedan od najpopularnijih i najcenjenijih odrezaka i najsljedniji je rozbratni. [agromedia.rs 28.5. 2024.](https://www.agromedia.rs/28.5.2024)

романтазија ж [према енгл. romantasy, romantic fantasy]

жанр љубавног романа са елементима фантастике. — Niti sam mogla da zamislim način na koji će romantazija (romantasy, izraz koji nije ni postojao prošle godine) obuzeti i zajednicu onih koji vole ljubavne romane, ali i mene samu. [laguna.rs 4.3.2024.](https://www.laguna.rs/4.3.2024) „Romantazija“ (romantasy), žanr fikcije koji kombinuje romansu i fantaziju [danas.rs 2.12.2024.](https://www.danas.rs/2.12.2024)

рукола ж [итал. rucola] *биљке*

медитеранска зељаста биљка (Eruca sativa) оштрог, помало љуткастог укуса, која се најчешће користи као свежа у салатима. — Rukola - ljutkasti zeleniš koji smanjuje rizik od najčešćih uzroka smrti [zdravlje.blic.rs \(у наслову\) 25.12.2024.](https://www.zdravlje.blic.rs/25.12.2024) Rukola je zeleniš poprilično specifičnog, malko biberastog ukusa, sa listovima koji podsećaju na lišće hrasta. [rtv.rs 13.5.2019.](https://www.rtv.rs/13.5.2019) Rukola je kultura skromnih zahteva za toplotom i otporna je na mrazeve. [poljoprivreda.info 18.12.2006.](https://www.poljoprivreda.info/18.12.2006)

сајберхондрија ж [енгл. cyberchondria, сајбер- + хипохондрија] *друштвене мреже, здравље*

неоснована забринутост за сопствено здравље изазвана сталним претраживањем информација на интернету о симптомима болести. — Sajberhondrija je medicinski termin novijeg datuma koji označava neosnovanu eskalaciju anksioznosti u vezi sa zdravljem, nastalu upornim pretragama i čitanjem sadržaja o simptomima i bolestima na internetu. [danas.rs 6.10.2024.](https://www.danas.rs/6.10.2024) Osobe upadaju u začarani krug, odnosno sajberhondriju, uporno pokušavajući

da guglanjem informacija smanje stres koji, naprotiv, postaje sve veći. [rezilent.rs](https://www.rezilent.rs) 24.1.2023. Sajberhondriju ili pretraživanje interneta vezano za zdravlje/bolest praćeno strahom najčešće pokreće pojava nekog novog simptoma ili dugo trajanje nekog neobjašnjivog simptoma. [actavis.rs](https://www.actavis.rs) 12.11. 2020.

самовенчање с [према енгл. *sologamy*] *друштво*

чин симболичног склапања брака са самим собом. Такође и: **сологамија** — Сологамија или самовенчање је чешћа појава него што мислите. Иако неки тврде како је ово бесмислено ... доста људи се одлучује на ову одлуку. [nportal.novosti.rs](https://www.nportal.novosti.rs) 10. апр. 2024.

сап / суп м [скраћено за енгл. *stand up paddle board, SUP*] *спорт*

• *уска даска на надувавање за воду дужине око 3 метра на којој се весла стојећи, клечећи или седећи.* — Red paddleco је произвођач најбољих и најinovativnijih SUP-ova i opreme за водене sportove на свету. [redpaddleco.rs](https://www.redpaddleco.rs) 14.4.2023. • као придев (уз именицу даска) — Pre nego što se odlučiš da купиш SUP dasku, важно је да знаш неколико ствари које ће ти помоћи да изабереš баš ону праву [eplaneta.rs](https://www.eplaneta.rs) Leto је преkrатко за обалу – време је да zakорачиš на talase. Zaboravi пеškir – ове сезоне твој летњи hit је SUP даска! [tehnomedia.blog](https://www.tehnomedia.blog) 23.7.2025. На тржишту је доступан велики број SUP даски различитог cenovnog ranga. [journal.rs](https://www.journal.rs) 23.7.2023. Sap даска за 1 дан iznajmljivanja 2.500 din [kupujemprodajem.com](https://www.kupujemprodajem.com) 2.8.2025.

саповање / суповање / SUP-овање с *спорт*

глаголска именица од саповати, суповати. — Pridružite nam se i otkrijte зашто SUP-овање postaje sve veći trend! [instagram.com](https://www.instagram.com) 14.12.2024.

саповати / суповати несвр. *спорт*

веслати на дугој уској дасци у стојећем, клечећем или седећем положају. — Supovati је могуће i на Dunavu, ne samo на moru или jezerima. [oradio.rs](https://www.oradio.rs) 15.6.2024.

селфијаш м и **селфист(а)** м

особа која често и радо прави селфије. — Najpoznatiji „selfista“ u Srbiji је penzioner [info-lider.com](https://www.info-lider.com) 24.4.2019. Osmoro “selfista” stradalo је prilikom snimaka са опасним životinjama. [startuj.infostud.com](https://www.startuj.infostud.com) 8.10.2018. Ko су највећи

smarači na Fejsu? Haštageri, selfisti, opsesivni roditelji i ona koja se udaje! espreso.co.rs (у наслову) 24.8.2016.

селфитис м друштвене мреже

подругљив назив за опсесивну потребу за прављењем селфија и објављивањем на друштвеним мрежама. — Oni koji na svoje društvene mreže često postavljaju selfi fotografije ipak se pre doživljavaju kao usamljeni, nego kao prepuni samopouzdanja, a to potvrđuju i istraživanja koja se bave ovim fenomenom. Neki već govore i o „selfitisu“, te o tome da opsesivno snimanje ovakvih fotografija i postavljanje na društvene mreže može da bude znak nekog mentalnog oboljenja. smartlife.mondo.rs 6.2.2022. Pre nekoliko godina, u medijima se pojavila priča o tome da je stanje selfitisa klasifikovano kao mentalni poremećaj. Iako se ispostavilo da je ta priča lažna, to ne znači da stanje selfitisa ne postoji. novaenergija.net 16.12.2017.

сендвичар м

• *апарат за топле сендвиче.* — Uz naš Coral sendvičar (aparat za tople sendviče) sa trouglastim kalupom za dva topla sendviča njihova priprema biće još brža i lakša! fagor.rs Sendvičar XXL – Tristar – SA-3065 49.50€ temaso.me. • *политика, колоквијално, погрдно, особа, најчешће запослена у јавном сектору, која по налогу присуствује политичком скупу и за то добија сендвич, дневницу или другу материјалну надокнаду; уопште особа која је спремна да за материјалну корист, из страха или ради постизања личног циља подржи владајућу политику или идеологију.* — Данас, када желите да одговорите неком ко је против ваше политичке опције, постоји само један једини коментар: ти радиш за сендвич. Ти си сендвичар те и те странке. politika.rs 7.4.2017. Zoran Knezević, најпозnatiji сендвичар у коментарима у Danasu. danas.rs (у коментару) 15.4.2019. Па и autobusi sa sendvicarima blokiraju saobraćaj pa se ne setis da to pomenes. danas.rs (у коментарима) 28.11.2021. Sendvičari koji dolaze u BG dobijaju i brendiran toalet papir. reddit.com 17.5.2023. Nismo „sendvičari“, mi smo „pasuljari“: Kragujevčani podžali studente pasuljem u Velikom parku. x.com (профил OnlineDanas) 19.1.2025. Krenuli sendvičari za Jagodinu na skup! x.com (профил Маки_V) 23.1.2025.

сендвичарење с политика, колоквијално, погрдно

глаголска именица од сендвичарити. — On je oštro odbrusio Đilasu i objavio na Tviteru da je vrlo ponosan na ono što je predsednik uradio i da ako je podrška Vučiću "sendvičarenje" da će on biti najponosniji sendvičar u Srbiji. alo.rs 21. јан. 2020.

сендвичарити несвр. политика, колоквијално, погрдно

подржавати власт из личне користи, а не из убеђења. — *Žuti ološ* koje je seкао tenkove ... uništavao srbiju postao ambasador i to u americi pa vi i dalje sendvičarite botujte i bijte se sa studentima. [x.com](#) (профил *Šesta kolona*) 16.1.2025. Pa i mene [je razočaralo to što Duda Ivković hvali A. Vučića] zato sam postavio jer mi nije jasno da bi jedan ostvareni човек sendvičario. Ljudi obično botuju da prežive. [reddit.com](#) (у коментару) 19.1.2025. A vi ne radite ni jedan, osim što sendvičarite i non stop ste na друштвеним мрежама, а pret-postavljam da za to primete adekvatnu naknadu. [prokupljespres.rs](#) (у коментару) 21. јан. 2025. Како вас није срамота да сендвичарите у оваквом тренутку [x.com](#) (профил *Vampy*) 28.1.2025. Lepo je biti aktivan, komentarisati, reći svoje mišljenje. No degutantno je sendvičariti, na temu, a ne upotrebiti svoj mozak, vec papagaisati po zadatku. [facebook.com](#) (у коментару)

сетовање с козметика

глаголска именица од сетовати. — Proizvodi za setovanje, fiksiranje i završni sjaj su ti koji će dodati efekat kože. [lilly.rs](#)

сетовати свр. козметика

фиксирати, учврстити пудер или шминку на лицу након наношења, како би дуже трајала. — Kada ste setovali i fiksirali šminku i postigli savršen ten, više nema bojazni da će se šminka ubrzo pokvariti. [elle.rs](#) 23.1.2022. Kada nanese olovku za oči iznad ili ispod vodene linije, možete je setovati senkom. [mogujatosama.rs](#) Ukoliko ne setujete podlogu i ona ostane vlažna, prilikom aplikacije bronzera, kontura, rumenila... može doći do pojave fleka i vaš ten će izgledati neuredno ('prljavo'). [beautydesk.rs](#) 13.12.2023.

скинкер м [енгл. skincare] козметика

• *козметички препарати и поступци за негу коже лица.* — Što se skinkera tiče, nešto novije ali potpuno opravdano se našlo u ovom postu su definitivno Selfie Project gel za umivanje kao i Ziajin tonik za lice sa hijaluronom. [instagram.com](#) 26. 3. 2019. • као придев: *који се односи на негу коже лица, намењен нези коже лица.* — Svako ko je imao, ili ima problematičnu kožu, prošao je period eksperimentisanja kada je skin care rutina u pitanju. [wannabemagazine.com](#) Koliko god da nas luksuzni brendovi „bombarduju“ skupim serumima i kremama, istina je da dobra skincare rutina zapravo ne mora da bude skupa. [biona.rs](#) 28.2.2023.

слаши / слуши м [енгл. slushy, slushie, slushee] *пиће*

освежавајући ледени напитаk од смрвљеног леда и ароматизованог воћног сирупа, понекад и са додатком воћа. — U kratkim crtama, Slushy se pravi od voćnog soka po izboru i mnogo vode, a sve to se zamrzava u zamrzivaču. bonapeti.rs 1.7.2020. Zamislite da vaše dete pojede omiljeni sladoled ili popije osvežavajući "slaši" napitak i ubrzo nakon toga oseti vrtoglavicu, slabost ili čak izgubi svest. espresso.co.rs 27.3.2025. Dan voćnog slušija se obeležava svake treće srede u maju. hranaipice.net 18.5.2022.

сологамија ж [енгл. sologamy] *друштво*

Такође и: **самовенчање** — Glumica Dženlin Rodrigez (30) pre četiri godine se udala sama za sebe. Na ovaj način želela je da obeleži početak svojeg javnog zastupanja sologamije. sd.rs 16. јун 2022. Nata je progovorila i o sologamiji odnosno venčanju sa samim sobom. 24sedam.rs 16. јун 2022.

спавач м *колоквијално*

притајени шпијун неке обавештајне службе или криминалног клана који се активира по налогу, тајни агент; уопште онај који не мисли својом главом већ ради по нечијем налогу. — Kako je rekao Veselinović, ta partija, koju predvodi Milica Đurđević Stamenkovski, bila je "spavač" koji je trebalo da se probudi kada Srpskoj naprednoj stranci zatreba. 021.rs 19.2.2024. Đilas, Jeremić, Boškić ... Sve su to Vučićevi spavači. Otvorite dosjee pa da vidimo ko je Ozna ko Udba ko DB a ko BIA. PDRS 1.0 /blic.rs 9.6.2022. Pretpostavka je da će ovi „agenti spavači“ prvi namirisati nezadovoljstvo PDRS 1.0 / standard.rs 23.3.2022. Basta: Stojim uz predsednika Srbije Aleksandra Vučića, nisam „spavač“ SNS n1info.rs (у наслову) 15.3.2023.

спорогорући, -а, -е и **спорогорећи**, а, -е прид. [према енгл. slowburning]

• *који споро гори, сагорева.* — Profesionalni sporogoreći požarni kabl sectron.com Sporogoreći papirići za dimljenje pčela. I ostala oprema za pčelarstvo. kurujemprodajem.com Спорогорући папир arhivistika.edu.rs Петров, С. Производња папира. Зборник радова Технике и технологије кроз време, Београд, 2015, 141–151. • *који се развија, дешава споро, постепено (о радњи филма, серије и сл.).* — Aftersun (2022) – Suptilna umetnička sporogoreća drama impulsportal.net (у наслову) 11.4.2023. Corpus Christi (2019) je sporogoreća drama u kojoj pratimo mladića koji je tek izašao iz popravnog doma. instagram.com/reel/

16.5.2021. „Sporogoreći“ Netflixov triler izazvao pomešane reakcije <https://idjtv.nova.rs/> (у наслову) 19. 9. 2025.

СПФ / ес-пи-еф [скраћеница за енгл. sun protection factor, SPF]
козметика

• *ознака за заштитни фактор од сунца, мерну јединицу која означава степен заштите коже од UVB зрачења сунчеве светлости (обично наведена на амбалажи козметичких производа за заштиту од сунца).* — Постоји одећа која има ес-пи-еф у себи и капе, и мајице и панталонице, а не упија ништа кожа. rtv-vranje.rs 18.7.2024. Kreme za sunčanje sa različitim SPF-om (sun protect factor), za različite tipove kože. drmax.rs • као придев — Otkrijte šta je SPF faktor, kako filteri za sunčanje štite vašu kožu i saznajte najbolje prakse i koliko često treba nanositi kremu za sunčanje. nivea.rs Наравно да је цена битна, али је битан и фактор заштите - СПФ фактор - јер је свима, без обзира на нијансу боје коже, потребан неки степен заштите од сунца. bbc.com 24.8.2019. SPF krema za lice (sa faktorom zaštite od sunca) dm.rs

СТЕМ [скраћеница за енгл. science, technology, engineering, and mathematics, STEM] *наука*

• *обједињени назив за природне науке, технологију, инжењерство и математику, образовни и истраживачки приступ с циљем развијања аналитичког мишљења, креативности и практичних вештина применљивих у савременој науци и индустрији.* — СТЕМ је заправо синоним за мултидисциплинарни приступ учењу, који доводи до тога да деца савладају вештине које су потребне у савременом свету. zelenaucionica.com 13.8.2020. • као придев — U pogledu obrazovanja, mnoge američke inicijative zalažu se za uvođenje STEM predmeta u sve edukativne profile. savremena-gimnazija.edu.rs СТЕМ образовање у функцији развоја кључних компетенција код ученика zuov-katalog.rs

стендапер м [према енгл. stand-up (comedian)]

комичар који изводи стендап комедију пред публиком. — Мигел Харамиђо, шпански стендапер на српској сцени dnevnik.rs (у наслову) 15.6.2025. Predlažem našim vidjenijim stendaperima, komičarima ili wanna be humorističkim zvezdama da se raspitaju malo kako to tek izgleda. konkretno.co.rs 4. 12. 2020. Anketa britanske televizije Channel 4 iz 2010. godine pokazala je da

je publika i žiri među 100 najduhovitijih standapera svrstao samo četiri žene. [danas.rs 5.7.2017.](https://danas.rs/5.7.2017)

стендаперка ж

комицарка који изводи стендап комедију пред публиком. — Ваš слабо шљака када стендаперке insistiraju na forama koje oponašaju rutine njihovih poznatijih muških kolega. [grazia.rs 25.3.2024.](https://grazia.rs/25.3.2024) U to smo se i sami uverili kroz nedavne čudne šale na račun nas samih, koje je izgovorila Čelsi Hendlер, америчка комицарка, стендаперка i власница кућног porno-videа. [nin.rs 20.9.2023.](https://nin.rs/20.9.2023) Organizacija Standup.rs, која од 2010. producira i realizuje nastupe комицара u regionu, okuplja četiri стендаперке spram 15 standapera. [danas.rs 5.7.2017.](https://danas.rs/5.7.2017)

ТАКОС м [енгл. мн. tacos, од мексичког шпанског taso] *кулинарство*

традиционално мексичко јело, тортиља пуњена надевом од меса, поврћа, пасуља, сира, соса и зачина, пресавијена на пола. — Ако volite bogate ukuse, začine i sočne zalogaje, takosi su savršen izbor za brzi i ukusan obrok! [k1info.rs 27.2.2025.](https://k1info.rs/27.2.2025) Slaganje takosa: Opranu salatu iseći na trake. Luk iseći na kockice. Na tortilju staviti meso, posuti salatом, lukом, dodati sos по želji. [gastronomad.rs 25.6.2024.](https://gastronomad.rs/25.6.2024) Takosi se često poslužuju sa свежим поврћем, као што су зелена salata, paradajz или crveni luk, а могу се лако prilagoditi ličnom ukusu. [citymagazine.danas.rs 19.9.2024.](https://citymagazine.danas.rs/19.9.2024) А ако nemate ideju šta da pravite za večeru, probajte njen recept za super brze mini takose sa piletinom! [zena.blic.rs 25.11.2022.](https://zena.blic.rs/25.11.2022) Takosi (sa Mexico салатом) [haloketering.com 9.9.2016.](https://haloketering.com/9.9.2016) (*у наслову*)

ТЕНЦЕЛ м [енгл. Tencel, заштићено име]

комерцијални назив за лиоцел (користи се и као придев). — U našој kolekciji, posebno ističemo dva komada од TENCEL-a: Pantalone Monaco i Pantalone Hamptons. [cozy2wear.com 12.4.2024.](https://cozy2wear.com/12.4.2024) Haljina од tencela sa naborima release.tom-tailor.store Tencel vlakna veoma podsećaju на pamuk, otporna су на gužvanje, odlikuje ih izuzetna mekoća i svilenkast izgled. orneo.rs

ТЕЛЕВИЗИЧАН, -ЧНА, -ЧНО прид.

који је погодан за телевизију, који има особине потребне за добар телевизијски програм, који је прилагођен телевизијском формату и сл., допадљив, ефектан, атрактиван. — Ко је од njih двојце televizičan? [grand.nova.rs 29.4.2017.](https://grand.nova.rs/29.4.2017) Putin, lider sklon televizičnim štosovima i jakim frazama, kod kuće pokazuje на momente апатију tokom njegovог novог predsedничког

mandata. slobodnaevropa.org 3.1.2019. Vjerujemo da je i spot sasvim televizičan, baš koliko je i pjesma radiofonična, uglavnom zahvaljujući imitaciji lažnog refrena, endemskog oblika prenemaganja u popularnoj muzici. [youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=...) (Rambo Amadeus, у коменатру видео снимка) 26.2.2023. Fascinantna je profesionalna kondicija Žakline Tatalović ... Bez obzira na raznorazne izazove, drugačije kontekste, navek je koncentrisana, zanimljiva, televizična, drugačija. Svoja! x.com/DuskoBogdanovi1 27.1.2025.

ТЕСТНИ, -ТНА, -ТНО прид.

који се односи на тестирање, испитивање, проверавање тестом. — Директор службе за управљање кадровима ... састао се са представницима општина са територије Рашког округа поводом отварања новог тестног центра ... чији је циљ омогућавање грађанима са територије Рашког управног округа да полажу тестове у оквиру конкурса за попуњавање радних места у органима државне управе. suk.gov.rs 11. окт. 2024. Naši testni paketi / Verbatoria metodom se mogu testirati osobe uzrasta od 4 godine pa naviše. verbatorianovisad.rs/testni-paketi/ (у наслову) Јапански тестни поступак (ЈАТП) је стандардизована процедура тестирања која се користи за мерење емисије издувних гасова возила која се продају у Јапану. coseurope.eu Тестирање је суштински део развоја софтвера, а обезбеђивање да ваши тестни подаци тачно одражавају производне податке је кључно за добијање поузданих резултата. syntho.ai

Т-бон (сте(ј)к) / Т-bone (ste(j)k) м [енгл. Т-bone (steak)]
кулинарство

одрезак говеђег бута који садржи кост у облику слова Т; такав препечен комад меса. — Т-bone је један од најпознатјих стекова. Dobio је име по облику кости која спаја два дела меса, рамstek и biftek, dakle, јунећи одрезак који се добија с лећа говеда. Укључује део киџме са карактеристичном кости која формира sloво Т. mesarabelareka.rs Sastojci за Gordon Remzi роштилјски stejk: ... 2 komada mesa, ramstek, ti-boun (deblјine око 2,5 cm) danas.rs 29.4.2025. Mnogima će biti jasno o kom odresku se radi ako kaзemo da је to maltene isto што i ti boun (t-bone) одрезак, специфичан по централној коски у облику sloва Т. agromedia.rs 28.5.2024. Neka Т-bon stek bude zvezda vašeg ručka trpeza.alo.rs (у наслову). Pre svega оно што ме је изненадило је да се lep komad Т-Bone stejka (uglavnom су око 800g) може наћи у неким мало већим Idea i Maxi prodavnicama fitsvet.rs 17.7.2021.

ТИКТОКЕР м [према називу друштвене мреже TikTok] *друштвене мреже*

особа која редовно објављује видео садржаје на друштвеној мрежи Тикток и стекла је популарност међу њеним корисницима. — Napadnut Neca tiktoker [blic.rs](https://www.blic.rs) (у наслову) 22.10.2023. Kako је običan momak iz Italije postao najveći TikToker [nova.rs](https://www.nova.rs) (у наслову) 15.7.2021.

ТИКТОКЕРКА ж *друштвене мреже*

женска особа која редовно објављује видео садржаје на друштвеној мрежи Тикток и стекла је популарност међу њеним корисницима. — Srpska tiktokerka (27) čeka dete sa 19 godina starijim milionerom iz Amerike [blic.rs](https://www.blic.rs) (у наслову) 20.3.2025. Indonežanska TikTokerka osuđena je na skoro tri godine zatvora nakon što je navodno ‘razgovarala’ sa slikom Isusa na njenom telefonu i rekla mu da se ošiša. [danas.rs](https://www.danas.rs) 11.3.2025.

ТИПСА ж [од енгл. tip, nail tips] *козметика*

пластични додатак за продужавање нокта који се лепи на природни нокат, вештачки нокат. — Veštački nokti – Tipse [alexandar-cosmetics.com](https://www.alexandar-cosmetics.com) Tipse za nokte / Veštački nokti [depilshop.rs](https://www.depilshop.rs)

ТОКСИЧАН, -а, -о прид. [према енгл. toxic, злонамеран, штетан] *колоквијално*

ново значење: *пакостан, зао, рђав; који одражава такве особине:* токсична особа, токсична веза, токсичан однос, токсично понашање. — Ovo su znaci koji su sasvim jasni pokazatelji da se pored vas nalazi toksična osoba. [n1info.rs](https://www.n1info.rs) 8.12.2024.

ЋАЦАД ж *друштво, пејоративно*

збирна именица од ћаци. — Pomeranje fokusa na ćacad je spin i to vrlo uspešan. x.com/oksis_moros 10.3.2025. Ћacad se pakuje, Beograđani došli da se pozdrave [facebook.com/story](https://www.facebook.com/story) (коментар уз видео снимак) 13.3.2025. Sve agresivno, nekulturno, neopterećeno inteligencijom i neartikulisano u bilo kom pogledu – ćacad [threads.com/@dragons.are.my.pets](https://www.threads.com/@dragons.are.my.pets)

ЋАЦИ м (ген. ћација, мн. ћацији, зб. ћацад) и **ЋАЦИ** м мн. (ген. ћака) *друштво, пејоративно*

• *присталица власти који је због своје (партијске) лојалности, а не професионалних квалитета, постављен на неку функцију; уопште присталица власти који најчешће извлачи корист и привилегије из своје партијске лојалности (назив створен према погрешно написаном облику множине именице ћак (ћаци), заменом слова ћ словом ħ, понекад се пише великим словом јер подсећа на надимак). — Viralni lik „Ćaci“ od danas je dobio i druga ili drugaricu (u zavisnosti od pogleda na svet), koja se zove – Ćirica! [...] Jedan komentator je napisao da su Ćaci i Ćirica zapravo „naprednjački Romeo i Julija“. autonomija.info 24.1.2025. Ако ćaciju nije jasno ko treba da bude odgovoran - evo nek pročitaju šta kaže chatgpt. reddit.com 24.1.2025. – Gde radiš, jebote, i iz srednje su te izbacili... – Savetnik precdenika opštine... – Koji si ti Ćaci... vukajlija.com 25.1.2025. A ti, Ćaci, slobodno se vrati među svoje, sve ti je oprošteno! Pa da i potomci i preci sve do pradede Baneta budu zauvek ponosni na tebe. autonomija.info (Теофил Панчић) 26.1.2025. Mnogi veruju da je, sada već popularni Ćaci, zapravo SNS-ovac koji je pomalo zaboravio ćirilicu, pa mu je ćirilično Ђ (Ђ) ispalo – Ћ (Ћ). vreme.com (Марија Л. Јанковић) 27.1.2025. Ćaciju ne ide matematika. (коментар на медијски наслов „Predsednik: Na Autokomandi u "piku" bilo 16.750 ljudi“) facebook.com (профил Složno protiv diktature) 28.1.2025. Ćaciju izgleda baš teško ulazi u glavu... (коментар на слику председник Србије на конференцији за штампу) x.com (профил Doc Holliday) 28.1.2025. Ćaci [su] Jednom rečju definisani svi ambiciozni politički kadrovi koji nisu imali intelektualne kapacitete da završe škole redovno nego su ih dokupili. vukajlija.com 29.1.2025. • као придев који се односи на ћација, ћације (који је ћаци, који припада ћацију, који је својствен ћацију, који има особине ћација и сл.). — U pravosuđu, kao i u društvu, imate mali broj tih ćaci-tužilaca, potpuno lojalnih danas.rs 26.6.2025. Sve je to kulminiralo u petak, 4. jula, na nekadašnji praznik. Uprava je dovela prvu ćaci brigadu na fakultet kao ispomoć u pritisku na studente. danas.rs 9.7.2025. Почетком јуна на ПМФ-у на изјашнавању по департаманима јако тесном разликом победила је фракција која је хтела да се ћаци настава одржава, па чак и у овом облику. srpskipravnickiklub.rs 10.7.2025.*

Ћацизам м друштво, политика

систем заснован на слепој послушности, партијској подобности, лажном патриотизму, често праћен корупцијом, некомпетентношћу, нестручношћу и сл. — Ко год да је ову надлежност Школског одбора смислио, независно од конкретног случаја, је поставио ćacizam за званичну идеологију (ћак и кад ćaci nisu ni postojali kao naziv, ali svakako jesu kao pojava). 021.rs (у коментарима) 25.6.2025. Смрт ćacizmu, слобода народу! У 15 h планирају да разбијају кутије, ако виде да до тада губе. Неће им проћи! threads.com/@neposlusna

6.8.2025. Ćacizam ozbiljno preti obrazovnom i sistemu vrednosti! [instagram.com](#)
10.8.2025.

Ћациленд м друштво

назив за импровизовани камп присталица власти формиран у Пионирском парку испред председништва у Београду током студентских блокада 2025. године (као одговор власти на вишемесечне протесте). Такође и: **Ћацистан** — Kad u Google-u ukucate „Ćacilend“ izbaci vam mapu na kojoj je ucrtan „Zoološki vrt Ćacilend“, smešten u Pionirskom parku. [nova.rs](#) 11.3.2004. Kada je u pitanju Ćacak, u Ćacilendu su viđeni odbornici SNS Matija Popović i Ivan Martić. [ozonpress.net](#) 14.3.2025. Pitali ste me što nisam uz'o pare od infiltracije u ćacilend [reddit.com](#) 14.3.2025. Trenutno u Ćacilendu. [instagram.com/pokrenimomacvu](#) (у коментару на фотографију на којој полицајац чува камп испред председништва) 15.3.2025. Evo stanara Ćacilenda iz Lazarevca. [x.com/JLisce](#) (у коментару на фотографију јавног функционера који је препознат у кампу испред председништва) 17.3.2025.

Ћациста м друштво

Ћаци, заговорник ыацизма. — Svi imaju nekog lokalnog ćacistu u ćacilendu jedino ja nikog da prepoznam. [x.com/smarjanovic](#) 19.3.2025. SNS je stranka ćacista. Nema ovde slobode ni S od slobode. [facebook.com/ivana.drljic.1](#) 14.5.2025. Šansa da tona ćacista postanu brucoši kako bi SNS imao veći uticaj na plenumе? [reddit.com](#) 17.7.2025.

Ћацистан м друштво

Такође и: **Ћациленд** — Чињеница да је распустио Ћацистан 2 одмах по изгласавању Владе говори у прилог томе да му је само то и требало. [x.com/8obban/](#) 17.4.2025. Da li se pravilno kaže „Ćacilend“ ili „Ćacistan“: Basara piše Jergoviću o nazivu „ćaci“ [nedeljnik.rs](#) (у наслову) 17.4.2025. Ајде неуки не лупетај овде више футсак у Ћацистан, овде озбиљни људи размењују мишљења, није ово место за тебе. [pravda.rs](#) (у коментару) 19.3.2025.

Ћацистички, -а, -о прид. друштво

који се односи на ыацисте и ыацизам, који изражава политичко деловање и начин понашања ыација. — Ćacistički projekat unistenja školstva. [facebook.com](#) 13.4.2025. Fašisti iz Dezinformera na blokadi u Beogradu, ne mogu da izdrže beže idioti Ćacistički! [threads.com/@sasajankovic3](#) 31.7.2025. Tim

farbanjem po stambenim zgradama samo se smanjuje značaj i vrednost zastave [...] Сасији су слабо свесни тога, а ако и јесу не интересује их, него само ударање контре локалном становништву и поени у ђасистићким медијима. facebook.com/nsuzivo.rs (у коментарима) 10.8.2025.

ћерка фирма економија

предузеће које се налази у власништву и под контролом другог предузећа тј. мајке фирме. — МТS d.o.o., ћерка фирма Telekoma, преузео је “све кабловске оператере у српским срединама на Косову”. danas.rs 11.10.2021. Ђерка фирма “Миленијум тима” користи комплетну имовину некадашњег гиганта “Mostogradnje” nova.rs (у наслову) 8.5.2024.

улични тренинг [према енгл. street workout]

вежбање, тренинг на отвореном, обично на јавним местима на којима су постављене справе за вежбање или користећи шипке, летве, клупе и сл. Такође и: **калистеника** — Kalestenika polako prerasta u „улични trening“ па се са појавом mini teretana на отвореном подразумева да неvezano за vremenske uslove, нећете ulaziti у затворени простор да вежбате. trcanje.rs 10. јун 2020. Највећа предност уличног тренинга је што је бесплатан и што се спроводи на чистом vazдуху. jugmedia.rs 25. јан. 2024. Улични тренинг је постао popularna форма вежбања и велики број људи одлучује се за овакав тип тренинга. Све што вам је потребно да бисте овако тренирали је парк, volја и upornost. muskimagazin.rs/fitness Он objašnjava да је улични тренинг настао у SAD-u, те да је тренутно rasprostanjen širom sveta али и у нашој земљи. rtv.rs 3. јун 2018.

УЛОВ м колоквијално

ново значење: оно што је успешно пронађено и купљено по повољној цени; добра, повољна куповина. — Сви се трудимо да нађемо “dobar ulov” kada krenemo у kupovinu svakodnevnih potreпština – што би značilo да kupimo оно што нам треба по што povoljnijој cени. objektiv.rs 23. март 2025. За оне који имају strpljenja да чуће, да преко руке premetnu ко зна колико majica и džempera, dobar је ulov zagарantovan. zrenjaninski.com 16.10.2025. "Ulov" sa buvljaka: Austrijanac kupio polovnu sofу, u njoj пронашао zlatnu polugu blic.rs (у наслову) 12.11.2021.

УЛОВИТИ свр. колоквијално

ново значење: *купити робу или предмет по повољној цени, набавити нешто вредно, ретко или на снижењу.* — Zvonimir pokazaо шта је ulovio на buvljaku за 20 evra [blic.rs](https://www.blic.rs) (у наслову) 8.10.2025. Dovoljno је да редовно pratite natpise на izlozima и сигурни смо да ћете “uloviti” највећа снижења и акцијске ponude. [youtube.com](https://www.youtube.com) (у коментару уз видео) 21.6.2020.

умами м [из јапанског, пријатан укус] *кулинарство*

један од пет основних укуса, поред слатког, сланог, киселог и горког, сличан укусу јаке супе или печеног меса (користи се и као придев). — Slatko, slano, kiselo, gorko... и umami? Ako vam се чини да је један од ових укуса вишак, време је да упознате fascinantni svet петог основног укуса. [journal.rs](https://www.journal.rs) 5.11.2024. I одређено поврће је такође dobar извор umamija: paradajz, krompir, šargarepa, špargla, и нарочито pečurke. [citymagazine.danas.rs](https://www.citymagazine.danas.rs) 17.10.2019. Meso је, barem у kuvanom stanju, једно од umami namirnica. Svinjetina, piletina и morski plodovi имају прилично visoke nivoe glutamata који mesu дају његов umami укус, али govedina има још веће nivoe glutamata. [citymagazine.danas.rs](https://www.citymagazine.danas.rs) 17.10.2019.

Фајзергејт м [енгл. Pfizergate] *друштво, здравље*

назив за политичку аферу повезану са фармацеутском компанијом Фајзер (Pfizer) у вези са производњом и дистрибуцијом вакцине против COVID-19 (постојање тајних услова продаје, цене, одговорност за нуспојаве, питања безбедности и транспарентности података из клиничких испитивања итд.). — Evropski суд presudio у случају Fajzergejt: Fon der Lajen у problemu! [direktno.rs](https://www.direktno.rs) (у наслову) 14.5.2025. Šta то крије Ursula fon der Lajen: Afera "Fajzergejt" detonirala политичку bombu у Briselu [blic.rs](https://www.blic.rs) 14.5.2025.

фејкњузер м [од фејкњуз, енгл. fake news, лажне вести, дезинформације] *колоквијално*

онај који свесно шири лажне, нетачне вести, који пласира дезинформације (преко медија, интернета и друштвених мрежа). — Lažni novinski izveštаči илiti fejk njuzeri су višedeceniјska stvarnost. [nspm.rs](https://www.nspm.rs) (у коментару) 29.7.2022. Srpski meјsnstrimaši и feјknjuzeri са nacionalnom frekvencijom snimajuћи polupuste ulice без učesnika protesta, zamenom teza и praznim pričama uzalud су pokušavali да “friziraju” и боје истину. [moјsvetsporta.net](https://www.moјsvetsporta.net) 4.12.2021.

флекер м

прекривач за покривање седалног дела намештаја (троседа, дво-седа, фотеље и сл.), простирка, крпара; подна простирка. — Flekeri su višenemenske tkane prostirke za prekrivanje sedalnog dela garnitura, ležajeva ili stolica, kao i podne prostirke. beotex.rs Oplemenite svoj dom sa vrhunskim flekerom višestruke namene ananas.rs Памучни fleker - tkani prekrivači za nemeštaj izrađeni od 100 % prirodnih vlakana. stilex.rs

фурминатор м [енгл. Furminator, заштићено име]

алат који се користи за фурминацију, уклањање мртве длаке код паса. — Za razliku od običnog četkanja, furminator prodire dublje do poddlake i efikasno je odstranjuje bez oštećenja kože. sisanjepasa.rs 30.12.2024.

фурминација ж

уклањање мртве длаке код паса, фурминирање. — Kratkodlaki psi takođe mogu imati koristi od furminacije, ali češće se koristi mekša četka kako bi se izbegla iritacija kože. sisanjepasa.rs 30.12.2024.

фурминирати несвр.

уклањати мртву длаку и поддлаку специјалним алатом како би се смањило лињање пса. — Ispod dlake se nalaze vazdušni džepovi koji vrše termo regulaciju. Pogrešno je šišati ih, ali ih treba furminirati, odnosno vaditi višak poddlake. glaspodrinja.rs 11.7.2019. Ovako izgleda dlaka kod mopsa koji se redovno furminira, linjanje smanjeno za 90%. facebook.com 26.9.2021.

хибрид м техника

ново значење: аутомобил који може да се покреће помоћу мотора на унутрашње сагоревање и електричне батерије, хибридни аутомобил, хибридно возило. — Hibridi cvetaju u gradskom okruženju najviše zbog tzv. “stani-kreni” saobraćaja. vrelegume.rs 3.10.2019. Hibridi polako postaju sve prisutniji na našim ulicama, a može se očekivati da će se taj trend ubrzati od januara 2020. godine. polovniautomobili.com 13.11.2019. Međutim, specifičnost Toyote Corolle jeste što se u ponudi nalazi još jedan hibrid, koji ima veću cenu za 3.500 evra, ali na osnovu našeg iskustva je svakako vredan ove doplate. nova.rs 29.9.2021.

хибридан, -дна, ДНО прид.

ново значење: *који комбинује две различите технологије, који има две различите врсте погона истовремено (о возилу)*. — Od marta subvencije za kupovinu električnih i hibridnih automobila mondo.rs (у наслову) [18.2.2020](http://mondo.rs). Automatski menjač u hibridnim vozilima ne samo da menja brzine već takođe prelazi iz hibridnog u električni režim. renault.rs

хибридни рат друштво

савремени облик ратовања у којем се војне операције комбинују са различитим другим средствима као што су деловање паравојних група, сајбер-напади, медијска манипулација, економски притисак, тероризам и др. — Režim izmišlja hibridni rat danas.rs (у наслову) 14.12.2024. Sprema se hibridni rat ... protiv Ruske Federacije, usmeren direktno na određene regione. kurir.rs 27.6.2022.

цис непр. прид. И **цисродан**, -дна, -дно прид. [према енгл. cisgender, од лат. cis, са ове стране] друштво

који се односи на особу чији родни идентитет одговара биолошком полу по рођењу. — Nije mi bilo prijatno da me doživljavaju kao cis muškarca i počela sam da se osećam kao da se nigde ne uklapam. bbc.com 29.5.2020. Nije teško prepoznati da ako već odstupate od norme na neki način, onda biste mogli da odstupate od norme i na neki drugi način - kad je očekivana norma biti beo, sposoban i cisrodan. bbc.com 14.12.2021.

цисродност ж друштво

особина цисродне особе, да родни идентитет одговара биолошком полу. Супротно: трансродност. — Ako lekar odredi pol na osnovu genitalija, kada se beba rodi, on kaže „ovo je devojčica (dečak)“ – a kada se ta osoba uskladi sa svojim polom, to je cisrodnost. wannabemagazine.com Cisrodnost je termin za ljude čiji osećaj ličnog identiteta odgovara polu i rodu koji im je dodeljen po rođenju. mondo.rs 16.7.2023.

црнокапуљаш м колоквијално, друштво

особа која носи капуљачу на глави како би прикрила свој идентитет док намерно изазива nerede обично по нечијем налогу. Такође и: **капуљаш** — Najniži stalež lojalista predstavljaju uglavnom mladi ljudi, takozvani crnokačuljaši koji povremeno izleću na ulice da se fizički sukobljavaju sa

građankama i građanima, demonstrantima protiv režima. danas.rs 9.1.2025. Овај црнокапуљаш испред Градске куће је ваш СНС одборник у Ковину Александар Трновановић. Запослен у Библиотеци – навела је она у објави. srbin.info 9.11.2024.

чипфлација ж [према енгл. cheapflation; чип (енгл. cheap, јефтино) + инфлација] *економија*

бржи раст цена производа јефтинијих брендова у односу на исте производе скупљих брендова. — Fenomen, o kome se sve više govori u svetu, da tokom inflatornih pritisaka brže rastu cene jeftinijih nego skupljih brendova istih proizvoda, poznat je kao čipflacija (cheapflation), odnosno inflacija jeftinijih brendova. danas.rs 26.2.2025. Da li Srpsku trese čipflacija? glassrpske.com (у наслову) 11.11.2024.

џортс / џорц м [енгл. jorts, jeans + shorts; џинс + шортс] *одећа*

кратке панталоне од џинса, тексаса, тексас шортс. — Džorts u tamnom denimu terranovastyle.com Svetske pomodarke su već krstile ovaj model "džorts", što je skraćeno od "šorts" i "džins". lepaisrecna.mondo.rs 27.7.2023.

шеталица ж

незабележено: медицина, ортопедско помагало за особу која се теже креће у виду металног оквира са четири ноге, са или без точкића, на који се она ослања при кретању, ортопедска ходалица. — Справа за помоћ особама које имају проблема са ходањем позната као „шеталица“, састоји се од цевасте алуминијумске конструкције на четири гумена точка. pravno-informacioni-sistem.rs 12.2.2010. Студент на штакама, добио је шеталицу, да би издржао марш дуг од 100 километара, до Вршца. facebook.com/miladin.lojanica.35 21.2.2025. • ново значење: *направа са точкићима која помаже детету које још није проходило да одржава равнотежу током кретања, ходалица за бебе, дубак.* — Šetalice za bebe sa tablom koala igrackezvrcke.rs Национална секција највеће полицијске организације на свету донирала је заводу ограднице, шеталице и столице које се користе током храњења беба. mpravde.gov.rs 9.1.2024. Нисам гледао далеко у будућност, већ су ми приоритет биле ствари које су ми биле у блиској будућности. Прво је то било рођење моје ћеркице Нине, па онда да дочекам да Нини купимо шеталицу, па да прохода. politika.rs 12.1.2025. • ново значење: *каишеви помоћу којих родитељи придржавају дете док учи да хода, каишеви за проходавање.* — Šetalice za bebe kupujemprodajem.com 19.2.2025. • *спорт, велика застава или транспарент који навијачи развију и*

држе у рукама изнад својих глава током утакмице, као део навијачке кореографије. — Изнад транспарента преко целе трибине где се налазе навијачи црно-белих је шеталица на којој доминира лик фудбалера Партизана који гази преко фудбалера Црвене звезде. sd.rs/sr/sport 18.4.2017. Navijači Zvezde su svoju tribinu ukрасили "šetalicom" i crveno-belim balonima. Na šetalici je bio iscertan bradati srpski četnik, koji probada bika, koji je simbol ekipe Salcburga i tako ga peče na ražnju. telegraf.rs 29.8.2018. Навијачи шампиона на северној трибини истакли су пре почетка утакмице црвено-беле картоне и неколико десетина секунди шеталицу са ликом Драгана Којића Кебе. zurnal.rs 23.2.2025. • ново значење, *друштво, велики транспарент који учесници протестне поворке носе на челу колоне.* — У Индији је након обраћања говорника одржана протестна шетња, на чијем се челу налазила „šetatica“ „Rio Tinto, marš iz Srbije“. boom93.rs 6.8.2024. Studenti preko glava dodaju ogroman transparent takozvanu "šetalicu" koja se obično nosi na početku kolone, na kojoj piše "Svi smo mi ispod nadstrešnice". beta.rs 22.12.2024. Jedna devojka sa megafonom ... hoda sigurno i samouvereno ... kad je ljudi čuju kako im govori da se pomere da prođe šetalica, sklanjaju se u stranu. vreme.com 24.1.2025. Na челу kolone nalazi se šetalica na kojoj je ćiričnim slovima napisano: "Studenti danas, inženjeri sutra, za struku jaču, bez straha od jutra". direktno.rs 29.1.2025. Šetalica ispred povorke studenata je "Sledeće stajalište: štrajk", a radnika GSP-a "Trolejbusi nisu problem, oni su heroji grada". balkans.aljazeera.net 20.2.2025.

ШЉОКИЧАВ, -а, -о и ШЉОКИЧАСТ, -а, -о прид.

који садржи шљокице, који је прекривен шљокицама. — Šljokičav kombinezon sa šortsem mojekrpice.rs 7.2.2025. U svemu tome se, ipak, ističe jedan model – šljokičave suknje. journal.rs 13.7.2025. Tražim sjajan bronzer, ali ne šljokičav već shimmerast, više kao neki taman braon hajlajter. ana.rs 9.7.2019. Šljokičaste suknje zara.com

ШТРОКАДЕР м [штрокав + блокадер] *погрдно*

назив за учесника протеста који уништава јавну имовину (посебно у дискурсу медија наклоњених владајућем режиму за стигматизацију демонстраната у студентским и грађанским протестима у Србији 2025.). — Fali im samo Tonino Picula: Štrokaderi Rektorat u Kragujevcu pretvorili u svinjac (VIDEO) novosti.rs 24.9.2025. Noćas je jedan ugostiteljski objekat u Negotinu izlepljen nalepnicama na kojima piše štrokaderi. n1info.rs/vesti/ 10. 10. 2025.

Борђе Р. Оташевић*

Издавачка кућа „Алма“, Београд

РЕЧНИК ДЕАНТРОПОНИМНИХ НЕОЛОГИЗАМА (11)

РЕЧНИЧКИ ЧЛАНАК

Неологизми нису разврстани по азбучном реду већ су груписани према антропонимима који су им у основи. Антропоними су сложени по азбучном реду.

Речнички чланак садржи највише пет целина: дефиницију, област, синониме, цитате и коментар.

ЦИТАТИ

Наводе се по два цитата за свако значење. Сви цитати су преузети с интернета. Због уштеде простора и прегледности наводи се само први део адресе (без *www.* или *https://*) који показује о којем се извору ради, док се остатак, који често заузима неколико редова, изоставља. Уз помоћ било којег претраживача лако се може наћи цео текст. Треба имати на уму да су очигледне словне грешке исправљене, као и да су у мањем броју текстова додавани дијакритички знаци. Након адресе наводи се година када је текст објављен. Понегде се није могло утврдити о којој се години ради.

УСЛОВНИ ЗНАЦИ

[...] изостављање дела текста

[„текст“] део текста, најчешће само једна реч, који је због изостављања дела текста премештен с места на коме се налазио како би реченица била коректна.

/ у цитираном тексту следећа реченица или стих су били у новом пасусу (реду).

---

* djordjeotasevic@yahoo.com; ORCID: 0009-0004-7192-4777.

КЛИНТОН, Бил

(1962-)

Политичар из Црне Горе. На политичкој сцени појавио се током Антибирокуратске револуције као близак сарадник Слободана Милошевића. Истицао је своју припадност српском народу и српској нацији. Касније је променио не само политичку оријентацију већ и матерњи језик, националну припадност и вероисповест. Био је дугогодишњи премијер и председник Црне Горе.

антиклинтоновскӣ, -а, -б

❶ дефиниција **а.** *који се противи политици америчког председника Вилијама Цеферсона „Бил“ Клинтона и владе, администрације Сједињених Америчких Држава у време његовог мандата, који је критикује, који се односи на противнике ове политике и на супротстављеност овој политици.*

б. *који се противи политици коју отеловљују амерички председник Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и америчка политичарка Хилари Клинтон, који је критикује, који се односи на противнике ове политике и на супротстављеност овој политици.*

в. *који се односи на противнике америчке политичарке Хилари Клинтон, на супротстављеност њеној политици.*

г. *који се односи на противнике америчке политичарке Хилари Клинтон у унутарстраначким борбама.*

❷ цитати **а.** *Odнос prema Sjedinjenim Državama, taj anti-američki став, пре свега се reducira на „anti-klintonovski став“, односно на ту администрацију – поручио је програмски директор Demostata Zoran Panović, један од учесника округлог стола „Пokuшaj razumevanja anti-zapadne propagande u Srbiji“, одржаног у Медија центру, који је уприличио Атлантски савет Србије под покровитељством Амбасаде САД у Београду (demostat.rs, 25. 9. 2020); Програмски директор Demostata Zoran Panović, говорећи о српско-америчким односима после деvedesетih година и „srpskom antiamerikanizmu“, ocenio је да се исти може redukovати на „antiklintonovski став“. Он је подсетио да пре деvedesетih година према америчким администрацијама није било израженог антиамериканизма, напротив (danas.rs, 6. 3. 2020); Последњи у низу bisera: позивајући се на „neimenovani obavešteni izvor“, objavili су*

pre neki dan da je Monika Luinski dobila nezvaničnu titulu „specijalnog Klintonovog savetnika za oralni seks“ tokom svog pripravnčkog staža u Beloj kući [...]. Asistira im američko izdanje britanskog mesečnika „Spektejtor“, uz sve приметније sadejstvo „Vol Strit džornela“, čija je kontinuirana serija izrazito antiklintonovskih uvodnika učinila da ova novina počne postepeno da gubi profesionalnu težinu koju je imala do pre par godina (yurope.com).

б. Vilsonizacija i trampovanje srpskog javnog mnjenja je i prečica za saniranje antiamerikanizma koji se ovde može svesti na duboko antiklintonovsko osećanje, kao što se srpsko antikatoličanstvo može svesti na antihrvatstvo. Većinu Srba ne iritira ni Buš mlađi u čije vreme je priznato Kosovo, koliko Klinton i njegova žena (opcija.net, 10. 9. 2018); Андерсонова се такође обратила Доналду Трампу, његовој ћерки Иванки, десници и антиклintonовској левици да се заједно сложе о пуштању Асанжа (sputnikportal.rs, 18. 6. 2017).

в. Odmah da se razumemo, u sudaru Trampa i Hilari na izborima, u stvari u sudaru đavola i Hilari na izborima, izabrao bih anti/klintonovsku stranu. Tako je bilo i sada. Svideo mi se šok koji je izbor Trampa stvorio u Americi i sav očaj i mizerija levičara, liberala i progresivaca njegovim izborom (krstarice1.rssing.com, 6. 9. 2017); Tokom predsedničke kampanje 2016. godine, organizacija Džulijana Asanža ponašala se kao klirinška banka za promet anti-klintonovskih dokumenata, a Asanž lično zaslužan je za širenje nekoliko teorija o zaveri Hilari Klinton (vice.com, 18. 10. 2016); Severna Makedonija je 2016. godine postala poznata kada je otkriveno da pro-trampovske i antiklintonovske veb-stranice, poreklom iz malog grada Veleša šire lažne vesti preuzete s desetina drugih veb-stranica tokom predsedničkih izbora u SAD (riskbulletins.globalinitiative.net, 2020).

г. Druge anti-Klintonovske demokrate nisu bile tako taktične. Kad je kandidatkinja započela svoj govor zahvalnosti, neki članovi publike na gornjim nivoima arene ometali su je bučnim povicima, sve dok nisu bili učutkani ili izbačeni. Drugi džepovi kritičara Klintonove povremeno su se tokom večeri upuštali u skandiranje, mada su prilično brzo bili nadglasani kandidatkinjinim sledbenicima (vice.com).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава, и америчке политичарке Хилари Клинтон.

④ варијанте анти-КЛИНТОНОВСКИ, анти-КЛИНТОНОВСКИ, антиКЛИНТОНОВСКИ, анти/КЛИНТОНОВСКИ.

⑤ синоними **б.** антиКЛИНТОНСКИ (а). **в.** антиКЛИНТОНСКИ (б).

⑥ област ПОЛИТИКА.

③ напомене Краткосилазни акценат на трећем слогу (*антиклинтоновскӣ*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом. Значење под *г* је нераспрострањено. Правописне варијанте *анти-клинтоновски*, *анти-Клинтоновски* и *анти/клинтоновски* нису у складу с актуелном правописном нормом.

АНТИКЛИНТОНСКЀ, -ā, -ō

① дефиниција **а.** *који се противи политици коју отеловљују амерички председник Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и америчка политичарка Хилари Клинтон, који је критикује, који се односи на противнике ове политике и на супротстављеност овој политици.*

б. *који се односи на противнике америчке политичарке Хилари Клинтон, на супротстављеност њеној политици.*

② цитати **а.** *Možda percepcija da je anti-klintonaska opcija (iako je godinama bio jedan od viđenijih donatora te porodice) odnosno njihov proizvod, a sa klintonovskom demokratskom „neo liberal, hawk“ opcijom imamo lošu krv iz 90tih (forum.beobuild.rs, 29. 7. 2020).*

б. *Ovo je Klintonovoj donelo mnogo kritika, a Tomas Kujper će kasnije napisati antiklintonsku knjigu pod nazivom Uvek sam bila fan Jankisa: Hilari Klinton svojim rečima (sr.wikipedia.org).*

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава, и америчке политичарке Хилари Клинтон.

④ варијанте АНТИ-КЛИНТОНСКИ, АНТИКЛИНТОНСКИ.

⑤ синоними **а.** АНТИКЛИНТОНОВСКИ (б). **б.** АНТИКЛИНТОНОВСКИ (в).

⑥ област ПОЛИТИКА.

③ напомене Краткосилазни акценат на трећем слогу (*антиклинтоновскӣ*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом. Нераспрострањено. Правописна варијанта *анти-клинтоновски* није у складу с актуелном правописном нормом.

БЎБА КЛИНТОНКА м. р.

① дефиниција *инсект сличан мушици, који се, како се верује, појавио у већем броју у Србији након НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године, када је председник Сједињених Америчких Држава био Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон.*

② цитати *Iako su i pre postojale kod nas, u većem broju su se pojavile 1999. godine i to neposredno nakon NATO bombardovanja Srbije, zbog че-*

ga su je u narodu nazvali „buba klintonka“. / Buba klintonka je slična mušici, a ubod joj je kao kod komarca, jer ima drugačiji usni aparat nego muva. Slične su onim golubačkim mušicama, i iako deluju bezazleno, mogu biti vrlo opasne. Posebno ih ima blizu reka, a leto je doba godine kada se najviše razmnožavaju (stil.kurir.rs, 9. 7. 2022); Došlo nam je pravo leto, što donosi i dosta vrsta insekata, koji umeju da nas baš iritiraju. U nekim delovima Beograda ljudi su počeli da se žale na veliki broj insekta, koji je poznat u narodu kao „buba klintonka“, ili „Karingtonka“ (mondo.rs, 4. 7. 2023); Како да знате да ли вас је ујео комарац или буба „клинтонка“ / У неким деловима Београда људи су почели да се жале на већи број необичних инсеката, зову их „бубе клинтонак“, „натовке“ или „карингтонке“. Гошћа Београдске хронике, др Снежана Томановић са Института за медицинска истраживања, каже да ујед ових буба може бити опасан (rts.rs, 10. 7. 2023).

❸ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), председника Сједињених Америчких Држава у време НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године.

❹ синоними буба клинтоновка, карингтонка*, клинтонак, клинтоновка, натовка.

❺ област ПОЛИТИКА.

буба клинтоновка м. р.

❶ дефиниција *инсект сличан мушици, који се, како се верује, појавио у већем броју у Србији након НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године, када је председник Сједињених Америчких Држава био Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон.*

❷ цитати *Šta treba znati о овим инсектима чији ујед подсећа на ујед комарца, али постоји важна разлика. Уједи су заправо само у почетку слични. У случају буба клинтоновки, ефекат дуже траје, болнији је и може доћи и до системске реакције организма. [...] Помените бубе клинтоновке у плјувачки имају поред хистамина одређене компоненте које могу да покрену системску реакцију која се не дешава код свих, већ само код људи који су осетљивији (zena.blic.rs, 11. 7. 2023).*

❸ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), председника Сједињених Америчких Држава у време НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године.

⑤ синоними буба клинтонка, карингтонка*, клинтонка, клинтоновка, натовка.

⑥ област политика.

⑧ напомене Нераспрострањено.

КЛИНТОН-БУВА м. р.

① дефиниција *инсект сличан мушици, који се, како се верује, појавио у већем броју у Србији након НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године, када је председник Сједињених Америчких Држава био Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон.*

② цитати *Na Paliću je zabeležen slučaj klinton buve. Naime pre mesec dana dve žene su se javile, u ambulantu. Imale su strašan svrab a i mesta gde je ubod bio, su natekla. Ko zna čime su nas bombardovali i kakve je to posledice izazvalo po okolinu. A naročito za insekte (telegraf.rs, 12. 7. 2013).*

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), председника Сједињених Америчких Држава у време НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године.

⑤ синоними буба карингтонка, буба клинтонка, буба клинтоновка, карингтонка*, клинговка, клинтоновка, мува клинтонка, натовка (2).

⑥ област политика.

⑧ напомене Нераспрострањено.

КЛИНТО́НАЦ, -нца м. р.

① дефиниција **а.** *члан администрације, владе Сједињених Америчких Држава у време председника Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона.*

б. *амерички политичар који заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон.*

в. *политичар ван Сједињених Америчких Држава који у својој земљи заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; осо-*

ба ван Сједињених Америчких Држава који подржава, заступа ову политику.

❷ цитати **а.** Pa oni to upravo i rade, svoj novac koriste da ispunе proročanstva Starog Zaveta, a ne da пију деџију крв као Обамци и Клинтонци (forum.krstarica.com, 28. 5. 2020).

б. Показаће се да клинтонци више не могу да спроводе светску диктатуру, биће објективно спречени да бомбардују шта им се ћефне. Прошле су Златне Деведесете (politika.rs, 5. 11. 2020);

в. Наравно, да би сви они сервилни „клинтонци“ што лакше и ефикасније систематски упропашћавали ову нашу Србију, под диригентском палицом разноразних Скотова који су се старали о финансирању разноразних Кандићки, Турајлићки, Бисерковки и њима сличних (webtribune.com, 24. 1. 2017).

❸ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

❹ варијанте клинтонцац, Клинтонцац

❺ синоними клинтоновац, клинтонист(а).

❻ област политика.

❻ напомене Нераспрострањено. Синоними *клинтоновац* и *клинтонист(а)* срећу се много чешће. Правописна варијанта *Клинтонац* није у складу с актуелном правописном нормом.

КЛИНТОНИЗАМ, -зма м. р.

❶ дефиниција *идеологија и политика америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, заснована на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон.*

❷ цитати Припадам онима који су веома задовољни поразом Хилари Клинтон. То је крај ере клинтонизма која је била погубна по светску цивилизацију а у којој смо и ми Срби доживели много лоших ствари. Клинтонизам је језива спрега страних мултинационалних компанија, војног комплекса, банака, која је интервенисала широм света, уништила бројне народе и државе, опљачкала бројне економије, а највећи пример је Косово и Метохија, где су лидери клинтонизма попут Веслија Кларка или Мадлен Олбрајт практично постали експлоататори природних богатстава Србије на КиМ. Дакле, водили су ратове за свој бизнис. Ако је то поражено, а надам се да је победом Трампа макар покренут ланац пораза клинтонизма, то је велика ствар за читав свет, па

и за Србију. Међутим, није ту поента само у Трампу. Поента је у свежем ветру, свежем даху, како гласи слоган Алтернативе за Немачку, великих геополитичких промена широм света (srbin.info, 19. 11. 2016); Клинтон који заслужује да постане симбол, односно да реч клинтонизам – као неохитлеризам – уђе у речнике термина, у говорни жаргон и новинску употребу. Додуше, он је само један у низу оних који су се прославили разарањима и убијањем па и убијањем истине, због којих су густо насељена места претворена у пустиње, у дословном и преносном смислу (udicazasrce.wordpress.com, 24. 12. 2013); Хиларин пораз показао је у Европи и Србији изненађујуће дубоке корене „клинтонизма“, погледа на свет који је хармонизовао либерализам са нацизмом [...] Постало је јасно да је „клинтонизам“ – поглед на свет који је успео да хармонизује либерализам са нацизмом – у Европи пустио дубље корене него што је то ико пре Хилариног пораза могао да претпостави. Док клинтоновске елите у Америци, попут утицајног Фариде Закарије, наричу над „рађањем ере нелибералне демократије“, њихови парњаци у Европи о Трампу све више говоре као о нечем чему би се свакако валаљало супротставити (znaksagite.com, 12. 11. 2016).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

⑥ област ПОЛИТИКА.

КЛИНТОНИЗАЦИЈА ж. р.

① дефиниција **а.** процес прихватања, добровољно или присилно, идеологије и политике америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, заснованог на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон.

б. агресија на суверене земље под лажним изговорима и с наметеним доказима, што је било карактеристично за политику Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона.

в. омогућавање да чланови породице Клинтон буду на челу државе у више мандата.

② цитати **а.** У контексту расправе о трећем путу – тенденцији окретања европских партија ка центру, а за шта се залажу Гиденс и Бек, Шантал Муф сматра да је реч о „клинтонизацији европске социјалдемократије“. Она корен овог политичког феномена, који се као болест шири Европом, проналази „у чињеници да се левица помирила са иде-

јом плурализма и сарадњом са либерално демократским институцијама, погрешно верујући да то подразумева и напуштање било какве алтернативе садашњем хегемоном систему. Последица је сакрализација консензуса, замагљивање разлика између левице и деснице и тежња многих левичарских партија да се сврстају у центар.“ (eteze.arts.bg.ac.rs, 2017); Umesto istorije svoje nacije, edukovani istoričari, najbolji od svih najgorih, drže časove klintonizacije, olbrajtizacije, nulandizacije, bajdenizacije, po udžbenicima Сije (aforizmi.org, 2016); Да ли би пријем балканских држава у ЕУ зауставио „американизацију“ и клинтонизацију“ Европе и стао на пут идеји „велике Албаније“? (sputnik-portal.rs, 12. 5. 2017); KLINTONIZACIJA TRAMPA / U vezi sa njim je Ji naglasio da ne veruje u ruske „čiste namere“. Ako se baš i ne radi o „špijunskom centru“ ili skrivenoj „vojnoj bazi“, upozorio je da humanitarni centar Rusije u Nišu „vrlo moguće ima za krajnji cilj uticanje na formiranje javnog mnjenja“. Dobro jutro, Kolumbo. Naravno da ima (standard.rs, 30. 5. 2017).

б. Идеја рата на основу права (и/или дужности) да се цивилно становништво суверених држава заштити од реакције власти на побуну сумњива је колико и хуманитарна интервенција против Србије 1999. године: Милошевић није био анђео, али како је повод за интервенцију била у то време очигледна и доцније несумњиво доказана Вокерова намештаљка у Рачку, тешко је отети се сумњи да је у случају Либије примењена клинтонизација. Ефекти су, у крајњој линији, слични (nsrpm.rs, 20. 5. 2011).

в. Да ли је Америка спремна на фактичко „двовлашће“ где би уз прву жену на челу државе, добила и „неизабраног, паралелног лидера“ у лику њеног супруга, за кога се претпоставља да се не би задовољио досад непознатом улогом „првог центлмена“, пита се коментатор. Њему се чак чини да би то могао да буде највећи тест спремности бирачког тела за промене. Други аналитичари такође сматрају да би наговештај „клнтонизације“ могао да умањи шансе Хилари. Зар ће нација са више од 300 милиона душа, напомињу, дозволити себи да настави „непотизам“ какав је већ доживела председниковањем Буша, оца па сина, па да више од две деценије њоме владају само две породице? (politika.rs, 17. 11. 2007).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

⑥ област политика.

⑧ напомене Значења под б и в су нераспрострањена.

КЛИНТОНИСТ(а) м. р.

❶ дефиниција **а.** члан администрације, владе Сједињених Америчких Држава у време председника Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона.

б. амерички политичар који заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон.

в. политичар ван Сједињених Америчких Држава који у својој земљи заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; особа ван Сједињених Америчких Држава који подржава, заступа ову политику.

г. функционер, члан америчке Демократске странке који као демократског кандидата за председника Сједињених Америчких Држава подржава Хилари Клинтон а не сенатора Бернија Сандерса.

❷ цитати **а.** Iz Bajdena progovaraju klintonisti / [...] U izbornom štabu kandidata Demokrata na predsjedničkim izborima u SAD Džozefa Bajdena nalaze se zadržti „klintonovski“ kadrovi, koji su gradili karijeru na srbofobiji i mitu o Srbima kao genocidnom narodu (glassrpske.com, 21. 10. 2020); Овај или је пред пензијом, или има дебела леђа... Ди смеш реч против удруженог злочиначког подухвата клинтониста и бушоваца (srbin.info, 23. 7. 2017).

б. Да је станар Беле куће проблем само те државе, био би и тада интересантан – донекле! Али, у ове три деценије, од када је нашу кућу, њихова „бела“ толико пута у црно завила – то нам је питање унутрашње политике! Отуд и оволика хистерија одушевљења србомрзаца, наших и у региону, због одласка Трампа и повратка клинтониста, који су увек били на страни српских непријатеља! Бојати се да нам србомрсце – од толиког „узбуцења“ – срчка не опали (vidovdan.org, 22. 1. 2021); Зашто се играло по игри и парадигми поражених клинтониста и уздрманих меркеловаца, уместо да се купи време и испита могућност ревизије америчке косовске политике, и политике према Србији уопште? Јер, ако ишта, после Трампове победе није било ни једног разлога да се даље жури са спровођењем свих оних неповољних споразума који су власти Србије (наводно) „морале“ да потпишу за вакта либералних/неокон интервенциониста у Белој кући (stanjestvari.com, 15. 11.

2016); То практично проводи Клинтонова камарила која иде корак даље и без одлуке СБ/УН улази у агресију према СРЈ (Србији). При том је Клинтон био још као сенатор правосудно осуђен као силоватељ своје службенице Поле Цонс. У ствари Клинтон је парадигма политике САД а Бајден је само настављач али под строгим контролом клинтониста. И сви који им се супроставе бивају уклоњени не бирајући средства (pecat.co.rs, 1. 4. 2023).

в. Postmiloševićевске политичке и медијске елите су у великој мери селектиране и формиране од стране клинтониста. Неки од њених припадника су клинтонисти од уверења, а други јер је то био начин да успеју по оној народној „ој, Турчине, од невоље куме“. Но, било како било, ово је објашњење за перверзну појаву да су српски медији били преплављени онима који су срамотно навјали за Хилари иако су нас клинтоновци бомбардовали 1999. Нeko је навјиао из уверења, а неко из користи које има од везе са клинтоновским естаблишментом Обамине администрације и сорошевског NVO сектора (standard.rs, 9. 1. 2017); На политичкој сцени клинтониста има и у владајућој коалицији а доминирају у оном што се одазива на проевропска опозиција. Eventualни парламентарни избори који би ишли уз председничке donели би чистку клинтоновца на политичкој сцени. Без обзира на motive за расписивање парламентарних избора од стране власти (да помогну свог кандидата на председничким изборима), њихов ефекат би био изузетан – одлазак српских клинтониста у политичку пензију. При томе се доволжно подсетити како су, уз притисак западних ambasada, домаћи клинтонисти угурани у парламент (standard.rs, 9. 1. 2017); Клинтонистичку елиту поделио бих на два дела. Један је корпус странака, невладиних организација, медија и појединаца који су идеолошки блиски америчким либералима, демократама и везани су за њих различитим, па и идеолошким везама. Други део су партије, организације и појединци који су се после 5. октобра прилагођавали ситуацији да у Србији имамо 'клинтонистичку' елиту. Они су, да би опстали на политичкој сцени, правили компромисе и 'дилове' и са домаћим 'клинтонистима' и са глобалном елитом коју представљају пре свега америчке демократе, тај неки либерални, сорошевски врх глобалистичке елите (sputnikportal.rs, 20. 1. 2017).

г. У САД нису тренутно две, већ четири партије. Део републиканаца су „трамписти“, а део их је опозиција. Тако је и код демократа који се деле на „сандеристе“ и „клинтонисте“. То је довело до тога да Трамп у Сенату има климаву већину од четири гласа, а у Врховном суду је паритет између републиканаца и „клинтониста“ (politika.rs, 23. 4. 2017).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

⑤ синоними **а.** КЛИНТОНАЦ, КЛИНТОНОВАЦ.

⑥ област ПОЛИТИКА.

⑧ напомене Значење под *г* је нераспрострањено.

КЛИНТОНЊСТИЧКЊ, -ā, -ō

① дефиниција **а.** који је карактеристичан за америчког председника Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона, који се односи на његову политику; који се односи на владу, администрацију Сједињених Америчких Држава у време председника Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона.

б. који се односи на политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; који се односи на америчке политичаре, организације, медије који заступају и спроводе ову политику.

в. који се односи на политичаре, владе, медије ван Сједињених Америчких Држава који у својој земљи заступају и спроводе политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; који се односи на особе ван Сједињених Америчких Држава који подржавају, заступају ову политику.

② цитати **а.** Суштински, ради се о људима из клинтонистичке ере, односно о демократама либералног настројења, који су нашли простор за своју реафирмацију у оквиру Бајденове администрације. Они су са тих идеолошких позиција и са свим предрасудама које клинтонистичка и постклинтонистичка ера носи на Балкану, извршиоци свих тих намера (intermagazin.rs, 2. 4. 2022); Raković је podsetio на nedavno javno saslušanje jastrebova klintonističke administracije, на челу са Madlen Olbrajt, који су formulisali три таčke на којима треба ударити по interesima Srbije и srpskog naroda: Kosovo и Metohija, Republika Srpska и Crna Gora (intermagazin.rs, 23. 2. 2021).

б. Geološka истраживања указују да ceo basen Levijatan sadrži 122 biliona kubnih metara prirodnog gasa. Procenjuje se, uz to, da neotkrivene naftne rezerve mogu da budu 1,7 milijardi barela и neotkriveni tečni prirodni gas 3,1 milijardu barela. Posledice klintonističke politike je da su ti depo-

ziti do sada proizveli malo energije i koristi, ali su zato intenzivirani vojno gomilanje i tenzije u regionu (standard.rs, 22. 2. 2018); Видели смо да се то дешавало и у другим државама, на првом месту у Украјини, где бу-квално стара клинтонистичка, просорошевска гарда, заједно са Стејт департаментом, покушава да радикализује америчку политику у Украјини према Русији и сигурно је да ће исте структуре то покушати да ураде и у самој Србији (sputnikportal.rs, 28. 11. 2019); Медлин Олбрајт је симбол „клинтоистичке“, глобалистичке спољне политике која заговара мешање у туђе послове, хуманитарне интервенције и екстремно антируску, све више антикинеску и наравно – антисрпску политику. Зато је њено враћање на политичку сцену симболички важно, али је и показатељ онога што се може очекивати од ове администрације (sputnikportal.rs, 19. 11. 2021).

в. Бранко Радун о клинтонистичким и сорошевским новинарима и невладинцима (facebookreportermonitor.wordpress.com, 25. 1. 2017); Клинтонистичку елиту поделио бих на два дела. Један је корпус странака, невладиних организација, медија и појединаца који су идеолошки блиски америчким либералима, демократама и везани су за њих различитим, па и идеолошким везама. Други део су партије, организације и појединци који су се после 5. октобра прилагођавали ситуацији да у Србији имамо 'клинтоистичку' елиту. Они су, да би опстали на политичкој сцени, правили компромисе и 'дилове' и са домаћим 'клинтоистима' и са глобалном елитом коју представљају пре свега америчке демократе, тај неки либерални, сорошевски врх глобалистичке елите (sputnikportal.rs, 20. 1. 2017); „Клинтоизам“ је у Америци изгубио важну битку, али рат против Трампа биће настављен на планетарном нивоу, са још не сасвим извесним завршетком. Клинтонистичке елите на периферији – у Европи и на Балкану – дубоко су засађене, и још нису у повлачењу, и тек ће се видети којом брзином и снагом ће о континент ударити нарасли талас из Америке (in4s.net, 2017).

❸ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава, и америчке политичарке Хилари Клинтон.

❹ синоними КЛИНТОНОВСКИ, КЛИНТОНСКИ.

❺ област ПОЛИТИКА.

КЛИНТОНОВАЦ, -вца м. р.

❶ дефиниција **а.** члан администрације, владе Сједињених Америчких Држава у време председника Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона.

б. особа из Сједињених Америчких Држава која подржава политику америчког политичара и 42. председника Сједињених Америчких Држава Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона и(ли) америчке политичарке Хилари Клинтон.

в. амерички политичар који заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон

г. политичар ван Сједињених Америчких Држава који у својој земљи заступа и спроводи политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Цеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; особа ван Сједињених Америчких Држава који подржава, заступа ову политику.

д. функционер, члан америчке Демократске странке који је као демократског кандидата за председника Сједињених Америчких Држава подржавао Хилари Клинтон а не Барака Обаму.

❷ цитати **а.** Идеологија и егоманија су међу највећим препрекама да се сагледа реалност, а рециклирани „клинтоновци“ су одличан пример и за једно и за друго. Попут криминалаца који се враћају на место злочина, они верују да застрашивањем и претњама могу остварити напредак, као што је то било деценију раније. Заробљени у деведесетим, изгледа да не примјећују да се свет променио откад су последњи пут у својим рукама држали полуге државне власти (nspm.rs, 26. 8. 2010); По оцени Мајера, Балкан је све мање важан за САД, додајући да су једини који још желе да притискају Србију стари „клинтоновци“ и да је фокус администрације Барака Обаме „на другом месту“, што он сматра бољим за Србију (rtv.rs, 21. 1. 2012); Клинтоновци и њихови наследници у Белој кући пронашли су нове разлоге да промовишу коришћење америчке моћи, фиксацију која би довела до серијских кампања интервенције и социјалног инжењеринга (znetwork.org).

б. Мајкл Мур, иначе клинтоновац, је снимео док филм Сикоу, у коме доказује да САД нема здравствени систем за обичне Американце (politika.rs, 28. 3. 2020); Чомски је декларисани клинтоновац и либерални марксиста. Једино је истински рибао републиканске председнице. Ја га више не читам и не пратим откако је прошле године изјавио да ће на изборима у САД подржати Клинтонову (srbin.info, 17. 1.

2017); Међутим, Обама се не бави само „скакањем“. Данас је узео у Фејетвилу у заштиту једног Трамповог присталицу који је на скуп гласача Клинтонове у Северној Каролини који је – док је Обама говорио – устао и почео да му довикује, машући плакатом са Трамповим именом. Клинтоновци су се ускомешали и почели да негодују, обезбеђење је било спремно да трамповца силом избаци из дворане, али га је Обама спасио мини-линча (fakti.org, 5. 11. 2016).

в. Ма то су Соросевци и Клинтоновци намерно урадили, да подаве републиканце а наивној маси уз корону и све друге хоаксе, накнадно да утерују страх у кости (politika.rs, 24. 6. 2022); Америчка „дубока држава“ не оставља Доналда Трампа на миру. Ни један једини дан, пише у коментару ове вести српски сајт Факти. На руским сајтовима видео је коментарисан у стилу: „Ево их – Клинтоновци и Ротшилди“ (rs.rbth.com, 8. 8. 2017); Очито да је и „обуздавање Трампа“, како то виде клинтоновци, један од оних „свих начина“ за борбу против Русије. Без обзира на то што Вашингтон више нема снагу да победи Москву и што у тим покушајима узалуд исцрпљује и себе и цео свет (re-cat.co.rs, 10. 8. 2018).

г. На политичкој сцени клинтониста има и у владајућој коалицији а доминирају у оном што се одазива на проевропска опозиција. Eventualni parlamentarni izbori koji bi išli uz predsedničke doneli bi čistku klintonovaca na političkoј sceni. Bez obzira na motive za raspisivanje paralaментarnih izbora od strane vlasti (da pomognu svog kandidata na predsedničkim izborima), njihov efekat bi bio izuzetan – odlazak srpskih klintonista u političku penziju. Pri tome se dovoljno podsetiti kako su, uz pritisak zapadnih ambasada, домаћи клинтонисти угурани у парламент (standard.rs, 9. 1. 2017); Ако се већ замајавамо, са ким Ви предлагете да то чинимо? Са Западом...? Молим Вас, престаните да, као неки 'клинтоновац', кривите Русе, за све ратове и проблеме у свету, када се зна, али се отворено не сме рећи, ко креира светску политику, и за чију добит (standard.rs, 21. 10. 2019); Овај погани беба поповић (намјерно малим словом) је велико, велико зло. Издајник, атлантиста, идеолог злочиначког неолиберализма, соросевац и клинтоновац (srbin.info, 20. 11. 2016);

д. Конвенција демократа, обично свечарска, нашла се стога пред ванредним изазовима – да повећа уверљивост њиховог председничког кандидата, да успостави партијско јединство, које уздрмавају разочарани клинтоновци, и да заустави успон републиканског ривала Мекејна (politika.rs, 25. 8. 2008).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Цеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

- ④ варијанте **КЛИНТОНОВАЦ**, **КЛИНТОНОВАЦ**
- ⑥ област **ПОЛИТИКА**.
- ⑧ напомене **Значење** под **д** је нераспрострањено. Правописна варијанта *Клинтоновац* није у складу с актуелном правописном нормом.

КЛИНТОНОВКА м. р.

① дефиниција *инсект сличан мушици, који се, како се верује, појавио у већем броју у Србији након НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године, када је председник Сједињених Америчких Држава био Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон.*

② цитати *U jednom trenutku osetim ubod i oštar bol u ustima na neacu desno gore. Nitro ispljunem gutljaj piva koji sam popio i sa njim nekakvu dugačku žutu osu kakvu do tada nisam video (neko mi je kasnije na klinici rekao da ih zovu „Klintonovke“). Nisam alergičan, ali predostrožnosti radi pozovem decu da izađu iz vode i odemo do ambulante na Adi. Dok smo stigli do ambulante jezik, usne, lice mi je sve oteklo (021.rs, 18. 7. 2023); Dermatolog o klintonovkama (zena.blic.rs, 11. 7. 2023).*

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), председника Сједињених Америчких Држава у време НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године.

⑤ синоними *буба карингтонка, буба клинтонка, буба клинтоновка, карингтонка**, *клинтон-бува, клинтонка, мува клинтонка, натовка* (2).

⑥ област **ПОЛИТИКА**.

⑧ напомене **Нераспрострањено**.

КЛИНТОНОВСКИ, -ā, -ō

① дефиниција **а.** *који је карактеристичан за америчког председника Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона, који се односи на његову политику; који се односи на владу, администрацију Сједињених Америчких Држава у време председника Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона.*

б. *који се односи на политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; који се односи на америчке политичаре, организације, медије који заступају и спроводе ову политику.*

в. који се односи на политичаре, владе, медије ван Сједињених Америчких Држава који у својој земљи заступају и спроводе политику америчког неолибералног капитализма и глобалистичког империјализма, засновану на хегемонији и некажњивости Сједињених Америчких Држава, коју отеловљују Вилијам Џеферсон „Бил“ Клинтон и његова супруга Хилари Клинтон; који се односи на особе ван Сједињених Америчких Држава који подржавају, заступају ову политику.

❷ цитати **а.** Стара клинтоновска администрација, чији је представник и актуални амбасадор САД у Скопљу, пружа подршку СДСМ-у Зорана Заева, који је постигао договор са три албанске партије (fakti.org, 30. 3. 2017); Најлуђе кад примаоци донација из пожутелог потписа неке клинтоновске мастиљаре задужене за источне европе у последњој деценији XX века још увек мисле да је сад типа 1993. па ће да нам препричају тај мистични енглески језик и ту чудну земљу Америку јер ево нико не зна ко је Такер (twitter.com, 7. 2. 2024); Повратак клинтоновске „екипе из деведесетих“, која је градила каријере на борби са „злим Србима“, с подршком на терену у виду Изетбеговића и ХДЗ, нама никако не улива спокој (politika.rs, 5. 11. 2016); Стари олош клинтоновске ере, патолошки србомрзац Данијел, не одустаје од своје фекалне мисије. Као и наши медији који уредно преносе безначајне поруке овог шарлатана и атлантистичког фашисте (mondo.me, 25. 1. 2017).

б. То ће рећи да Trampovoj Americi – naravno, ukoliko on uspe da unutar sistema porazi klintonovski establišment i medijske opsenare – neće biti slaba (intermagazin.rs, 18. 12. 2016); То је све исти тип елите, клинтоновски... Они су представници тог истог естаблишмента против кога се и у Европи можда диже побуна (in4s.net, 2017): У међународној арили, преко Svetske банке и ММФ-а, клинтоновски neoliberalizam је повезан с политиком Вашиingtonског консензуса. То су у много чему разумне политике, али су dogmatske и nepromišljeno су применјиване, нарочито у вези с приватизацијом, и често им је главни циљ био да обезбеде враћање дугова без обзира на социјалне последице по становништво (danas.rs, 13. 2. 2017); Наш народ је једнако као и други градио Америку и том логиком он је једнако као и други и данас придржава. Америка није само клинтоновска. Она је довољно велика да у њој обитава велика друга Америка (zurnal.me, 3. 9. 2023).

в. Немогуће је отети се закључку да су клинтоновске елите широко премрежиле и Европу и Србију. Наравно, оне, бар код нас, полазе од тачне претпоставке да Србија и Балкан неће бити у фокусу Доналда Трампа, заборављајући да подсети да би они свакако били у фокусу

Клинтонових, као да нам није познато на шта испадне кад се они фокусирају на нас (in4s.net, 2017).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

⑥ област ПОЛИТИКА.

③ напомене Придев *клинтоновски* среће се чешће од синонима *клинтоновски* и *клинтоностички*.

КЛИНТОНОВСКИ прил.

① дефиниција *према придеву* КЛИНТОНОВСКИ.

② цитати То тако траје све од дvehiljadite. У овој најнапреднијој од свих фаза клинтоновски оријентисани медијски климоглавци престижу и оне отворено провладине табоиде у нуђењу лојаности и производњи извесности да премијера већ чека лорово венце председника, српске већине. Није важно што су омашили око очекиване победе Хилари (koreni.rs, 6. 1. 2017); А његова жена, умјесто да га шутне онако како би то учинила свака нормална жена која себе држи људским бићем, слика се са јебаћем са руцицом у рuci и шаље женама поруку, ја сам „достојанствена“. Жалим жену оног историћара патулјка ако сиrotica мора бити клинтоновски „достојанствена“ (noizz.rs); По старом обичају ароганција моћног заправо говори да он и није баš сигуран у ту своју моћ кад жели свима да је набја на нос. Мудрије је, дакле бити клинтоновски лисемеран и управљати мултилатералним институцијама остварујући своје циљеве кроз њих (doiserbia.nb.rs, 2008).

③ порекло од презимена америчког политичара Вилијама Џеферсона „Била“ Клинтона (1946-), 42. председника Сједињених Америчких Држава и америчке политичарке Хилари Клинтон.

⑥ област ПОЛИТИКА.

ПРИКАЗИ

Јована Шћеповић*

(Институт за српски језик САНУ)

О 22. КЊИЗИ РЕЧНИКА САНУ**

У 2023. години објављен је 22. том Академијиног речника, Речника САНУ, који израђују сарадници Института за српски језик САНУ. Ово најзначајније дело науке о српском језику почиње презименом *Покупић*, а завршава се именицом *послужитељство*. Двадесет и друга књига, као и већина до сада објављених, броји 800 страна двостубачног текста. Укупан број речи у 23. тому је 9082 (Јошић 2025: 235), а како наводи М. Спасојевић, „до сада је у Речнику САНУ обрађено преко 258.000 речи, што указује на то да се може очекивати да српски тезаурус има близу 40 томова“ (2025: 48).

Године 1893. Стојан Новаковић упућује предлог Српској краљевског академији да се почне са прикупљањем грађе за велики, академијски речник. Лексикографски одсек Српске краљевске академије ексцерпира грађу, прикупља речи из народних говора, такође, бави се огледним свескама за израду речника. Према досадашњој концепцији рада, донетој управо пре израде првог тома, израда и ове, 22. књиге, текла је у неколико лексикографских фаза, а том је рађен тимски, коауторски. Уредници секција 22. тома били су: др Даринка Гортан Премк, мр Милица Вујанић, академик Милосав Тешић, др Милица Радовић Тешић, др Стана Ристић, др Никола Рамић, мр Васа Павковић, др Рада Стијовић, мр Радојка Вуксановић, др Неђо Јошић, др Александра Марковић, др Владан Јовановић, др Бојана Милосављевић, др Ивана Лазић Коњик, др Ненад Ивановић, др Драгана Ратковић, др Марија Ђинђић, др Наташа Вуловић Емонтс и др Марина Спасојевић. Обраду и помоћну редакцију радили су: др Радмила Жугић, др Наташа Вуловић Емонтс, др Ружица Левушкина, мр Марија Милосављевић Тодоровић, др Бојана Томић, др Драгана Цвијовић, др Милица Стојановић, др Наташа Миланов, др Данијела Станић, др Данијела Радоњић, др Милена Јакић Шимшић, др Ана Миленковић, др Ивана Маринковић Мандић, др Анета Спасојевић, др Слободан Новокмет, др Јована Јовановић, др Ана Мацановић и др Светлана Слијепчевић Бјеливук.

Техничку редакцију текста урадиле су мр Марија Милосављевић Тодоровић и мср Јована Шћеповић. Рецензије текста урадили су проф. др

Даринка Гортан Премк, проф. др Милорад Дешић и академик Милосав Тешић.

Речник САНУ према обиму спада у речнике академијског типа, дакле, реч је о речнику великог обима, чији период израде траје и читав век (Вуловић, Ђинђић, Радоњић 2018: 3). Иако Речник САНУ „тежи да донесе све лексичке и семантичке реализације једног језика, што ипак није могуће, јер нове речи настају свакодневно, а неке речи нестају пре него што оставе трага у неком писаном (или аудио) извору“ (Спасојевић 2025: 50).

Академијин речник међу својим корицама обједињује лексичко благо од Павла Соларића, затим Вука и Доситеја, преко Андрића, Црњанског и Селимовића, до дела Лалића, Селенића и Д. Ковачевића. У 22. том укључена је и грађа ексцерпирана из нових извора, у корпус су ушле (и нове) књиге: Љ. Арсић, А. Анушића, С. Велмар-Јанковић, М. Витезовића, И. Грицкат, Ј. Којена, И. В. Лалића, М. Максимовића, Н. Маловића, М. Марчетића, Б. Миљковића, Ч. Мирковића, М. Мићић Димовске, Д. Михајловића, В. Павковића, Р. Петковића, С. Петровића, Јуст. Поповића, Б. Радовића, А. Ристовића, Љ. Симовића, Ђ. Сладоја, Р. Стојановића, М. Тешића, М. Тохоља, Ј. Христића и С. Џунића. Углавном су у питању прозна дела, пре свега романи, али су заступљене и драме, као и поезија, с краја 20. и почетка 21. века. У наредни, 23. том биће укључена и грађа из уџбеника за гимназије и средње стручне школе.

Што се структуре према заступљености врста речи тиче, „највећи удео у XXII књизи имају именице са 56%, потом глаголи са 25%, придеви са 12%, прилози са 6%, док остале врсте речи заузимају свега 1% од укупно обрађених лексема“ (Спасојевић 2025: 53). Бројеви нису заступљени у 22. тому, налази се шест неодређених именичких и придевских заменица: *понеко*, *понетко*, *понешто*, *понештогод*, *понеки* и *понекоји*, девет речца: *понећутим*, *понајпаче*, *понајсколи*, *поне*, *понечем*, *поправ*, *пор*, *поса*, *посаи*, као и 21 предлог, а неки од обрађених су: *поред*, *после*, *попреко*. Занимљиво је да је присутно доста глагола са више префикса: *понаименовати*, *поодљутити*, *попоболовати*, *попреметати*, *посаслушати* и слично, као и велики број придева и прилога са префиксом *по-* за ублажавање придевског и прилошког значења са позитивом и компаративом, нпр. *понизак*, *поситан*. Међу речима које имају највише значења у 22. књизи забележене су: глаголи *понети* (*се*) са 59 значења, *попустити* (*се*) са 47 значења, *поправити* (*се*) са 28 значења, *положити* (*се*) са 27 значења, *попити* са 22 значења. Унутар 22. књиге забележен је и велики број сложеница са компонентом *полу-*, као што су: *полутмина*, *полутурчин*, *полутонски*, *полутруо*, *полутихо*, док је најполисемантичнија именица у 22. тому *поље*, са 46 значења.

Једна акценатска занимљивост у 22. тому јесте да се одустало од акцентовања именице *пољопривреда*, у складу са правилима нагласка силазног акцента на унутрашњем слогу, наведен је и акценатски облик са непромењеним акцентом другог дела сложенице *пољопривреда*, као што се наводи и у Речнику српског језика (2018).

Унутар 22. књиге обрађене су и лексеме: *пољубити*, *пољубац*, *помагати*, *породица*, али и *помор* и *понор*. Представљају све оно што Речник САНУ јесте – ризница у коју речи увиру и захваљујући којој никада неће доживети *понор*, чак и када из употребе ишчезну, листајући 22. и претходне томове, пронаћи ћемо је и оживети, макар на кратко вратити јој *полет*.

Речник САНУ је ризница српског језика, културе, традиције, српско језичко било у ком су похрањена сазнања о филозофији, митологији, религији, а својом концепцијом и квалитетом израде томова представља својеврсну енциклопедију. Даје нам детаљан приказ слике материјалне и духовне културе, такође је и „сведок српског бивствовања и српског језика у крајевима у којима Срба данас више нема“ (Спасојевић 2025: 52). Он нам пружа са једне стране лексику модерног књижевног језика, а са друге стране и вуковског књижевног језика. Благо је духовног и материјалног бића српског народа. Надамо се да ће, упркос тренутним недаћама које су се надвиле над Одсеком за лингвистичка истраживања савременог српског језика и израду Речника САНУ, овај драгоцен тезаурус наставити да излази у пуном сјају и лепоти, динамиком којом је и до сада излазио, *полетом* који је рађен од првог слова првог тома и да неће доћи до *понора* наших одредница међу корицама Академијиног речника, већ да ће лексички материјал још из 19. века обогатити и новија издања наших савременика, неких писаца који тек сада стасавају, а чије ће се речи наћи у неком новом, наредном тому највећег дескриптивног речника српског књижевног и народног језика, Речника САНУ.

ЛИТЕРАТУРА

- Вуловић–Ђинђић–Радоњић 2018: У другој половини Речника САНУ. Двадесет томова српског тезауруса, *Наш језик* XLIX/2, Београд, 1–22.
- Јошић 2025: Речник српскохрватског и народног језика, књига XXII, Покупић–послужитељство. Београд: Српска академија наука и уметности, 2023, 800 стр. , *Јужнословенски филолог* LXXXII/2, Београд, 233–238.
- Спасојевић 2025: Над страницама XXII књиге Речника САНУ, *Наш језик* LVI/2, Београд, 47–69.